

**Uchwała Nr XXXVI/368/18
Rady Gminy Wręczyca Wielka**

z dnia 27 września 2018 r.

**w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka
na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.), w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) po zasięgnięciu opinii Zarządu Powiatu Kłobuckiego

**Rada Gminy we Wręczyca Wielkiej
uchwała:**

§ 1

Uchwala się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wręczyca Wielka.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Marek Prubant

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WRĘCZYCA WIELKA

na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku

Program ochrony środowiska jest elementem polityki ochrony środowiska rozumianej jako zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Dokument wykonano
pod kierunkiem:

prof. nadzw. dr hab. inż.
Jurand Bień

W imieniu Zespołu składam podziękowania za pomoc przy opracowaniu niniejszego dokumentu:

Sylwia Ślęzak – Urząd Gminy Wręczyca Wielka, Referat Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska

Zofia Majer – Urząd Gminy Wręczyca Wielka, Referat Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska

Barbara Jezior - Urząd Gminy Wręczyca Wielka, Referat Finansowy

Zenon Kudła – Urząd Gminy Wręczyca Wielka, Inspektor ds. Oświaty i Wychowania

Waldemar Sołtysiak – Urząd Gminy Wręczyca Wielka,

Zdjęcie na okładce: www.wreczyca-wielka.pl

Spis treści

1.	Wstęp.....	5
1.1.	Wykaz skrótów.....	5
1.2.	Przedmiot opracowania	6
1.3.	Cel i zakres opracowania	6
1.4.	Metodyka sporządzenia programu	7
2.	Streszczenie	8
3.	Podstawowe założenia programu	10
3.1.	Ogólne informacje o Gminie Wręczyca Wielka	10
3.1.1.	Położenie.....	10
3.1.2.	Geomorfologia	12
3.1.3.	Warunki klimatyczne	15
3.1.4.	Demografia	16
3.1.5.	Instytucje użyteczności publicznej.....	16
3.1.6.	Sytuacja gospodarcza.....	18
3.1.7.	Transport.....	19
3.1.8.	Walory kulturowe	21
3.2.	Dokumenty nadrzędne i cele	24
3.2.1.	Uwarunkowania wspólnotowe.....	24
3.2.2.	Uwarunkowania krajowe	24
3.2.3.	Uwarunkowania wojewódzkie.....	32
3.2.4.	Uwarunkowania powiatowe.....	37
4.	Ocena stanu środowiska	39
4.1.	Gospodarowanie zasobami wodnymi (ZW)	39
4.1.1.	Stan aktualny.....	39
4.1.1.1.	Wody powierzchniowe	39
4.1.1.2.	Wody podziemne	46
4.1.2.	Analiza SWOT	49
4.1.3.	Zagrożenia	50
4.2.	Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)	51
4.2.1.	Stan aktualny.....	51
4.2.1.1.	Sieć wodociągowa	51
4.2.1.2.	Sieć kanalizacyjna	53
4.2.2.	Analiza SWOT	59
4.2.3.	Zagrożenia	59
4.3.	Ochrona klimatu i jakości powietrza (PA).....	60
4.3.1.	Analiza stanu istniejącego.....	60
4.3.1.1.	Źródła zanieczyszczeń.....	60
4.3.2.	Jakość powietrza	65
4.3.3.	Analiza SWOT	74
4.3.4.	Zagrożenia	75

4.4.	Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO).....	80
4.4.1.	Stan istniejący	80
4.4.2.	Tendencje zmian	91
4.4.3.	Analiza SWOT.....	92
4.4.4.	Zagrożenia	93
4.5.	Zagrożenie hałasem (H).....	94
4.5.1.	Stan aktualny.....	94
4.5.2.	Źródła hałasu.....	94
4.5.3.	Analiza SWOT	99
4.5.4.	Zagrożenia	100
4.6.	Pole elektromagnetyczne (PEM)	100
4.6.1.	Stan aktualny.....	100
4.6.2.	Źródła promieniowania	100
4.6.3.	Analiza SWOT	106
4.6.4.	Zagrożenia	107
4.7.	Zasoby przyrodnicze (ZP)	107
4.7.1.	Stan aktualny.....	107
4.7.2.	Analiza SWOT	113
4.7.3.	Zagrożenia	114
4.8.	Gleby (G).....	115
4.8.1.	Stan aktualny.....	115
4.8.2.	Analiza SWOT	116
4.8.3.	Zagrożenia	117
4.9.	Zasoby surowców naturalnych (ZSN)	117
4.9.1.	Stan aktualny.....	117
4.9.2.	Analiza SWOT	119
4.9.3.	Zagrożenia	119
4.10.	Zagrożenie poważnymi awariami (ZPA)	119
4.10.1.	Stan aktualny	119
4.10.2.	Analiza SWOT	121
4.10.3.	Zagrożenia	121
5.	Ocena realizacji celów poprzedniego programu	122
6.	Cele i kierunki ochrony środowiska	134
6.1.	Zasoby wodne (ZW)	134
6.2.	Gospodarka wodno-ściekowa (GWŚ)	136
6.3.	Jakość powietrza (PA)	138
6.4.	Gospodarka odpadami (GO).....	142
6.5.	Zagrożenie hałasem (H).....	144
6.6.	Pola elektromagnetyczne (PEM)	146
6.7.	Zasoby przyrodnicze (ZP)	147
6.8.	Gleby (G).....	150
6.9.	Zasoby surowców naturalnych (ZSN)	153

6.10.	Zagrożenie poważnymi awariami (ZPA)	156
7.	System realizacji programu ochrony środowiska na lata 2018 – 2021	157
7.1.	Współpraca z interesariuszami	157
7.2.	Edukacja ekologiczna	158
7.3.	Sprawozdawczość.....	163
7.4.	Monitoring realizacji programu	164
7.5.	Finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska.....	166
7.5.1.	Potrzeby finansowe	166
7.5.2.	Szacowane koszty realizacji programu	169
7.5.3.	Źródła finansowania.....	174
7.5.3.1.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ 2014-2020)	174
7.5.3.2.	Regionalny Program Operacyjny woj. śląskiego (RPO WSL 2014-2020).....	176
7.5.3.3.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2014-2020)	177
7.5.3.4.	Fundusze Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej.....	179
7.5.3.5.	Banki	181

1. Wstęp

1.1. Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie skrótu
b.d.	brak danych
AKPOŚK	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
BZT5	Biologiczne Zapotrzebowanie Tlenu
CCS	Sekwestracja Dwutlenku Węgla
ChZT	Chemiczne Zapotrzebowanie Tlenu
CTW	Czyste Technologie Węglowe
EFFR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFFROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
ETS	Europejski System Handlu Emisjami
GPR	Generalny Pomiar Ruchu
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
IETU	Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych
IOŚ	Inspekcja Ochrony Środowiska
JWC	Jednolite Części Wód
JWCP	Jednolite Części Wód Powierzchniowych
JCWpd	Jednolite Części Wód Podziemnych
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
MBP	Mechaniczno-Biologiczne Przetwarzanie
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	Odnawialne Źródła Energii
OZIB	Odpady Zielone i Biodegradowalne
PEM	Pole elektromagnetyczne
PMS	Państwowy Monitoring Środowiska
POKza	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu
POP	Program Ochrony Powietrza
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PWiK	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
RGOK	Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi
RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
SPJP	System Prognoz Jakości Powietrza
UE	Unia Europejska
UG	Urząd Gminy
UM	Urząd Marszałkowski
WCZK	Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
WPR	Wspólna Polityka Rolna
WWA	Węglowodory aromatyczne

1.2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021 z perspektywą do roku 2025”, który stanowi podstawowy instrument prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie gminy Wręczyca Wielka. Podstawą prawną opracowania, zgodnie z zapisem ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2017.519 z późn. zm.) jest art. 17, który nakłada na organ wykonawczy odpowiednio: województwa, powiatu i gminy obowiązek sporządzenia, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, które następnie są uchwalane przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy. Program ochrony środowiska jest elementem polityki ochrony środowiska rozumianej jako zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Ostatni „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2017” został przyjęty uchwałą Rady Gminy Wręczyca Wielka nr XXIX/359/10 z dnia 28 września 2010 roku. W dalszej części opracowania Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka zwany będzie Programem lub POŚ.

1.3. Cel i zakres opracowania

Celem realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025” jest konieczność ochrony środowiska lokalnego gminy Wręczyca Wielka poprzez określenie kierunków działań, wytyczenie celów i zadań do realizacji zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, umożliwiającą zachowanie zasobów i walorów środowiska w takim stanie, aby zarówno obecne jak i przyszłe pokolenia mogły z nich w pełni korzystać. Jednocześnie istotą zrównoważonego rozwoju jest także dążenie do zachowania trwałości procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej, a także równe traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co w praktyce oznacza konieczność łączenia zagadnień z zakresu ochrony środowiska z polityką rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, realizacja programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa. W takim ujęciu długoterminowy cel realizacji programu ochrony środowiska definiuje się następująco:

Zrównoważony i trwały rozwój gminy poprzez poprawę stanu środowiska przyrodniczego, zachowanie jego istotnych walorów oraz rozwój infrastruktury ochrony środowiska.

Swoim zakresem Program zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska w gminie, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska. Struktura niniejszego opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie Wręczyca Wielka w odniesieniu m.in. do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej. W opracowaniu przedstawiono ich charakterystykę, ocenę stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów nadrzędnych oraz strategii ich realizacji. W związku z tym, Program ma za zadanie sformułować cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe. Na tej podstawie opracowywany zostanie plan operacyjny przedstawiający listę przedsięwzięć do realizacji na terenie Gminy Wręczyca Wielka w oznaczonym zakresie czasowym.

1.4. Metodyka sporządzenia programu

Obowiązek sporządzenia Programu Ochrony Środowiska wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U.2017.519 z późn. zm.):

„Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i *gminy*, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i *gminne programy ochrony środowiska*, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo *rada gminy*. Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i *gminy sporządza co 2 lata raporty*, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub *radzie gminy*.”

Gminne Programy ochrony środowiska tworzone są w celu realizacji polityki ochrony środowiska na szczeblu gminnym. Punktem wyjściowym do opracowania niniejszego dokumentu był, przyjęty uchwałą Rady Gminy Wręczyca Wielka nr XXIX/359/10 z dnia 28 września 2010 roku, „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2017”.

Prace nad opracowaniem polegały na przeglądzie dokumentów i opracowań w przedmiotowym zakresie i dokonaniu oceny stanu środowiska gminy. Wykonano przegląd dokumentów i opracowań strategicznych, programowych i planistycznych na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, które mają istotne znaczenie dla konstrukcji niniejszego dokumentu. Przeprowadzona ocena zawiera analizę stanu środowiska na obszarze Gminy Wręczyca Wielka w zakresie poszczególnych komponentów przyrodniczych oraz identyfikację zagrożeń w kontekście powiatu, województwa śląskiego, a także wymagań i standardów UE. Dokonano również analizy SWOT dla dziesięciu obszarów przyszłej interwencji: powietrze, klimat akustyczny, pola elektromagnetyczne, zasoby i jakość wód, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze, zagrożenia środowiska poważnymi awariami. W kolejnym etapie dokonano syntetycznej analizy efektów realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska. Następnie przeprowadzono określenie celów, kierunków interwencji i zadań wynikających z wykonanej oceny stanu środowiska oraz utworzono harmonogram rzeczowo-finansowy przedsięwzięć ekologicznych na terenie gminy wraz z przypisaniem środków niezbędnych do osiągnięcia założonych celów.

POŚ dla Gminy Wręczyca Wielka jest podstawowym instrumentem do realizacji zadań własnych i koordynowanych w zakresie ochrony środowiska, które będą w całości lub w części finansowane ze środków będących w dyspozycji gminy. Wynikiem realizacji POŚ będzie utrzymanie dobrego stanu środowiska naturalnego oraz jego poprawa na obszarze gminy.

Niniejszy POŚ opracowany został zgodnie z nowymi wytycznymi przygotowanymi przez Ministerstwo Środowiska.

2. Streszczenie

Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021 z perspektywą do roku 2025”. Program ochrony środowiska jest elementem polityki ochrony środowiska rozumianej jako zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Program wyznacza cele i zadania środowiskowe, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według określonych priorytetów.

Zakres opracowania

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska stawia wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska przygotowywanych dla potrzeb jednostek terytorialnych. Obecna aktualizacja "Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wręczyca Wielka" zawiera rozpoznanie aktualnego stanu środowiska na terenie gminy, źródła zanieczyszczeń środowiska, analizę silnych, słabych, szans i zagrożeń środowiskowych (SWOT) oraz opis celów i zadań, które są niezbędne do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska na terenie gminy. Struktura programu obejmuje m.in. gospodarowanie wodami, gospodarkę wodno-ściekową, ochronę klimatu i jakość powietrza, gospodarkę odpadami, zagrożenia hałasem, promieniowanie elektromagnetyczne, zasoby geologiczne, zasoby przyrodnicze, gleby, zagrożenia poważnymi awariami oraz edukację ekologiczną i wskutek oceny ich stanu umożliwia identyfikację obszarów problemowych. Identyfikacja potrzeb gminy w poszczególnych obszarach, w odniesieniu do obowiązujących w Polsce przepisów prawnych i dyrektyw Unii Europejskiej, polega na sformułowaniu celów krótko i długoterminowych (do 2025 roku) wraz ze strategią ich realizacji.

Charakterystyka gminy Wręczyca Wielka

Wiejska gmina Wręczyca Wielka położona jest w północnej części województwa śląskiego, w odległości 12 km od Częstochowy. W skład gminy wchodzi 28 sołectw. Obszar gminy Wręczyca Wielka pod względem geologicznym znajduje się w części północno-wschodniej monokliny śląsko-krakowskiej, w obszarze dorzecza rzeki Odry, w regionie wodnym rzeki Warty. Gminę Wręczyca Wielka zamieszkuje 17810 mieszkańców (stan na 31.12.2016r).

Ocena stanu środowiska

Na terenie gminy Wręczyca Wielka dokonano oceny stanu środowiska w następujących kategoriach:

- Wody powierzchniowe i podziemne (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Gospodarka wodno-ściekowa (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Jakość powietrza (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Gospodarka odpadami (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Hałas (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Promieniowanie elektromagnetyczne (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Zasoby przyrodnicze (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Gleby (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Zasoby surowców naturalnych (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);
- Zagrożenie poważnymi awariami (uwzględniając stan aktualny, identyfikując zagrożenia i źródła zanieczyszczeń);

Analiza SWOT

Do oceny stanu środowiska wykorzystano analizę SWOT. SWOT jest kompleksową metodą analizy strategicznej, która uwzględnia zarówno badanie wnętrza, jak i badanie otoczenia zewnętrznego. Polega na identyfikacji kluczowych atutów i słabości oraz na skonfrontowaniu ich z aktualnymi i przyszłymi szansami, i zagrożeniami. Dla każdego aspektu środowiskowego przeprowadzono niniejszą analizę.

Cele i strategia

Na podstawie kierunków interwencji wynikających z dokumentów wyższego szczebla przy uwzględnieniu istotnych lokalnych potrzeb w aspektach środowiskowych przedstawiono cele krótko- i długoterminowe, a także strategię ich realizacji na poziomie gminnym. Wyznaczone zadania są spójne z planowanymi inwestycjami gminnymi oraz obowiązującymi dokumentami prawa lokalnego, w tym wieloletnią prognozą finansową oraz Strategią Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka.

Monitoring i kontrola realizacji programu

W celu przedstawienia stopnia realizacji POŚ oraz zobrazowania zmian zachodzących w środowisku na terenie gminy, należy posługiwać się wyznaczonymi wskaźnikami monitoringu. Wskaźniki te determinują wyznaczone zadania, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Wręczyca Wielka. Kontrola realizacji POŚ wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań, jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami, a ich realizacją.

Analiza uwarunkowań finansowych realizacji programu

Program ochrony środowiska w gminie może sprawnie funkcjonować tylko w oparciu o dobrze działający system finansowania. Z przeprowadzonej analizy sytuacji finansowej gminy wynika, że realizacja zadań określonych w programie wymaga pozyskania środków finansowych z zewnątrz. Należy przy tym pamiętać, że mamy do wyboru źródła finansowania zewnętrznego zwrotne i bezzwrotne, które przedstawiono w rozdziale 7. Jeśli chodzi o instrumenty zwrotne to cechują się one wysokim poziomem zróżnicowania. Ponadto dobór instrumentów zwrotnych podlega ograniczeniom ustawowym i wymaga respektowania przepisów ustawy o finansach publicznych w zakresie zadłużania się jednostek sektora publicznego. Dlatego tak istotną rolę przy realizacji inwestycji środowiskowych odgrywają środki bezzwrotne, które gmina może pozyskać z funduszy unijnych. Należy jednak pamiętać o wkładzie własnym.

3. Podstawowe założenia programu

3.1. Ogólne informacje o Gminie Wręczyca Wielka

3.1.1. Położenie

Gmina Wręczyca Wielka jest jedną z 166 gmin w województwie śląskim i jedną z 9 gmin powiatu kłobuckiego (rys. 1). Gmina posiada powierzchnię 149 km². Stanowi to 1,21% powierzchni województwa śląskiego (12 309 km²) i 16,76% powierzchni powiatu kłobuckiego (889 km²).

Rys. 1. Lokalizacja gminy Wręczyca Wielka w województwie śląskim (czerwona kropka)

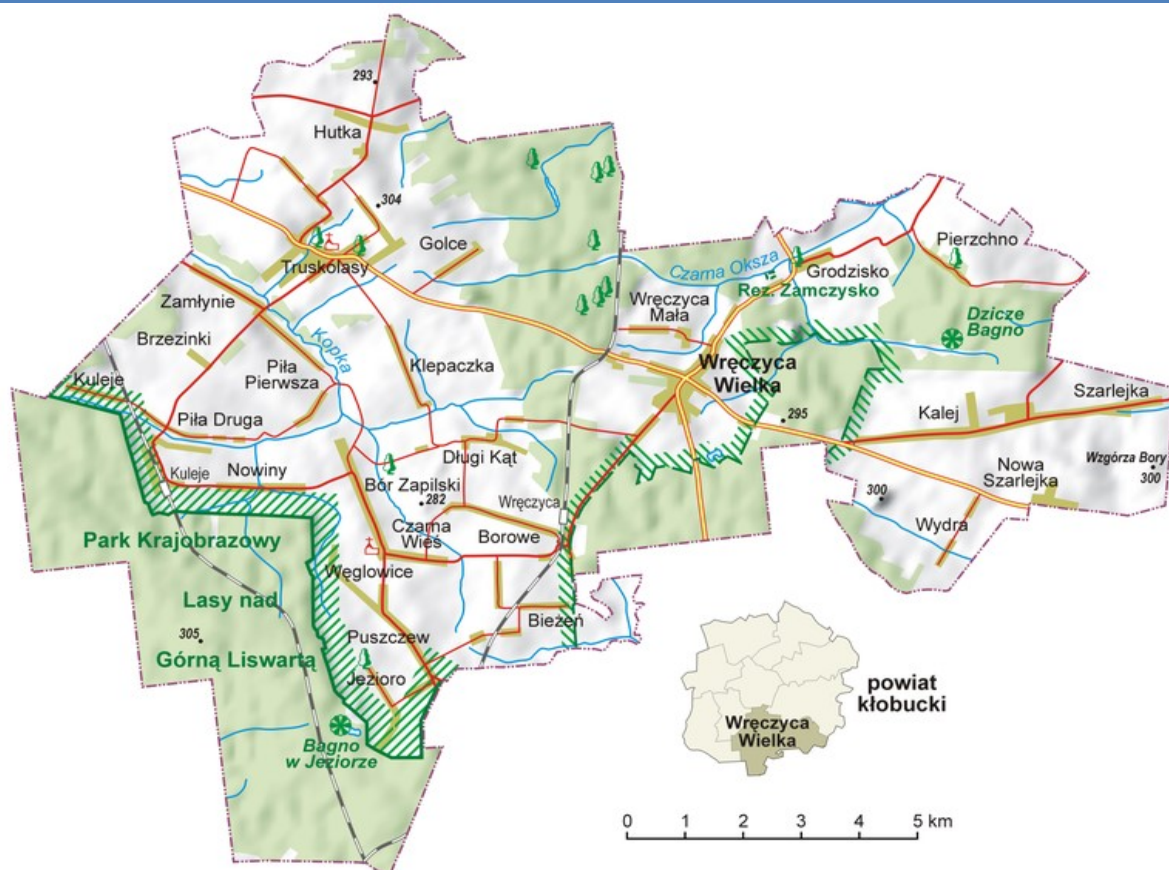
Gmina Wręczyca Wielka położona jest w północnej części województwa śląskiego, w odległości 12 km od Częstochowy. Graniczy z następującymi gminami (rys. 2.): na północy - Kłobuck, Opatów i Panki, na wschodzie - Częstochowa, na południu - Blachownia oraz na zachodzie - Przystajń i Herby.

Rys. 2. Mapa – Lokalizacja Gminy Wręczyca Wielka w powiecie kłobuckim

W skład gminy wchodzi 28 sołectw: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka I, Wręczyca Wielka II, Truskolasy I, Truskolasy II, Wydra, Zamłynie skupiających 26 miejscowości (rys. 3.): Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka, Truskolasy, Wydra, Zamłynie.

Rys. 3. Zarys gminy Wręczyca Wielka

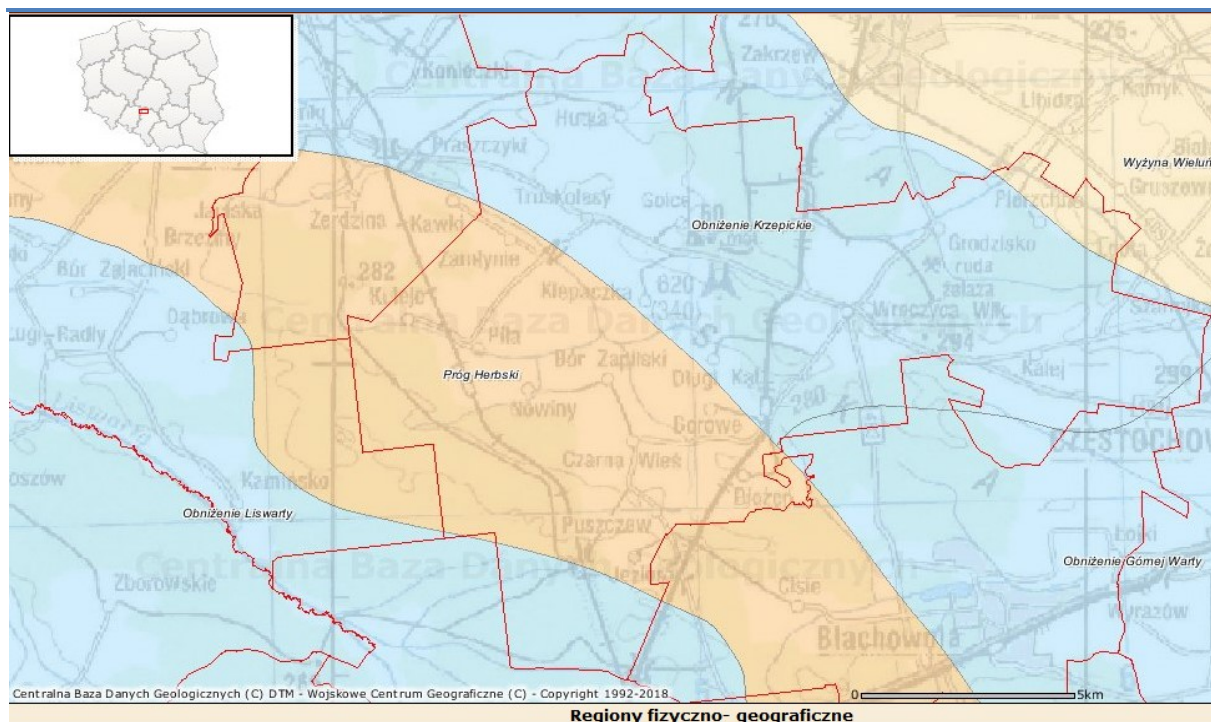
3.1.2. Geomorfologia

Gmina Wręczyca Wielka według podziału fizycznogeograficznego (Kondracki, 1998) położona jest w całości w prowincji Wyżyn Polskich i podprowincji Wyżyny Śląsko-Krakowskiej. Na omawianym obszarze znajdują się fragmenty czterech mezoregionów: Obniżenia Krzepickiego (zajmującego środek gminy, rozciągającego się od północnego zachodu do południowego wschodu), Progu Herbskiego (zajmującego południowo-zachodnią część gminy), Obniżenia Liswarty (zajmującego południową część gminy), Wyżyny Wieluńskiej (leżącego w północnej części gminy) w makroregionie Wyżyna Woźnicko-Wieluńska.

Obszar gminy Wręczyca Wielka pod względem geologicznym znajduje się w części północno-wschodniej monokliny śląsko-krakowskiej, którą budują utwory górnego triasu oraz dolnej i środkowej jury, przykryte osadami czwartorzędowymi. Obniżenie Krzepickie wypreparowane zostało w mało odpornych na erozję rudonośnych iłach środkowojurajskich przykrytych glinami i piaskami czwartorzędowymi. Próg Herbski tworzy ciąg wzniesień zbudowanych z piaskowców środkowojurajskich o bezwzględnych wysokościach 270-330 m n.p.m. Wyżyna Wieluńska stanowi część płyty jurajskiej zdyslokowanej tektonicznie i pokrytej utworami czwartorzędowymi. Obniżenie Liswarty zostało wymodelowane w mało odpornych iłowcach retyku oraz piaszczysto-żwirowych osadach jury dolnej.

Obszar gminy Wręczyca Wielka jest położony w obszarze dorzecza rzeki Odry, w regionie wodnym rzeki Warty. Obszar gminy Wręczyca Wielka odwadnia się rzeczna należąca do zlewni rzeki Warty. Przebiega tu dział wodny III rzędu oddzielający zlewnie rzeki Liswarty i Warty (Stradomki).

Rys. 4. Regiony fizyczno-geograficzne (źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych)

Rzeki swymi parametrami miejscami nie odbiegają wielkością od rowów lub kanałów melioracyjnych. Z rzek i cieków naturalnych odwadniających teren gminy należy wymienić:

- a) Pankówkę (PLRW600017181649), dopływ Liswarty – odwadniająca zachodnią część gminy, z dopływami: rzekami Węglowiczanką i Kopką oraz naturalnymi ciekami: Ciekim od Truskolas, Ciekim w Kulejach, Ciekim w Nowinach, Ciekim od Kałmuk i Ciekim od Kosek (Dopływ z Brzezinek);
- b) Kocinkę (PLRW6000161816899), dopływ Liswarty - odwadniająca północno - wschodnią część gminy, z dopływami: rzeką Białką (Szarlejką) oraz ciekami naturalnymi Ciekim Trzopka, ciekim w Grodzisku oraz Ciekim od Gruszewni;
- c) Białą Okszę (PLRW600016181669), dopływ Liswarty - odwadniająca wschodnią część miejscowości Hutka, z dopływem - ciekim naturalnym Dopływ z Golców, odwadniającym północną część miejscowości i Golce,
- d) Gorzelankę (PLRW60001618126), dopływ Stradomki - odwadniająca wschodnią część gminy,
- e) ciek naturalne - Ciek od Bieżenia i Ciek z Wręczyca – dopływy Stradomki, odwadniające południową część gminy.

Na omawianym obszarze występują także wody powierzchniowe stojące: jeziora, oczka, stawy. W pobliżu miejscowości Jezioro i na terenie miejscowości Wręczyca Wielka (przy lesie państwowym) na ciekach wodnych znajdują się zarastające jeziora – oczka. W granicach podmokłych terenów leśnych występują eutrofizujące jeziora śródlądowe, w tym zaliczone do użytków ekologicznych Bagno w Jeziorze i Dzięcze bagno. Sztuczny ciąg zbiorników hodowlanych zlokalizowany jest na dopływie Kocinki w miejscowości Grodzisko. W Pile Pierwszej, na Pankówce, znajduje się zbiornik wodny Gazdówka.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka występują liczne źródła. W dolinie rzeki Pankówki występują 4 źródła w rejonie miejscowości Czarna Wieś oraz jedno źródło w dolinie rzeki Kocinki w pobliżu miejscowości Grodzisko. Trzy źródła występują na terenie lasów państwowych w pobliżu miejscowości Hutka w dolinie rzeki Biała Oksza. Ze względu na mezozoiczny wiek skał podłoża są to źródła szczelinowe lub typu wywierzyśka, cechujące się stosunkowo dużą wydajnością.

stopnia szczelinowatości i skawernowania górotworu. Wydajność tego poziomu zmienia się i wynosi od kilku do ponad 120 m³/h. Zasilanie poziomu górnourajskiego odbywa się drogą infiltracji wód atmosferycznych poprzez warstwy czwartorzędowe, zwykle o ograniczonej miąższości lub bezpośrednio w strefach występowania wapieni na powierzchni terenu.

3.1.3. Warunki klimatyczne

Gmina Wręczyca Wielka posiada klimat wyżyn środkowopolskich. Według regionalizacji klimatycznej E. Romera z 1949 r. należy do krainy klimatycznej Śląsko-Krakowskiej, do typu klimatu Wyżyn Środkowych. Z kolei wg R. Gumińskiego z 1948 r., wchodzi w skład dzielnicy częstochowsko-kieleckiej. Leży w strefie klimatu umiarkowanego, gdzie stosunki klimatyczne pozostają w silnym związku z czynnikami cyrkulacyjnymi. Warunki klimatyczne cechuje na tym obszarze przejściowość i krzyżowanie się wpływów klimatu atlantyckiego z zachodu oraz wpływów kontynentalizmu klimatycznego ze wschodu, co wyraża się znaczną rozpiętością temperatur.

Temperatura powietrza
Średnia roczna temperatura w granicach 6-8 ⁰ C Średnia miesięczna temperatura stycznia waha się od – 2 ⁰ C do – 4 ⁰ C Średnia miesięczna temperatura lipca waha się od 15 ⁰ C do 18 ⁰ C Dni z przymrozkami średnio około 120 dni Okres bezprzymrozkowy średnio około 150 dni Średni czas trwania lata wynosi około 80 dni Średni czas trwania zimy wynosi około 70-90 dni Pierwsze dni z przymrozkami pojawiają się pod koniec października a ostatnie dni z przymrozkami występują w pierwszej połowie maja Okres wegetacyjny wynosi 210-220 dni
Opady
Opady w ciągu roku rozłożone są równomiernie Roczna suma opadów mieści się w granicach 600-650 mm Miesiącem, w którym występują najwyższe sumy opadów jest lipiec, a najmniej opadów przypada na październik Średnio dni z opadem jest w roku około 165, z czego 45-50 przypada na okres śnieżny Śnieg średnio pojawia się pod koniec listopada i średnio utrzymuje się do kwietnia Pokrywa śnieżna zalega średnio w roku 71 dni
Wilgotność
Średnia roczna wilgotność względna powietrza nie przekracza 78% Najwyższe wartości wilgotność względna osiąga w styczniu, a najniższe latem W ciągu doby maksymalna wilgotność względna występuje w godzinach wieczornych, średnia nocą i rano, najniższa wartość osiąga w południe
Wiatry
Przeważają wiatry południowo-zachodnie (13,8 % czasu w roku) oraz zachodnie (12,2 %) Średnia roczna prędkość wiatru kształtuje się na poziomie 2,93 m/s Charakterystyczną cechą tego rejonu jest częste występowanie okresów ciszy i słabego wiatru
Zjawiska atmosferyczne
Średnia liczba dni z mgłą wynosi około 28 Mgły występują najczęściej w chłodnej porze roku, najrzadziej latem Roczna średnia liczba dni z burzą wynosi 20 Roczna średnia liczba dni z gradem średnio 2 Wartość średniego rocznego usłonecznienia rzeczywistego wynosi około 1850 godz./rok Średnie roczne zachmurzenie kształtuje się na poziomie ok.70%

3.1.4. Demografia

Gminę Wręczyca Wielka zamieszkuje 17810 mieszkańców (stan na 31.12.2016r). W tabeli 1 przedstawiono strukturę demograficzną w gminie na przełomie ostatnich pięciu lat.

Tabela 1. Struktura demograficzna w gminie Wręczyca Wielka na przełomie lat 2012 – 2016

Rok	Ogółem w gminie	Płeć		Urodzenia	Zgony
		♀	♂		
2012	17764	9019	8745	224	151
2013	17810	9047	8763	187	174
2014	17800	9044	8756	174	190
2015	17778	9027	8751	179	181
2016	17810	9037	8771	160	183

Dane: UG Wręczyca Wielka

W ciągu ostatnich 5 lat objętych analizą liczba ludności zamieszkującej teren gminy Wręczyca Wielka ulega niewielkim wahaniom. Liczba mieszkańców na koniec 2016 roku w stosunku do roku 2012 wzrosła o 46 osób, co stanowi wzrost o 0,26 %. Jest to związane przede wszystkim z dodatnią migracją ludności, ponieważ przyrost naturalny w ostatnich trzech latach jest ujemny. W roku 2015 wyniósł (-) 2 osoby, a w roku 2016 było to już (-) 23 osoby.

Wskaźnik gęstości zaludnienia dla gminy Wręczyca Wielka wynosi 120 mk/1 km². Szczegółowe informacje na temat demografii przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Dane demograficzne Gminy Wręczyca Wielka (stan na 31.XII.2016 r.)

Parametr	Jednostka miary	Wartość
Ludność według miejsca zameldowania		
Liczba ludności (ogółem)	osoba	17810
Liczba kobiet	osoba	9037
Liczba mężczyzn	osoba	8771
Wskaźnik modułu gminnego		
Gęstość zaludnienia	ilość osób / km ²	120
Ilość kobiet na 100 mężczyzn	osoba	103
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-	-0,023
Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
W wieku przedprodukcyjnym	%	18,1
W wieku produkcyjnym	%	67,2
W wieku poprodukcyjnym	%	14,7

3.1.5. Instytucje użyteczności publicznej

Baza oświatowa na terenie gminy Wręczyca Wielka prowadzona jest przez: Gminę Wręczyca Wielka, stowarzyszenia oraz podmioty prywatne.

- Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza we Wręcycy Wielkiej;
- Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Węglowicach;
- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Ligonia w Truskolasach;

- Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Kornela Makuszyńskiego w Kalei;
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Borowem;
- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kulejach;
- Przedszkole w Węglowicach;
- Przedszkole w Truskolasach z filią w miejscowości Piła Pierwsza i Hutka;
- Przedszkole z oddziałem integracyjnym we Wręcycy Wielkiej z filią w Grodzisku;
- Publiczne szkoły prowadzone przez stowarzyszenia:
- Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia na Rzecz Krzewienia Kultury i Oświaty we Wsi Grodzisko w Grodzisku;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Bieżeniu z oddziałem przedszkolnym;

Liczba oddziałów i uczniów w szkołach podstawowych oraz klasach gimnazjalnych - 2017.09.30, wg SIO

Lp	Szkoła podstawowa	Liczba oddziałów i uczniów w roku szkolnym 2017/18															Rok szkolny 2016/17				
		Kl. I		Kl. II		Kl. III		Kl. IV		Kl. V		Kl. VI		Kl. VII		RAZEM		Średnio w oddziale	RAZEM		Średnio w oddziale
		Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.				
1.	Borowe	1	12	1	5	1	13	1	7	1	8	1	8	1	7	7	60	8,57	6	48	8,00
2.	Kuleje	1	11	0	0	1	17	1	18	1	9	1	8	1	7	6	70	11,67	5	61	12,20
3.	Kalej	1	14	1	7	2	26	2	31	1	12	1	9	1	15	9	114	12,67	8	98	12,25
4.	Truskolasy	2	29	1	22	2	50	3	59	2	35	2	31	2	32	14	258	18,43	12	230	19,17
5.	Węglowice	2	26	1	10	2	26	3	50	1	14	2	28	2	39	13	193	14,85	11	161	14,64
6.	Wręczyca Wielka	2	38	1	10	3	59	3	59	2	48	2	34	2	57	15	305	20,33	13	270	20,77
RAZEM		9	130	5	54	11	191	13	224	8	126	9	118	9	157	64	1000	15,63	55	868	15,78

Lp	Klasy gimnazjalne w szkole podstawowej	Oddziały i uczniowie				Rok szkolny 2017/18		Rok szkolny 2016/17			
		Kl. II		Kl. III		RAZEM		Średnio w oddziale			
		Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.		
1.	Truskolasy	2	52	2	56	4	108	27,00	7	176	25,14
2.	Węglowice	2	42	2	44	4	86	21,50	6	124	20,67
3.	Wręczyca Wielka	2	38	2	34	4	72	18,00	6	124	20,67
RAZEM		6	132	6	134	12	266	22,17	19	424	22,32

Liczba uczniów i oddziałów - gminne	SP i Gimnazja	
	Oddziałów	Uczniów
Rok szk. 2017/18	76	1 266
Rok szk. 2016/17	74	1 292
Rok szk. 2015/16	77	1 406
Rok szk. 2014/15	74	1 380
Rok szk. 2013/14	71	1 324

Liczba oddziałów i uczniów w szkołach podstawowych prowadzonych przez Stowarzyszenia

Lp	Szkoła podstawowa	Liczba oddziałów i uczniów w roku szkolnym 2017/18															Rok szkolny 2016/17				
		Kl. I		Kl. II		Kl. III		Kl. IV		Kl. V		Kl. VI		Kl. VII		RAZEM		Średnio w oddziale	RAZEM		Średnio w oddziale
		Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.	Oddz.	Uczn.				
1.	Bieżen	1	12	1	6	1	11	1	10	1	6	1	6	1	8	7	59	8,43	6	50	8,33
2.	Grodzisko	1	5	0	0	1	4									2	9	4,50	2	7	3,50
RAZEM		2	17	1	6	2	15	1	10	1	6	1	6	1	8	9	68	7,56	8	57	7,13

Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wręczyca Wielka

Na terenie gminy Wręczyca Wielka funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury we Wręcycy Wielkiej pełniący rolę organizatora życia kulturalnego. Z kolei sieć bibliotek tworzy Biblioteka Gminna we Wręcycy Wielkiej oraz 4 filie biblioteczne, w: Truskolasach, Węglowicach, Borowem i Szarlejce.

Gmina posiada dobrze prosperującą ochronę przeciwpożarową w postaci 18 jednostek ochotniczych staży pożarnych w następujących miejscowościach: Grodzisko, Wręczyca Wielka, Pierchno, Kalej, Szarlejka, Borowe, Bieżen, Puszczew, Czarna Wieś, Kuleje, Nowiny, Piła Pierwsza, Zamłynie, Klepaczka, Truskolasy, Golce, Hutka, Długi Kąt i 1 Zakładowej Ochotniczej Straży Pożarnej przy Minova Arnall w Golcach. W strukturach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, który stanowi integralną część wewnętrznego bezpieczeństwa państwa, funkcjonuje pięć jednostek OSP (Wręczyca Wielka, Grodzisko, Truskolasy, Kalej, Czarna Wieś).

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwają również policjanci z Komisariatu Policji Wręczyca Wielka znajdującego się w strukturach Komendy Powiatowej w Kłobucku.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

Dzieci w przedszkolach i "0" w roku szkolnym 2017/18 (wg SIO na 30 września 2017r.)								
Lp	Przedszkola	RAZEM	Liczba dzieci urodzonych w roku:					
			2010 i wcz.	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Wręczyca Wielka - 6 oddz. (5 przedszkole + Grodzisko)	157	2	35	61	34	25	0
2.	Truskolasy - 6 oddz. (3 przedszkole + Szkoła + Piła + Hutka)	114	0	24	42	26	22	0
3.	Węglowice - 4 oddz. (3 przedszkole + Szkoła)	85	0	21	29	20	15	0
4.	Kalej - 4 oddziały	87	1	22	24	17	21	2
OGÓLEM DZIECI W PRZEDSZKOLACH		443	3	102	156	97	83	2

Lp	Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	RAZEM	Liczba dzieci urodzonych w roku:					
			2010 i wcz.	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Kuleje - 2 oddziały	41	0	8	14	13	6	0
2.	Borowe - 1 oddział	17	0	5	6	4	2	0
OGÓLEM DZIECI W GMINNYCH ODDZ. PRZEDSZKOLNYCH		58	0	13	20	17	8	0
1.	Bieżeń (SPSK)- 2 oddziały	40	0	11	11	10	4	4
OGÓLEM DZIECI W ODDZIAŁACH PRZEDSZKOLNYCH		98	0	24	31	27	12	4

Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	RAZEM	Liczba dzieci urodzonych w roku:					
		2010 i wcz.	2011	2012	2013	2014	2015
w przedszkolach i "0" prowadzonych przez gminę	501	3	115	176	114	91	2
w "0" prowadzonej przez stowarzyszenie	30	0	11	11		4	4
niepubliczny punkt przedszkolny	19	0	3	3	3	10	3
OGÓLEM	550	3	129	190	117	105	9

553

550

Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wręczyca Wielka

W gminie Wręczyca Wielka znajdują się cztery placówki Podstawowej Opieki Zdrowotnej oraz placówka rehabilitacyjna wchodzące w skład Zespołu Opieki Zdrowotnej w Kłobucku.

W gminie działa Bank Spółdzielczy we Wręcycy Wielkiej, Filia Banku Spółdzielczego w Truskolasach oraz Agencja PKO BP we Wręcycy Wielkiej. Znajdują się także trzy urzędy pocztowe w miejscowościach: Wręczyca Wielka, Węglowice i Truskolasy.

3.1.6. Sytuacja gospodarcza

Na terenie gminy Wręczyca Wielka, wg stanu na 31.12.2016 r. funkcjonowały 1440 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, w tym sektor prywatny, tj. osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą jako 1230 podmiotów. Obserwuje się systematyczny ciągły wzrost ilości podmiotów gospodarczych na terenie gminy (tabela 3).

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1318	1348	1373	1392	1440
sektor publiczny - ogółem	22	22	22	22	22
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	20	20	20	20	20
sektor prywatny - ogółem	1286	1326	1351	1392	1404
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1148	1183	1193	1197	1230
sektor prywatny - spółki handlowe	29	34	40	46	54
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	5	5	5	5	6
sektor prywatny - spółdzielnie	5	5	5	4	4

sektor prywatny -fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	35	35	38	44	48
---	----	----	----	----	----

Pod względem gospodarczym omawiany teren ma charakter rolniczy. W produkcji rolnej dominują uprawy: żyta, pszenicy, ziemniaków oraz hodowla trzody chlewnej, bydła mlecznego, drobiu. Na terenie gminy funkcjonuje kilka ferm hodowli kur oraz kilka gospodarstw specjalizujących się w produkcji ogrodniczej, istnieje również kilka ubojni i masarni. Przemysł rozwinięty jest w niewielkim stopniu. Brak jest dużych obiektów przemysłowych, natomiast znaczną rolę odgrywają drobne zakłady branży rolno-spożywczej, budowlanej, drzewnej i rzemiosła usługowo-produkcyjnego. Największymi zakładami przemysłowymi na obszarze gminy są: PPH „AGROMAR” Marek Szeleper, Zakład Stolarsko-Tartaczny Ryszard Winecki, Cegielnia „GRODZISKO” Wiesław Winecki, Firma „Czerwiński” Jan Czerwiński, ZPHU „FANA” Anna i Mieczysław Fabryczny, Masarnia Borowe J.B. Pluta Sp. J., Ubojnia Drobiu „JAN-MAR” Marek Bejm, PPHU „BETONEX” Krzysztof Krawczyk, FPUH „AGMAR” Mariusz Mstowski, „GLAS HIT” Eksport Import Joanna Chudy, ZPHU „FORMES TOYS” Grzegorz Chudy, PPHU „ZBYMAR” Z. Biernacki i P. Łebek, PPHU „EDMET” Edmund Kloc.

3.1.7. Transport

Układ drogowy gminy tworzą drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. W granicach gminy Wręczyca Wielka istnieje 123,16 km dróg gminnych, 53,82 km dróg powiatowych i 27,52 km dróg wojewódzkich, a ich łączna długość wynosi 204,5 km. Lokalne połączenia są zapewnione przez dobrze rozbudowaną sieć dróg powiatowych i gminnych o różnej jakości.

Tabela 4. Stan dróg i ich zarządcy

Rodzaj dróg	Nawierzchnia asfaltowa/km	Nawierzchnia z kostki betonowej/km	Nawierzchnia z tłuczni/km	Nawierzchnia gruntowa nieulepszona/km	Zarządca
Gminne	83,304	1,1	0,72	38,036	Gmina Wręczyca Wielka
Powiatowe	51,52	-	-	2,3	Powiatowy Zarząd Dróg w Kłobucku
Wojewódzkie	27,52	-	-	-	Wojewódzki Zarząd Dróg w Katowicach

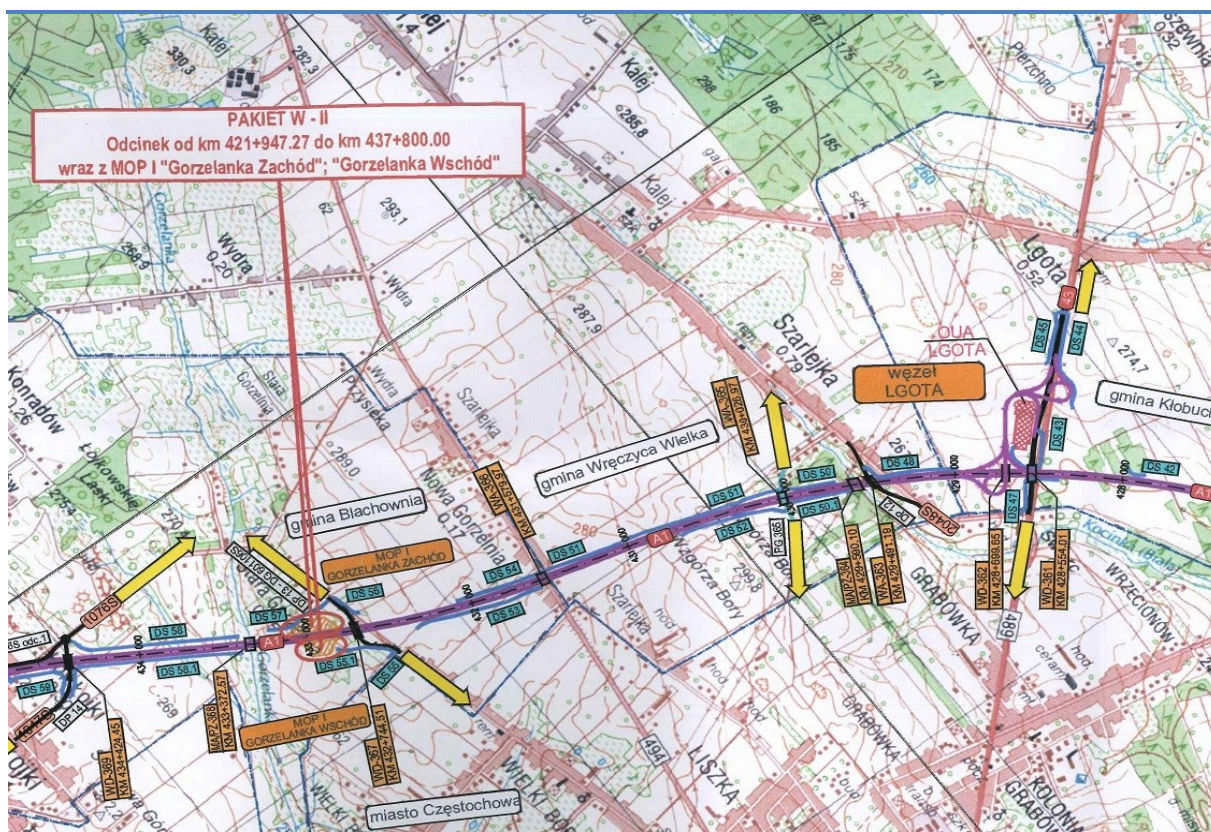
Do ważnych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym należy:

- droga wojewódzka nr 494 relacji Częstochowa – Wręczyca Wielka – Olesno – Bierdzany,
- droga wojewódzka nr 492 relacji Ważne Młyny – Kłobuck – Wręczyca Wielka – Blachownia.

Są to drogi jednojezdniowe, na dużych odcinkach przebiegające pośród zabudowy.

W granicach administracyjnych gminy planowana jest realizacja fragmentu autostrady A –1 (odcinek F między węzłami Rząsawa i Blachownia). Autostrada ma przebiegać we wschodniej części gminy – w granicach miejscowości Nowa Szarlejka i Szarlejka. Na terenie gminy nie przewiduje się lokalizacji węzłów autostradowych. W bezpośrednim sąsiedztwie, na terenach gminy Kłobuck projektowany jest węzeł autostradowy Lgota. Podłączenie terenów gminy do autostrady będzie możliwe poprzez istniejące drogi powiatowe w miejscowościach Nowa Szarlejka i Szarlejka oraz drogą gminną przebiegającą przez Pierzchno.

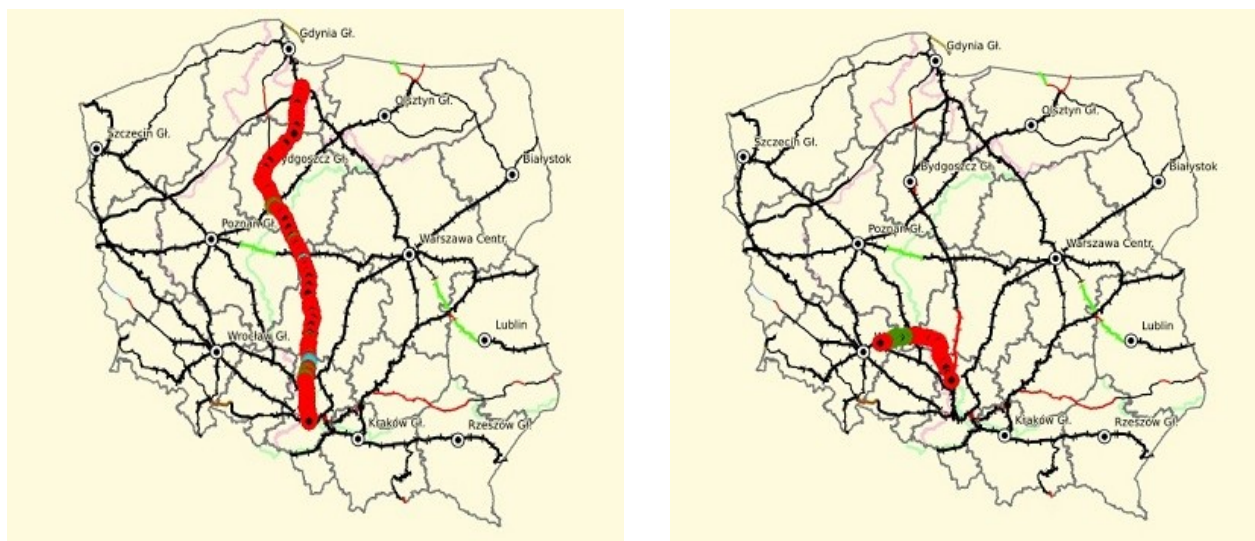

Zródło: Dokumentacja projektowa dla autostrady A-1 na odcinku Tuszyn - Pyrzowice. (projekt zagospodarowania terenu)

Na terenie gminy funkcjonuje komunikacja publiczna prowadzona przez PKS oraz firmy prywatne. W granicach gminy wyznaczono 5 szlaków rowerowych przebiegających po drogach bocznych, gruntowych i leśnych o długości: 18 km, 23 km, 30 km, 34 km i 25 km.

Do ważnych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu międzyregionalnym należą przechodzące przez obszar gminy Wręczyca Wielka (rys. 6):

- linia kolejowa nr 131 Tczew – Chorzów Batory, mająca znaczenie państwowe, stanowiąca odcinek linii AGC i AGTC oraz kolejowego korytarza transportowego (nr CE-65) – przebiegająca przez miejscowości Borowe i Bieżeń (z przejazdami kolejowymi na poziomie dróg) oraz na zachód od miejscowości Wręczyca Wielka (z wiaduktem drogowym w ciągu drogi wojewódzkiej nr 494) nad linią kolejową.
- linia kolejowa nr 181 Herby Nowe – Kępno – Oleśnica – przebiegająca głównie w granicach terenów leśnych położonych w zachodniej części gminy oraz w miejscowości Kuleje (z przejazdami kolejowymi na poziomie dróg). W miejscowościach Wręczyca Wielka i Kuleje znajdują się przystanki PKP.

Rys. 6. Linia Tczew – Chorzów Batory (131) i Linia Herby Nowe – Oleśnica (181)

3.1.8. Walory kulturowe

Początki osadnictwa na terenie gminy Wręczyca Wielka sięgają czasów wczesnopiastowskich, o czym świadczy zachowana fosa i wały obronne po warownym gródku „Zamczysko”. Do najstarszych osad należą: Wręczyca, Grodzisko i Szarlejka, o których pierwsze wzmianki pojawiają się w dokumencie wystawionym 27 grudnia 1383 r. w Oleśnie przez Władysława Opolczyka. Kolejne pojawiające się w 1414r. donoszą, iż Wręczyca i Truskolasy należały do starostwa krzepickiego. Z 1474 r. pochodzą zapiski o istnieniu kuźnic, potwierdzone dokumentami Zygmunta Augusta z 1549 r. o istnieniu kuźnicy Błażeja Łojka we Wręcycy. Z roku 1566 pochodzi przywilej Andrzeja Kawki na wyrób żelaza w Truskolasach. W przekazach historycznych dotyczących lat 1815-50 znajdują się informacje o istnieniu szkół elementarnych we wsiach: Truskolasy, Węglowice, Wręczyca i Piła. Świadczy to o stałym rozwoju osiedli wiejskich. W latach 1950-60 rozwój kopalnictwa rud żelaza oprócz zagospodarowania terenu gminy obiektami przemysłowymi z nim związanymi, zaakcentował się w terenie charakterem zabudowy mieszkaniowej (osiedla przykopalniane), a rozwój urbanizacji lat 1970-80 przemieszaniem zabudowy zagrodowej z jednorodziną, realizowaną dla ludności zatrudnionej głównie poza terenem gminy.

Historia osadnictwa na terenie gminy Wręczyca Wielka udokumentowana jest istnieniem 83 zarejestrowanych stanowisk archeologicznych oraz nielicznych obiektów zabytkowych. Są to m.in.: występujące w rejonie Truskolas cmentarzysko kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu, rezerwat „Zamczysko” z wczesnego średniowiecza w miejscowości Wręczyca Mała, barokowy kościół w Truskolasach - jedna z piękniejszych drewnianych budowli sakralnych w Polsce.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka znajdują się dobra kultury, do których można zaliczyć kościoły w Kalei, Grodzisku, Wręcycy Wielkiej, Truskolasach, Czarnej Wsi, Kulejach; cmentarze w Kalei, Wręcycy Wielkiej, w Truskolasach, Czarnej Wsi, Grodzisku oraz pozostałości wojennego cmentarza w Węglowicach; kaplice w Truskolasach, Klepaczce, Pile I, Czarnej Wsi, Biezeniu, Puszczewie, Hutce, Nowinach, Kulejach stanowiące swoisty „horyzont” kaplic w zachodniej części gminy; pozostałości zespołów dworskich czy folwarcznych w Pierzchni, Grodzisku, Kalei, Wręcycy; liczne stanowiska archeologiczne, wśród nich szczególnie ważny obiekt posiadający własną formę krajobrazową – grodzisko obok wsi Grodzisko; krzyże i kapliczki przydrożne; pozostałości przemysłu w postaci hałd pokopalnianych w Kalei, Golcach, Truskolasach oraz na terenie Lasów Państwowych w pobliżu Wręcycy Wielkiej; liczna zabudowa drewniana wsi, w tym także interesująca zabudowa drewniana o tradycji poniemieckiej w Kalei.

Na terenie gminy do rejestru zabytków wpisane są następujące obiekty:

- 1) kościół p.w. św. Mikołaja wraz z najbliższym otoczeniem (dawnym cmentarzem przykościelnym) położony w Truskolasach (kościół drewniany, zrębowy, wybudowany w 1737 roku; w końcu XIX wieku rozebrano dwie wieże, następnie dobudowano przedsionek w 1870 roku) - nr rejestru zabytków A/66;
  - 2) cmentarz w granicach ogrodzenia, z murem cmentarnym, położony w Truskolasach (cmentarz założony w pierwszej połowie XIX wieku, z zielenią oraz mur z 1847 roku) - nr rejestru zabytków A/432;
  - 3) stanowisko archeologiczne nr 1 w Grodzisku (nr rejestru zabytków A/242);
  - 4) stanowisko archeologiczne nr 2 w Hutce (pracownie krzemieniarskie) - nr rejestru zabytków A/275.
- Dla stanowisk archeologicznych obejmujących m.in. grodzisko wczesnośredniowieczne, pierścieniowe w miejscowości Grodzisko oraz pracownie krzemieniarskie położone w miejscowości Hutka, wpisanych do rejestru zabytków, została wyznaczona strefa W - ścisłej kontroli najcenniejszych stanowisk archeologicznych.

W gminnej ewidencji zabytków znajdują się następujące zabytki, położone w miejscowościach:

- ✓ Bieżeń:
  - kaplica murowana, ul. Strażacka,
  - kaplica murowana, XIX w., ul. Ogrodowa 43;
- ✓ Borowe:
  - kaplica murowana, XIX w., ul. Długa nr 76
- ✓ Bór Zapilski:
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Bór Zapilski 10,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Bór Zapilski 11,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Bór Zapilski 39,
  - dom drewniany, Bór Zapilski 51,
  - dom drewniany, Bór Zapilski 52,
  - dom drewniany, Bór Zapilski 74;
- ✓ Czarna Wieś:
  - kościół parafialny p.w. św. Jacka, drewniany, 1919-21 r., z ogrodzeniem,
  - cmentarz grzebalny, początek XX w. z kaplicą cmentarną, 1937 r,
  - przedszkole murowane, lata 20-te XX w., ul. Szkolna 3,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Słoneczna 69,
  - dom drewniany, początek XX w., ul. Słoneczna 112,
  - dom drewniany, początek XX w., ul. Słoneczna 122;
- ✓ Długi Kąt:
  - krzyż przydrożny żeliwny,
  - dom drewniany, lata 30-te XX w., Długi Kąt 86;
- ✓ Grodzisko:
  - dom drewniany, ul. Kłobucka 2,
  - dom drewniany lata 30-te XX w., ul. Ogrodowa 10;
- ✓ Hutka:
  - dom drewniany, lata 20-te XX w. ul. Leśna 6a,
  - dom drewniany, ul. Leśna 16,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w. ul. Leśna 36,
  - dom drewniany, lata 30-te XX w. ul. Leśna 37,
  - dom drewniany, ul. Leśna 41,
  - dom drewniany, ul. Leśna 47;
- ✓ Jezioro:
  - krzyż przydrożny,
  - leśniczówka Połamaniec – budynek mieszkalny,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 1,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 2,
  - dom drewniany, Jezioro 18,
  - dom drewniany, Jezioro 20,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 21,

-
- dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 43,
  - dom drewniany (dawna szkoła, obecnie przedszkole), pocz. XXw. Jezioro 44;
  - ✓ Kolej:
    - kościół parafialny murowany z lat 1924-27 z bramą w ogrodzeniu,
    - murowana plebania z 1925 r.,
    - dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 51,
    - dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 97,
    - dom drewniany, lata 30-te XX w., ul. Główna 99,
    - dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 113,
    - dom drewniany, lata 30-te XX w., ul. Główna 116,
    - dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 148,
    - dom drewniany, lata 30-te XX w., ul. Główna 194,
    - dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 218,
    - dom drewniany, (pokryty siddingiem), ul. Główna 221,
    - dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 225;
  - ✓ Klepaczka:
    - kaplica murowana przydrożna, 1895r.,
    - dom drewniany, lata 30-te XX w. Klepaczka,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w. Klepaczka 67,
    - dom drewniany, lata 30-te XX w. Klepaczka 68,
  - ✓ Kuleje:
    - kapliczka drewniana ok. 1930r. ul. Kościelna;
  - ✓ Nowiny:
    - kapliczka drewniana ok. 230 lat,
    - krzyż/kapliczka z 1935 r.,
    - krzyż przydrożny przy ul. Długiej;
  - ✓ Pierzchno:
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Leśna 38,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Leśna 50,
    - osada leśna - leśniczówka i obora murowana, starodrzew;
  - ✓ Piła Pierwsza:
    - kaplica przydrożna murowana, początek XX w.,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 3,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 6,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 10,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 15,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 31;
  - ✓ Puszczew:
    - kaplica murowana z początku XIX w.,
    - kaplica drewniana z końca XIX w.,
    - dom drewniany, 1 ćw. XX w., Puszczew 2,
    - dom drewniany, 1 ćw. XX w., Puszczew 49;
  - ✓ Szarlejka:
    - dom drewniany XIX/XX w. , ul. Łukasiewicza 287;
  - ✓ Truskolasy:
    - kaplica cmentarna, przy ul. Częstochowskiej,
    - schody z tarasem i balustradą przy kancelarii parafialnej kościoła p.w. św. Mikołaja,
    - krzyż drewniany, powstańczy;
    - dom drewniany, ok. 1930 r.,ul. Częstochowska 24,
    - dom drewniany, ok. 1930 r.,ul. Częstochowska 36,
    - dom drewniany, przed 1945 r.,ul. Częstochowska 38,
    - dom drewniany, ok. 1930 r.,ul. Częstochowska 39,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Dębiczna 22,
    - dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Dębiczna 44,
    - dom drewniany, ok. 1930 r., ul. Opolska 1;

- Węglowice:
- poczta - murowana z 1866r., dawny urząd wójtowski ,
- oficyna dworska – murowana XIX w.,
- miejsce po dawnym cmentarzu ewangelickim „Kirchhof” z końca XVIII w.;
- ✓ Wręczyca Wielka:
  - dom drewniany z początku XX w., ul. Mickiewicza 1,
  - dom murowany, ok. 1930 r., ul. Śląska 1,
  - prażalnia rudy przy ul. Częstochowskiej, koniec XIX w.,
  - krzyż, z ok. 1870 r., ul. 3 Maja,
  - budynek dworca murowany z 1935r.;
- ✓ Zamłynie:
  - kapliczka drewniana sprzed 1945 r.,
  - dom drewniany (dach pulpitowy) i gospodarcze 1 ćw. XX w. Zamłynie 39,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Zamłynie 61,
  - dom drewniany, lata 20-te XX w., Zamłynie 63.

3.2. Dokumenty nadrzędne i cele

Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U.2017.519 z późn. zm.) polityki, strategii, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu powinny uwzględniać *zasady ochrony środowiska* i zrównoważonego rozwoju. Dodatkowo art. 14 wymienionej ustawy podkreśla, że polityka ochrony środowiska jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5). Kierunki działań w zakresie komponentów środowiska będą zmierzały do spełnienia celów zapisanych w dokumentach strategicznych kraju, województwa śląskiego i powiatu kłobuckiego. W poniższej tabeli dokonano analizy zgodności celów Programu z celami innych dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym. Porównanie to ma na celu ocenę spójności celów Programu z celami innych dokumentów strategicznych pod kątem ochrony środowiska oraz zasady zrównoważonego rozwoju. Poniżej przedstawiono wyniki analizy.

3.2.1. Uwarunkowania wspólnotowe

Podstawę Wspólnotowej Polityki Ochrony Środowiska stanowi VII Program Działań na Rzecz Ochrony Środowiska (7th European Action Plan, w skrócie EAP). Wskazuje on na konieczność zastosowania strategicznego podejścia do problemów środowiskowych. Takie podejście powinno wykorzystywać różne środki oraz instrumenty, aby regulować działania podejmowane przez przedsiębiorców, konsumentów, polityków i obywateli.

3.2.2. Uwarunkowania krajowe

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska poprzez następujące kierunki interwencji:

- a) Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne
- b) Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych
- c) Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce
- d) Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii
- e) Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki
- f) Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, w tym poprzez:

- Ochrona czystości wód poprzez zakończenie do 2015 r. realizacji Krajowego programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (redukcja zanieczyszczeń i związków biogenych (azot, fosfor) odprowadzanych do wód oraz kontynuację procesu sanitacji wsi.
- Wprowadzenie monitorowania i ochrony różnorodności biologicznej i przeciwdziałania fragmentacji ekosystemów.
- Ustanowienie narzędzi finansowania różnorodności biologicznej (w tym podnoszenia świadomości ekologicznej obywateli).
- Opracowanie oraz wdrożenie strategicznego planu adaptacji do zmian klimatu obejmującego m.in. szczegółowe kryteria użyte do określenia priorytetowych inwestycji w obszarze adaptacji do zmian klimatu ocenę aktualnego wpływu oraz wpływu przyszłych zmian klimatu na szczególnie wrażliwe sektory i obszary (wielowariantową ocenę ryzyka klęsk żywiołowych) oraz odpowiednie działania adaptacyjne wraz z ich szacowanymi kosztami.
- Wprowadzenie instrumentów polityki publicznej integrujących działania w poszczególnych sektorach (gospodarki wodnej, rolnictwa, leśnictwa, transportu, zdrowia, budownictwa, gospodarki przestrzennej, gospodarki morskiej, turystyki, energetyki) dla zwiększenia ochrony klimatu.
- Ograniczenie negatywnych skutków powodzi poprzez minimalizowanie ryzyka powodziowego, wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zlewniami oraz odbudowę naturalnej retencji wodnej.
- Wdrożenie programów małej retencji wodnej na obszarach szczególnie narażonych na powódź i suszę.

Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych poprzez następujące kierunki interwencji:

- a) Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta
- b) Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
- c) Zwiększenie stopnia dyfuzji połączeń wieś-miasto w celu dynamizowania rozwoju zarówno terenów miejskich, jak też obszarów wiejskich

2. Strategia Rozwoju Kraju 2020

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. Priorytetowe kierunki interwencji publicznej obejmują:

- a) Racjonalne gospodarowanie zasobami
- b) Poprawa efektywności energetycznej
- c) Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii
- d) Poprawa stanu środowiska
- e) Adaptacja do zmian klimatu

3. Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020

Cel 1 – Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska poprzez następujące kierunki interwencji:

- a) Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalni
- b) Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody
- c) Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna
- d) Uporządkowanie zarządzania przestrzenią

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię poprzez następujące kierunki interwencji:

- a) Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii
- b) Poprawa efektywności energetycznej
- c) Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii
- d) Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich
- e) Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne

Cel 3. Poprawa stanu środowiska poprzez następujące kierunki interwencji:

- a) Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
- b) Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
- c) Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,
- d) Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- e) Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,

4. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Główne cele polityki energetycznej w zakresie ograniczenia oddziaływania energetyki na środowisko to:

- a. ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,
- b. ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
- c. ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- d. minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce oraz
- e. zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Cele PEP 2030 r. mają zostać zapewnione m.in. przez racjonalne, efektywne gospodarowanie krajowymi złożami węgla oraz dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego. W związku z tym zaproponowano działania:

- stworzenie systemu zarządzania krajowymi pulami emisji gazów cieplarnianych i innych substancji,
- wprowadzenie w wytwarzaniu energii elektrycznej i ciepła dopuszczalnych produktowych wskaźników emisji jako narzędzia pozwalającego zmniejszać poziomy emisji SO₂ i NO_x, w tym osiągnąć pułapy ustalone w Traktacie Akcesyjnym dla Polski,
- realizacja zobowiązań wynikających z nowej dyrektywy ETS dla elektroenergetyki i ciepłownictwa,
- wykorzystanie przychodów z aukcji uprawnień do emisji CO₂ do wspierania działań ograniczających emisję gazów cieplarnianych,
- wprowadzenie standardów budowy nowych elektrowni w systemie przygotowania do wychwytywania CO₂ oraz określenie krajowych możliwości geologicznego składowania dwutlenku węgla, w tym w pustych złożach ropy naftowej i gazu ziemnego na dnie Morza Bałtyckiego,

- aktywny udział w realizacji inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczącej budowy obiektów demonstracyjnych dużej skali, w zakresie technologii wychwytywania i magazynowania dwutlenku węgla (CCS),
- wykorzystanie technologii CCS do wspomagania wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego, zintensyfikowanie badań naukowych i prac rozwojowych nad technologią CCS oraz nowymi technologiami pozwalającymi wykorzystać wychwycony CO₂ jako surowiec w innych gałęziach przemysłu,
- gospodarcze wykorzystanie odpadów węgla, zwiększenie wykorzystania ubocznych produktów spalania, stosowanie zamkniętych obiegów chłodzenia o dużej efektywności w elektrowniach i elektrociepłowniach,
- zdiagnozowanie możliwości występowania w sektorze energetycznym niezamierzonej produkcji trwałych zanieczyszczeń organicznych (dioksyn i furanów) oraz
- wsparcie działań w zakresie ochrony środowiska z wykorzystaniem m.in. funduszy europejskich.

Zgodnie z PEP 2030 roku, udział odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu w Polsce ma wzrosnąć do 15% w 2020 roku i do 20% w roku 2030. Zadania wynikające z Polityki Energetycznej Polski to m.in.:

- modernizacja sieci przesyłowych i sieci rozdzielczych pozwalająca obniżyć poziom awaryjności o 50%;
- rozwój lokalnej mini i mikro kogeneracji, pozwalający na dostarczenie do roku 2020 z tych źródeł co najmniej 10% energii elektrycznej, zużywanej w kraju;
- ochrona lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy;
- zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem;
- wdrożenie Programu budowy biogazowni rolniczych, przy założeniu powstania do roku 2020 co najmniej jednej biogazowni w każdej gminie;
- ograniczenie emisji CO₂ do wielkości możliwej technicznie do osiągnięcia bez naruszania bezpieczeństwa energetycznego;
- ograniczenie emisji SO₂ do poziomu ustalonego w Traktacie Akcesyjnym;
- ograniczenie emisji NO_x, poczynając od 2016 roku, zgodnie z zobowiązaniami przyjętymi przy akcesji do Unii Europejskiej;
- likwidacja emisji z tytułu samozapłonu i palenia się hałd poprzez pozyskanie węgla z odpadów pogórnich zalegających na składowiskach;
- rozszerzenie zakresu założeń i planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe o planowanie i organizację działań, mających na celu racjonalizację zużycia energii i promowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy;
- wsparcie inwestycji w zakresie stosowania najlepszych dostępnych technologii w przemyśle, wysokosprawnej kogeneracji, ograniczenia strat w sieciach elektroenergetycznych i ciepłowniczych oraz termomodernizacji budynków;
- wykorzystanie obowiązków w zakresie przygotowania planów zaopatrzenia gmin w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe do zastępowania wyeksploatowanych rozdzielonych źródeł wytwarzania ciepła jednostkami kogeneracyjnymi.

5. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki Dynamiczna Polska 2020

Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców poprzez następujące kierunki interwencji:

- a) Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki, w tym podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu oraz wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego

w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW)

- b) Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia poprzez poprawę efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów przy stosowaniu zasad zrównoważonej architektury.

6. Strategia rozwoju transportu do 2020 roku

Cel 7. Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko oparte będzie na wspieraniu

- a) różnorodności gałęziowej i komplementarności środków transportu w obrębie systemu połączeń krajowych i międzynarodowych;
- b) rozwiązań organizacji transportu najmniej zanieczyszczających środowisko;
- c) zarządzania popytem na ruch transportowy;
- d) wdrażania nowoczesnych technologii transportowych redukujących negatywne oddziaływanie transportu na środowisko.

7. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020

Cel 2: Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej poprzez następujące kierunki interwencji:

- a) Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich,
- b) Modernizacja sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej,
- c) Dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii elektrycznej,
- d) Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej,
- e) Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
- f) Rozwój systemów zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- g) Rozbudowa sieci przesyłowej i dystrybucyjnej gazu ziemnego,
- h) Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich,
- i) Rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej,
- j) Tworzenie powiązań lokalnej sieci drogowej z siecią dróg regionalnych, krajowych, ekspresowych i autostrad,
- k) Tworzenie infrastruktury węzłów przesiadkowych, transportu kołowego i kolejowego,
- l) Rozwój infrastruktury wodno-melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne,

Cel 3: Bezpieczeństwo żywnościowe osiągnięte poprzez:

- a) Wytwarzanie wysokiej jakości, bezpiecznych dla konsumentów produktów rolno spożywczych
- b) Wspieranie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno spożywczych, w tym produktów wytwarzanych metodami integrowanymi, ekologicznymi oraz tradycyjnymi metodami produkcji z lokalnych surowców i zasobów oraz produktów rybnych,
- c) Podnoszenie świadomości i wiedzy producentów oraz konsumentów w zakresie produkcji rolno - spożywczej i zasad żywienia
- d) Wspieranie działalności innowacyjnej ukierunkowanej na zmiany wzorców produkcji i konsumpcji,

Cel 5: Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich realizowana poprzez:

- a) Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej, w tym

unikalnych ekosystemów oraz flory i fauny związanych z gospodarką rolną i rybacką, ochrony jakości wód, w tym racjonalnej gospodarki nawozami i środkami ochrony roślin, racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej, ochronę gleb przed erozją, zakwaszeniem, spadkiem zawartości materii organicznej i zanieczyszczeniem metalami ciężkimi, oraz rozwojem wiedzy w zakresie ochrony środowiska rolniczego i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich i jej upowszechnianie,

- b) Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego jako zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego, właściwe planowanie przestrzenne, racjonalna gospodarka gruntami,
- c) Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom jako ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie i całym łańcuchu rolno - żywnościowym, zwiększenie sekwestracji węgla w glebie i biomacie wytwarzanej w rolnictwie, badania w zakresie wzajemnego oddziaływania rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa na zmiany klimatu, upowszechnianie wiedzy w zakresie praktyk przyjaznych klimatowi wśród konsumentów i producentów rolno - spożywczych,
- d) Zrównoważona gospodarka leśna i łowiecka na obszarach wiejskich realizowana jako racjonalne zwiększenie zasobów leśnych, odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi, zrównoważona gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska oraz rozwojowi rolnictwa i rybactwa, wzmocnienie publicznych funkcji lasów,
- e) Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich, czyli racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększenie dostępności cenowej i upowszechnienie rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców obszarów wiejskich

8. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022

Cel 4: Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa jako wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa, w tym:

- a) promowanie rozwiązań proekologicznych w działalności inwestycyjnej MON,
- b) uczestniczenie w procesie planowania i ustanawiania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, a następnie w opracowywaniu planu zadań ochronnych i planu ochrony dla obszarów Natura 2000,
- c) uwzględnianie w planowaniu i organizowaniu ćwiczeń wojskowych wymogów ochrony zwierząt oraz roślin;
- d) modernizacja baz i stacji paliw płynnych oraz oczyszczalni ścieków użytkowanych przez SZRP;
- e) usunięcie i unieszkodliwienie azbestu, zastąpienie substancji zubażających warstwę ozonową alternatywnymi i bezpiecznymi dla środowiska substancjami.

9. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej jako kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz pro środowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.

10. Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030

Głównym celem jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powodzie i susze, w połączeniu z

utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównywania dysproporcji regionalnych. Cel realizowany poprzez:

- a) osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów,
- b) zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę,
- c) zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- d) ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz
- e) reformę systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej.

11. Program wodno-środowiskowy kraju

Cele:

- a) niepogarszanie stanu części wód,
- b) osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- c) spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie) oraz
- d) zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

12. IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Cel główny dokumentu:

- ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami

13. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022

Główne cele strategiczne zawarte w KPGO 2022 w przypadku odpadów komunalnych, w tym odpadów żywności stanowią:

- 1) zmniejszenie ilości powstających odpadów poprzez ograniczenie marnotrawienia żywności oraz wprowadzenie selektywnego zbierania bioodpadów z zakładów zbiorowego żywienia;
- 2) zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji;
- 3) doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.
- 4) zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie):
  - a) objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
  - b) wprowadzenie jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju do końca 2021 r. – zestandaryzowanie ma na celu zapewnienie minimalnego poziomu selektywnego zbierania odpadów szczególnie w odniesieniu do gmin w których stosuje się niedopuszczalny podział na odpady „suche”-„mokre”,
  - c) zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych odpadów przez odpowiednie systemy selektywnego zbierania odpadów, w taki sposób, aby mogły one zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi,

- d) wprowadzenie we wszystkich gminach w kraju systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów u źródła – do końca 2021r.;
- 5) zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.;
- 6) zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych;
- 7) zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia;
- 8) zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych;
- 9) utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi;

Osiągnięcie wskaźników:

- a) osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2020 r.,
- b) do 2020 r. udział masy termicznie przekształczanych odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych w stosunku do wytworzonych odpadów komunalnych nie może przekraczać 30%,
- c) do 2025 r. recyklingowi powinno być poddawane 60% odpadów komunalnych,
- d) do 2030 r. recyklingowi powinno być poddawane 65% odpadów komunalnych,
- e) redukcja składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 r.

14. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Cele dotyczące azbestu:

- a) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- b) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- c) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

15. Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Cele programu:

- a) rozwój niskoemisyjnych źródeł energii,
- b) poprawa efektywności energetycznej,
- c) poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych,
- d) zapobieganie powstawaniu oraz poprawa efektywności gospodarowania odpadami,
- e) promocja nowych wzorców konsumpcji

16. Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów

Celem strategicznym dla Polski 2020 jest rozwój zrównoważonej gospodarki opartej na efektywniejszym wykorzystaniu zasobów, poszanowaniu środowiska i osiągnięciu wyższej konkurencyjności, dzięki wykorzystaniu technologii o niższym zapotrzebowaniu na surowce i energię oraz umożliwiającej wykorzystanie surowców wtórnych i odnawialnych źródeł energii. Jako cele ilościowe określa się:

- a) utrzymanie wzrostu gospodarczego przy całkowitej masie wytwarzanych odpadów na stałym poziomie, wskaźnik: masa odpadów wytwarzanych w Polsce [Mg/rok] według danych GUS;
- b) ograniczenie obciążenia PKB odpadami, wskaźnik: masa wytwarzanych odpadów w Polsce w odniesieniu do PKB [kg /Euro PKB];

Cel jakościowy stanowi ograniczenie oddziaływania na środowisko na etapie wydobycia surowców produkcji i surowców, logistyki konsumpcji, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia stosowania szkodliwych substancji.

17. Krajowy Plan Działania w zakresie Energii ze Źródeł Odnawialnych

Plan określa cele związane z produkcją energii ze źródeł odnawialnych w sektorze transportowym, sektorze energii elektrycznej, sektorze ogrzewania i chłodzenia, do osiągnięcia w 2020 r., uwzględniając wpływ innych środków polityki efektywności energetycznej na końcowe zużycie energii oraz odpowiednie środki, które należy podjąć dla osiągnięcia krajowych celów ogólnych w zakresie udziału OZE w wykorzystaniu energii finalnej

18. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej

Podstawowe cele, to:

- a) upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej;
- b) wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej;
- c) tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej, stanowiących rozwinięcie Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, a ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty, realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności;
- d) promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej.

19. Pakiet na Rzecz Czystego Powietrza

Cel: Stworzenie warunków do rozwoju elektromobilności Polaków poprzez upowszechnienie infrastruktury ładowania i zachęty do zakupu pojazdów elektrycznych, w efekcie ograniczenie emisji komunikacyjnej

3.2.3. Uwarunkowania wojewódzkie

1. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego ŚLĄSKIE 2020+

Strategia zakłada „Województwo śląskie będzie regionem zrównoważonego i trwałego rozwoju stwarzającym mieszkańcom korzystne warunki życia w oparciu o dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy wykorzystującym zróżnicowane potencjały terytorialne i synergię pomiędzy partnerami procesu rozwoju”.

2. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019

W zakresie powietrza atmosferycznego

Cel długoterminowy do roku 2024: Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych.

Cele krótkoterminowe do roku 2019

1. Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych.
2. Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu nie powodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza.

3. Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego do poziomu nie powodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza.
4. Wdrożenie mechanizmów motywujących do implementacji nowoczesnych rozwiązań w przemyśle skutkujących redukcją emisji substancji zanieczyszczających.
5. Wzmacnianie współpracy międzyregionalnej w zakresie wspólnej polityki ochrony powietrza szczególnie z krajem morawsko – śląskim oraz województwem małopolskim poprzez coroczne spotkania.
6. Wzmocnienie systemu edukacji ekologicznej społeczeństwa skierowanej na promocję postaw służących ochronie powietrza.

W zakresie gospodarki energetycznej

Cel długoterminowy do roku 2024: Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami.

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Wspieranie finansowe i technologiczne inwestycji w technologie mające na celu efektywne wykorzystanie energii.
2. Wzmocnienie systemu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w skali województwa śląskiego.
3. Kształtowanie postaw służących efektywnemu wykorzystywaniu energii.

W zakresie zasobów wodnych

Cel długoterminowy do roku 2024: System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód.

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły i Odry.
2. Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodnościekowej dla potrzeb ludności i przemysłu.
3. Ograniczenie ryzyka wystąpienia strat wynikających ze zjawisk ekstremalnych związanych z wodą.

W zakresie gospodarki odpadami

Cel długoterminowy do roku 2024: Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii.

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Gospodarowanie odpadami komunalnymi w województwie w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury.
2. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych oraz wzrost efektywności systemu zbierania i zwiększanie udziału tych odpadów poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania.
3. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów sektora gospodarczego i sukcesywne zwiększanie udziału tych odpadów poddanych procesom odzysku i unieszkodliwiania poza składowaniem.

W zakresie ochrony przyrody

Cel długoterminowy do roku 2024: Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej.
2. Wdrożenie narzędzi spójnego systemu zarządzania zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo
3. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu ekosystemów i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bioróżnorodności i georóżnorodności.

W zakresie zasobów naturalnych

Cel długoterminowy do roku 2024: Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2019: 1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych.

W zakresie gleb

Cel długoterminowy do roku 2024: Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi.

Cele krótkoterminowe do roku 2019

1. Zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gleb, w tym m in.: produkcji żywności, magazynowania, filtrowania i przekształcania składników odżywczych, substancji i wody, podstaw rozwoju życia i różnorodności biologicznej, źródła surowców, rezerwuaru pierwiastka węgla oraz zbioru dziedzictwa geologicznego, geomorfologicznego oraz archeologicznego.
2. Zapobieganie zanieczyszczeniu gleb, w szczególności substancjami powodującymi ryzyko zanieczyszczenia wtórnego.
3. Remediacja terenów zanieczyszczonych.
4. Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych.
5. Minimalizacja stopnia i łagodzenie zasklepienia gleb.
6. Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom.
7. Przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi

W zakresie terenów przemysłowych

Cel długoterminowy do roku 2024: Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi.

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Rewitalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych

W zakresie ochrony przed hałasem

Cel długoterminowy do roku 2024: Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Zmniejszenie liczby mieszkańców województwa narażonych na ponadnormatywny hałas
2. Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas.

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Cel długoterminowy do roku 2024: Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach.

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych

W zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

Cel długoterminowy do roku 2024: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Cele krótkoterminowe do roku 2019:

1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
2. Kreowanie właściwych postaw społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Cele polityki przestrzennej województwa, to:

- a) dynamizacja i restrukturyzacja przestrzeni województwa,
- b) wzmocnienie funkcji węzłów sieci osadniczej,
- c) ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych,
- d) wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych,
- e) rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury,
- f) stymulowanie innowacji w regionalnym systemie zarządzania przestrzenią,
- g) rozwój współpracy międzyregionalnej w zakresie planowania przestrzennego.

4. Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022

Celem nadrzędnym jest rozwijanie na terenie objętym Planem systemu gospodarki odpadami opartego na zapobieganiu powstawania odpadów, przygotowywaniu ich do ponownego użycia, recyklingu oraz innych metodach odzysku i unieszkodliwiania

Cele główne w zakresie gospodarki odpadami, które wymagają uwzględnienia:

- a) zapobiegania powstawaniu odpadów,
- b) zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby w 2020 r. nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;
- c) dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów;
- d) osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych;
- e) zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytych baterii i akumulatorów;
- f) osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów użytkowych, między innymi odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych;
- g) zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

5. Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego

Cele do osiągnięcia to:

- a) wyeliminowanie spalania odpadów w kotłach i piecach domowych,
- b) wyeliminowanie spalania węgla złej jakości w kotłach i piecach domowych,

- c) wsparcie istniejących działań i inwestycji w zakresie transportu, które przyczyniają się w istotny sposób do poprawy jakości powietrza na obszarach przekroczeń,
- d) ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych, w tym emisji wtórnej oraz emisji z pojazdów ciężarowych, autobusowych oraz niespełniających norm EURO na obszarach przekroczeń,
- e) systemowe ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych na obszarach przekroczeń z uwzględnieniem małych źródeł o niekorzystnych parametrach wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza (niskie emitory zlokalizowane na obszarach zabudowanych),

6. Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego

Cel : stworzenie warunków i mechanizmów dla szerokiego wykorzystania lokalnych zasobów energii odnawialnej na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego prowadzących do zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych w lokalnym bilansie energetycznym.

7. Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030

I. CEL STRATEGICZNY: Zachowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności w dobrym stanie oraz umożliwiającym korzystanie z ich zasobów obecnym i przyszłym pokoleniom poprzez ukierunkowanie działań, takich jak:

- a) Racjonalizacja i wzmocnienie systemu obszarów chronionych.
- b) Poprawa stanu ekosystemów i stanu gatunków oraz odtwarzanie utraconych elementów różnorodności biologicznej.
- c) Przeciwdziałanie zagrożeniom dla różnorodności biologicznej i georóżnorodności.
- d) Zrównoważone użytkowanie zasobów przyrody.
- e) Wzmocnienie i wsparcie finansowe służb ochrony oraz instytucji i organizacji pozarządowych realizujących działania z zakresu ochrony przyrody
- f) Wspieranie i rozwój badań nad różnorodnością biologiczną i georóżnorodnością województwa śląskiego.

II. CEL STRATEGICZNY: Zachowanie i ochrona obszarów o wysokich walorach krajobrazowych oraz powstrzymanie degradacji krajobrazu i przywracanie ładu przestrzennego poprzez ukierunkowanie działań, takich jak:

- a) Rozwój sieci obszarów chroniących prawnie walory krajobrazu.
- b) Zrównoważone użytkowanie przestrzeni, powstrzymanie nieoszczędnego, degradującego krajobraz zagospodarowania przestrzeni oraz rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
- c) Wspieranie i rozwój badań nad krajobrazem i zagospodarowaniem przestrzennym województwa śląskiego.

III. CEL STRATEGICZNY: Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym i przestrzenią poprzez ukierunkowanie działań, takich jak:

- a) Standaryzacja i integracja informacji o stanie przyrody (zasobach, zagrożeniach, ochronie, użytkowaniu) i jej badaniach.
- b) Budowa regionalnego systemu monitoringu stanu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego.
- c) Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób i podmiotów zaangażowanych w procesy zarządzania ochroną i użytkowaniem różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz krajobrazu.
- d) Rozwój współpracy w zakresie zarządzania środowiskiem przyrodniczym i przestrzenią województwa śląskiego.

- e) Wspieranie zmian organizacyjno-prawnych w zakresie ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej i georóżnorodności, ochrony krajobrazu oraz gospodarowania przestrzenią.

IV. CEL STRATEGICZNY: Wysoki poziom świadomości ekologicznej i holistycznej wiedzy o przyrodzie i krajobrazie oraz zaangażowania mieszkańców województwa śląskiego w ich ochronę poprzez ukierunkowanie działań, takich jak:

- 1) Powszechny dostęp mieszkańców województwa do aktualnych informacji o zasobach, stanie, zagrożeniach oraz zasadach ochrony i wykorzystywania różnorodności biologicznej, georóżnorodności i krajobrazu oraz działaniach z zakresu edukacji ekologicznej.
- 2) Opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu regionalnej edukacji ekologicznej w województwie śląskim.
- 3) Rozwój bazy dydaktycznej edukacji ekologicznej.
- 4) Wysoki poziom aktywności społecznej i instytucjonalnej na rzecz ochrony przyrody i krajobrazu.

3.2.4. Uwarunkowania powiatowe

1. Strategia rozwoju powiatu kłobuckiego

Cele operacyjne określone zostały jako:

1. Zmniejszenie zagrożeń ekologicznych poprzez zwiększenie powierzchni zalesionych i zadrzewionych oraz zagospodarowanie dorzecza Liswarty
2. Poprawa stanu gospodarki ściekowej i utylizacji odpadów, zbiorników retencyjnych oraz poziomu gazyfikacji

2. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kłobuckiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020

Cel nadrzędny programu został zdefiniowany jako rozwój gospodarczy powiatu przy zachowaniu walorów i poprawie stanu środowiska naturalnego.

W zakresie zasobów naturalnych

Cel długoterminowy do roku 2020: Kształtowanie i ochrona zasobów przyrodniczych oraz krajobrazowych w spójności z racjonalną polityką przestrzenną

Cele krótkoterminowe do roku 2016:

1. Ochrona obszarów i obiektów przyrodniczo cennych, w tym walorów i różnorodności krajobrazu
2. Zwiększenie powierzchni terenów cennych przyrodniczo oraz zieleni urządzonej wraz z poprawą standardu zagospodarowania tych terenów
3. Uwzględnienie wartości środowiska przyrodniczego w polityce przestrzennej i kierunkach rozwoju

W zakresie zasobów wodnych

Cel długoterminowy do roku 2020: Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości. Racjonalizacja zużycia wody.

Cele krótkoterminowe do roku 2016:

1. Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości
2. Dążenie do relatywnego zmniejszenia zużycia wody w gospodarstwach domowych, rolnictwie, przemyśle i usługach

W zakresie ochrony wód

Cel długoterminowy do roku 2020: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych

Cele krótkoterminowe do roku 2016:

1. Dążenie do osiągnięcia właściwych standardów wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym poprzez ich ochroną przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł przemysłowych, komunalnych i rolniczych
2. Budowa infrastruktury ochrony środowiska, szczególnie w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków

W zakresie ochrony powierzchni ziemi

Cel długoterminowy do roku 2020 oraz cel krótkoterminowy do roku 2016 został określony jako ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

W zakresie ochrony zasobów kopalin

Cel długoterminowy do roku 2020: Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin

Cele krótkoterminowe do roku 2016:

1. Ochrona złóż nieeksploatowanych
2. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych
3. Zmniejszenie oddziaływania na środowisko podczas wydobywania surowców

W zakresie ochrony przed poważnymi awariami

Cel długoterminowy do roku 2020: Ochrona przed zagrożeniami naturalnymi, katastrofami i awariami

Cele krótkoterminowe do roku 2016:

1. Podejmowanie działań prewencyjnych zapobiegających wystąpieniu zagrożeń naturalnych, awarii oraz katastrof spowodowanych działalnością człowieka oraz minimalizacja skutków w przypadku ich wystąpienia
2. Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego w aspekcie ochrony środowiska, oraz rozwój monitoringu zagrożeń środowiska
3. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe powiatu
4. Ochrona przed podtopieniami

W zakresie jakości powietrza atmosferycznego

Cel długoterminowy do roku 2020: Poprawa jakości powietrza

Cel krótkoterminowy do roku 2016:

Ograniczenie emisji do powietrza ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

W zakresie gospodarki odpadami

Cel długoterminowy do roku 2020: Poprawa efektywności gospodarki odpadami

Cele krótkoterminowe do roku 2016:

1. Wdrożenie nowego systemu gospodarki odpadami
2. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu w zakresie prawidłowego funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi
3. Spełnienie celów wyznaczonych w krajowym planie gospodarki odpadami oraz planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego

W zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Cel długoterminowy do roku 2020 oraz cele krótkoterminowe do roku 2016 określono jako:

1. Minimalizacja zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem
2. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

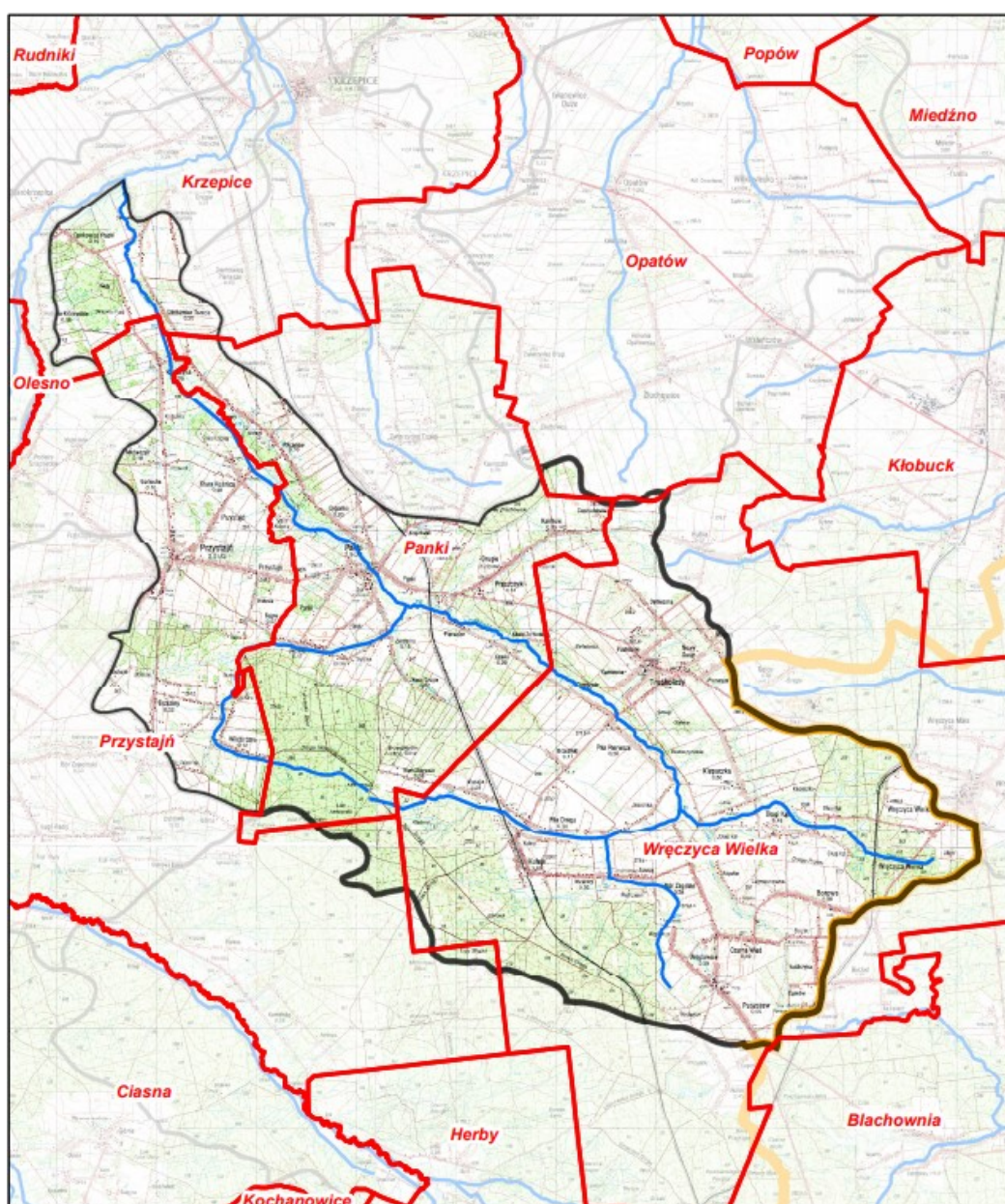
4. Ocena stanu środowiska

4.1. Gospodarowanie zasobami wodnymi (ZW)

4.1.1. Stan aktualny

4.1.1.1. Wody powierzchniowe

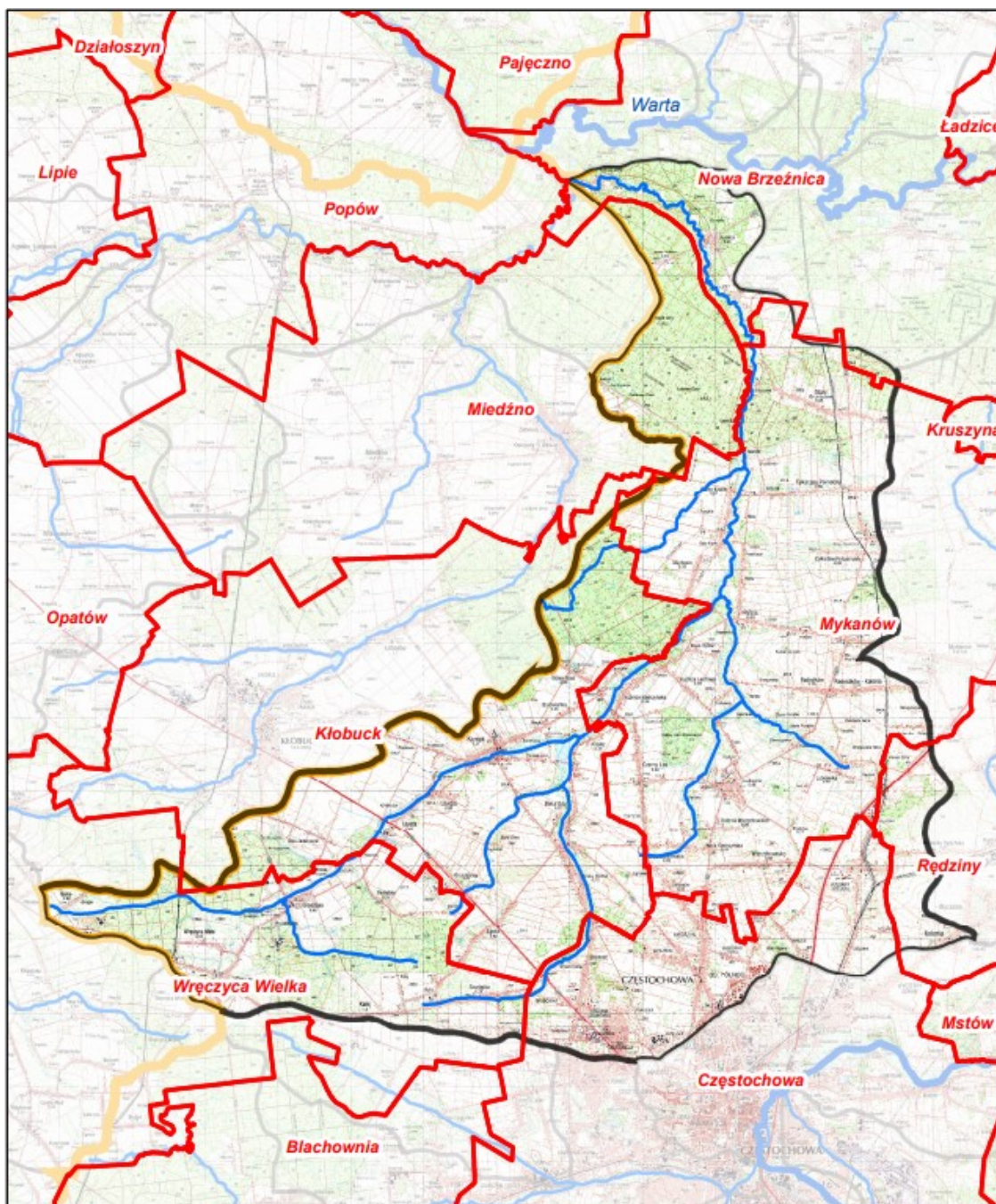
Obszar Gminy Wręczyca Wielka odwadnia sieć rzeczna należąca do zlewni rzeki Warty. Zachodnią i północno - zachodnią część gminy odwadnia Pankówka i Biała Oksza z dopływami, wschodnią – Kocinka (Czarna Oksza) z dopływami i Biała Oksza z dopływami, fragmentarycznie Gorzelanka - dopływ Stradomki. Między dopływami Liswarty i Warty przebiega dział wody III - rzędu.

Rys. 7. Jednolite Części Wód Powierzchniowych Pankówka (PLRW600017181649)

Rzeka Pankówka bierze początek na zachód od miejscowości Węglowice (rys. 7). Długość rzeki na terenie gminy wynosi 19 km. Dopływy Pankówki stanowią rzeki: Węglowiczanka i Kopka oraz naturalne ciek: Ciek od Truskolas, Ciek w Kulejach, Ciek w Nowinach, Ciek od Kałmuk i Ciek od Kosek (dopływ z Brzezinek). Dolinę rzeki zajmują łąki częściowo podmokłe z nielicznymi torfowiskami. Średnia głębokość rzeki wynosi 0,6 m, szerokość średnia 5 m. Szybkość przepływu rzeki wynosi 0,5 m/s. Średnia wysokość brzegów 1 - 1,5 m. Brzegi na odcinkach uregulowanych zabezpieczone są darnią i płotkiem faszynowym.

Rys. 8. Jednolite Części Wód Powierzchniowych Kocinka (PLRW6000161816899)

Rzeka Kocinka (Czarna Oksza) bierze początek w okolicy wsi Golce i płynie w kierunku wschodnim (rys. 8). Długość rzeki na terenie gminy wynosi 14 km i odcinek ten jest w całości uregulowany. Średnia głębokość rzeki wynosi 0,5 m, szerokość średnia 4 m. Brzeg posiada zabezpieczony darnią i płotkiem faszynowym. Szybkość przepływu 0,4 m/s. Średni spadek 1 – 5 %. Kocinka jest dopływem

Liswarty - odwadnia północno - wschodnią część gminy, z dopływami: rzeką Białką (Szarlejką) oraz ciekami naturalnymi Ciekim Trzopka, ciekim w Grodzisku oraz Ciekim od Gruszewni.

Rzeka Biała Oksza to prawobrzeżny dopływ Liswarty V rzędu, o całkowitej długości 28,9 km. Źródła Białej Okszy znajdują się koło miejscowości Hutka, do Liswarty uchodzi we wsi Borowa. Zbiera wody z obszaru 159,6 km². Głównymi źródłami zanieczyszczeń tej rzeki są następujące miejscowości: Kłobuck, Łobodno i Ostrowy nad Okszą.

Rzeka Gorzelanka, dopływ Stradomki - odwadniająca wschodnią część gminy.

Na omawianym obszarze występują także wody powierzchniowe stojące: jeziora, oczka, stawy. W pobliżu miejscowości Jezioro i na terenie miejscowości Wręczyca Wielka (przy lesie państwowym) na ciekach wodnych znajdują się zarastające jeziora – oczka. W granicach podmokłych terenów leśnych występują eutrofizujące jeziora śródlądowe, w tym zaliczone do użytków ekologicznych Bagno w Jeziorze i Dzikie bagno. Sztuczny ciąg zbiorników hodowlanych zlokalizowany jest na dopływie Kocinki w miejscowości Grodzisko. W Pile Pierwszej, na Pankówce, znajduje się zbiornik wodny Gazdówka.

Obiekty małej retencji/Melioracja

Poprzez małą retencję rozumie się zespół działań technicznych i nietechnicznych, które zmierzają do poprawy struktury bilansu wodnego zlewni przez zwiększenie ich zdolności retencyjnych w obszarze zlewni. Mała retencja może być realizowana przede wszystkim w wyniku magazynowania wody w zbiornikach wodnych (do 5 mln m³), w stawach i oczkach wodnych, obszarach mokradłowych oraz w korytach rzek i rowach melioracyjnych. Aktualnie potrzeba retencjonowania wody jest nie tylko korzystna, ale i konieczna. Podstawowym zadaniem gospodarki wodnej, szczególnie w rolnictwie powinny być działania dla spowolnienia odpływu wody ze zlewni tj.:

- zmagazynowanie wód opadowych lub roztopowych w miejscu ich powstawania,
- ograniczenie szybkiego spływu wody po powierzchni terenu,
- oszczędne gospodarowanie istniejącymi zasobami wodnymi.

Aby przeciwdziałać niekorzystnym zmianom w gospodarce wodnej, UE podjęła szereg inicjatyw zmierzających do zachowania zasobów wodnych Europy. Jednym z ważniejszych elementów tych działań jest Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW), a w rolnictwie Wspólna Polityka Rolna (WPR).

W gminie Wręczyca Wielka zmeliorowane jest ok. 10% terenu. Długość rowów melioracyjnych wynosi ok. 47 km. Do największych obszarów zmeliorowanych zalicza się tereny położone w zlewni rzeki Węglowiczanki (na południe i zachód od rzeki, w Węglowicach, Nowinach, Kulejach, Pile Pierwszej) i w zlewni rzeki Pankówki (głównie na północ od rzeki, w Truskolasach). Melioracje występują też w północnej części Pierzchna i na fragmencie miejscowości Hutka oraz wzdłuż cieku wodnego Kopka i wschodniego odcinka Pankówki. Właściwie utrzymywane rowy melioracyjne korzystnie wpływają na zwiększenie retencji glebowych, a tym samym poprawę zdolności retencyjnych obszarów rolniczych. Rowy melioracyjne tworzą także ochronę przeciwpowodziową dla gruntów rolnych.

JCWP na terenie Gminy Wręczyca Wielka oraz ich europejskie kody zestawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Jednolite części wód powierzchniowych znajdujące się na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Gmina	Powierzchnia JCWP w gminie [km ²]	Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP rzeki
	10,06	Gorzelanka	PLRW60001618126
	65,15	Pankówka	PLRW600017181649
	11,86	Biała Oksza	PLRW600016181669
	7,43	Stradomka do	PLRW6000161812399

Wręczyca Wielka		wypływu ze Zb. Blachownia	
	15,03	Liswarta do Młynówki Kamińskiej	PLRW6000171816192
	0,16	Górnianka	PLRW6000161816589
	38,29	Kocinka	PLRW6000161816899

Ocenę stanu wód powierzchniowych (rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych) wykonuje się w odniesieniu do JCW, na podstawie wyników PMS i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, które powstały w wyniku działalności człowieka lub których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka, tzn. wód sztucznych lub wód silnie zmienionych – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu.

Stan ekologiczny/potencjał ekologiczny jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga – dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio – stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły. W przypadku potencjału ekologicznego, klasa pierwsza i druga tworzą wspólnie potencjał „dobry i powyżej dobrego”. O przypisaniu ocenianej jednolitej części wód decydują wyniki klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych, przy czym obowiązuje zasada, że klasa stanu/potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego [rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U.2014.1482)].

Klasyfikacji stanu chemicznego JCWP dokonuje się na podstawie analizy wyników pomiarów zanieczyszczeń chemicznych, w tym tzw. substancji priorytetowych. Podstawą analizy jest porównanie uzyskanych wyników ze środowiskowymi normami jakości 1. Przyjmuje się, że jednolita część wód jest w dobrym stanie chemicznym, jeżeli żadna z obliczonych wartości stężeń nie przekracza dopuszczalnych stężeń maksymalnych i średniorocznych. Jeżeli woda nie spełnia tych wymagań, stan chemiczny ocenianej jednolitej części wód określa się jako „poniżej dobrego”.

Stan jednolitej części wód ocenia się poprzez porównanie wyników klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego. JCW może być oceniona jako będąca w „dobrym stanie”, jeśli jednocześnie jej stan/potencjał ekologiczny jest sklasyfikowany przynajmniej jako „dobry”, a stan chemiczny sklasyfikowany jest jako „dobry”. W pozostałych przypadkach, tj. gdy stan chemiczny jest sklasyfikowany jako „poniżej dobrego” lub stan/potencjał ekologiczny sklasyfikowano jako „umiarkowany”, „słaby”, bądź „zły”, JCW ocenia się jako będąca w złym stanie (tabela 6).

Tabela 6. Schemat oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych (źródło: WIOŚ)

Stan wód		Stan chemiczny	
		Dobry stan chemiczny	Stan chemiczny poniżej dobrego
stan ekologiczny/potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny/potencjał ekologiczny dobry i powyżej dobrego	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny/dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód

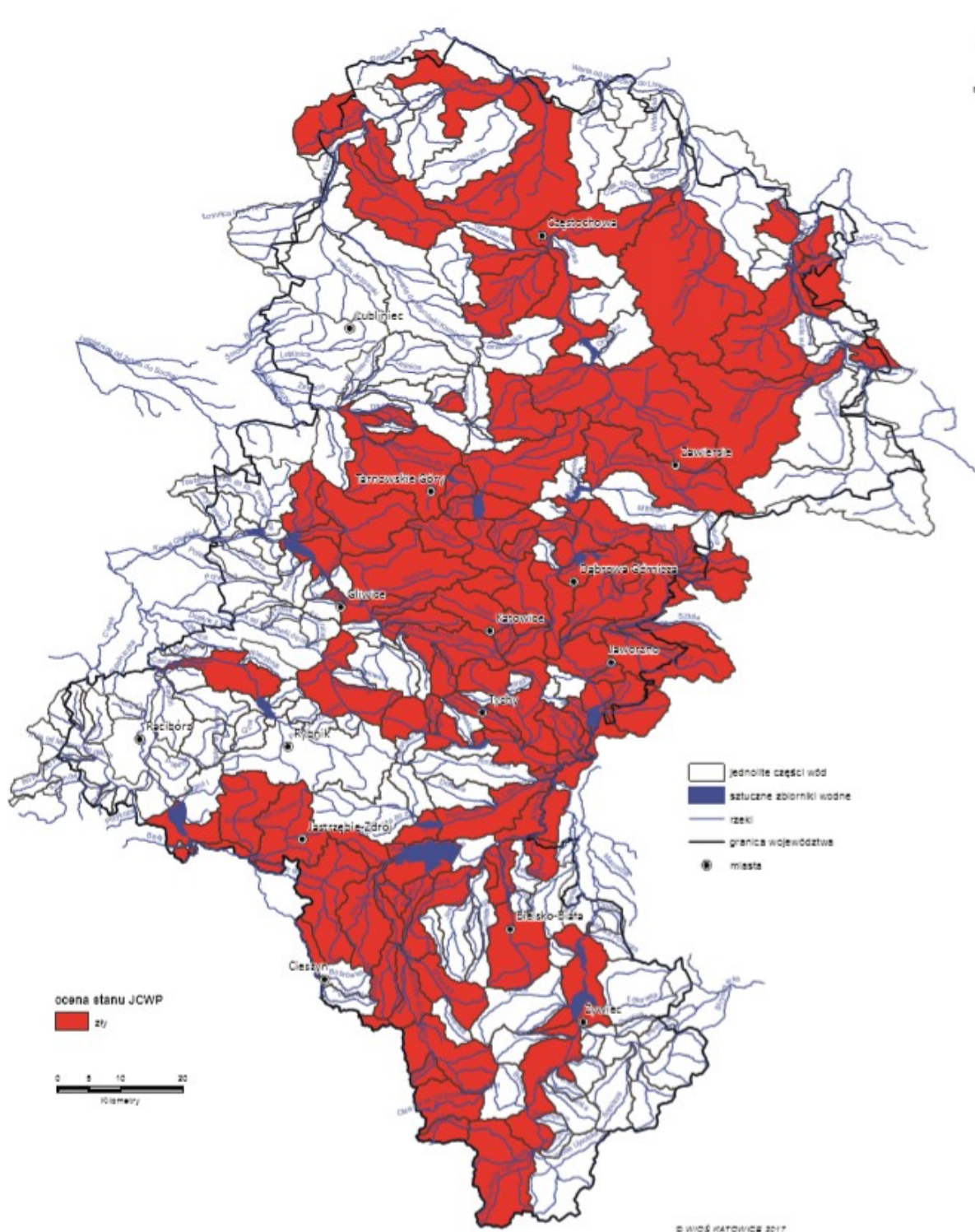
	umiarkowany stan ekologiczny/umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny/słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny/zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

Ocenę JCW należy obniżyć do stanu „złego”, niezależnie od wyników stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, gdy nie są spełnione określone dla niej dodatkowe wymagania jakościowe związane z występowaniem w jej obrębie obszarów chronionych lub ze względu na sposób jej wykorzystywania (rekreacja, ujęcia wody pitnej). Z powyższych reguł wynika, że stan jednolitej części wód można ocenić jedynie na podstawie jednego z trzech wymienionych wyżej elementów (nawet przy braku klasyfikacji dla pozostałych), jeśli wskazuje on na stan zły. Na podstawie badań prowadzonych w 2016 roku w województwie śląskim wykonanie oceny stanu wód było możliwe dla 104 JCWP. Wszystkie oceniono w stanie złym. O złym stanie wód w 78 JCWP zdecydował umiarkowany, słaby lub zły stan/potencjał ekologiczny, a dodatkowo w 43 z nich także stan chemiczny poniżej dobrego. O ocenie pozostałych 26 JCWP zdecydowała ocena stanu chemicznego poniżej dobrego. Wyniki oceny przedstawiono na rysunku 9.

Stan JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Wręczyca Wielka przedstawiono w tabeli 7. Stan wszystkich JCWP na terenie Gminy Wręczyca Wielka jest zły.

*Tabela 7. Stan JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Wręczyca Wielka (2011-2016r)
[WIOŚ, Katowice]*

Nazwa JCWP	Status	Stan chemiczny	Stan/potencjał ekologiczny	Stan wód	Zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych
Gorzelanka	NAT (naturalna)	dobry	słaby	zły	niezagrożona
Pankówka	NAT (naturalna)		umiarkowany	zły	niezagrożona
Biała Oksza	NAT (naturalna)		umiarkowany	zły	zagrożona
Stradomka do wypływu ze Zb. Blachownia	NAT (naturalna)		umiarkowany	zły	niezagrożona
Liswarta do Młynówki Kamińskiej	NAT (naturalna)		dobry		niezagrożona
Górnianka	NAT (naturalna)			zły	niezagrożona
Kocinka	NAT (naturalna)	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona

Rys. 9. Ocena stanu JCWP na terenie województwa śląskiego badanych w 2016 roku (źródło: Stan środowiska w woj. śląskim, WIOŚ Katowice, 2017)

Dla większości JCWP na terenie Gminy Wręczyca Wielka, które zgodnie z art. 4.1 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz art. 38d pkt. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U.2017.1121) zostały wskazane jako silnie zmieniona część wód – celem środowiskowym jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego (tabela 8). W przypadku wód naturalnych, celem środowiskowym jest dobry stan wód.

Tabela 8. Ustalenia aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry w latach 2016-2021, JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Wręczyca Wielka [PGW, Wody Polskie]

Nazwa JCWP		Pankówka	Gorzelanka	Biała Oksza	Stradomka do wypływu ze zb. Blachownia	Liswarta do Młynówki Kamińskiej	Górnianka	Kocinka (Czarna Oksza)
Charakterystyka	Typ	potok nizinny piaszczysty na utworach starogłacjalnych (17)	potok nizinny lessowy lub gliniasty (16)	potok nizinny lessowy lub gliniasty (16)	potok nizinny lessowy lub gliniasty (16)	potok nizinny piaszczysty na utworach starogłacjalnych (17)	potok nizinny lessowy lub gliniasty (16)	potok nizinny lessowy lub gliniasty (16)
	Ostateczny status hydro-morfologiczny	naturalna część wód (NAT)	naturalna część wód (NAT)	naturalna część wód (NAT)	naturalna część wód (NAT)	Naturalna część wód (NAT)	naturalna część wód (NAT)	naturalna część wód (NAT)
Cel środowiskowy	Stan/ potencjał ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny
	Stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Monitoring	monitorowana	monitorowana	monitorowana	niemonitowana	monitorowana	niemonitowana	monitorowana
	Aktualny stan JCWP	dobry	zły	zły	zły	dobry	zły	zły
	Ryzyko nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona	niezagrożona	zagrożona	niezagrożona	niezagrożona	niezagrożona	zagrożona

Obszary zagrożenia powodziowego

Zgodnie z ustawą Prawo wodne (Dz.U.2017 r. poz.1121) powódź to: „czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych”.

Ze względu na źródło wezbrań poziomu wody, powódź dzieli się na:

- powódź roztopowa – wzrost poziomu wód w wyniku topnienia pokrywy śnieżnej,
- powódź zatorowa – wzrost poziomu wód w wyniku spiętrzenia wód spowodowanych zatorem lodu lub sryżu,
- powódź opadowa – wzrost poziomu wód w wyniku intensywnych opadów atmosferycznych.

Gmina Wręczyca Wielka położona jest poza zasięgiem powodzi hydrologicznych. Okresowo może dochodzić do podtopień, co wynika z wysokiego poziomu wód podziemnych.

4.1.1.2. Wody podziemne

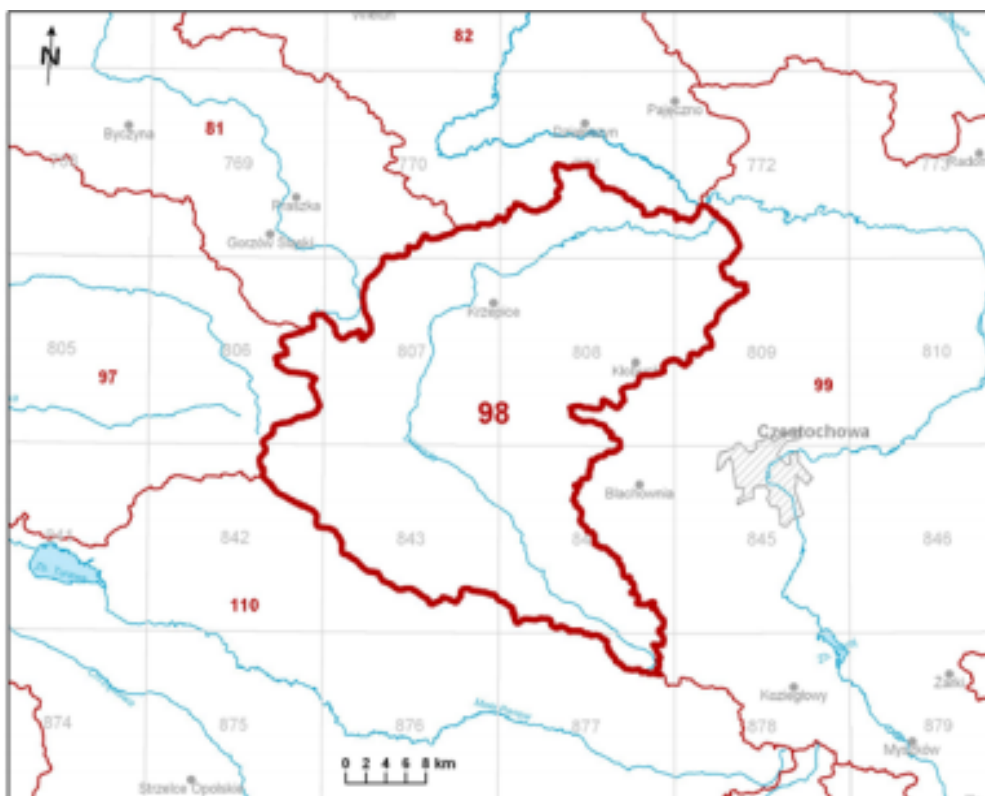
Na terenie gminy Wręczyca Wielka wody podziemne występują w dwóch piętrach wodonośnych: czwartorzędowym i jurajskim.

W piętrze czwartorzędowym wody gruntowe występują na niewielkiej głębokości, zwierciadło wody o charakterze swobodnym położone jest na głębokości 0,5 – 1,0 m od powierzchni terenu. W obszarze wysoczyzny polodowcowej warstwami wodonośnymi są utwory piaszczysto-żwirowe, które stanowią poziom wodonośny o znaczeniu praktycznym. Utwory piaszczyste częściowo przewarstwione są gliną o różnej miąższości. Wynikiem tego jest wykształcenie dwóch warstw wodonośnych, pierwszej o zwierciadle swobodnym, pozostałych o zwierciadle napiętym. Poziom wód w utworach czwartorzędowych może się łączyć z poziomem wód górnourajskich (wierzchowina jurajska) lub z poziomem piaskowców kościeliskich w przypadku braku warstw izolujących piaski od wapieni i piaski od piaskowców. Poziom ten jest eksploatowany przez ujęcie w Szarlejce i Wręcycy Wielkiej.

W obrębie piętra jurajskiego można wyróżnić następujące poziomy wodonośne: górnourajski, piaskowców międzyrudnych, piaskowców kościeliskich. Poziom górnourajski występuje w wapieniach malmu i ściśle związany jest z systemem szczelin, spękań oraz kawern krasowych od ilości których zależy ilość wody. Poziom ten nie jest eksploatowany. Poziom piaskowców międzyrudnych występuje w cienkich warstwach piaskowców, w grubej serii ilów rudonośnych. Poziom ten zalega na obszarze prawie całej gminy, został on jednak zaburzony w wyniku eksploatacji rud żelaza. Poziom ten nie jest eksploatowany z uwagi na małą wydajność i złą jakość wody. Poziom piaskowców kościeliskich występuje w spągowej części doggeru. Warstwami wodonośnymi są piaskowce scementowane w stropie lepiszczem ilastym, ku dołowi przechodzące w piaski luźne. Miąższość tej serii utworów waha się w granicach 10-83 m. Jest to drugi znaczący poziom wodonośny na terenie gminy. Występuje lokalnie pod utworami czwartorzędowymi w Kulejach w okolicach Piły, Jesionki, Zamłynia. Poziom ten jest eksploatowany w ujęciach w miejscowościach: Truskolasy, Długi Kąt, Borowe.

Gmina Wręczyca Wielka położona jest w obrębie dwóch JCWPd: nr 98 (PLGW600098) oraz nr 99 (PLGW600099).

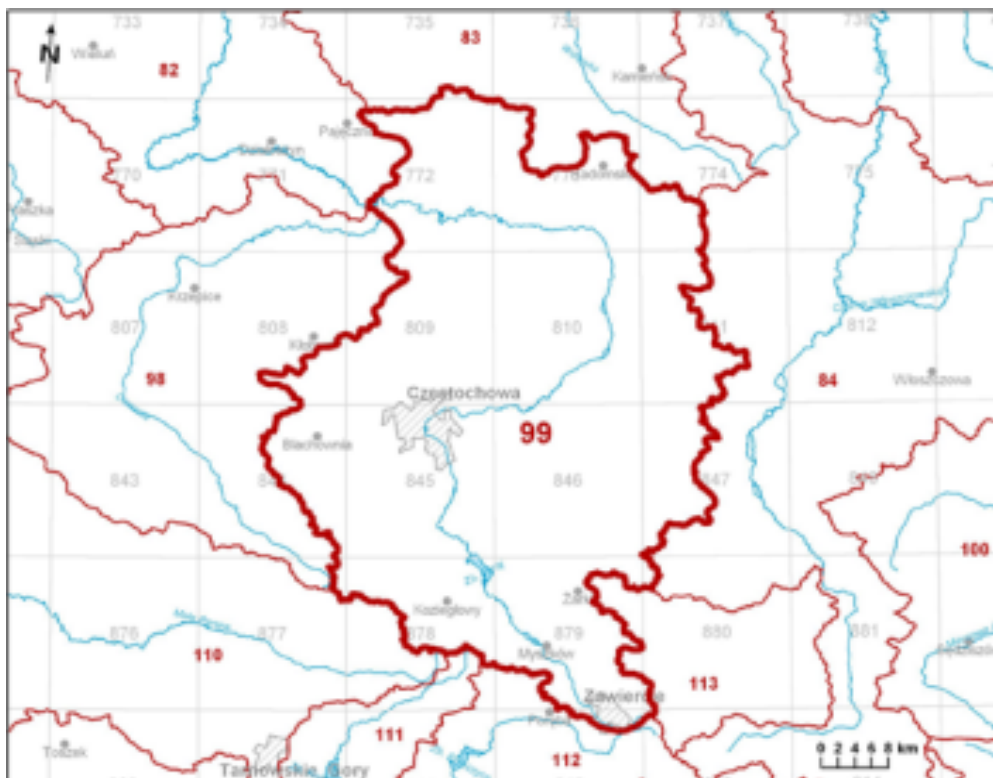

Rys. 10. Lokalizacja JCWPd nr 98

Informacje szczegółowe dotyczące JCWPd nr 98 przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Charakterystyka JCWPd nr 98

Powierzchnia JCWPd [km ²]	1297,4
Identyfikator UE	PLGW600098
Region wodny RZGW	Warty RZGW Poznań
Województwo	Śląskie
Powiaty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ częstochowski, ▪ kłobucki, ▪ lubliniecki
Gminy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Błachownia (obszar wiejski cz. 2), Konopiska, Mykanów ▪ Kłobuck (miasto), Kłobuck (obszar wiejski cz. 1 i cz. 2), Krzepice (miasto), Krzepice (obszar wiejski cz. 1 i cz. 2), Lipie, Miedźno, Opatów, Panki, Popów, Przystajń, Wręczyca Wielka ▪ Lubliniec, Boronów, Ciasna, Herby, Kochanowice, Koszęcin, Pawonków, Woźniki (obszar wiejski)
Głębokość występowania wód słodkich [m]	<p>Piętro czwartorzędowe: 0,2-44 m</p> <p>Piętro jurajskie: 0-300 m</p> <p>Piętro triasowe: 250->400 m</p>

Rys. 11. Lokalizacja JCWPd nr 99

Informacje szczegółowe dotyczące JCWPd nr 99 przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Charakterystyka JCWPd nr 99

Powierzchnia JCWPd [km ²]	2664,6
Identyfikator UE	PLGW600099
Region wodny RZGW	Warty RZGW Poznań
Województwo	śląskie
Powiaty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kłobucki, ▪ M. Częstochowa, ▪ częstochowski, ▪ lubliniecki, ▪ myszkowski, ▪ zawierciański
Gminy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Popów, Miedźno, Kłobuck (miasto), Kłobuck (obszar wiejski cz. 1), Wręczyca Wielka, ▪ M. Częstochowa, ▪ Kruszyna, Mykanów, Kłomnice, Rędziny, Dąbrowa Zielona, Mstów, Przyrów, Blachownia – miasto, Blachownia (obszar wiejski cz. 1 i cz. 2), Konopiska, Poczesna, Starcza, Kamienica Polska, Olsztyn, Janów, Koniecpol (obszar wiejski cz. 1), Lelów, ▪ Herby, Boronów, Woźniki (miasto), Woźniki (obszar wiejski), ▪ Poraj, Żarki (miasto), Żarki (obszar wiejski cz. 1 i cz. 2), Niegowa, Koziegłowy (miasto), Koziegłowy (obszar wiejski), Myszków, ▪ Poręba, Włodowice, Zawiercie

Głębokość występowania wód słodkich [m]	Piętro czwartorzędowe: 0-15 m Piętro kredowe: do 120 m Piętro jurajskie: b.d. Piętro triasowe: b.d.
---	--

Informacje na temat stanu jakości wód podziemnych Gminy Wręczyca Wielka przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11. Wyniki oceny stanu wód podziemnych na terenie Gminy Wręczyca Wielka (2016 r.) [Raport o stanie jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2016, PIG]

Lp.	Numer JCWPd	Ocena Stanu			
		Stan ilościowy	Stan chemiczny	Ogólna ocena stanu JCWPd	Ocena ryzyka zagrożony/niezagrożony
1.	98	dobry DW	dobry DW	dobry DW	niezagrożony
2.	99	dobry DW	dobry DW	dobry DW	niezagrożony

DW – dostateczna wiarygodność

Na terenie gminy Wręczyca Wielka monitoring kontrolny realizowany jest na wszystkich ujęciach. Analizy jakości wody prowadzone są przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Kłobucku, dodatkowo przez Centralne Laboratorium Badania Wody i Ścieków PWiK w Częstochowie dwa razy do roku lub częściej.

4.1.2. Analiza SWOT

WODY POWIERZCHNIOWE	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> Występowanie sieci drobnych cieków. 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> Zły stan wszystkich JCWP. Słabo rozwinięty system kanalizacji deszczowej. Tylko 38,9% mieszkańców korzysta ze zbiorczego systemu odprowadzania ścieków.
<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> Pełne skanalizowanie obszaru gminy. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie. Likwidacja dzikich wysypisk odpadów. Stosowanie dobrych praktyk rolniczych. Współpraca z sąsiednimi gminami w celu ograniczenia zanieczyszczenia wód powierzchniowych. 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Spływ powierzchniowy zanieczyszczonych wód z terenów rolniczych. Przedostawanie się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń z dzikich składowisk odpadów. Brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną wód powierzchniowych.

WODY PODZIEMNE	
MOCNE STRONY <ul style="list-style-type: none"> • Dobry stan ilościowy JCWPd 98, 99. • Dobry stan chemiczny JCWPd 98, 99. • Zasoby wody pitnej są wystarczające dla potrzeb gminy. • Wysoki 99% poziom zwodociągowania gminy. • Bieżąca modernizacja i konserwacja urządzeń wodnych • Brak zagrożenia powodziowego.	SŁABE STRONY <ul style="list-style-type: none"> • 61,1% mieszkańców odprowadza ścieki poza zbiorczą siecią kanalizacyjną.
SZANSE <ul style="list-style-type: none"> • Inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych. • Pozyskiwanie dodatkowych środków na rozbudowę sieci kanalizacyjnej. • Szkolenie mieszkańców w zakresie racjonalizacji użytkowania wód podziemnych. • Podnoszenie świadomości rolników w zakresie poprawnego nawożenia użytków rolnych. • Zapobieganie zmianom w stosunkach wodnych na obszarze gminy.	ZAGROŻENIA <ul style="list-style-type: none"> • Nieszczelność istniejących zbiorników bezodpływowych. • Brak środków finansowych na inwestycje. • Wzrastająca presja na zasoby wód podziemnych. • Przedostawanie się zanieczyszczeń rolniczych do wód podziemnych.

4.1.3. Zagrożenia

Z aktualnego stanu środowiska związanego z wodami powierzchniowymi i podziemnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka wynikają następujące zagrożenia:

- brak skanalizowania całego obszaru gminy,
- wzrastająca presja na zasoby wód podziemnych,
- nawożenie gruntów rolnych.

Wymienione zagrożenia mogą mieć wpływ na pogarszanie się aktualnego stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy Wręczyca Wielka.

4.2. Gospodarka wodno-ściekowa (GWŚ)

4.2.1. Stan aktualny

4.2.1.1. Sieć wodociągowa

Obszar gminy Wręczyca Wielka jest zwodociągowany w 100%. Sieć wodociągowa jest administrowana przez Urząd Gminy. Gminę Wręczyca Wielka obsługuje sieć wodociągowa o długości 223,8 km z 5260 połączeniami do budynków mieszkalnych. W 2017 roku dostarczono nią 481,3 dam³ wody. Z sieci wodociągowej Gminy Wręczyca Wielka korzysta 17560 osób. W tabeli 12 przedstawiono charakterystykę sieci wodociągowej na terenie Gminy Wręczyca Wielka.

Tabela 12. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Wręczyca Wielka (stan na 2017 r.)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	Długość sieci wodociągowej	km	223,8
2.	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	5260
3.	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	481,3
4.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	%	99
5.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	17560

Źródłem zaopatrzenia w wodę są ujęcia wody znajdujące się w miejscowościach: Zamłynie, Borowe, Szarlejka, Wręczyca Wielka, Długi Kąt. Wykaz ujęć wody, liczbę studni oraz wielkość produkcji wody przedstawia tabela 13.

Tabela 13. Charakterystyka ujęć wody na terenie gminy Wręczyca Wielka

Miejsce ujęcia wody	Rodzaj studni	Stratygrafia	Wydajność ujęcia wody m ³ /d	Ustanowiona strefa ochrony bezpośredniej	Pobór wody na koniec 2016 r. w m ³	Pobór wody na koniec 2017 r. w m ³
Zamłynie	S4	jura dolna	1008	tak	305988	306050
	S3	jura środkowa	20	tak		
Borowe	S1	jura dolna	542	nie	190340	179920
	S2	jura dolna	-	tak		
Szarlejka	S1	czwartorzędu	960	tak	151300	160900
Wręczyca Wielka	S 1 i S2A	czwartorzęd	617	tak	202200	209910
	S3	jura	103	nie		
Długi Kąt	S1	czwartorzęd jury dolnej	192	tak	8870	15512

Stacje uzdatniania wody zlokalizowane są w miejscowości: Zamłynie oraz Długi Kąt, natomiast w miejscowościach: Szarlejka, Wręczyca Wielka, Borowe zainstalowane są chloratory.

Stan sieci wodociągowej w gminie Wręczyca Wielka jest dobry. W większości zbudowana jest z rur PCV (niewielką ilość stanowią rury azbestowo-cementowe, żeliwne i stalowe). W przyszłości przewiduje się modernizację sieci wykonanej z rur azbestowo-cementowych. Charakterystykę sieci przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Charakterystyka sieci wodociągowej w gminie Wręczyca Wielka

Miejscowości zaopatrywane w wodę z poszczególnych ujęć	Liczba ludności zaopatrywana w wodę z poszczególnych ujęć	Długość sieci zaopatrywanej w wodę z poszczególnych ujęć w m	Stosowane procesy uzdatniania wody	Stosowana dezynfekcja wody, środek	Rodzaj materiału z jakiego wykonana jest sieć
Truskolasy, Kuleje, Nowiny, Bór Zapilski, Golce, Węglowice, Piła I i II, Klepaczka, Hutka, Brzezinki, Zamłynie	6209	70305	Odmanganianie, odżelazianie	Okresowa dezynfekcja podchlorynem sodu	PCV, PE
Borowe, Bieżeń, Czarna Wieś, Puszczew, Jezioro	3469	71248	-	Sporadyczna dezynfekcja podchlorynem sodu	PCV, PE
Szarlejka, Kalej, Wydra, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Grodzisko	4042	44670	-	Sporadyczna dezynfekcja podchlorynem sodu	PCV, PE
Wręczyca Wielka, Wręczyca Mała	3512	25920	-	Sporadyczna dezynfekcja podchlorynem sodu	3 km AC 2,5 km żeliwo 1,5 km stal reszta PCV
Długi Kąt	497	9800	Odżelazianie	Okresowa dezynfekcja podchlorynem sodu	PCV

Z ujęcia w Truskolasach woda dostarczana jest również do odbiorców w gminie Panki (miejscowości: Koski, Kawki, Kałmuki, Praszczyki) w ilości 41,7 dm³.

Strefy ochronne obszarów wodonośnych

W związku z potrzebą ochrony jakościowej wód podziemnych oraz zgodnie z wymogami stosownych przepisów w rejonach eksploatacji ujęć utworzono strefy ochrony bezpośredniej. Strefę ochrony bezpośredniej posiada każda eksploatowana studnia. Stanowi ją zwykle ogrodzony teren w formie kwadratu o boku około 30 metrów, na którym znajduje się: otwór studzienny, obudowa studni oraz urządzenia służące do poboru, ewentualnie dezynfekcji wody.

Na podstawie decyzji wydanych przez Starostwo Powiatowe w Kłobucku ustalone zostały strefy ochrony bezpośredniej dla ujęć wód podziemnych:

- w Zamłyniu dla studni: S4 o wymiarach 20x20m, powierzchnia strefy ochronnej 0,04 ha, S3 o wymiarach 10x10m, powierzchnia strefy ochronnej 0,01 ha,
- w miejscowości Borowe dla studni: S2 o wymiarach 17x39m, powierzchnia strefy ochronnej 0,066 ha,

- w miejscowości Długi Kąt: o wymiarach 53x67m.

Na ujęciu w Szarlejce ogrodzony teren ochrony bezpośredniej posiada wymiary 25x50m (powierzchnia 1622 m²). We Wręcycy Wielkiej strefa ochronny bezpośredniej dla ujęcia wód podziemnych (studnia 2A) obejmuje obszar o wymiarach 20x22,80m.

Zgodnie z art. 53 ustawy Prawo wodne na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wód należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- odprowadzać poza granice terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić i oznakować tablicami informacyjnymi.

Stref ochrony pośredniej dla ujęć wód ze względu na budowę geologiczną i zagospodarowanie terenu nie ustanawia się. Na terenie gminy występuje obszar Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 325. Obszar ten jest wskazany do wysokiej ochrony, obowiązują na nim określone zasady postępowania.

4.2.1.2. Sieć kanalizacyjna

Gmina Wręczyca Wielka skanalizowana jest w 38,9%. Kanalizacją w analizowanej gminie objęte są następujące miejscowości: Wręczyca Wielka, Wręczyca Mała, Grodzisko, Truskolasy, Zamłynie, Piła Pierwsza (ogółem liczba ludności podłączonej do kanalizacji w wymienionych miejscowościach wynosi 6900). Gmina Wręczyca Wielka posiada sieć kanalizacyjną o długości 60,8 km z 1879 podłączeniami do budynków mieszkalnych. W 2017 roku odprowadzono nią 183,4 dam³ ścieków. Pozostałe miejscowości nie posiadają kanalizacji. W tabeli 15 przedstawiono charakterystykę sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Wręczyca Wielka.

Tabela 15. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Wręczyca Wielka (stan na 2017 r.).

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	60,8
2.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1879
3.	ścieki odprowadzone	dam ³	183,4
4.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjne	%	38,9
5.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjne	osoba	6900

Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy Rady Unii Europejskiej z dnia 21 maja 1991 roku (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Celem Programu, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych.

Zgodnie z ustaleniami i przyjętą metodyką opracowania AKPOŚK 2017, aglomeracje zostały podzielone na 3 priorytety wg poniższych kryteriów:

Priorytet I

Aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia zobowiązań akcesyjnych. Są to aglomeracje powyżej 100000 RLM, które spełniają co najmniej 2 warunki zgodności z dyrektywą, a po zrealizowaniu planowanych inwestycji, uzyskają lub utrzymają pełną zgodność z dyrektywą 91/271/EWG.

Priorytet II

Aglomeracje, które do dnia 31 września 2016 r. spełniły warunki dyrektywy 91/271/EWG dotyczące jakości i wydajności oczyszczalni oraz zagwarantowały wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:

- 95% - aglomeracje o RLM < 100000,
- 98% - aglomeracje o RLM ≥ 100000.

Aglomeracje planują dalsze prace zmierzające do utrzymania oraz poprawy jakości i stanu środowiska.

Priorytet III

Aglomeracje, które przez realizację planowanych działań inwestycyjnych - do dnia 31 grudnia 2021 r., spełnią warunki dyrektywy 91/271/EWG dotyczące jakości i wydajności oczyszczalni oraz zagwarantują wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:

- 95% - aglomeracje o RLM < 100 000,
- 98% - aglomeracje o RLM ≥ 100 000.

Do AKPOŚK 2017 włączono:

Aglomeracje poza priorytetem (PP)

Aglomeracje, które nie spełniają warunków dyrektywy 91/271/EWG, ale planują podejmowanie działań inwestycyjnych zbliżających je do wypełnienia wymogów dyrektywy.

Każda aglomeracja powyżej 2000 RLM powinna być wyposażona w system kanalizacji zbiorczej w celu odprowadzania ścieków powstających na terenie aglomeracji do komunalnych oczyszczalni ścieków. Wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantować musi blisko 100% poziom obsługi.

W gminie Wręczyca Wielka występują dwie aglomeracje o RLM powyżej 2000 (Rozporządzenie nr 44/07 Wojewody Śląskiego z dnia 2 sierpnia 2007 r.), w związku z tym zgodnie z ustawą Prawo wodne aglomeracje te powinny posiadać sieć kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalnię ścieków. Pod względem priorytetów działań obie aglomeracje zostały zaklasyfikowane jako PIII – priorytet III.

- Aglomeracja Wręczyca RLM = 6996 z oczyszczalnią dla ścieków komunalnych we Wręcycy Wielkiej. W skład aglomeracji wchodzi następujące miejscowości: Wręczyca Wielka, Wręczyca Mała, Grodzisko, Kalej, Szarlejka i Pierzchno. Obecnie do oczyszczalni dopływają ścieki z miejscowości: Wręczyca Wielka, Wręczyca Mała i Grodzisko. Ścieki zbierane z terenu aglomeracji oczyszczane są w oczyszczalni zlokalizowanej we Wręcycy o przepustowości 563 m³/d. Planuje się modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków we Wręcycy Wielkiej do przepustowości średniej około 800 m³/d ze względu na przewidywane zwiększenie obciążenia hydraulicznego związanego z rozbudową sieci kanalizacji sanitarnej w: Kalei, Szarlejce, Pierzchnie, Wręcycy Małej.

Tabela 16. Charakterystyka Aglomeracji Wręczyca Wielka (na dzień 20.10.2016 r.)

Lp.	Charakterystyka	Opis/Wartość
Dane podstawowe		
1.	ID aglomeracji	PLSL053
2.	Nazwa aglomeracji	Wręczyca Wielka
3.	Gminy w aglomeracji	Wręczyca Wielka
4.	RLM aglomeracji zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem/ uchwałą	6996
5.	RLM rzeczywista	6972
6.	Liczba mieszkańców korzystająca z systemu kanaliacyjnego	4046
7.	Liczba mieszkańców korzystająca ze zbiorników bezodpływowych	2770
8.	Liczba mieszkańców korzystająca z systemów indywidualnych (przydomowych oczyszczalni ścieków)	156
9.	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	32
10.	Długość sieci kanalizacyjnej ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej) w aglomeracji w 2016 r., [km]	30
11.	Wskaźnik zbierania sieci (% RLM korzystających z sieci) w 2016 r.	58
12.	Długość istniejącej kanalizacji deszczowej w aglomeracji, [km]	0
Działania inwestycyjne		
13.	Długość sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy, km	29,3
14.	Niezbędne nakłady inwestycyjne na budowę sieci kanalizacyjnej, tys. zł	34 500,00
15.	Przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców	2794
16.	Wskaźnik zbierania sieci (%RLM korzystających z sieci) po realizacji inwestycji	98
Oczyszczalnie ścieków		
17.	ID oczyszczalni ścieków	PLSL053
18.	Nazwa oczyszczalni	Oczyszczalnia ścieków we Wręcycy
19.	Rodzaj istniejącej oczyszczalni	B
20.	Średnia przepustowość oczyszczalni, m ³ /d	563
21.	Maksymalna przepustowość oczyszczalni, m ³ /d	-
Warunki zgodności z Dyrektywą		
	Aktualnie – 2017 r.	
22.	Warunek I (wydajność)	Nie
23.	Warunek II (standardy oczyszczania)	Tak
24.	Warunek III (% RLM sieć)	Tak
Po realizacji inwestycji – 2021 r.		
25.	Warunek I (wydajność)	Nie
26.	Warunek II (standardy oczyszczania)	Tak
27.	Warunek III (% RLM sieć)	Tak

- Aglomeracja Truskolasy RLM = 5445 z oczyszczalnią dla ścieków komunalnych w Truskolasach. W skład aglomeracji wchodzi następujące miejscowości: Truskolasy, Zamłynie, Piła Pierwsza, Bór Zapiski, Czarna Wieś, Puszczew, Węglowice, Borowe. Obecnie do oczyszczalni dopływają ścieki z miejscowości: Truskolasy, Zamłynie i Piła Pierwsza. Ścieki zebrane z terenu aglomeracji Truskolasy są oczyszczane w oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Truskolasach o przepustowości 600 m³/d. Przewiduje się dalszą budowę sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Bór Zapiski, Czarna Wieś, Puszczew, Węglowice, Borowe, Truskolasy.

Tabela 17. Charakterystyka Aglomeracji Truskolasy (na dzień 20.10.2016 r.)

Lp.	Charakterystyka	Opis/Wartość
Dane podstawowe		
1.	ID aglomeracji	PLSL507
2.	Nazwa aglomeracji	Truskolasy
3.	Gminy w aglomeracji	Wręczyca Wielka
4.	RLM aglomeracji zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem/ uchwałą	5445
5.	RLM rzeczywista	5445
6.	Liczba mieszkańców korzystająca z systemu kanalizacyjnego	2632
7.	Liczba mieszkańców korzystająca ze zbiorników bezodpływowych	2769
8.	Liczba mieszkańców korzystająca z systemów indywidualnych (przydomowych oczyszczalni ścieków)	44
9.	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	11
10.	Długość sieci kanalizacyjnej ogółem w aglomeracji w 2016 r., [km]	22,5
11.	Wskaźnik zbierania siecią (% RLM korzystających z sieci) w 2016 r.	48
12.	Długość istniejącej kanalizacji deszczowej w aglomeracji, [km]	0
Działania inwestycyjne		
13.	Długość sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy, km	19,5
14.	Niezbędne nakłady inwestycyjne na budowę sieci kanalizacyjnej, tys. zł	35000,00
15.	Przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców	2769
16.	Wskaźnik zbierania siecią (%RLM korzystających z sieci) po realizacji inwestycji	99
Oczyszczalnie ścieków		
17.	ID oczyszczalni ścieków	PLSL5070
18.	Nazwa oczyszczalni	Oczyszczalnia ścieków w Truskolasach
19.	Rodzaj istniejącej oczyszczalni	B
20.	Średnia przepustowość oczyszczalni, m ³ /d	600
21.	Maksymalna przepustowość oczyszczalni, m ³ /d	-
Warunki zgodności z Dyrektywą		
	Aktualnie – 2017 r.	
22.	Warunek I (wydajność)	Tak
23.	Warunek II (standardy oczyszczania)	Tak
24.	Warunek III (% RLM sieć)	Tak
Po realizacji inwestycji – 2021 r.		
25.	Warunek I (wydajność)	Tak
26.	Warunek II (standardy oczyszczania)	Tak
27.	Warunek III (% RLM sieć)	Tak

Pozostałe miejscowości przewidziane do skanalizowania to: Klepaczka, Długi Kąt, Golce, Hutka, Wydra, Nowa Szarlejka, Bieżeń, Jezioro, Piła II, Kuleje, Nowiny i Brzezinki.

W ramach aglomeracji powstanie 48,80 km sieci kanalizacyjnej. Termin rozpoczęcia prac to 01.08.2017 r., natomiast ich zakończenie przewiduje się na 31.12.2021 r. W tym czasie liczba

mieszkańców objęta zbiorczym systemem ścieków w obrębie Aglomeracji Wręczyca Wielka i Aglomeracji Truskolasy wzrosło o 5563 osoby.

W Gminie Wręczyca Wielka funkcjonuje kanalizacja deszczowa, jej długości w poszczególnych miejscowościach przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Charakterystyka Aglomeracji Truskolasy (na dzień 20.10.2016 r.)

Lp.	Miejscowość	Długość sieci [m]
1.	Wręczyca Wielka - ul. Śląska, Mickiewicza, Strażacka, Spokojna, Słoneczna, Sportowa, 3 Maja, Częstochowska, Sienkiewicza	4350
2.	Truskolasy- ul. Częstochowska, Szkolna, Sportowa	720
3.	Węglowice – Czarna Wieś	600

Na terenie gminy Wręczyca Wielka znajduje się 3468 zbiorników bezodpływowych oraz 49 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Oczyszczalnia we Wręcycy Wielkiej eksploatowana jest na podstawie pozwolenia wodnoprawnego z dnia 31.07.2014r. (decyzja ROŚ.6341.1.72.2014.III). Na podstawie tej decyzji Urząd Gminy we Wręcycy Wielkiej uzyskał zgodę na odprowadzenie oczyszczonych ścieków komunalnych do „cieku od Wręcycy Wielkiej” w km 0 + 490 w ilości: $Q_{\text{śrd}} = 563 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxh}} = 33,5 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{\text{roczne}} = 205\,495 \text{ m}^3/\text{rok}$ o stanie i składzie nie przekraczającym najwyższych dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń lub minimalnego procentu redukcji zanieczyszczeń przy $RLM=4330$ podanych poniżej:

- BZT₅ - 25 mgO₂/l,
- ChZT_{Cr} - 125 mgO₂/l,
- zawiesiny ogólne - 35 mg/l,

zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 roku w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzeniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska (Dz.U. Nr 137, poz. 984 z póź.zm.). Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony tj. do dnia 17.08.2024 r.

Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z oczyszczalni do cieku jest kontrolowana poprzez wykonywane na zlecenie eksploatatora analizy z częstotliwością 12 próbek w ciągu roku, a jeżeli zostanie wykazane, że ścieki spełniają wymagane warunki - 4 próbki w następnym roku; jeżeli jedna próbka z dwóch nie spełni tego warunku, w następnym roku należy pobrać ponownie 12 próbek – w myśl posiadanego pozwolenia wodnoprawnego. Tabela 19 przedstawia analizę ze średnich dobowych próbek ścieków surowych i oczyszczonych w dniach 30.01.2018 r. - 31.01.2018 r.

Tabela 19. Analiza fizyczno-chemiczna ścieków z Oczyszczalni Ścieków we Wręcycy Wielkiej

Lp.	Badany parametr	Jednostka	Metodyka badania wg	Wynik	
				wlot	Wylot
1.	BZT ₅	mgO ₂ /l	PN-EN 1899-1:2002 pkt 8.4.2.	273	22
2.	ChZT _{Cr}	mgO ₂ /l	PN-ISO 15705:2005 pkt. 10.2	950	101
3.	Zawiesiny	mg/l	PN-EN 872:2007 +Apl:2007	451	33

Analiza wskaźników zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach przedstawiona w tabeli 19 wskazuje, że wartości zanieczyszczeń nie przekraczają wartości określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

Oczyszczalnia w Truskolasach eksploatowana jest na podstawie pozwolenia wodnoprawnego z dnia 27.07.2015r. (decyzja ROŚ.6341.1.70.2015.III). Na podstawie tej decyzji Urząd Gminy we Wręcycy Wielkiej uzyskał zgodę na wprowadzenie oczyszczonych ścieków komunalnych do rzeki Pankówki w km 16 + 950 w ilościach: $Q_{\text{śrd}} = 600 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxh}} = 59,8 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_a = 219\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$ o stanie i składzie nie przekraczającym najwyższych dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń podanych poniżej:

- przy RLM=4933
  - BZT₅ - 25 mgO₂/l,
  - ChZT_{Cr} - 125 mgO₂/l,
  - zawiesiny ogólne - 35 mg/l,

zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 roku w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzeniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska (Dz.U. z 2014r., poz. 1800) – obowiązuje do dnia 31.12.2015r.

- przy RLM=5328
  - BZT₅ - 25 mgO₂/l,
  - ChZT_{Cr} - 125 mgO₂/l,
  - zawiesiny ogólne - 35 mg/l,

zgodnie z załącznikiem nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 roku w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzeniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska (Dz.U. z 2014r., poz. 1800) – obowiązuje od dnia 01.01.2016r. Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony tj. do dnia 01.10.2025 r.

Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z oczyszczalni do rzeki Pankówka jest kontrolowana poprzez wykonywane na zlecenie eksploatatora analizy z częstotliwością 12 próbek w ciągu roku, a jeżeli zostanie wykazane, że ścieki spełniają wymagane warunki - 4 próbki w następnych latach; jeżeli jedna próbka z dwóch nie spełni tego warunku, w następnym roku należy pobrać ponownie 12 próbek – w myśl posiadanego pozwolenia wodnoprawnego. Tabela 20 przedstawia analizę ze średnich dobowych próbek ścieków surowych i oczyszczonych pobranych w dniach 29.01.2018 r. – 30.01.2018 r.

Tabela 20. Analiza fizyczno-chemiczna ścieków z Oczyszczalni Ścieków we Wręcycy Wielkiej

Lp.	Badany parametr	Jednostka	Metodyka badań wg	Wynik	
				wlot	Wylot
1.	BZT ₅	mgO ₂ /l	PN-EN 1899-1:2002 Pkt. 8.4.2	373	<3
2.	ChZT _{Cr}	mgO ₂ /l	PN-ISO 15705:2005 pkt. 10.2	841	30
3.	Zawiesiny	mg/l	PN-EN 872:2007 +Apl:2007	296	<4

Analiza wskaźników zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach przedstawiona w tabeli 20 wskazuje, że uzyskane wartości nie przekraczają wartości określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

4.2.2. Analiza SWOT

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre wyposażenie w infrastrukturę wodociągową • poziom zwodociągowania na poziomie 100% • sprawna kanalizacja na terenie gminy • wyposażenie nieruchomości w przydomowe oczyszczalnie ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom skanalizowania na poziomie 38,9%. • duża liczba mieszkańców korzystająca ze zbiorników bezodpływowych. • brak wystarczających środków na rozbudowę sieci kanalizacyjnej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa sieci kanalizacyjnej do pełnego pokrycia aglomeracji. • budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w uzasadnionych ekonomicznie przypadkach. • likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych. • realizacja założeń wynikających z aktualizacji KPOŚK 	<ul style="list-style-type: none"> • nieszczelne zbiorniki bezodpływowe.

4.2.3. Zagrożenia

Aktualna sytuacja na terenie Gminy Wręczyca Wielka w zakresie gospodarki ściekowej nie jest korzystna z punktu widzenia ochrony jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych. Problemem jest nieprawidłowe pozbywanie się ścieków przez właścicieli nieruchomości posiadających nieszczelne zbiorniki bezodpływowe. Niewłaściwa eksploatacja zbiorników prowadzi do emisji zanieczyszczeń do gruntu i wód. Poziom skanalizowania gminy wynosi 38,9%. Występuje zatem dość duża dysproporcja pomiędzy liczbą ludności korzystającą z wodociągu i ludności korzystającej z kanalizacji. Nieoczyszczone ścieki trafiają do wód lub do ziemi powodując ich zanieczyszczenie. Zwiększone zapotrzebowanie na wodę zwłaszcza na cele konsumpcyjne prowadzi do zwiększonego korzystania z zasobów wodnych, co w powiązaniu z występującymi okresami suchymi prowadzi do nadmiernej eksploatacji zasobów wód pitnych oraz stwarza potrzebę podnoszenia świadomości w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą. Rozwój mieszkalnictwa na obszarze gminy wpływa na ilość wody retencjonowanej w glebie, wody opadowe i roztopowe z terenów utwardzonych i zabudowanych trafiają do kanalizacji bądź do cieków. Prowadzi to do zmniejszania ilości wody zasilającej wody podziemne, a co za tym idzie zmniejszenia zasobów tych wód.

4.3. Ochrona klimatu i jakości powietrza (PA)

4.3.1. Analiza stanu istniejącego

4.3.1.1. Źródła zanieczyszczeń

Powietrze atmosferyczne jest jednym z najbardziej wrażliwych na zanieczyszczenia komponentów środowiska. Zmiany stężeń zanieczyszczeń w powietrzu zależą w dużym stopniu od zespołów czynników meteorologicznych: prędkości i kierunku wiatru, ciśnienia atmosferycznego, temperatury oraz opadów, stąd stężenia zanieczyszczeń charakteryzują się zmiennością sezonową.

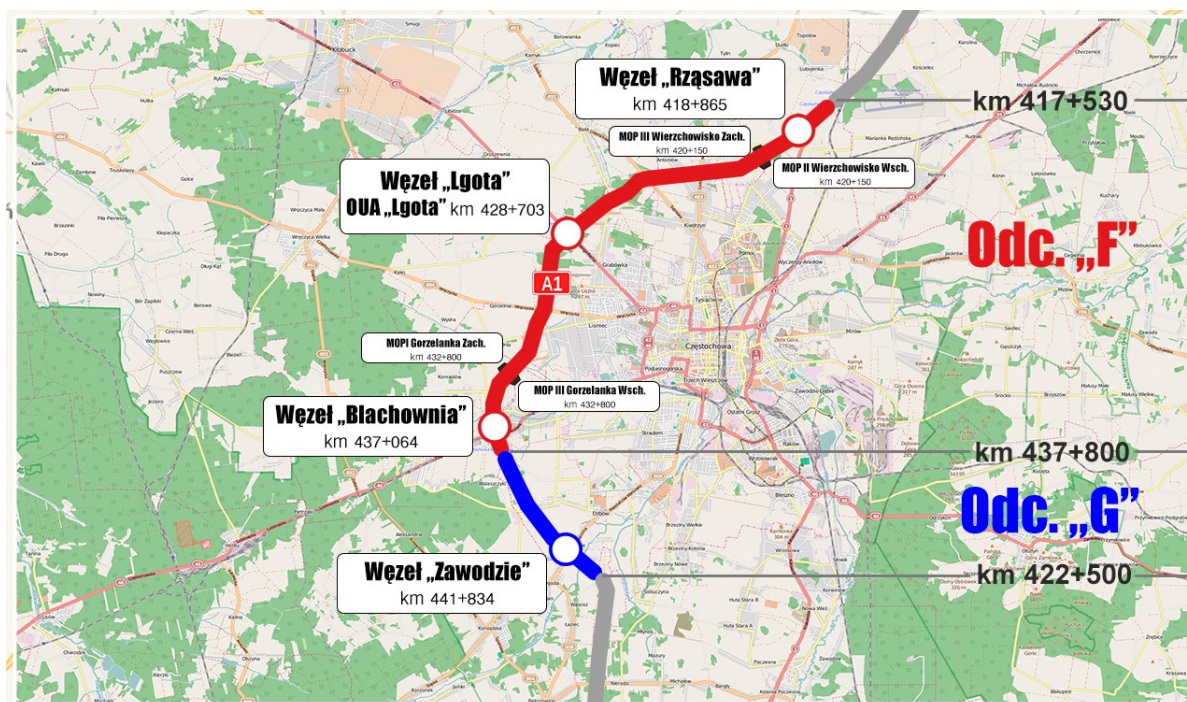
Na terenie gminy Wręczyca Wielka głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są przede wszystkim:

- zanieczyszczenia komunikacyjne – liniowe (emisja komunikacyjna),
- zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł niskiej emisji – najczęściej punktowe (kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe, emitory z zakładów użyteczności publicznej),
- zanieczyszczenia przemysłowe – punktowe (procesy produkcyjne, kotłownie).

Emisja komunikacyjna

Emisja komunikacyjna związana z ruchem samochodowym stanowi istotne zagrożenie walorów środowiska przyrodniczego i zdrowia człowieka. Szczególnie negatywne oddziaływanie odczuwalne jest w pobliżu ciągów komunikacyjnych charakteryzujących się znacznym natężeniem ruchu. Ze zwiększoną emisją zanieczyszczeń może także dochodzić w takich miejscach jak parkingi przy jednostkach handlowych. Przez teren gminy przebiegają drogi o znacznym natężeniu ruchu. W układzie drogowym gminy funkcjonuje 3-stopniowa hierarchia dróg: wojewódzkie, powiatowe i gminne. Łączna długość tych dróg na obszarze gminy wynosi 203,88 km:

- wojewódzkie – 27,52 km,
- powiatowe – 53,82 km,
- gminne – 123,16 km.

W niedalekiej przyszłości przez wschodnią część gminy przebiegać będzie odcinek autostrady A1 łączącej Gdańsk z Ostrawą. Zgodnie z ustaleniami w obrębie województwa śląskiego od węzła "Lgota" (z węzłem) - km 428+703,00 do węzła "Blachownia" (z węzłem) - km 437+064,00 liczącego 8,36 km przez teren gminy przebiegać będzie odcinek o długości 2,52 km.

Emisja komunikacyjna to przede wszystkim emisja gazów: tlenków węgla, tlenków azotu, dwutlenku węgla oraz emisja pyłów zawierających metale ciężkie oraz pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych. Komunikacja jest również źródłem: wielopierścieniowych węglowodorów aromatyczne, benzo(a)pirenu oraz lotnych związków organicznych tj. benzenu. Na wielkość tych zanieczyszczeń wpływa stan techniczny samochodów, stopień zużycia substancji katalitycznych oraz jakość stosowanych paliw. Najczęstszą przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń ze środków transportu jest przede wszystkim zły stan techniczny pojazdów, ich nieprawidłowa eksploatacja, przestoje w ruchu spowodowane złą organizacją ruchu lub zbyt małą przepustowością dróg.

Na podstawie znanych wartości średniego składu paliwa napędowego, szacowany przeciętny skład spalin ze spalania w silnikach spalinowych jest następujący:

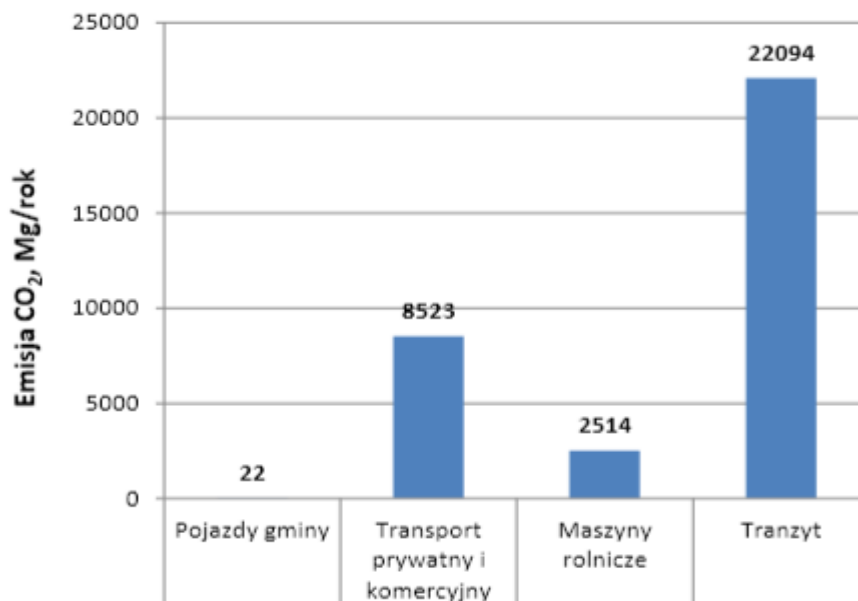
Tabela 21. Przeciętny skład spalin ze spalania paliw w silnikach (w % objętościowo)¹

Składnik	Silniki benzynowe	Silniki wysokoprężne	Uwagi
Azot	24-77	76-78	Nietoksyczny
Tlen	0,3-8	2-18	Nietoksyczny
Para wodna	3,0-5,5	0,5-4	Nietoksyczny
Ditlenek węgla	5,0-12	1-10	Nietoksyczny
Tlenek węgla	0,5-10	0,01-0,5	Toksyczny
Tlenki azotu	0,0-0,8	0,0002-0,5	Toksyczny
Węglowodory	0,2-3	0,009-0,5	Toksyczny
Sadza	0,0-0,04	0,01-1,1	Toksyczny
Aldehydy	0,0-0,2	0,001-0,009	Toksyczny

W roku 2015 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR) w kategoriach pojazdów: motocykle, samochody osobowe, lekkie samochody ciężarowe (dostawcze), samochody ciężarowe bez przyczep, samochody ciężarowe z przyczepami/naczepami, autobusy, ciągniki rolnicze oraz rowery. Na terenie gminy Wręczyca Wielka badania realizowano w czterech punktach pomiarowych, jeden na drodze wojewódzkiej 492 i trzy na drodze wojewódzkiej 494. Dane zestawiono w tabeli 22. W roku 2015 drogą wojewódzką 494 przemieszczało się średnio-dobowo 6822 pojazdów, natomiast drogą wojewódzką 492 – 4168 pojazdów.

Emisję ditlenku węgla z transportu kołowego odbywającego się po terenie gminy przedstawiono na rysunku 12.

¹ J. Jakubowski „Motoryzacja a środowisko”

Rys. 12. Emisja CO₂ z transportu (źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka)

Tabela 22. Średni dobowy ruch roczny w punktach pomiarowych².

Droga	Odcinek	Średni Dobowy Ruch Roczny	Motocykle	Samochody osobowe	Dostawcze	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
492	WRĘCZYCA WLK./DW 494/-BLACHOWNIA	4168	38	3055	429	200	438	8	0
494	TRUSKOLASY /KIER. KLEJA/-WRĘCZYCA WLK./DW 492/	5822	41	4960	448	146	151	70	6
494	WRĘCZYCA WLK./DW 492/-KALEJ	6822	48	6296	218	68	89	96	7
494	KALEJ-GRANICA m. CZĘSTOCHOWY	5302	27	4704	371	53	80	64	0

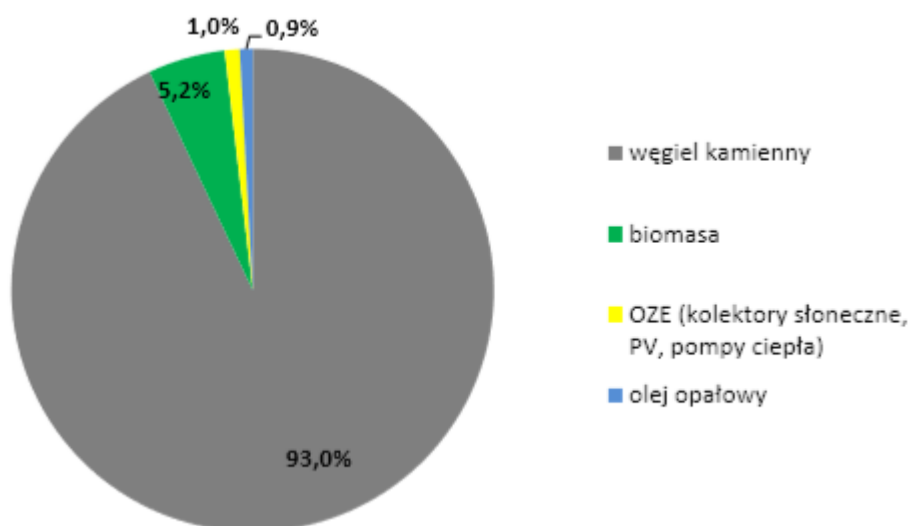
² Źródło: <https://www.gddkia.gov.pl/pl/2551/GPR-2015>

Emisje do powietrza związane z ruchem kolejowym mają znaczenie marginalne. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim emisje zanieczyszczeń pyłowych związanych z ruchem składów kolejowych.

Niska emisja

Istotne zagrożenie dla środowiska naturalnego stanowi emisja niska, przez którą należy rozumieć emisję zanieczyszczeń emitowanych podczas ogrzewania budynków mieszkalnych, małych zakładów lub budynków użyteczności publicznej paliwami stałymi, zwłaszcza węglem niskiej jakości lub stosowanie przestarzałych technologicznie urządzeń grzewczych. Brak urządzeń oczyszczania bądź odpylania gazów spalinowych powoduje, iż całość wytwarzanych zanieczyszczeń trafia do powietrza atmosferycznego, ponadto niska sprawność i efektywność technologii spalania stanowi o poważnym źródle emisji zanieczyszczenia.

Emisja niska na terenie Gminy Wręczyca Wielka stanowi główną emisję zanieczyszczeń gazowych, głównie poprzez: pył, związki siarki i azotu i jest powodowana przede wszystkim przez zabudowę mieszkaniową i lokalne małe zakłady, które nie podlegają pod obowiązek posiadania pozwoleń na wprowadzenie pyłów i gazów do powietrza. Główne zasoby mieszkaniowe w gminie występują w zabudowie jednorodzinnej wolnostojącej, zabudowie wielorodzinnej, oraz jako mieszkania w gospodarstwach rolnych. Liczba nieruchomości na terenie Gminy, na których zamieszkują mieszkańcy wynosi: 5400 domów jednorodzinnych oraz 17 budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Najbardziej miejski charakter zabudowy, z niewielkim udziałem gospodarstw rolnych w liczbie mieszkań występuje w miejscowości Wręczyca Wielka. Sąsiedztwo aglomeracji częstochowskiej wywołuje w gminie osadnictwo typu podmiejskiego pełniącego w znacznym stopniu rolę zaplecza sypialnego dla miasta Częstochowy. Liczba domów jednorodzinnych na terenie gminy stale wzrasta z racji zmniejszania się ilości gospodarstw rolnych, oraz atrakcyjnego położenia i dogodnego połączenia komunikacyjnego z miastem Częstochowa. W 2016r oddano kolejnych 48 mieszkań³. Wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa występuje w miejscowości Wręczyca Wielka i stanowi niewielki procent całości. Zapotrzebowanie na ciepło pokrywane jest z indywidualnych kotłowni, na terenie gminy nie funkcjonuje centralna sieć ciepłownicza.

Rys. 13. Struktura zużycia paliw (źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka)

Zaopatrzenie w ciepło realizowane jest poprzez indywidualne źródła ciepła zarówno dla obiektów użyteczności publicznej jak i zabudowy mieszkaniowej. W budynkach zabudowy wielorodzinnej

³ http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wreczyca_Wielka

część mieszkań podłączona jest do wspólnych kotłowni. Kotłownie te opalane są w większości węglem różnego gatunku i sortu (rys. 13).

Emisja przemysłowa

Przedsiębiorstwa posiadające instalacje, których eksploatacja powoduje wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza zobowiązane są do uzyskania pozwolenia na emisję zanieczyszczeń lub zgłoszenia instalacji o ile uzyskanie takiej decyzji nie jest wymagane (decyzje na wprowadzenie gazów do atmosfery posiadają m.in.: Zakład Stolarski w Czarnej Wsi, Zakład Produkcyjny należący do firmy MAG, „Cegielnia” w Grodzisku, Arnall Poland - w Golcach). Potencjalnym źródłem emisji węglowodorów do atmosfery są także stacje benzynowe zlokalizowane na terenie gminy w wyniku przeładunku paliw i tankowania pojazdów.

Emisja uciążliwych zapachów

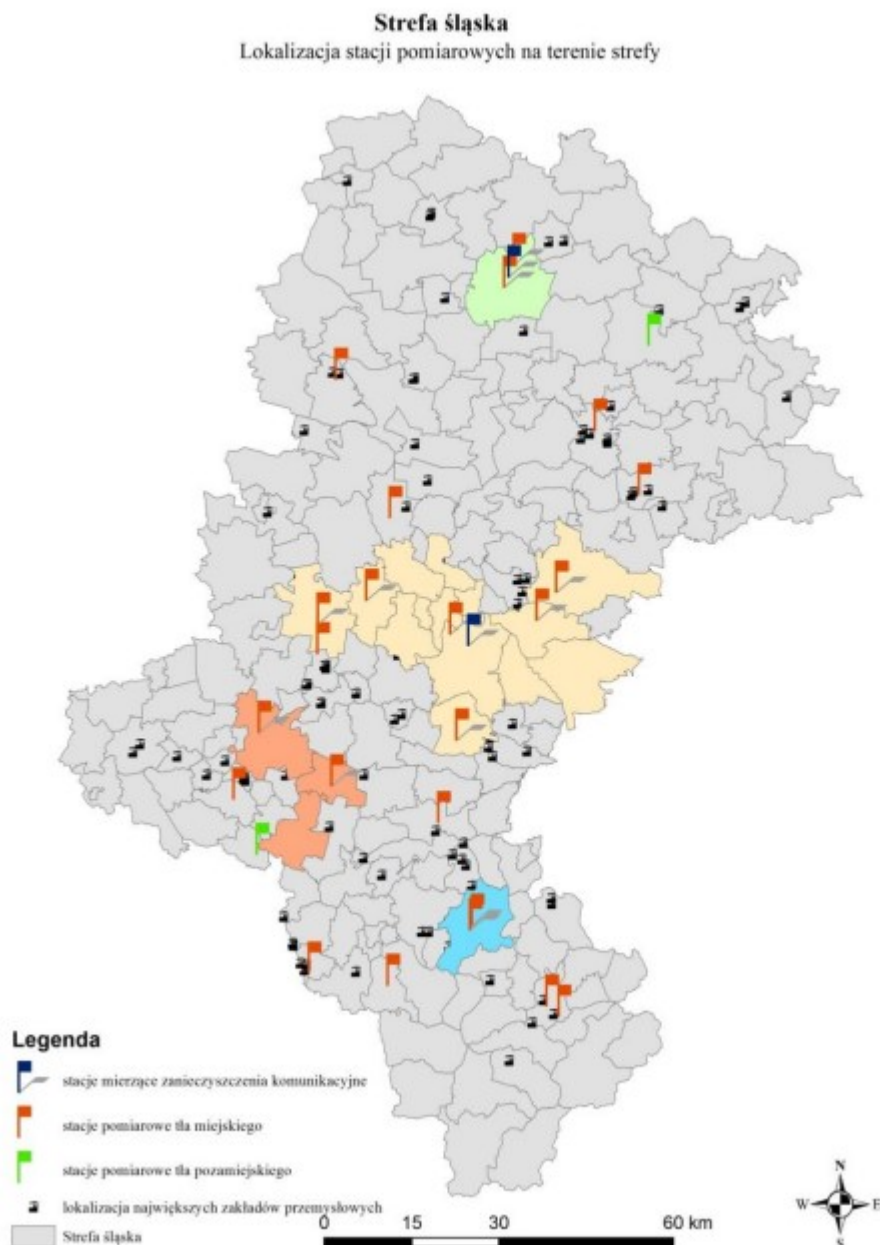
Emisja substancji odorotwórczych stanowi jedno ze źródeł zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Emisja uciążliwych zapachów możliwa jest z dużych gospodarstw rolnych, hodowli zwierząt. Rozwój rolnictwa na terenie gminy ograniczony jest przez słabą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zanieczyszczenie metalami ciężkimi, duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Jednak położenie gminy w strefie podmiejskiej Częstochowy stwarza dogodne warunki dla produkcji drobiarskiej, produkcji mięsa i wędlin. W pewnych warunkach istnieje, więc możliwość emisji uciążliwych zapachów. Istnieje również możliwość wystąpienia emisji odorów z oczyszczalni ścieków zlokalizowanej we Wręczycu Małym w przypadku jej niewłaściwej pracy.

4.3.2. Jakość powietrza

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2017 r. poz. 519 z późn. zm.) Państwowy Monitoring Środowiska stanowi systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Dane pomiarowe w obrębie woj. śląskiego wskazały, iż jakość powietrza w 2016 roku była na poziomie zbliżonym do 2015 roku, lepsza od jakości powietrza w latach 2013-2014, i znacznie lepsza od stanu jaki występował w latach poprzednich. Złożyło się na to kilka czynników, w tym między innymi to, że

w latach 2013-2016 występowały łagodne zimy, co powodowało, iż stacje pomiarowe WIOŚ w Katowicach nie notowały, aż tak wysokich stężeń zanieczyszczeń jak podczas mroźnych zim, zwłaszcza w 2010 i 2012 roku. Niestety ubiegłoroczna zima spowodowała znaczące pogorszenie jakości powietrza, która była najgorsza od wielu lat, ze względu na utrzymujące się niskie temperatury. Należy jednak zauważyć, że rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń na terenie województwa śląskiego jest nierównomierny, a główna jej część skoncentrowana jest w aglomeracji górnośląskiej, Bielsku – Białej, Częstochowie i Rybniku. Stąd też w celu oceny jakości powietrza na terenie woj. śląskiego wyznaczono pięć stref. Gmina Wręczyca Wielka zlokalizowana jest na obszarze należącym do tzw. strefy śląskiej, na której pomiary zanieczyszczeń powietrza prowadzone są na 13 stanowiskach pomiarowych (rys. 14). Na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie ma stałego stanowiska pomiarowego prowadzonego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ocenę jakości powietrza prowadzi się w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w stałych punktach pomiarowych monitoringu środowiska. W przypadku braku pomiarów poszczególnych zanieczyszczeń powietrza w wymienionych powyżej punktach wykonujących pomiary automatyczne, do oceny jakości powietrza wykorzystuje się stacje badań manualnych. Ocena prowadzona jest z uwzględnieniem kryteriów określonych ze względu na:

- ochronę zdrowia ludzi,
- ochronę roślin.

Rys. 14. Lokalizacja stanowisk pomiarowych w strefie śląskiej (źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego)

W ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi uwzględnia się 12 substancji:

- dwutlenek siarki SO_2 ,
- dwutlenek azotu NO_2 ,
- tlenek węgla CO ,
- benzen C_6H_6 ,
- ozon O_3 ,
- pył PM_{10} ,
- ołów Pb w PM_{10} ,
- arsen As w PM_{10} ,
- kadm Cd w PM_{10} ,
- nikiel Ni w PM_{10} ,

- benzo(a)piren B(a)P w pyłe PM₁₀,
- pył PM_{2,5}.

Oceny prowadzone pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin odnoszą się do 3 substancji:

- dwutlenku siarki SO₂,
- tlenków azotu NO_x,
- ozonu O₃.

Wynik oceny i klasyfikacji strefy dla danego zanieczyszczenia zależy od stężeń tego zanieczyszczenia występujących na terenie strefy według następującej klasyfikacji.

Tabela 23. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia⁴.

Poziom stężeń	Zanieczyszczenie	Klasa strefy	Wymagane działania
dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny i nie jest określony margines tolerancji			
Nie przekracza poziomu dopuszczalnego		A	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego • dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
Powyżej poziomu dopuszczalnego	<p>(ochrona zdrowia) dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, pył PM₁₀, Pb w pyłe PM₁₀ pył PM_{2,5} - oraz:</p> <p>(ochrona roślin) dwutlenek siarki SO₂ tlenki azotu NO_x</p>	C	<ul style="list-style-type: none"> • określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych • określenie udziału w przekroczeniach poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu poszczególnych grup źródeł emisji tych substancji • opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu • kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych
dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy			
nie przekracza poziomu docelowego	(ochrona zdrowia ludzi, ochrona roślin)	A	działanie niewymagane
powyżej poziomu docelowego	ozon O ₃ , arsen As,	C	<ul style="list-style-type: none"> • dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w

⁴ Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2016, Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 2017

	<p>kadm Cd, nikiel Ni,</p> <p>(ochrona zdrowia) benzo(a)piren B(a)P w pyle PM₁₀.</p>		<p>określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • określenie obszarów przekroczeń poziomów docelowych • określenie udziału w przekroczeniach poziomów docelowych substancji w powietrzu poszczególnych grup źródeł emisji tych substancji • opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu
określony jest poziom celu długoterminowego			
nie przekracza poziomu celu długoterminowego	Ozon O ₃	D1	działanie niewymagane
powyżej poziomu celu długoterminowego		D2	dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020

Na mocy art. 91 ustawy - Prawo ochrony środowiska w strefach zaliczonych do klasy C wymagane jest prowadzenie określonych działań, mających na celu osiągnięcie odpowiednich poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu. Należy do nich opracowanie programu ochrony powietrza (POP). Zadanie opracowania POP dla poszczególnych stref województwa śląskiego należy do Zarządu Województwa, który w terminie 15 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomu substancji w powietrzu i klasyfikacji stref, przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie POP. Następnie, wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta mają obowiązek wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu POP. Wynik oceny strefy śląskiej za rok 2016⁵, w której położona jest Gmina Wręczyca Wielka, wskazuje, że dotrzymane są poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe substancji w powietrzu (klasa A) ustanowione ze względu na ochronę zdrowia dla następujących zanieczyszczeń:

- dwutlenku siarki,
- dwutlenku azotu,
- tlenku węgla,
- ołowiu, kadmu, niklu, benzenu, arsenu w pyle zawieszonym PM₁₀,
- ozonu (według poziomu docelowego),
- pyłu PM_{2,5}.

Przekroczone natomiast zostały dopuszczalne poziomy dla:

- pyłu PM₁₀,
- pyłu PM_{2,5},
- benzo(a)pirenu ,

⁵ Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok, IOŚ, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice, 2017

- ozonu (według poziomu celu długoterminowego).

Wynikowe zestawienie klasyfikacji strefy śląskiej z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia w 2016 roku zamieszczono w tabeli 24, natomiast według kryterium ochrona roślin w tabeli 25.

Tabela 24. Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej według kryterium ochrony zdrowia⁵.

Nazwa Strefy	Symbol klasy dla poszczególnego zanieczyszczenia												
	As	B(a)P	C ₆ H ₆	CO	Cd	NO ₂	Ni	O ₃	PM ₁₀	PM _{2,5}	Pb	SO ₂	O ₃
Śląska	A	C	A	A	A	A	A	C	C	C	A	A	D2

Tabela 25. Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej według kryterium ochrony roślin⁵.

Nazwa Strefy	Symbol klasy dla poszczególnego zanieczyszczenia		
	NO _x	O ₃	SO ₂
śląska	A	C, D2	A

Stężenia: dwutlenku siarki i tlenków azotu nie przekraczały (klasa A) poziomów dopuszczalnych i poziomu docelowego dla ozonu, przekraczały (klasa C) poziom docelowy oraz (klasa D2) poziom celu długoterminowego dla ozonu. W 2016 roku, w porównaniu do 2015 roku, nie zmieniły się obszary przekroczeń dla stężeń średnich rocznych w strefie śląskiej. Ze względu na zanieczyszczenie pyłem PM₁₀ Wręczyca Wielka została ujęta na liście stref zaliczonych do klas C, C1 i D2 i obszarów przekroczeń normatywnych stężeń zanieczyszczeń (tabela 26).

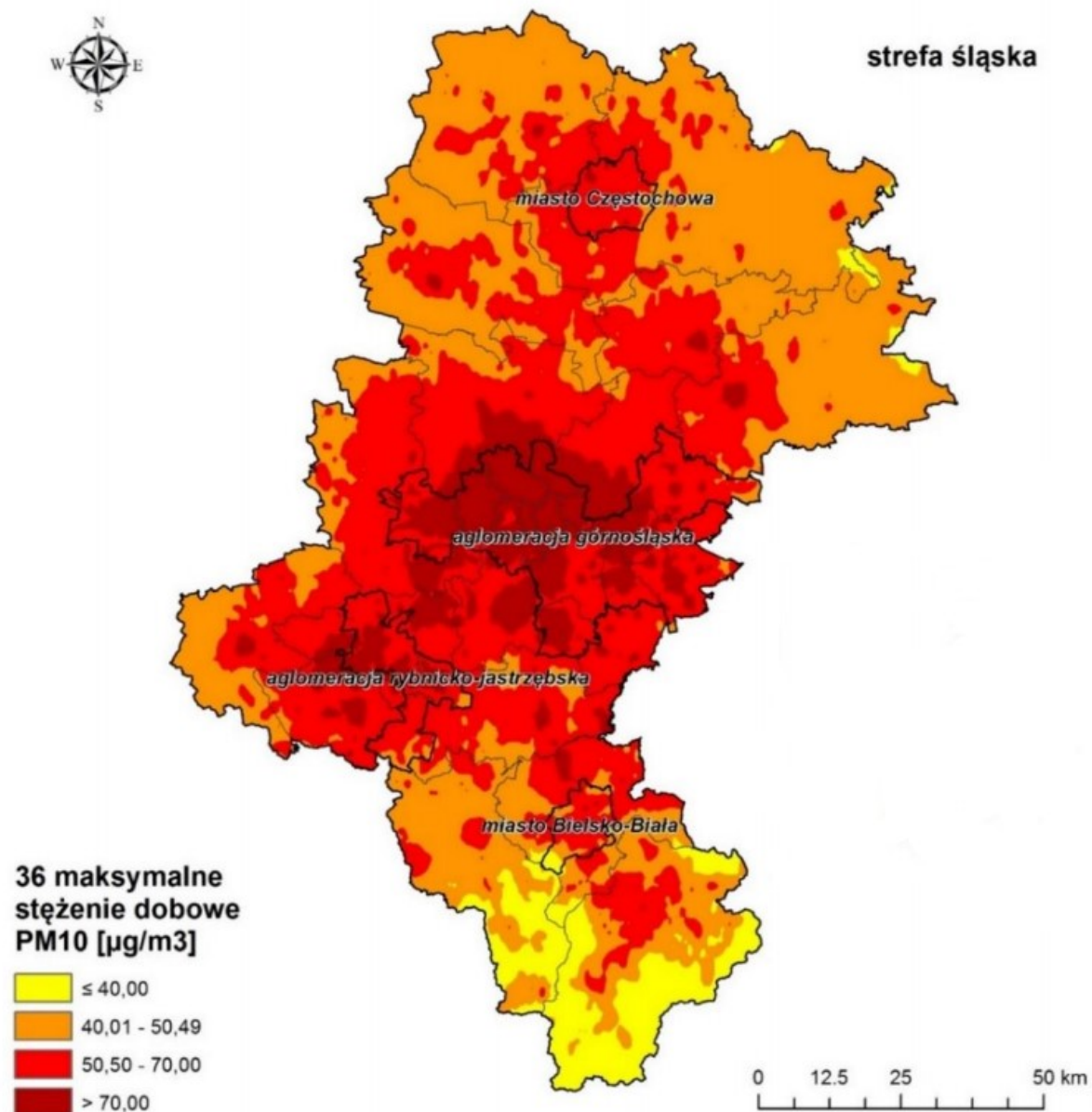
Tabela 26. Strefy zaliczone do klas C, C1 i D2 i obszarów przekroczeń normatywnych stężeń zanieczyszczeń⁵.

Nazwa strefy	Kod strefy	Kryterium kwalifikacji	Typ obszaru Z- ochrona zdrowia R – ochrona roślin	Gminy
śląska	PL2405	PM ₁₀ (24h)	Z	28% strefy śląskiej obejmującej w tym gminy: Wręczyca Wielka

Jak wynika z „Piętnastej oceny rocznej jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2016”⁵ na terenie strefy śląskiej, stwierdzono występowanie w ciągu roku ponadnormatywnej ilości przekroczeń dopuszczalnego średniodobowego stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz PM_{2,5}, przekroczenie wartości docelowej stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz PM_{2,5}, a także benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. Na terenie strefy śląskiej stwierdzono także przekroczenie poziomu docelowego i celu długoterminowego ozonu. Wyniki oceny stężeń zanieczyszczeń w powietrzu występujących w 2015 r. na obszarze strefy śląskiego uwzględniające kryterium ochrony roślin wykazały z kolei przekroczenia poziomu docelowego i celu długoterminowego ozonu.

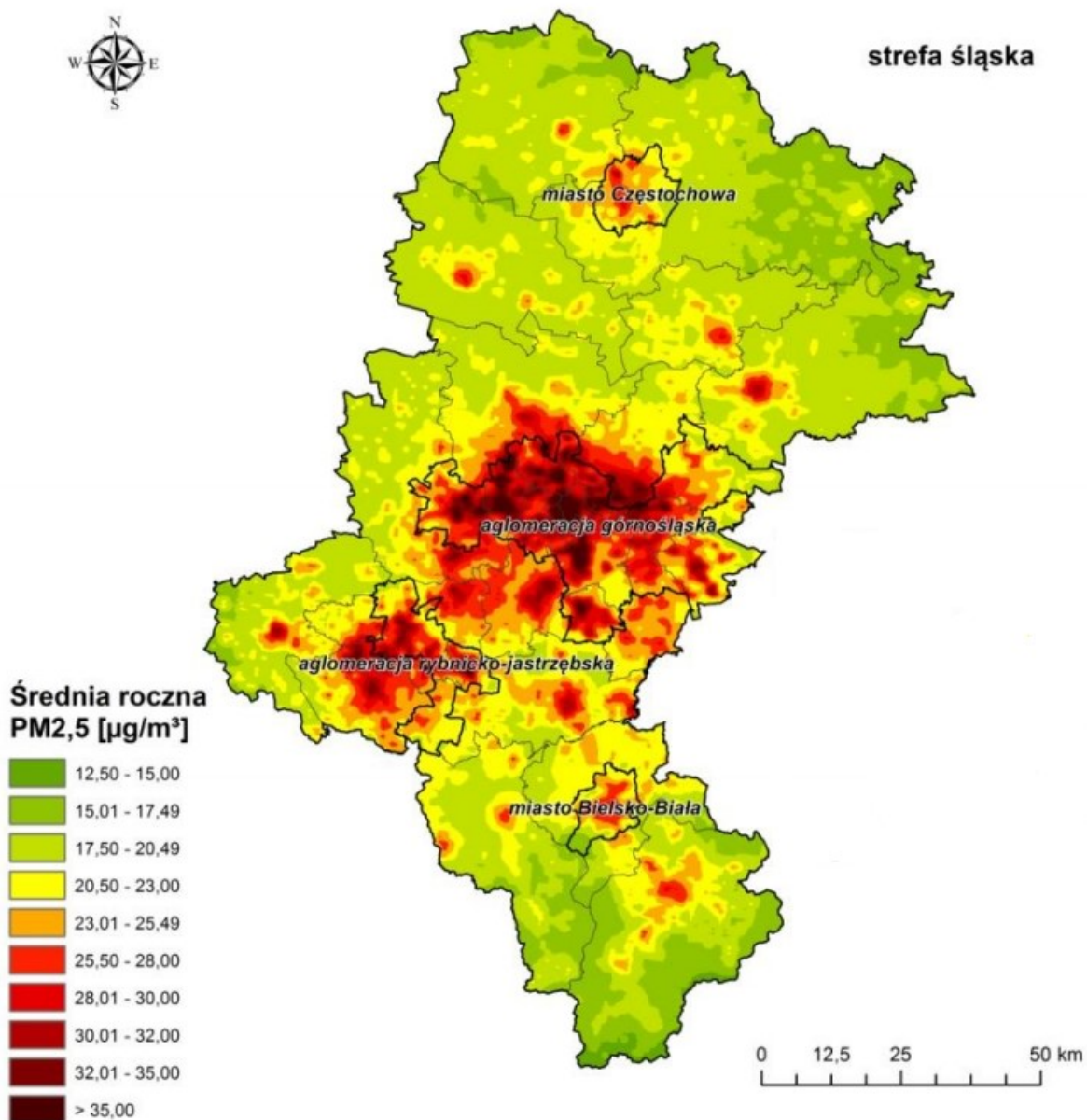
Należy zaznaczyć, iż ocena jakości powietrza dla strefy śląskiej odnosi się do całej jej powierzchni i jest wynikiem uśrednionym, gdzie do wskazania konkretnych obszarów przekroczeń dopuszczalnych stężeń poszczególnych zanieczyszczeń wykorzystuje się wyniki uzyskane ze stacji pomiarowo-kontrolnych oraz na podstawie modelowania matematycznego. W związku z tym przestrzenny rozkład stężeń zanieczyszczeń na terenie Gminy Wręczyca Wielka został wskazany jako obszar przekroczeń następujących zanieczyszczeń:

- ilości przekroczeń dopuszczalnego średniodobowego stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ - kryterium ochrona zdrowia,
- wartości docelowej stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} – kryterium ochrona zdrowia,
- przekroczenie stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu – kryterium ochrona zdrowia,
- przekroczenie docelowego poziomu ozonu – kryterium zdrowia i ochrona roślin,

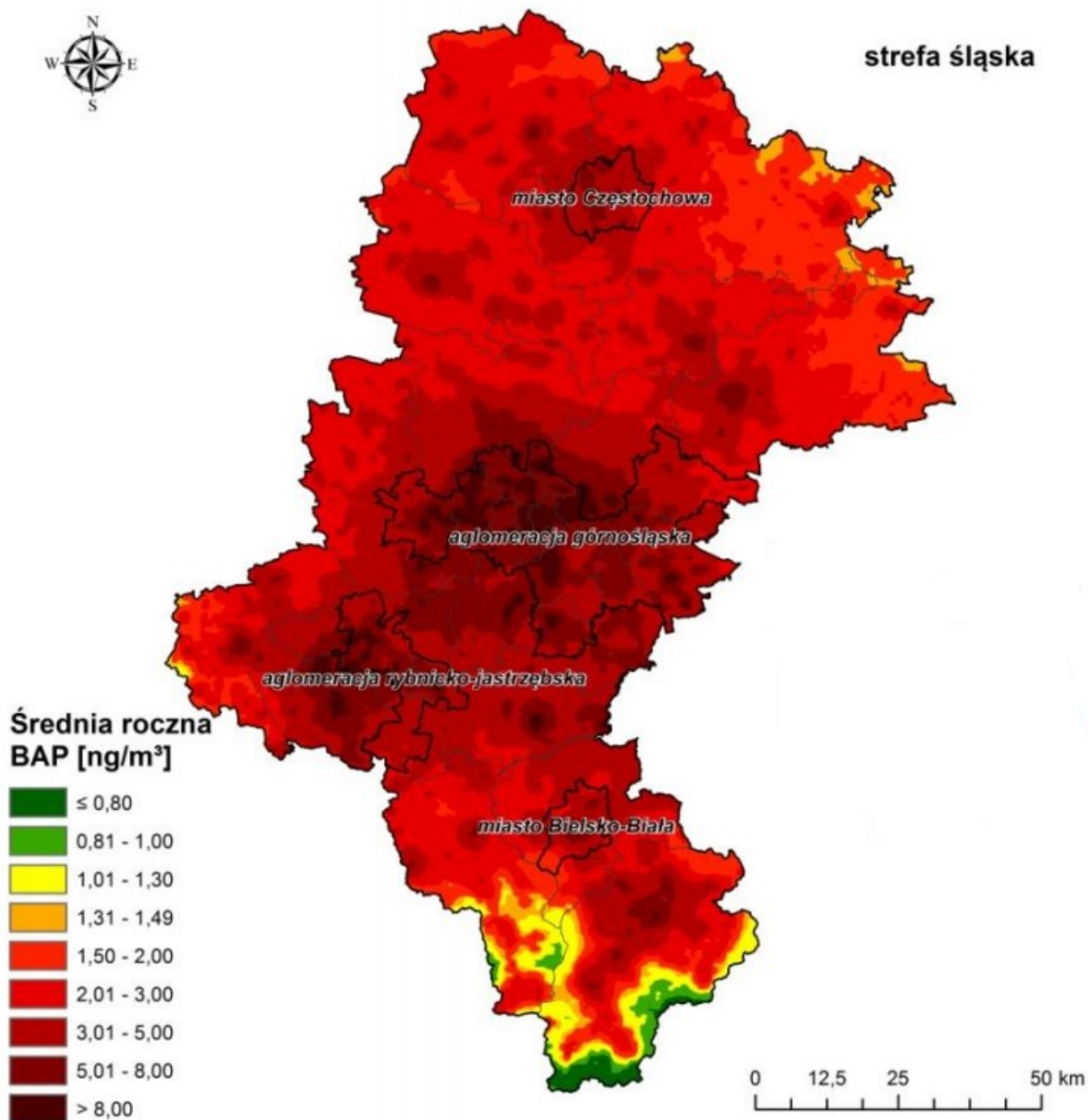

Rys. 15. Wartości maksymalnego stężenia dobowego PM₁₀ (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok)

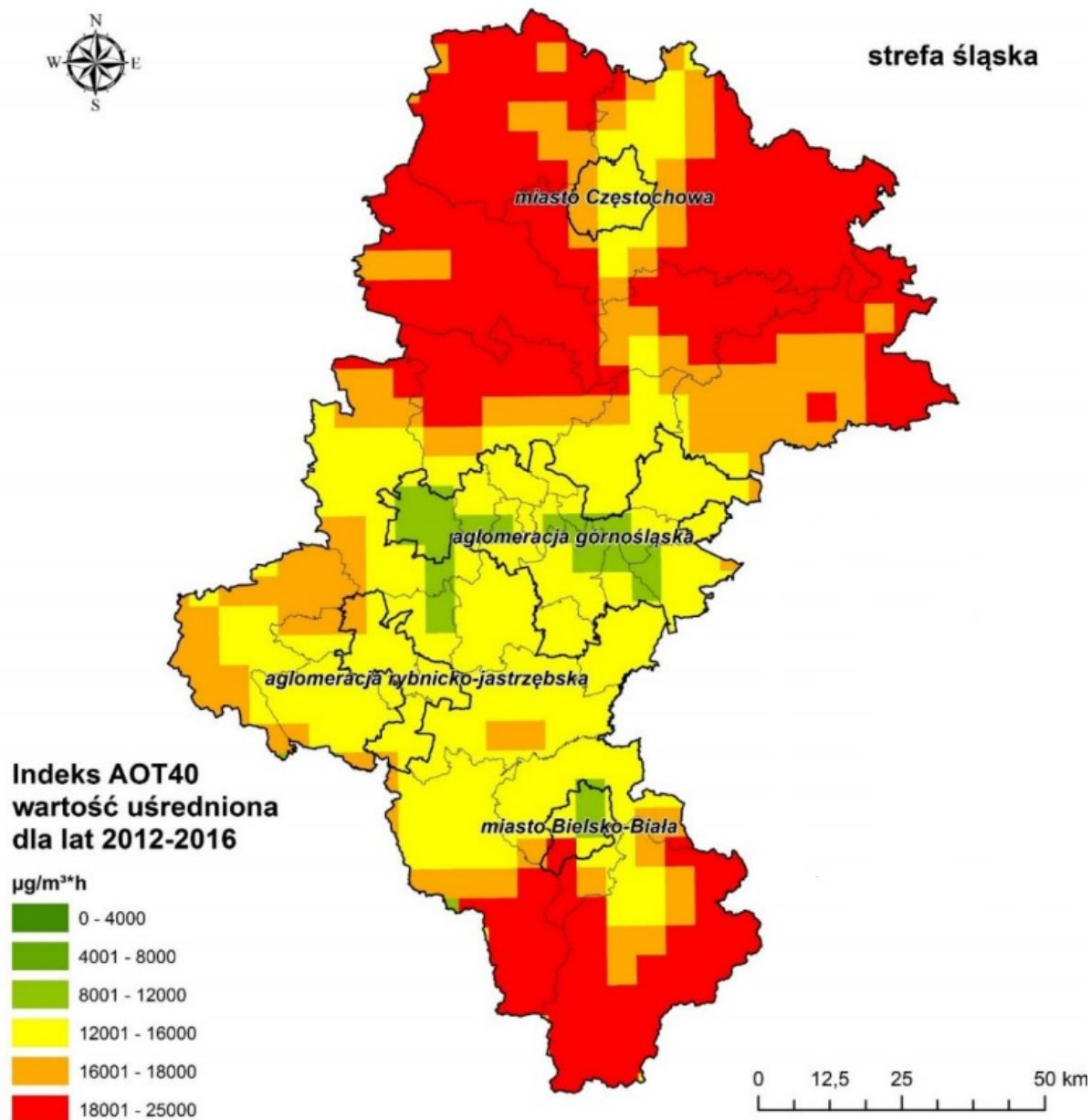

Rys. 16. Obszary przekroczeń stężenia średniorocznego PM_{2,5} (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok)

Rys. 17. Obszary przekroczeń stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok)

Rys. 18. Obszary przekroczeń poziomu docelowego ozonu dla ochrony roślin (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok)

Należy nadmienić, że w związku ze złym stanem jakości powietrza w woj. śląskim Sejmik Województwa śląskiego uchwałą Nr IV/57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 roku przyjął „Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji” wraz z uzasadnieniem. Główny cel to poprawa jakości życia mieszkańców województwa śląskiego, w tym Gminy Wręczyca Wielka, poprzez wskazanie i wdrożenie działań zmierzających do ograniczenia negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza. Dla terenu Gminy Wręczyca Wielka program wykonawczy przyjętego „Programu ochrony powietrza ...” stanowi „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka” (przyjęty przez Radę Gminy w drodze uchwały Nr X/107/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku). Celem Planu jest uporządkowanie i organizacja działań podejmowanych przez gminę sprzyjających poprawie jakości powietrza, dokonanie oceny stanu sytuacji w gminie w zakresie emisji gazów cieplarnianych oraz dobór działań, które zostaną podjęte i mogą zostać podjęte dla osiągnięcia założonych celów. Przeprowadzona w toku opracowywania Planu inwentaryzacja emisji pozwoliła na oszacowanie całkowitej emisji dwutlenku węgla w roku 2014 w gminie na poziomie 108 833 ton CO₂.

Największy udział w całkowitej emisji mają sektory budynków oraz transportu, przy czym, w obu tych sektorach zdecydowania dominują emisje z prywatnych budynków i obiektów. Do działań umożliwiających osiągnięcie celów zaliczono:

- Modernizacja placówek oświatowych oraz obiektów komunalnych
- Montaż instalacji OZE na potrzeby obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów komunalnych
- Modernizacja publicznych systemów oświetleniowych na energooszczędne
- Wprowadzanie systemu zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej i obiektach komunalnych
- Kształtowanie poziomu świadomości społeczeństwa w zakresie poszanowania energii i środowiska - edukacja ekologiczna mieszkańców
- Wdrażanie systemu zielonych zamówień/zakupów/inwestycji publicznych
- Budowa ścieżek rowerowych
- Utworzenie baz danych pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji
- Termomodernizacja remiz OSP
- Termomodernizacja obiektów prywatnych/budynków mieszkalnych/zakładów, modernizacja źródeł ciepła, zastosowanie OZE.

W rezultacie realizacja pozwoli na ograniczenie emisji w szacowanej wielkości 1 516 ton CO₂ rocznie, obniżenie zużycia energii elektrycznej o 159 MWh/rok oraz obniżenie zużycia paliw o 14 238 GJ/rok co stanowi cele krótkookresowe realizacji Planu do 2020r. Gmina poczyniła także starania o uruchomienie projektu „Dostawa i montaż odnawialnych źródeł energii na potrzeby budynków mieszkalnych w Gminie Wręczyca Wielka”, gdzie w ramach projektu możliwe jest uzyskanie dofinansowania przez mieszkańców gminy w wysokości do 85% kosztów zakupu oraz montażu instalacji solarnej bądź instalacji fotowoltaicznej. Przewidziano montaż około 500 instalacji o średniej mocy 4 kW.

4.3.3. Analiza SWOT

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany i wdrażany „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka” • Działania w kierunku poprawy efektywności energetycznej budynków (termomodernizacja, wymiana urządzeń kotłowych na spełniające wymagania) • Budowa nowoczesnych budynków o wysokim standardzie energetycznym • Wysoki stopień zalesienia gminy. • Zarządzenie Wójta Gminy Wręczyca Wielka z dnia 24 listopada 2016 roku w sprawie wprowadzenia procedury przeprowadzania kontroli przestrzegania obowiązujących zasad dotyczących gospodarki odpadami, w tym zakazu spalania odpadów komunalnych w instalacjach grzewczych budynków na terenie Gminy Wręczyca Wielka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak monitoringu stanu powietrza • Brak egzekwowania zapisów uchwały antysmogowej dla woj. śląskiego • Przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ ilości przekroczeń dopuszczalnego średniodobowego stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ - kryterium ochrona zdrowia, ○ wartości docelowej stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} – kryterium ochrona zdrowia, ○ przekroczenie stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu – kryterium ochrona zdrowia, ○ przekroczenie docelowego poziomu ozonu – kryterium zdrowia i ochrona roślin

	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystywanie przede wszystkim paliw stałych w celach centralnego ogrzewania w kotłowniach indywidualnych i instytucji publicznych. • Brak sieci gazowej czy centralnej sieci ciepłowniczej. • Sieć dróg o znacznym natężeniu ruchu kołowego. • Bliskość miasta Częstochowa.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja kotłowni z wymianą starych i niespełniających wymagań urządzeń kotłowych. • Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, lub alternatywnych źródeł energii (uruchomienie sieci gazowej). • Termomodernizacja budynków. • Rozbudowa sieci dróg rowerowych. • Wzrost elektromobilności zgodnie z rządowym programem Pakiet na Rzecz Czystego Powietrza • Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie jakości powietrza, wpływu na zdrowie i działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji. • Wsparcie finansowe dla działań związanych z ograniczaniem „niskiej emisji” 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie powietrza wynikające z tzw. niskiej emisji (wskutek ubóstwa energetycznego, spalania odpadów komunalnych i produkcyjnych w piecach centralnego ogrzewania). • Zwiększenie ilości pojazdów używanych na terenie gminy, w tym w szczególności z silnikami Diesla. • Brak wystarczających środków finansowych na inwestycje związane z realizacją działań na rzecz poprawy powietrza. • Zanieczyszczenia napływające z sąsiednich terenów

4.3.4. Zagrożenia

Niska emisja to nie tylko problem Wręczyca Wielkiej. Ze względu na to, że niska emisja to zanieczyszczenia wprowadzone do powietrza z emitorów o wysokości poniżej 40m jej głównym sprawcą są indywidualne urządzenia grzewcze użytkowane w sektorze komunalno-bytowym, czyli lokalne kotłownie w budynkach jednorodzinnych i wielorodzinnych, budynkach użyteczności publicznej, warsztatów usługowych, handlu czy wreszcie sektor transportowy. To także emisja niezorganizowana powodowana przez prace polowe czy pożary. Wprowadzenie dużych ilości zanieczyszczeń do powietrza z wymienionych źródeł prowadzi do wzrostu stężeń zanieczyszczeń w szczególności w strefie o gęstej zabudowie. Jak wskazują się źródła literaturowe niska emisja jest przyczyną wielu chorób i stanowi zagrożenie dla zdrowia i środowiska⁶. Dane Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska wskazują, że w Polsce każdego roku z powodu narażenia na powszechnie występujące zanieczyszczenie powietrza umiera ponad 40 tysięcy osób. Ogromną większość tych zgonów przypisuje się wpływowi pyłu zawieszonego, resztę wpływowi dwutlenku azotu i ozonu

⁶ Wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie, Polska Izba Ekologii, Materiały konferencyjne

troposferycznego. Nie przypadkowo w styczniu 2017 roku w Polsce zanotowano o 11 tys. (czyli o ok. 1/3) zgonów więcej niż w styczniu 2016 roku, epizod smogowy miał w tym swój znaczący udział. Stąd też, celem ograniczenia zagrożenia jakie niesie za sobą niska emisja, Sejmik Województwa Śląskiego przyjął w dniu 7 kwietnia 2017 r. uchwałę Nr V/361/2017 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Jak wynika z przedmiotowej uchwały, od 1 września 2017 na terenie całego województwa śląskiego obowiązuje zakaz stosowania:

- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %,
- biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Rodzaje instalacji, dla których wprowadza się powyższe ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji to instalacje, w których następuje spalanie paliw stałych, w szczególności kocioł, kominek i piec, jeżeli:

- dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
- wydzielają ciepło lub
- wydzielają ciepło i przenoszą je do innego nośnika.

Uchwała określa również terminy wymiany urządzeń grzewczych. Jak zapisano w uzasadnieniu do uchwały antysmogowej „... w myśl artykułu 379 Prawa Ochrony Środowiska marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów. Organy te mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych. Kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren, przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych, żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego, czy żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli. Z powyższego wynika, że podmioty eksploatujące instalacje są zobowiązane do okazania na żądanie organów uprawnionych do przeprowadzenia kontroli, dokumentów potwierdzających spełnienie wymagań określonych w niniejszej uchwale dla użytkowanej instalacji. Sankcje stosowane w przypadku naruszenia postanowień uchwały określone zostały w art. 334 Prawa ochrony środowiska, który stanowi, że: „Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96, podlega karze grzywny.” Zgodnie z art. 24 Kodeksu wykroczeń grzywna wynosi od 20 zł do 5 000 zł, przy czym w postępowaniu mandatowym można nałożyć grzywnę w wysokości do 500 zł, a jeżeli czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy 1 000 zł (art. 96 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia).”

Gwałtowny rozwój transportu przejawiający się wzrostem ilości samochodów na drogach oraz aktualny stan infrastruktury dróg powoduje uciążliwość dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza.

Stąd informowanie społeczeństwa jest jednym z podstawowych narzędzi służącym do ograniczenia zagrożenia jakie niesie za sobą zanieczyszczenie powietrza. Wojewódzki Inspektorat Ochrony

Środowiska zaimplementował na swojej stronie internetowej⁷ mapę, na której w postaci indeksów jakości powietrza został odzwierciedlony poziom zanieczyszczeń na poszczególnych stanowiskach pomiarowych. Dla indywidualnych indeksów jakości powietrza zostały obliczone progi zmienności stężeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w zależności od kategorii indeksu (tabela 27).

Tabela 27. Progi zanieczyszczeń do oceny indeksów jakości powietrza⁷.

Indeks jakości powietrza	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]	PM _{2,5} [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	C ₆ H ₆ [µg/m ³]
Bardzo dobry	0–50	0–40	0–2 499	0–20	0–12	0–30	0–5
Dobry	51–100	41–100	2 500–6 499	21–60	13–36	31–70	6–10
Umiarkowany	101–200	101–150	6 500–10 499	61–100	37–60	71–120	11–15
Dostateczny	201–350	151–200	10 500–14 499	101–140	61–84	121–160	16–20
Zły	351–500	201–400	14 500–20 499	141–200	85–120	161–240	21–50
Bardzo zły	>500	>400	>20 499	>200	>120	>240	>50

Z kategorią indeksu jakości powietrza powiązana jest informacja dotycząca skutków zdrowotnych oraz narażenia wrażliwych grup społeczeństwa (tabela 28).

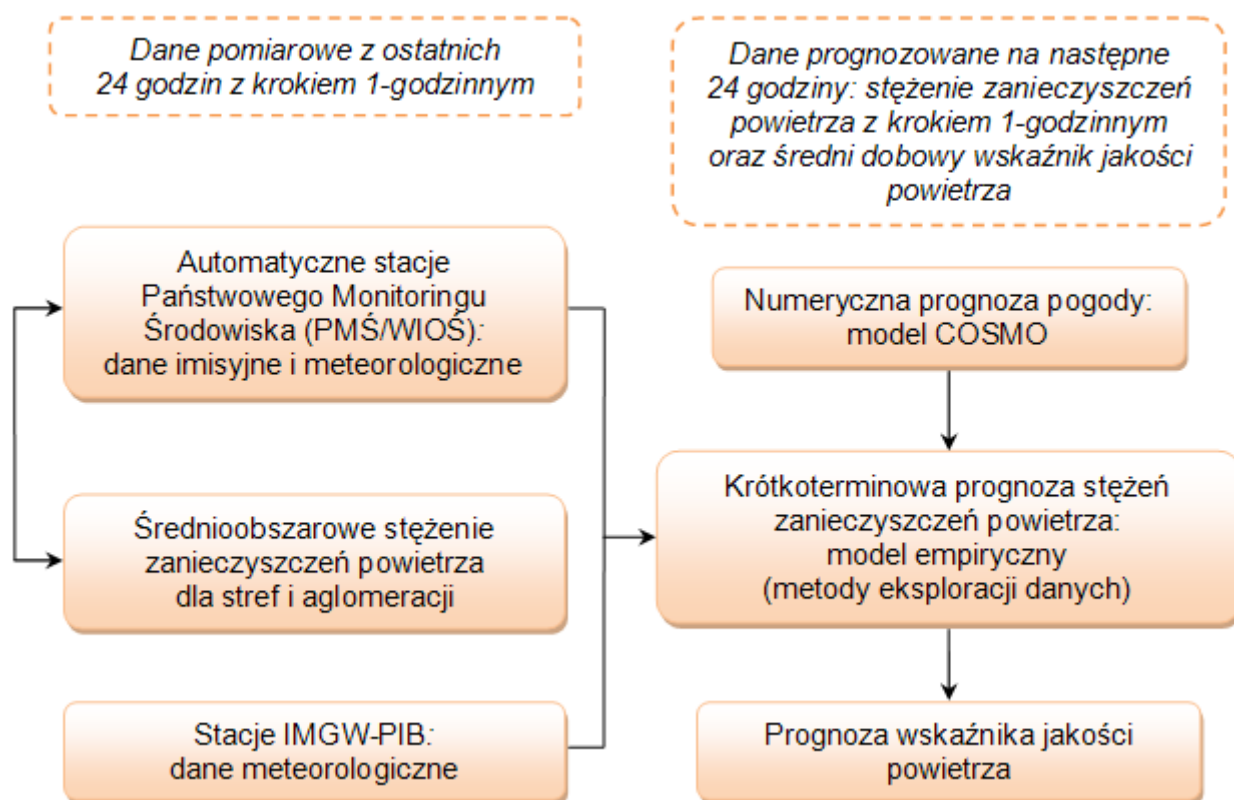
Tabela 28. Ocena skutków zdrowotnych związana z indeksem jakości powietrza⁷

Kategoria	Informacja zdrowotna
Bardzo dobry	Jakość powietrza jest zadowalająca, zanieczyszczenia powietrza nie stanowią zagrożenia, warunki idealne na aktywności na zewnątrz
Dobry	Jakość powietrza jest wciąż zadowalająca, zanieczyszczenia powietrza stanowią minimalne zagrożenie dla osób narażonych na ryzyko*, warunki bardzo dobre na aktywności na zewnątrz
Umiarkowany	Jakość powietrza jest akceptowalna, zanieczyszczenia powietrza mogą stanowić zagrożenie dla osób narażonych na ryzyko*, warunki dobre na aktywności na zewnątrz
Dostateczny	Jakość powietrza jest średnia, zanieczyszczenia powietrza stanowią zagrożenie dla osób narażonych na ryzyko* które mogą odczuwać skutki zdrowotne, pozostałe osoby powinny ograniczyć spędzanie czasu na zewnątrz zwłaszcza gdy doświadczą takich symptomów jak kaszel lub podrażnione gardło

⁷ <http://powietrze.katowice.wios.gov.pl/>

Zły	Jakość powietrza jest zła, osoby narażone na ryzyko* powinny unikać wyjść na zewnątrz, pozostała populacja powinna je ograniczyć, nie zalecane są aktywności na zewnątrz
Bardzo zły	Jakość powietrza jest niebezpiecznie zła, osoby narażone na ryzyko* powinny bezwzględnie unikać wyjść na zewnątrz, pozostała populacja powinna ograniczyć wyjścia do minimum, wszelkie aktywności na zewnątrz są odradzane

Tworzona jest również prognoza zanieczyszczeń powietrza. Historia Systemu Prognoz Jakości Powietrza w województwie śląskim (SPJP) sięga 2004 roku. Metodyka prognozy jakości powietrza oparta jest na kompilacji eksploracyjnej analizy danych (data mining) o stężeniach zanieczyszczeń i numerycznej prognozy pogody COSMO (Consortium for Small-Scale Modelling). Procedurę tworzenia prognozy jakości powietrza i dystrybucji informacji w województwie śląskim przedstawiono poniżej.

HYPERLINK "http://spjp.katowice.wios.gov.pl/obrazki/S_Schemat_1.png"

Rys. 19. Schemat tworzenia prognozy jakości powietrza w województwie śląskim (źródło: <http://spjp.katowice.wios.gov.pl>)

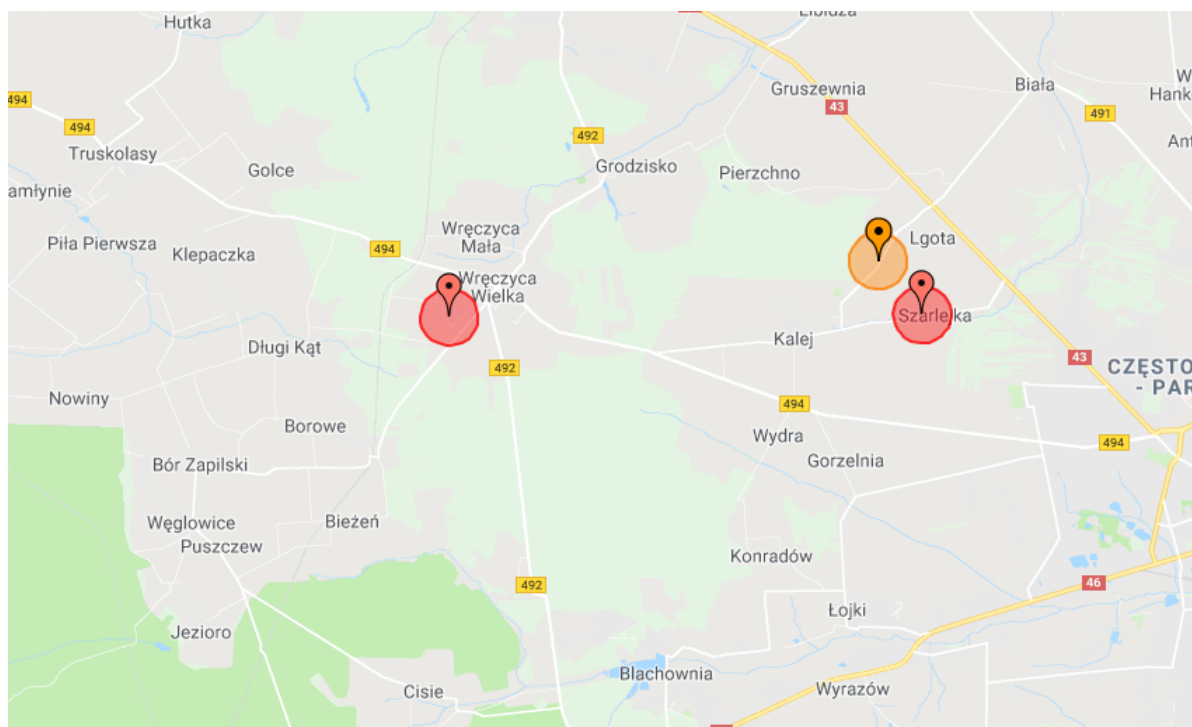
Opracowano także mobilną aplikację „Jakość powietrza w Polsce” Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, która stanowi szybki i łatwy dostęp do informacji dotyczących stanu jakości powietrza w Polsce⁸. Ponadto Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach (WIOŚ) od bardzo wielu lat współpracuje z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego w Katowicach (WCZK),

⁸ http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/content/mobile_app

które przekazuje społeczeństwu powiadomienia o różnych zagrożeniach i jednym z nich są właśnie przekroczenia poziomów informowania, i stanów alarmowych dla niektórych substancji w powietrzu. Powiadomienia o zagrożeniu włączone są w system RSO i osoby posiadające tę aplikację otrzymują takie powiadomienie na swoim telefonie komórkowym⁹.

Ze względu na niewielką ilość stacji pomiarowych prowadzonych w ramach PMŚ alternatywą stają się społecznościowe sieci wraz z lokalnym monitoringiem. Na terenie gminy ulokowane zostały trzy czujniki pracujące w sieci looko2.com zlokalizowane następująco (rys. 20):

- a) Wręczyca Wielka – ul. Gwiazdna
- b) Szarlejka – ul. Południowa
- c) Szarlejka – ul. Polna

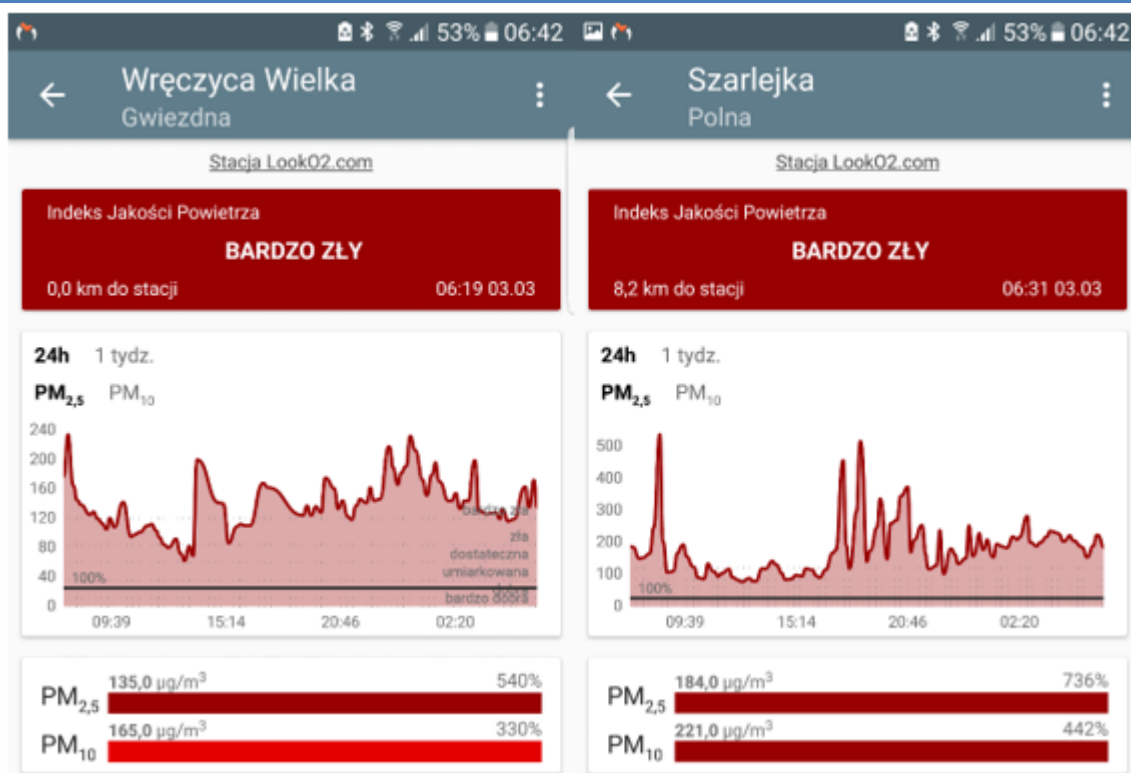

Rys. 20. Lokalizacja czujników zanieczyszczenia na terenie gminy (źródło: <http://looko2.com/heatmap.php>)

Czujnik wykorzystuje laserowy pomiar stężenia pyłów PM1, PM2.5 i PM10. Wyniki na bieżąco mogą być śledzone na stronie internetowej lub aplikacji mobilnej Kanarek¹⁰.

⁹ <http://www.tvp.pl/rso/aktualnosci/rso-aplikacja-mobilna-dla-smartfonow/16323973>

¹⁰ <https://play.google.com/store/apps/details?id=pl.tajchert.canary&hl=pl>

Rys. 21. Prezentacja stanu jakości powietrza z aplikacji Kanarek¹⁰

Wszelkie rozwiązania pozwalające śledzić stan jakości powietrza są niewątpliwie istotnym elementem, aczkolwiek należy zaznaczyć, że jest to element monitoringu. Najważniejszym elementem w systemie są działania zmierzające do ograniczania zanieczyszczenia powietrza.

4.4. Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

4.4.1. Stan istniejący

Odpady komunalne

Zgodnie z *ustawą z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach* (Dz.U.2013.21, z późn. zm.), odpady komunalne definiuje się jako: „odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych; zmieszane odpady komunalne pozostają zmieszane z odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane czynności przetwarzania odpadów, która nie zmieniła w sposób znaczący ich właściwości”.

Źródłami wytwarzania odpadów komunalnych na terenie gminy Wręczyca Wielka są gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastrukturalne tj. obiekty użyteczności publicznej, tereny zieleni zorganizowanej, handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne (część socjalna) i inne.

Ilość oraz skład morfologiczny wytwarzanych odpadów jest złożony, zmienny w czasie, uzależniony od wielu czynników. Do najważniejszych z nich zalicza się:

- liczbę i standard życiowy mieszkańców,

-
- świadomość ekologiczną mieszkańców,
  - stopień rozwoju gospodarczego rejonu,
  - charakter urbanistyczny,
  - techniczno-sanitarne wyposażenie budynków,
  - porę roku.

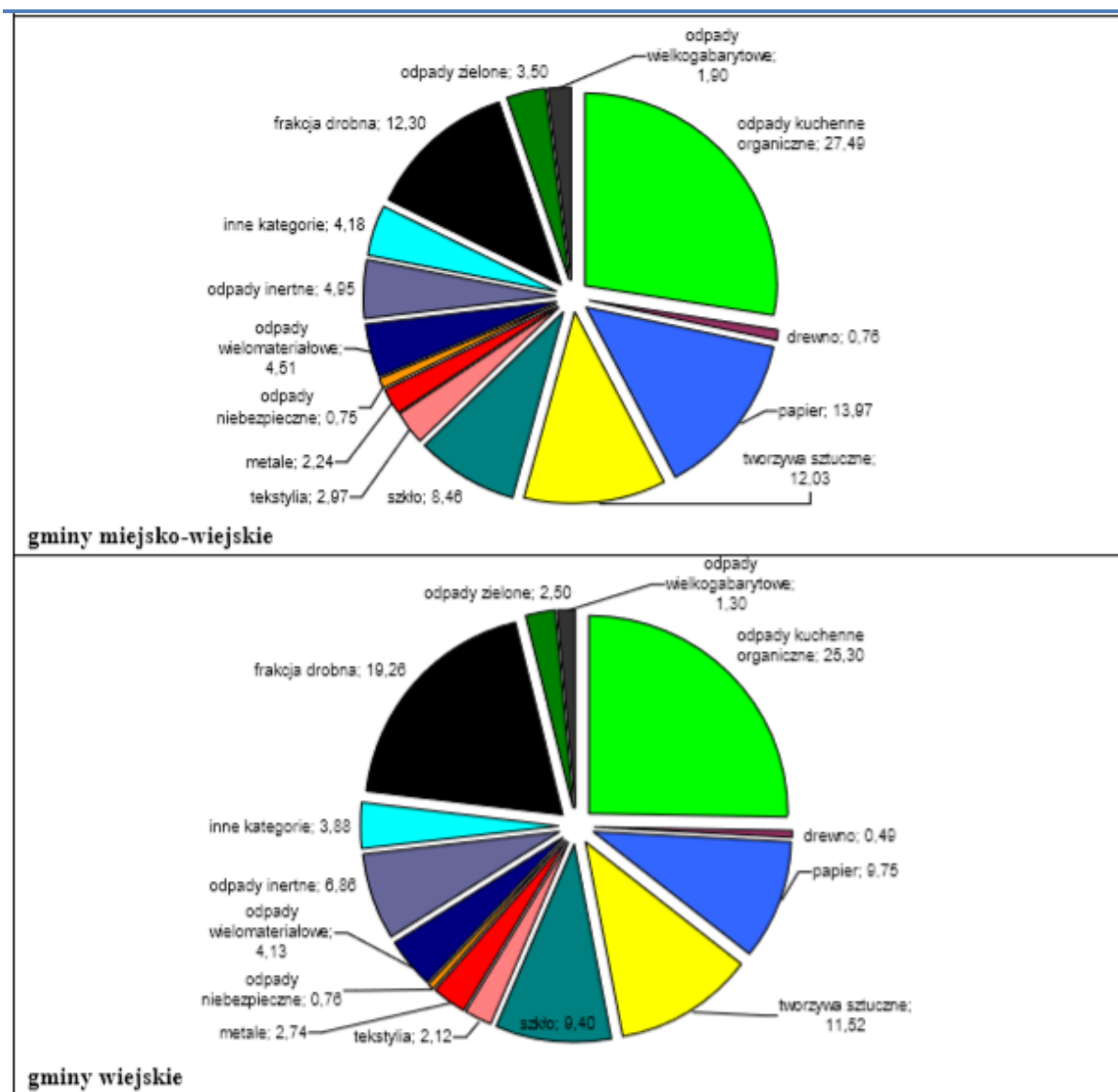
Średni skład morfologiczny odpadów komunalnych w woj. śląskim został przyjęty na podstawie wyników badań odpadów przeprowadzonych przez IETU w Katowicach na terenie województwa śląskiego w okresie lat 2011-2013¹¹. Wyniki tych badań przedstawiono w układzie dla trzech typów obszarów: gminy miejskie, gminy miejsko-wiejskie, gminy wiejskie. Gmina Wręczyca Wielka jest z definicji gminą wiejską, jakkolwiek z natury coraz bliżej jej do gminy o charakterze miejsko-wiejskim. Stąd też na rysunku 22 przedstawiono skład odpadów charakterystyczny dla obu typów obszaru.

Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka realizowane jest przez ich zbieranie, gromadzenie, odbieranie i transport zgodnie z uchwałami podjętymi zgodnie z kompetencjami Rady Gminy:

- [Nr XX/243/12 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne](#)
- [Nr IX/88/15 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wręczyca Wielka](#)
- [Nr IX/89/15 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie ryczałtowej stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za rok od domku letniskowego lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno – wypoczynkowe](#)
- [Nr IX/90/15 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie wzoru deklaracji o wysokości ryczałtowej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od domku letniskowego lub od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno – wypoczynkowe](#)
- [Nr XV/163/16 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 30 września 2016 r. w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości w Gminie Wręczyca Wielka](#)
- [Nr XXVIII/283/17 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi](#)
- [Nr XXIX/286/18 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 23 stycznia 2018 r. w sprawie wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenie wysokości stawki tej opłaty](#)

---

¹¹ Plan gospodarki odpadami dla woj. śląskiego na lata 2016-2022, Katowice, 2017

Rys. 22. Skład morfologiczny odpadów komunalnych w woj. śląskim (źródło: Plan gospodarki odpadami dla woj. śląskiego na lata 2016-2022)

Zgodnie z obowiązującym regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wręczyca Wielka właściciele nieruchomości zostali zobowiązani do prowadzenia selektywnego zbierania odpadów komunalnych: papieru, metalu, tworzyw sztucznych, szkła, opakowań wielomateriałowych, odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji oraz popiołów z palenisk. Dodatkowo właściciele nieruchomości obowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych: przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii, akumulatorów i świetlówek, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, zużytych opon oraz odpadów zielonych.

Tabela 29 przedstawia sposób postępowania z poszczególnymi frakcjami odpadów komunalnych na obszarze Gminy Wręczyca Wielka

Tabela 29. Sposób postępowania z odpadami komunalnymi (Źródło: Regulamin¹²).

Lp	Rodzaj odpadów	Sposób postępowania
1	Selektywnie zbierane papier, tworzywa sztuczne (w tym opakowania wielomateriałowe) oraz szkło	<ul style="list-style-type: none"> dla nieruchomości zamieszkałych po jednym worku 120 dm³ z folii PEHD na papier, tworzywa sztuczne (w tym opakowania wielomateriałowe) i szkło, dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych, dla każdej rodziny po jednym worku 120 dm³ z folii PEHD na papier, tworzywa sztuczne (w tym opakowania wielomateriałowe) i szkło, w przypadku nieruchomości, na której nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne po jednym worku 120 dm³ z folii PEHD na papier, tworzywa sztuczne (w tym opakowania wielomateriałowe) i szkło, w przypadku większej ilości odpadów zebranych selektywnie właściciel nieruchomości obowiązany jest zaopatrzyć nieruchomość w odpowiednie pojemniki <p>Będą usuwane z terenu nieruchomości nie rzadziej niż jeden raz w miesiącu</p>
2	Odpady ulegające biodegradacji/Popiół	<ul style="list-style-type: none"> dla nieruchomości zamieszkałej pojemnik o pojemności 0,12 m³ do selektywnego zbierania poszczególnych frakcji odpowiednio: w miesiącach maj-wrzesień na gromadzenie bioodpadów - odpadów zielonych, natomiast w miesiącach październik-kwiecień na popiół z palenisk <p>Odpady zielone i odpady ulegające biodegradacji nie zbierane w pojemnikach – kompostować w przydomowych kompostownikach lub na bieżąco przekazywać do PSZOK</p>
3	Odpady wielkogabarytowe	<ul style="list-style-type: none"> pojemnik na terenie PSZOK, należy przekazywać, co najmniej dwa razy w roku zgodnie z harmonogramem lub na bieżąco
4	Przeterminowane leki i chemikalia	<ul style="list-style-type: none"> pojemnik na terenie PSZOK, należy przekazywać na bieżąco (przeterminowane leki można wrzucać do pojemników znajdujących się w wyznaczonych aptekach)
5	Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie, akumulatory	<ul style="list-style-type: none"> pojemnik na terenie PSZOK, należy przekazywać na bieżąco (baterie można wrzucać do pojemników znajdujących się w punktach sprzedaży i placówkach oświatowych)
6	Odpady budowlane i rozbiórkowe inne niż niebezpieczne/ Zużyte opony	<ul style="list-style-type: none"> pojemnik na terenie PSZOK, należy przekazywać na bieżąco

¹² Nr IX/88/15 Rady Gminy Wręczyca Wielkiej z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wręczyca Wielka

7	Odpady komunalne zmieszane	<ul style="list-style-type: none"> • dla nieruchomości zamieszkałych przez 1 – 3 osoby – jeden pojemnik o pojemności 0,24 m³, • dla nieruchomości zamieszkałych przez 4 i więcej osób – dwa pojemniki o pojemności 0,24 m³, • dla budynków zamieszkalnych wielorodzinnych – pojemniki o pojemności 0,24 m³ na rodzinę lub urządzenie o pojemności nie mniejszej niż, będącej wielokrotnością liczby rodzin i pojemności 0,24m³, • dla nieruchomości lokali handlowych pojemnik minimum 0,12 m³, w przypadku większej ilości odpadów liczba pojemników zgodnie z deklaracją, • dla nieruchomości, na której prowadzona jest inna działalność gospodarcza jeden pojemnik o pojemności minimum 0,12 m³ 1 – 4 pracowników, w przypadku większej ilości odpadów liczba pojemników zgodnie z deklaracją, • dla ulicznych punktów szybkiej konsumpcji – nie mniej niż jeden pojemnik o pojemności 0,12 m³, • dla cmentarzy – nie mniej niż pojemnik 1,1 m³, a w okresie świąt: Wszystkich Świętych, Bożego Narodzenia i Świat Wielkanocnych nie mniej niż jeden pojemnik o pojemności 7,0 m³ lub zgodnie z deklaracją, • dla nieruchomości, na której znajdują się domki letniskowe lub nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno – wypoczynkowe, jedynie przez część roku i powstają odpady komunalne pojemnik o pojemności 0,24 m³ <p>Odpady komunalne zmieszane będą usuwane z terenu nieruchomości z częstotliwością nie rzadziej niż jeden raz w miesiącu</p>
---	----------------------------	---

Aktualny system selektywnej zbiórki dla nieruchomości jednorodzinnych oparty jest na systemie trzech worków oraz od stycznia 2016 r. dodatkowego 120-litrowego pojemnika, do którego w miesiącach październik-kwiecień gromadzimy popiół, a w miesiącach maj-wrzesień odpady ulegające biodegradacji i zielone. Do **niebieskiego** worka trafia frakcja papier i tektura, do **zielonego** szkło, a do **żółtego** tworzywa sztuczne, metale i opakowania wielomateriałowe. W obrębie budynków wielorodzinnych funkcjonują pojemniki popularnie zwane "Bobrami", na których widnieje napis dla jakiej frakcji jest on przeznaczony. Od dnia 1 lipca 2017r w kraju obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów, które wprowadza i ujednolica standardy prowadzenia selektywnej zbiórki na terenie kraju. Gminy mają czas na dostosowanie się do wymagań najpóźniej do 30 czerwca 2021r. Wynika to z długości umów jakie dotychczas zostały podpisane na odbiór lub odbiór i zagospodarowanie odpadów. Zmiany jakie wprowadza rozporządzenie przedstawiono w następnym punkcie. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany w miejscowości Grodzisko, przy ulicy Floriańskiej. Osoba przekazująca odpady komunalne do PSZOK dokonuje rozładunku i umieszcza odpady komunalne w przeznaczonych do tego celu pojemnikach.

Masa zebranych odpadów

Informacje nt. masy odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Wręczyca Wielka zostały zaczerpnięte ze Sprawozdań Wójta Gminy Wręczyca Wielka z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Zebrane wielkości przedstawiono w tabelach 30 i 31.

Tabela 30. Masa odebranych odpadów komunalnych (OK.), w tym zmieszanych Błąd! Nie zdefiniowano z akladki.

Rok	Masa odebranych odpadów komunalnych (OK)*	Masa odebranych zmieszanych (OK) 20 03 01	Odsetek odpadów zmieszanych (OK) poddanych składowaniu (ogółem)
	Mg	Mg	%
2013	3628,4	3410,1	0
2014	5278,4	4689,4	0
2015	5533,4	4899,3	0
2016	5458,2	3667,3	0

Objaśnienia:

*- obliczono na podstawie sumy masy odpadów pochodzących z PSZOK oraz sekcji II i III Sprawozdania Wójta Gminy Wręczyca Wielka z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi pomniejszonej o masę odpadów o kodzie 19 12 12 (tj. odpadów wytworzonych w instalacjach)

Tabela 31. Masa odebranych odpadów komunalnych (OK) zmieszanych i selektywnie zebranych

Rok	Odpady komunalne zmieszane 20 03 01		Odpady komunalne selektywnie zebrane	
	Mg	[%]	Mg	[%]
2013	3410,1	94	218,3	6
2014	4689,4	89	589,0	11
2015	4899,3	88,5	643,1	11,5
2016	3667,3	67	1790,9	33

Wprowadzenie w roku 2016 dodatkowego pojemnika na odbiór odpadów ulegających biodegradacji/popioł zdecydowanie podniosło poziom odpadów zbieranych selektywnie przez mieszkańców gminy.

Poziomy recyklingu/ograniczenie składowania

Celem określania poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów, które gmina jest obowiązana osiągnąć w poszczególnych latach Minister Środowiska na mocy delegacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wydał rozporządzenie z dnia 14 grudnia 2016r (Dz.U.2016.2167). Określone w nim poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia dla takich frakcji odpadów jak: papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło przedstawia tabela 32.

Tabela 32. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia w danym roku [%]

	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r
Papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło	10	12	14	16	18	20	30	40	50

Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia wymienionych wyżej czterech frakcji odpadów na obszarze gminy Wręczyca Wielka przedstawia się następująco

Tabela 33. Informacja dotycząca recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (cztery frakcje) *Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.*

Rok	Łączna masa 4 frakcji (papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło)	Udział odebranych 4 frakcji (w odniesieniu do masy odebranych OK.)	Masa 4 frakcji przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi z odpadów odebranych i zebranych z terenu gminy	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia 4 frakcji
	Mg	%	Mg	%
2013	207,5	5,72	207,5	12,6
2014	509,09	9,64	509,09	37,2
2015	284,98	5,15	284,98	17,2
2016	356,83	6,26	356,83	21,0

Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka, w roku 2016 został osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wynosi 21,0%

Z kolei określone w rozporządzeniu z dnia 14 grudnia 2016r (Dz.U.2016.2167) wskaźniki dla odpadów innych niż niebezpieczne budowlanych i rozbiórkowych poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami przedstawia tabela 34.

Tabela 34. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami w danym roku rozliczeniowym [%]

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r
Inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe	30	36	38	40	42	45	50	60	70

Tabela 35. Informacja dotycząca poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych *Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.*

Rok	Łączna masa odpadów budowlanych i rozbiórkowych odebranych i zebranych z terenu gminy	Udział masy odpadów budowlanych i rozbiórkowych (w odniesieniu do masy odebranych OK.)	Masa odpadów przygotowanych do ponownego użycia, poddanych recyklingowi i innym procesom odzysku	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami
	Mg	%	Mg	%
2015	24,44	0,4	24,44	100%
2016	18,78	0,34	18,78	100%

Stopień ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji przeznaczonych do składowania w poszczególnych latach zawarto w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012r w

sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczenia masy tych odpadów. Zgodnie z nim gminy są obowiązane osiągać poziom ograniczenia zgodnie z następującym rozkładem (tabela 36).

Tabela 36. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w danym roku rozliczeniowym [%]

	16 lipca 2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	16 lipca 2020r.
Dopuszczalny poziom masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy wytworzonych w 1995r	50	50	50	45	45	40	40	35

Tabela 37. Informacja o masie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji *Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.*

Rok	Łączna masa selektywnie zebranych OK. ulegających biodegradacji	Udział selektywnie zebranych odpadów ulegających biodegradacji w strumieniu wszystkich OK	Udział odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych przekazanych na składowisko	Udział odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych nie przekazanych na składowisko
	Mg	%	%	%
2013	18,9	0,5	0	100
2014	29,79	0,5	0	100
2015	36,28	0,6	0	100
2016	285,94	5,2	0	100

Tabela 38. Informacja o poszczególnych rodzajach odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji *Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.*

Kod odpadu	Rodzaj odpadu Mg	Masa odebranych odpadów w Mg			
		2013	2014	2015	2016
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	16,5	23,88	26,90	41,34
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	-	5,78	9,38	244,60

Wprowadzenie dodatkowego pojemnika na odpady ulegające biodegradacji zdecydowanie poprawiło skuteczność prowadzenie selektywnej zbiórki tej frakcji odpadów. W 2016r selektywnie zebrano 244,6 Mg odpadów zaklasyfikowanych pod kodem 20 02 01 – odpady ulegające biodegradacji.

Tabela 39. Informacja o odpadach zebranych w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych¹³.

Kod odpadu	Rodzaj odpadu Mg	Masa odebranych odpadów w Mg			
		2013	2014	2015	2016
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	0,05	-	-	0,76
15 01 07	Opakowania ze szkła	0,15	-	-	-
16 01 03	Zużyte opony	3,06	6,18	11,1	10,6
17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	-	2,20	24,44	18,78
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	-	-	0,84	0,81
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż lampy fluorescencyjne inne odpady zawierające rtęć i urządzenia zawierające freony, zawierające niebezpieczne składniki	0,36	-	1,21	2,11
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione pod kodem 20 01 35*	-	-	0,10	0,87
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	-	3,0	14,26	11,52

W wyniku przeprowadzonego przetargu na usługę odbioru, transportu i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych z terenu Gminy Wręczyca Wielka Rada Gminy wyłoniła wykonawcę, którym została firma Eko-System BIS Sp z o.o. S.K¹⁴.

Regiony Gospodarki Odpadami

Gospodarka odpadami w województwie śląskim opiera się na wskazanych w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego 2014”¹¹ regionach gospodarki odpadami komunalnymi. W województwie śląskim wydziela się cztery regiony gospodarki odpadami komunalnymi (RGOK). Gmina Wręczyca Wielka zlokalizowana jest w Regionie I.

¹³ Źródło: Sprawozdania Wójta Gminy Wręczyca Wielka z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi w latach 2013-2016

¹⁴ <http://www.bip.wręczyca-wielka.akcessnet.net/upload/20171207134758n6ipjhea08i0.pdf>

Gminy wchodzące w skład Regionu I: Blachownia, Boronów, Ciasna, Częstochowa, Dąbrowa Zielona, Herby, Irządze, Janów, Kamienica Polska, Kłobuck, Kłomnice, Kochanowice, Koniecpol, Konopiska, Koszęcin, Koziegłowy, Kroczyce, Kruszyna, Krzepice, Lelów, Lipie, Lubliniec, Miedźno, Mstów, Mykanów, Myszów, Niegowa, Ogrodzieniec, Olsztyn, Opatów, Panki, Pawonków, Pilica, Poczesna, Popów, Poraj, Poreba, Przyrów, Przystajń, Redziny, Starcza, Szczekociny, Włodowice, Woźniki, Wręczyca Wielka, Zawiercie, Zarki, Zarnowiec.

Rodzaj instalacji	Liczba instalacji w:		Moc przerobowa [Mg/rok] / Pojemność pozostała do wypełnienia [m ³] w:	
	2014 r.	2016 r.	2014 r.	2016 r.
RIPOK-MBP	2	3	213 000 w części mechanicznej, 70 000 w części biologicznej	263 000 w części mechanicznej, 120 200 w części biologicznej
RIPOK-OZiB	-	3	-	46 600*
Składowiska	1 (RIPOK)	4	1 161 066	1 086 312

* - zgodnie z wydanymi decyzjami administracyjnymi dla kodów 20 01 08 i 20 02 01

Rys. 23. Region I (źródło: Plan gospodarki odpadami dla woj. śląskiego na lata 2016-2022)

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie są zlokalizowane żadne instalacje i obiekty do przetwarzania lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Poniższe tabele przedstawiają informacje na temat instalacji poszczególnych typów w gospodarce odpadami komunalnymi w Regionie I.

Tabela 40. Wykaz RIPOK-OZiB¹¹

Lp.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Moc przerobowa instalacji (MPI) oraz dla odp. o kodach (MPK) 20 01 08, 20 02 01 [Mg/rok]
1	Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa	ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa	MPI – 40 100 MPK – 40 100
2	PZOM STRACH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska	ul. Przemysłowa 7 42-274 Konopiska	MPI – 6 100 MPK – 4 000
3	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie	ul. Podmiejska, 42-400 Zawiercie	MPI – 4 000 MPK – 2 500
3	Razem Region I		MPI – 50 200 MPK – 46 600

Źródło: opracowanie IETU na podstawie danych UM oraz wydanych decyzji administracyjnych

Tabela 41. Wykaz RIPOK-MBP (doczyszczające również selektywnie zebrane frakcje) ¹¹

Lp.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Moc przerobowa instalacji dla części: [Mg/rok]	
			mechanicznej (20 03 01)	biologicznej (19 12 12)
1	Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa	ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa	95 000	50 000
2*	PZOM STRACH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska	ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska	118 000	47 200
3	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie	ul. Podmiejska, 42-400 Zawiercie	50 000	23 000
3	Razem Region I		263 000	120 200

* wraz z instalacją do produkcji paliw alternatywnych

Źródło: opracowanie IETU na podstawie danych UM oraz wydanych decyzji administracyjnych

Tabela 42. Wykaz składowisk odpadów innych niebezpieczne i obojętne ¹¹

Lp.	Nazwa i adres składowiska	Pojemność całkowita [m ³]	Pojemność wypełniona [m ³]	Pojemność pozostała* [m ³]	Pojemność pozostała** [m ³]
1	Składowisko odpadów komunalnych w Sobuczynie, ul. Konwaliowa 1; Zarządzający: Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa	3 430 000	2 619 790	1 161 066	702 060
2	Składowisko odpadów komunalnych w Pałyszcu, ul. Przemysłowa 20; Zarządzający: Urząd Gminy w Konopiskach ul. Lipowa 5, 42-274 Konopiska ***	179 820	130 583	49 237	49 219
3	Składowisko odpadów komunalnych w Zawierciu, ul. Podmiejska; Zarządzający: Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie	381 558	213 455	168 103	133 896
4	Składowisko odpadów komunalnych w Lipiu Śląskim, ul. Cegielniana 22; Zarządzający: ITOS w Warszawie Sp. z o.o., ul. Wilcza 33, 00-544 Warszawa	570 088	376 951	15 200	201 137
4	Razem Region I	4 561 466	3 340 779	1 393 606	1 086 312

* stan na 31.12.2014 r

** pozostała pojemność kwater uzbrojonych, aktualnie eksploatowanych (stan na X 2016 r.)

*** 31.08.2016 r. został złożony wniosek o wyrażenie zgody na zamknięcie składowiska

Źródło: opracowanie IETU na podstawie danych WSO i UM

Tabela 43. Wykaz instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji ¹¹

Lp.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Moc przerobowa instalacji [Mg/rok]
	Remondis Sp. z o.o. Oddział w Częstochowie 42-200 Częstochowa, ul. Radomska 12	42-202 Częstochowa, ul. Wielkopiecowa 16,	59 500
1	Razem Region I		59 500

Źródło: opracowanie IETU na podstawie danych UM oraz wydanych decyzji administracyjnych

Tabela 44. Wykaz instalacji do produkcji paliwa alternatywnego ¹¹

Lp.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Moc przerobowa instalacji [Mg/rok]
1	„MAKPOL RECYKLING” Sp. z o.o. ul. Oleska 20, 42-700 Lubliniec	ul. Lubliniecka 41, 42-284 Herby	50 000
1	Razem Region I		50 000

Źródło: opracowanie IETU na podstawie danych UM oraz wydanych decyzji administracyjnych

Azbest

W gminie Wręczyca Wielka znajdują się posesje, w których dachy budynków mieszkalnych i gospodarczych pokryte są płytami zawierającymi azbest. Nadmienić należy, że istnieje ustawowy obowiązek usunięcia materiałów azbestowych z terenu gminy do 2032 r. Gmina nie posiada własnego Programu usuwania azbestu, który jest wypełnieniem jednego z podstawowych wymagań przy ubieganiu się o finansowe wsparcie.

Zgodnie z ewidencją Bazy Azbestowej ilość wyrobów azbestowych w gminie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 45. Ilość wyrobów azbestowych na terenie gminy¹⁵

Wyroby zinwentaryzowane [Mg]			Unieszkodliwione [Mg]			Pozostałe do unieszkodliwienia [Mg]		
Razem	Os. fiz.	Os. prawne	Razem	Os. fiz.	Os. prawne	Razem	Os. fiz.	Os. prawne
2824,1	2819,4	4,7	159,7	159,7	-	2664,3	2659,6	4,7

Według informacji z UG Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 z usunięto w sumie ok. 514,084 Mg azbestu. Gmina pomaga w usuwaniu azbestu. Wójt Gminy Wręczyca Wielka corocznie ogłasza nabór wniosków dot. dofinansowania usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest na terenie Gminy Wręczyca Wielka. Dofinansowanie obejmuje 100% kosztów związanych z odbiorem, transportem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest (nie dotyczy kosztów zakupu i montażu nowych pokryć dachowych). Usuwaniem zajmuje się firma, która jest wyłaniana w przetargu publicznym.

4.4.2. Tendencje zmian

Od dnia 1 lipca 2017r obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów, które wprowadza i ujednolica standardy prowadzenia selektywnej zbiórki na terenie kraju. Rozporządzenie określa, iż selektywnie zbiera się:

- 1) papier;
- 2) szkło;
- 3) metale wspólnie z tworzywami sztucznymi (w tym opakowania wielomateriałowe);
- 4) odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów.

Powyższe oznacza, iż każdy z właścicieli nieruchomości prowadzący selektywną zbiórkę odpadów komunalnych zobligowany został do wydzielenia czterech strumieni odpadów selektywnie zebranych oraz piątego strumienia stanowiącego odpady zmieszane (resztkowe). Rozporządzenie w sposób szczegółowy określa sposób oznaczenia pojemników (worków):

- 1) frakcja obejmująca papier, w skład której wchodzi odpady z papieru, w tym tektury, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury, ma być zbierana w pojemnikach koloru **niebieskiego** oznaczonych napisem „Papier”;
- 2) frakcja obejmująca szkło, w skład której wchodzi odpady ze szkła, w tym odpady opakowaniowe ze szkła, ma być zbierana w pojemnikach koloru **zielonego** oznaczonych napisem „Szkło”¹⁶.

¹⁵ <https://www.bazaazbestowa.gov.pl>

- 3) frakcja obejmująca metale i tworzywa sztuczne, w skład której wchodzi odpady z metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe tworzyw sztucznych, oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe, ma być zbierana w pojemnikach koloru **żółtego** oznaczonych napisem „Metale i tworzywa sztuczne”;
- 4) frakcja obejmująca odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów, ma być zbierana w pojemnikach koloru **brązowego** oznaczonych napisem „Bio”.

Rozporządzenie nie odnosi się przy tym w żaden sposób do pojemników przeznaczonych na odpady zmieszane (resztkowe).

Przepisy przejściowe stanowią, iż pojemniki (worki) niespełniające wymogów rozporządzenia należy dostosować do wymogów wynikających z rozporządzenia lub zastąpić je pojemnikami spełniającymi te wymagania, w terminie nie dłuższym niż 5 lat od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. Jednocześnie pojemniki stosowane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia należy oznaczyć napisami, o których mowa w rozporządzeniu, w terminie nie dłuższym niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. W przepisach przejściowych wskazano także, iż umowa na odbieranie lub odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości obowiązująca w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, która określa wymagania w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób niezgodny z niniejszym rozporządzeniem, zachowuje ważność na czas, na jaki została zawarta, jednak nie dłuższy niż do dnia 30 czerwca 2021 r.

4.4.3. Analiza SWOT

GOSPODAROWANIE ODPADAMI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Nieruchomości zamieszkałe i niezamieszkałe objęte systemem zbierania odpadów • Funkcjonujący Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Grodzisku • W znacznym stopniu system selektywnego zbierania odpadów dostosowany do wymagań rozporządzenia MS z dnia 29 grudnia 2016 r • ZARZĄDZENIE NR 115/2016 Wójta Gminy Wręczyca Wielka z dnia 24 listopada 2016 roku W sprawie wprowadzenia procedury	<ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięty poziom recyklingu surowców wtórnych nieznacznie większy od wymogów. Ryzyko braku wywiązania się z określonych wymagań w latach kolejnych. • Niski poziom usuwania materiałów zawierających azbest • Występowanie dzikich wysypisk odpadów

¹⁶ Rozporządzenie dopuszcza modyfikację związaną z oddzielnym zbieraniem szkła bezbarwnego i kolorowego, o czym samodzielnie postanawia gmina. Wówczas: szkło bezbarwne zbiera się w pojemnikach koloru białego oznaczonych napisem „Szkło bezbarwne”; szkło kolorowe zbiera się w pojemnikach koloru zielonego z napisem „Szkło kolorowe”;

<p>przeprowadzania kontroli przestrzegania obowiązujących zasad dotyczących gospodarki odpadami, w tym zakazu spalania odpadów komunalnych w instalacjach grzewczych budynków na terenie Gminy Wręczyca Wielka.</p>	
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie powstawaniu odpadów • Poprawa selektywnej zbiórki • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spalanie odpadów w instalacjach centralnego ogrzewania • Nieosiągnięcie wymaganych prawem wskaźników recyklingu i ponownego użycia • Powstawanie nielegalnych wysypisk odpadów

4.4.4. Zagrożenia

Prowadzony system gospodarowania odpadami komunalnymi w zakresie zbierania spełnia swoje funkcje na dzień dzisiejszy. Wymaga jednak dalszej, przede wszystkim edukacyjnej pracy uświadamiającej mieszkańcom konieczność prowadzenia selektywnej zbiórki. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców (będąca głównie efektem działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi) jest kluczowym elementem prawidłowego funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami. Odpowiednio wyedukowane i zmotywowane społeczeństwo będzie w stanie w prawidłowy sposób brać udział w realizacji kierunków działań tworzonego systemu gospodarowania odpadami w gminie. Z powyższego względu działania informacyjne i edukacyjne powinny być ukierunkowane na dążenie do zmiany dotychczasowego postępowania mieszkańców z odpadami (wytwarzanie znacznej ilości odpadów zmieszanych, zamiast ich rozdział na poszczególne frakcje). Jest to istotne tym bardziej, że z każdym kolejnym rokiem pułap w zakresie osiągniętych wskaźników jest postawiony coraz wyżej (tabela ...).

Osiągnięte wskaźniki są istotnym elementem, gdyż niespełnienie określonych wymogów powoduje automatyczne naliczanie **kar, które za niespełnienie poniesie gmina**. Kara jest obliczana w sposób określony w art. 9x ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie i stanowi ona **iloczyn** stawki opłaty za zmieszane odpady komunalne, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 290 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska i brakującej masy odpadów komunalnych, wyrażonych w Mg, wymaganej do osiągnięcia odpowiedniego poziomu. Stawka opłaty za niesegregowane odpady komunalne (kod 20 03 01) wynosił w 2017 r. 120,76 zł/Mg i corocznie podlega weryfikacji.

Zatem obszary problemowe dotyczące gospodarki odpadami związane są z:

- możliwością nieosiągnięcia wskaźników bez braku poprawy selektywnej zbiórki odpadów,
- nieprawidłowymi praktykami dotyczącymi gospodarowania odpadami przez mieszkańców (itp. spalanie odpadów komunalnych, pozbywanie się odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa),
- występowaniem wyrobów zawierających azbest.

4.5. Zagrożenie hałasem (H)

4.5.1. Stan aktualny

Hałas stanowi jedno ze źródeł zanieczyszczenia środowiska. Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Odczucie hałasu jest więc subiektywne i zależy od wrażliwości słuchowej. Zespół zjawisk akustycznych zachodzących w środowisku, określony za pomocą parametrów akustycznych czasu i przestrzeni określa się umownie klimatem akustycznym środowiska zewnętrznego. Uciążliwość hałasu dla organizmu zależy od natężenia dźwięku, jego częstotliwości i czasu trwania. Na terenach, na których poziom hałasu nie przekracza 55dB uważa się, że nie stwarza on problemów. Wyraźne negatywne oddziaływanie hałasu zaczyna się od poziomu powyżej 65dB.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52$ dB,
- średnia uciążliwość $52 \text{ dB} < L_{Aeq} < 62$ dB,
- duża uciążliwość $63 \text{ dB} < L_{Aeq} < 70$ dB,
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70$ dB.

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

4.5.2. Źródła hałasu

Hałas drogowy

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014.112). Dla rodzajów terenu, wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny szpitali, szkoły, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i uzdrowiska), ustalono dopuszczalny równoważny poziom hałasu L_{AeqD} w porze dziennej i L_{AeqN} w porze nocnej. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej w zależności od funkcji terenu od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45–56 dB. Dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, zestawiono w tabeli 46.

Tabela 46. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqN} , które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby [Dz.U. z 2014 poz.112]

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L_{AeqD} przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L_{AeqN} przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L_{AeqD} przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	L_{AeqN} przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a) strefa ochronna „A” uzdrowiska b) tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) tereny domów opieki społecznej d) d) tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3	a) tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) tereny zabudowy zagrodowej c) tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4	tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- 3) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych

Do głównych źródeł akustycznych zaburzeń środowiska na terenie gminy należą:

- hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, związany z parkingami itp.),
- hałas przemysłowy (związany z zakładami produkcyjnymi, usługowymi, rzemieślniczymi, terenami budowy, liniami elektromagnetycznymi).

Hałas komunikacyjny jest aktualnie podstawowym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska w gminie. Związany jest z pojazdami kołowymi i szynowymi. Na terenie gminy ogólna długość dróg wynosi 204,5 km, w tym 123,16 km dróg gminnych, 53,82 km dróg powiatowych i 27,52 km dróg wojewódzkich. Lokalne połączenia są zapewnione przez dobrze rozbudowaną sieć dróg powiatowych i gminnych o różnej jakości.

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka głównym źródłem hałasu drogowego są zatem:

- drogi wojewódzkie:
  - ✓ nr 494 - Bierdzany – Olesno – Wręczyca Wielka – Częstochowa,
  - ✓ nr 492 - Ważne Młyny – Kłobuck – Wręczyca Wielka – Blachownia,
- drogi powiatowe:
  - ✓ Praszczyki-Kałmuki- Hutka- Kłobuck (ul. Słowackiego, ul. Sienkiewicza) S 2041,
  - ✓ Hutka-Truskolasy S 2042,
  - ✓ Grodzisko-Libidza S 2047,
  - ✓ Kalej-Szarlejka S 2048,
  - ✓ Lgota-Szarlejka S 2049,
  - ✓ Panki-Kuleje-Piła S 2055,
  - ✓ Truskolasy-Piła S 2057,
  - ✓ Piła-Kamińsko S 2058,
  - ✓ Praszczyki-Kawki-Zamłynie S 2060,
  - ✓ Zamłynie-Bór Zapilski S 2061,
  - ✓ Piła-Nowiny-Bór Zapilski S 2062,
  - ✓ Bór Zapilski-Długi Kąt-Wręczyca Wielka S 2063,
  - ✓ Bór Zapilski-Czarna Wieś-Puszczew S 2064,
  - ✓ Czarna Wieś-Borowe S 2065,
  - ✓ Puszczew- granica z pow. częstochowskim (kierunek Herby) S 1020,
  - ✓ Puszczew- granica z pow. częstochowskim (Cisie) S 1078.
- drogi gminne,
- drogi wewnętrzne.

W granicach administracyjnych gminy jest realizowany fragment autostrady A1 (odcinek F między węzłami Rząsawa i Blachownia). Autostrada ma przebiegać we wschodniej części gminy – w granicach miejscowości Nowa Szarlejka i Szarlejka. Na terenie gminy nie przewiduje się lokalizacji węzłów autostradowych. W bezpośrednim sąsiedztwie, na terenach gminy Kłobuck projektowany jest węzeł autostradowy Lgota. Podłączenie terenów gminy do autostrady będzie możliwe poprzez istniejące drogi powiatowe w miejscowościach Nowa Szarlejka i Szarlejka oraz drogą gminną przebiegającą przez Pierzchno. Granice autostrady zostały wyznaczone decyzją Wojewody Śląskiego nr RRAG.III/JL/5344/1-3/03 z dnia 8 grudnia 2003 r. ustalającą lokalizację autostrady płatnej A-1 oraz zasady zagospodarowania terenów położonych wzdłuż autostrady, do czasu jej realizacji. Odcinek autostrady A1 o długości 2,52 km, spowoduje, że emisja hałasu komunikacyjnego ulegnie zwiększeniu.

W zakres badań hałasu komunikacyjnego wchodzi pomiary odcinków dróg, linii kolejowych oraz lotnisk. W latach 2012-2016 WIOŚ w Katowicach przebadał łącznie około 116 km dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. W zakresie badań hałasu kolejowego zbadano w tym czasie około 13,5 km linii kolejowych. Na rysunku 24 przedstawiono lokalizację punktów pomiarowych hałasu drogowego na terenie województwa śląskiego, z zaznaczonymi granicami gmin, w których badania były prowadzone. Jednocześnie zakresowano obszary aglomeracji powyżej 100 tysięcy mieszkańców, na których obowiązują mapy akustyczne.

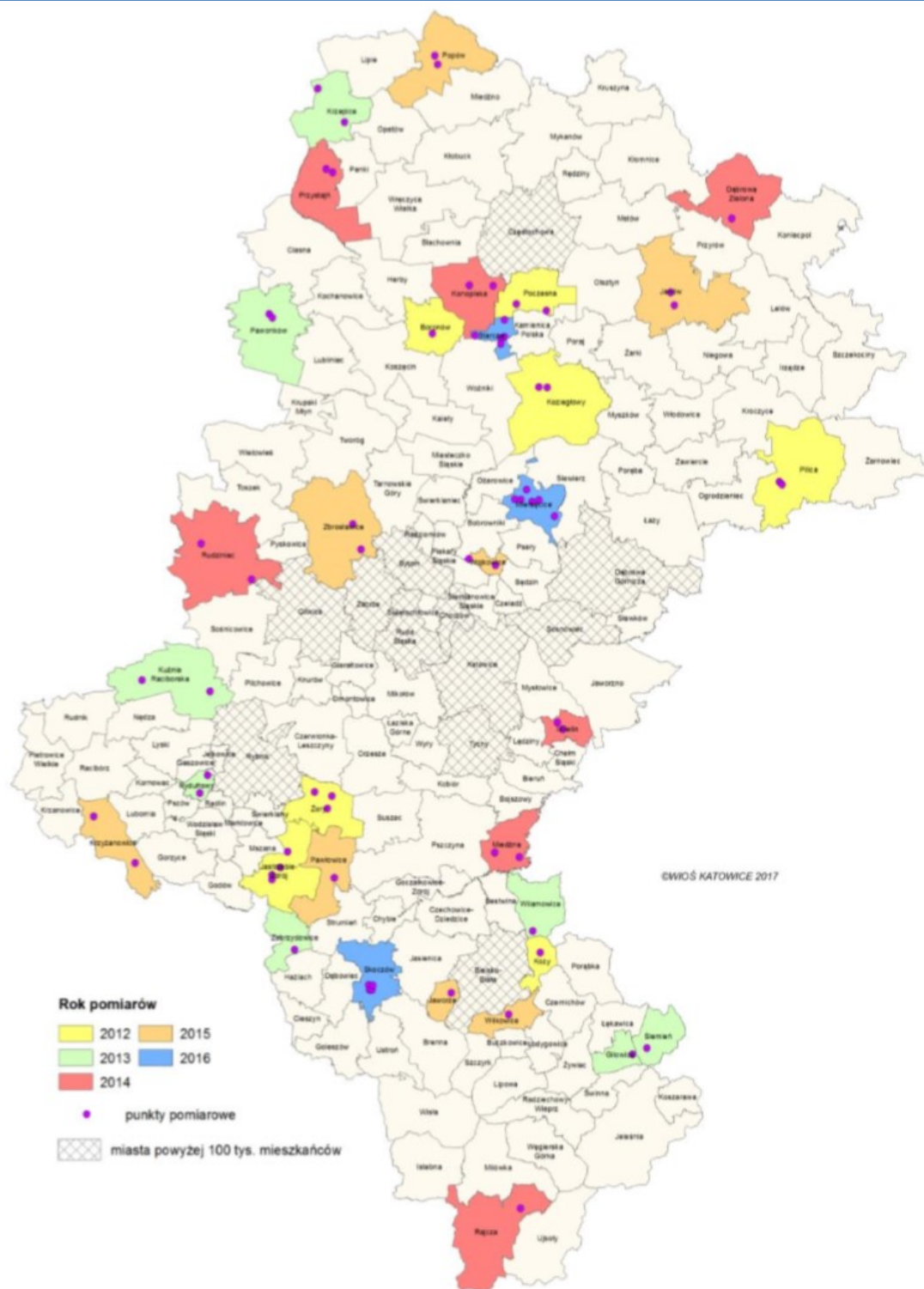
Na terenie Gminy Wręczyca Wielka brak jest punktu pomiarowego będącego elementem monitoringu hałasu drogowego. Natomiast w latach 2012 oraz 2016 WIOŚ w Katowicach przeprowadzał, w ramach PMS, badania środowiska akustycznego przy drodze wojewódzkiej nr 494, przebiegającej przez teren Gminy Przystajń. Wyniki przedstawiono w tabeli 47. Brak aktualnych pomiarów hałasu na terenie gminy dla sieci dróg wojewódzkich nie pozwala określić faktycznych wskaźników tego oddziaływania. Ciągły wzrost natężenia ruchu może jedynie wskazywać, że klimat akustyczny na terenie gminy Wręczyca Wielka pogarsza się.

Tabela 47. Wyniki pomiarów monitoringowych hałasu drogowego za lata 2012-2016 (Podsumowanie 5-letniego cyklu monitoringu hałasu na terenie województwa śląskiego za lata 2012-2016, WIOŚ)

Miejscowość	Przystajń	
	ul. Częstochowska (DW 494)	ul. Targowa
Punkt referencyjny		
Współrzędne geograficzne	N 50°53' 2,2" E 18° 42' 17,4"	N 50°53' 17,2" E 18° 41' 28,6"
Wskaźnik L_{dwn} [dB]	69,7	63,1
Poziom dopuszczalny hałasu [dB]	68	68
Przekroczenie [dB]	1,7	-
Wskaźnik L_n [dB]	61,2	54,6
Poziom dopuszczalny hałasu [dB]	59	59
Przekroczenie [dB]	2,2	-

Hałas kolejowy

Realizując ustawowy obowiązek, w 2012 roku PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. przekazały do WIOŚ Katowice „Mapę akustyczną dla odcinków linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie, opracowaną dla potrzeb państwowego monitoringu środowiska – województwo śląskie”. W województwie śląskim mapy akustyczne zostały wykonane dla odcinków ośmiu linii kolejowych (1, 93, 131, 133, 134, 137, 138 i 139) przecinających powiaty: będziński, bielski, częstochowski, gliwicki, miasto Bielsko-Biała, miasto Bytom, miasto Chorzów, miasto Częstochowa, miasto Dąbrowa Górnicza, miasto Gliwice, miasto Jaworzno, miasto Katowice, miasto Mysłowice, miasto Piekary Śląskie, miasto Ruda Śląska, miasto Sosnowiec, miasto Świętochłowice, miasto Tychy, miasto Zabrze, powiat mikołowski, myszkowski, pszczyński, tarnogórski, zawierciański.

Rys. 24. Lokalizacja punktów pomiarowych hałasu drogowego w latach 2012-2016 (Podsumowanie 5-letniego cyklu monitoringu hałasu na terenie województwa śląskiego za lata 2012-2016, WIOŚ)

W gminie Wręczyca Wielka podstawowe połączenia o znaczeniu regionalnym stanowi linia kolejowa nr 131 Tczew – Chorzów Batory, mająca znaczenie państwowe, stanowiąca odcinek linii AGC i AGTC dla kolejowego korytarza transportowego (nr CE-65) – przebiegająca przez miejscowości Borowe i Bieżeń (z przejazdami kolejowymi na poziomie dróg) oraz na zachód od miejscowości Wręczyca Wielka (z wiaduktem drogowym w ciągu drogi wojewódzkiej nr 494) nad linią kolejową). Na terenie gminy zlokalizowana jest również linia kolejowa nr 181 Herby Nowe – Kępno – Oleśnica – przebiegająca głównie w granicach terenów leśnych położonych w zachodniej części gminy oraz w

miejsowości Kuleje (z przejazdami kolejowymi na poziomie dróg). W miejscowościach Wręczyca Wielka i Kuleje znajdują się przystanki PKP. Na obszarach, przez które przebiegają torowiska, może wystąpić potencjalne zagrożenie nadmiernym hałasem, którego źródłem jest kolej. Jednak biorąc pod uwagę ilość pociągów, które przemieszczają się torowiskami zagrożenie hałasem jest niewielkie.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze zezwoleniach, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej. Hałas przemysłowy, w związku z brakiem dużych zakładów produkcyjnych, nie stanowi istotnego źródła emisji hałasu na terenie gminy Wręczyca Wielka.

Na terenie gminy Wręczyca znajduje się stacja bazowa nr 5223, która zgodnie z raportem jej oddziaływania na środowisko jest źródłem hałasu w zakresie:

- szumu własnych typowych, ekranowanych urządzeń elektronicznych,
- szumu własnego wentylatora,
- szumu własnego klimatyzatora.

Urządzenia nadawcze stacji bazowej umieszczone są w kontenerze znajdującym się obok wieży. Ściany kontenera posiadają właściwości tłumiące hałas. Wieża, na której zlokalizowana jest stacja bazowa znajduje się na terenie, dla którego nie zostały określone wartości dopuszczalne natężenia dźwięku, ani żadnych innych terenów chronionych. W raporcie stwierdzono, że hałas emitowany przez stację bazową nr 5223 nie będzie znacząco wpływał na środowisko.

4.5.3. Analiza SWOT

HAŁAS	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak znaczących zagrożeń akustycznych (z wyłączeniem ciągów komunikacyjnych) • Brak dużych zakładów przemysłowych stanowiących źródło nadmiernego hałasu. • Dobry stan nawierzchni głównych dróg na terenie gminy. 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natężenie ruchu komunikacyjnego na drogach wojewódzkich.
<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie poziomów hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych z największym natężeniem ruchu. • Dbanie o poprawny stan techniczny nawierzchni ciągów komunikacyjnych. • Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego odległości od potencjalnych źródeł hałasu. 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone środki na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego

4.5.4. Zagrożenia

Na terenie gminy Wręczyca Wielka mogą występować problemy związane z nadmierną emisją hałasu komunikacyjnego. Dotyczy to zarówno pór nocnych i dziennych. Sytuacja ta wynika z obecności na terenie gminy traktów komunikacyjnych, takich jak drogi wojewódzkie. Zaleca się monitoring terenów znajdujących się w pobliżu dróg oraz realizację działań mających na celu ochronę przed nadmierną emisją hałasu w przyszłości.

4.6. Pole elektromagnetyczne (PEM)

4.6.1. Stan aktualny

Promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM) nazywamy emisje zaburzenia energetycznego wywołanego zmianą przyspieszenia jakichkolwiek ładunków elektrycznych np. przepływem prądu elektrycznego. Promieniowanie dzieli się na dwie zasadnicze grupy: jonizujące oraz niejonizujące. Źródła promieniowania można podzielić na naturalne - występujące w przyrodzie i sztuczne – wytwarzane przez człowieka. Jako promieniowanie niejonizujące określa się promieniowanie, którego energia oddziałująca na każde ciało materialne nie wywołuje w nim procesu jonizacji. Pola elektromagnetyczne niejonizujące definiuje się jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz. Poniżej zestawiono potencjalne źródła omawianego promieniowania:

- urządzenia wytwarzające stałe pole elektryczne i magnetyczne,
- urządzenia wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz, (stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia),
- urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 1 kHz do 300 GHz (urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne),
- inne źródła promieniowania z zakresu częstotliwości: 0 - 0,5 Hz, 0,5 - 50 Hz oraz 50-1000 Hz.

Zagadnienia dotyczące promieniowania niejonizującego są określone przez Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U.2003.192.1883). Rozporządzenie określa dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludzi oraz zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko.

Sposób prowadzenia badań poziomów pól elektromagnetycznych określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U.2007.221.1645). Niniejsze rozporządzenie obliguje do wyznaczenia na terenie każdego województwa po 135 punktów pomiarowych z podziałem po 45 w każdym roku 3-letniego cyklu pomiarowego, w tym po 15 punktów dla 3 kategorii obszarów dostępnych dla ludności, w tym terenów wiejskich.

4.6.2. Źródła promieniowania

Znaczące oddziaływanie na środowisko pól elektromagnetycznych na terenie gminy występuje:

- w paśmie 50 Hz od urządzeń i sieci energetycznych; źródłem największych oddziaływań mogących powodować przekroczenia poziomów dopuszczalnych są napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz związane z nimi stacje

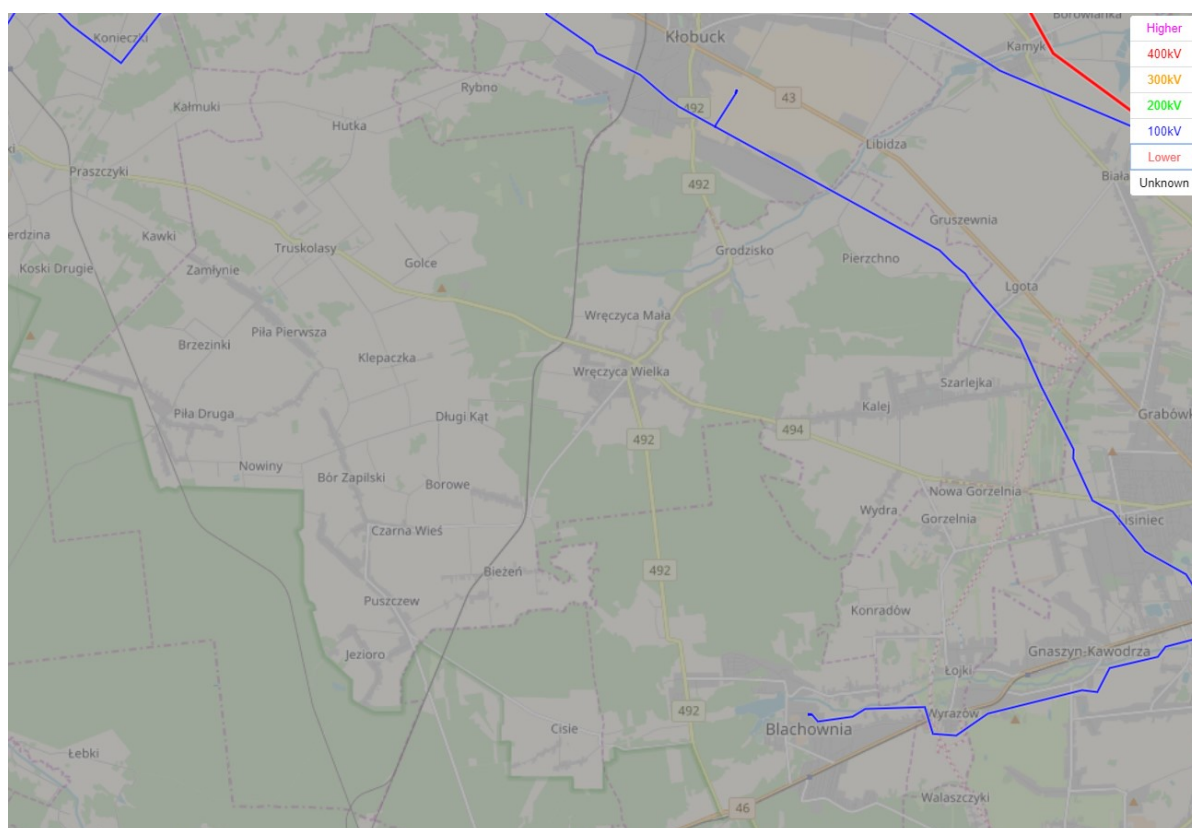

elektroenergetyczne. Napowietrzna linia przesyłowa, może być w jej sąsiedztwie przyczyną istotnych zjawisk fizycznych, takich jak:

- powstawanie ładunku elektrycznego w metalowych przedmiotach, izolowanych od ziemi (np. samochód, rower, parasol),
- przepływ prądów o niewielkich wartościach w obiektach tworzących obwody zamknięte, np. metalowe ogrodzenia,
- odczuwalne przez człowieka wyładowania iskrowe przy zbliżeniu do naładowanego obiektu oraz przepływ prądu od obiektu, przez człowieka, do uziemienia co powyżej pewnej wartości progowej powoduje uczucie mrowienia lub klucia.

Główne źródło zasilania obszaru gminy w energię elektryczną stanowi linia 110 kV relacji Częstochowa - Kłobuck, przebiegająca przez teren gminy, dla której strefa ochronna wynosi 15 m.

Rys. 25. Sieć przesyłowa wysokiego napięcia relacji Częstochowa – Kłobuck (źródło: ebin.josm.pl)

- w paśmie od 300 MHz do 40000 MHz od urządzeń radiokomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych. Największy udział w emisji mają stacje bazowe telefonii komórkowej ze swoimi antenami sektorowymi i antenami radiolinii (antena sektorowa służy do komunikacji z telefonem komórkowym, natomiast antena radiolinii służy do komunikacji między stacjami bazowymi). Istniejące sieci telefonii komórkowej wykorzystują przede

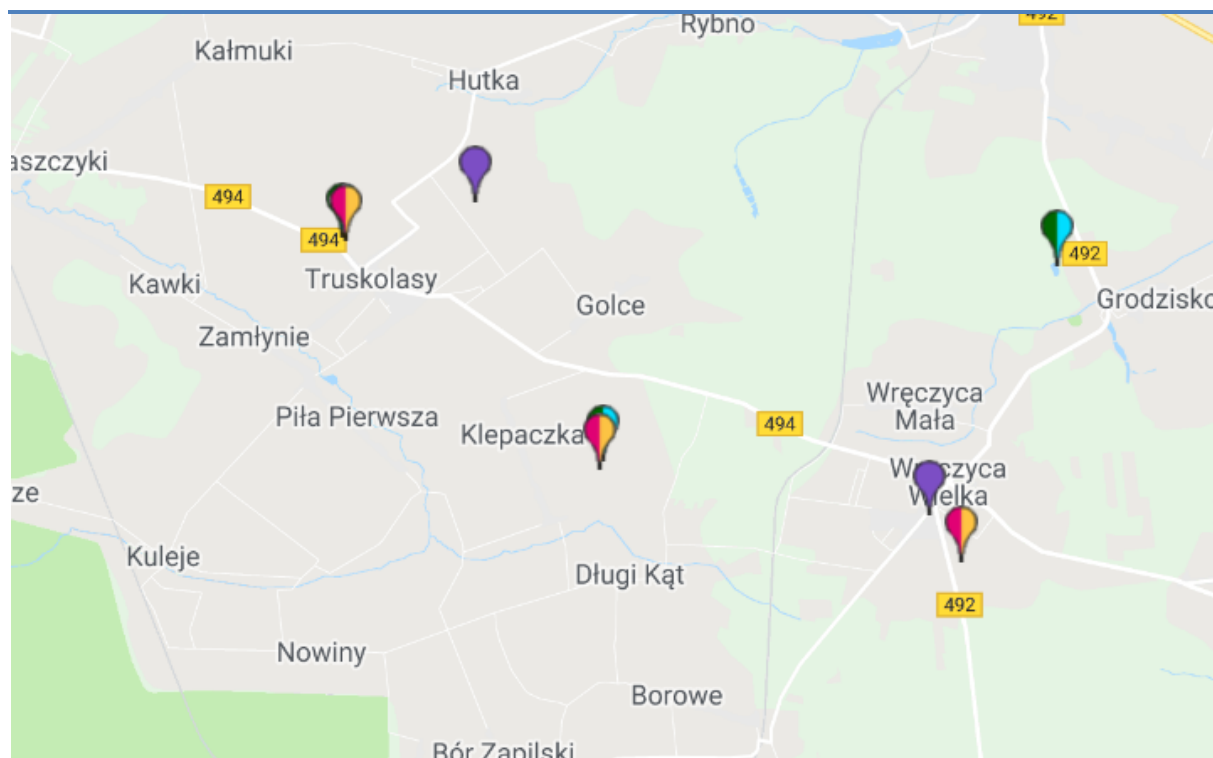
wszystkim następujące zakresy częstotliwości: ok. 900 MHz (sieć GSM 900), około 1800 MHz (sieć GSM 1800) oraz ok. 2100 MHz (sieć UMTS).

Poniższa tabela przedstawia wykaz stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie gminy.

Sieć	Miejscowość	Adres	ID stacji	Numer pozwolenia	Data ważności	Techno-logie
Sferia (26010)	Wręczyca Wielka - Klepaczka	maszt Emitel – RTCN	22422	LTE800/9/3531/1/14	2018-12-31	LTE800
Aero 2 (26017)			22422	LTE1800/10/3823/2/15 UMTS900/5/5703/1/15	2022-10-31 2025-09-30	LTE1800 UMTS900
Plus (26001)			22422	MNET/1/20630/1/15	2025-11-30	GSM1800 GSM900 LTE 2100 LTE 1800 LTE 900 UMTS2100 UMTS1800 UMTS900
T-Mobile (26002)		Klepaczka – maszt Emitel	52134	MNET/11/36134/5/17	2024-02-29	GSM1800 GSM900 LTE 1800 UMTS2100 UMTS 900
Orange (26003)			52134			GSM900 UMTS2100
NetworkS! (26034)			52134			LTE1800 UMTS900
Orange (26003)	Wręczyca Wielka	ul. Śląska 69 - maszt własny Orange	8750	MNET/15/36238/6/17	2024-02-29	GSM900 GSM 1800 UMTS2100 LTE 2600 LTE 1800 LTE 800 UMTS 900
T-Mobile (26002)			54589			GSM900 LTE800 UMTS2100

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

NetWorkS! (26034)			8750			UMTS900
Play (26006)		ul. Śląska 28 - remiza OSP	KLB20 07	MNET/4/1365/2/1 6	2023- 09-30	GSM1800 GSM900 UMTS2100 UMTS900
Play (26006)		ul. Słowackieg o - mobilny maszt własny	KLB25 10	MNET/4/5748/1/1 7	2027- 04-30	GSM900 GSM1800 LTE2600 LTE2100 LTE800 LTE1800 UMTS2100 UMTS900
T-Mobile (26002)	Truskolasy	ul. Opolska 18 - maszt Plusa	54590			GSM900 LTE800
Orange (26003)			10979	MNET/15/36234/ 5/17	2024- 02-29	GSM1800 GSM900 LTE2600 LTE1800 LTE800 UMTS2100 UMTS900
Aero 2 (26017)			24352	UMTS900/5/6076 /1/16	2026- 09-30	UMTS900
NetWorkS! (26034)			10979			UMTS900
Plus (26001)			24352	REJ/1/24352/1/16	2099- 12-31	GSM900
Sferia (26010)			Grodzisko	ul. Kłobucka 40 - maszt Plusa - cegielnia	24182	LTE800/9/2050/1/ 14
Aero 2 (26017)	P24182	UMTS900/5/1941 /1/12			2022- 10-31	UMTS900
Plus (26001)	24182	GSM900/1/4758/3 /12			2019- 05-31	GSM900

Rys. 26. Lokalizacja stacji bazowych sieci komórkowych (źródło: btserach.pl)

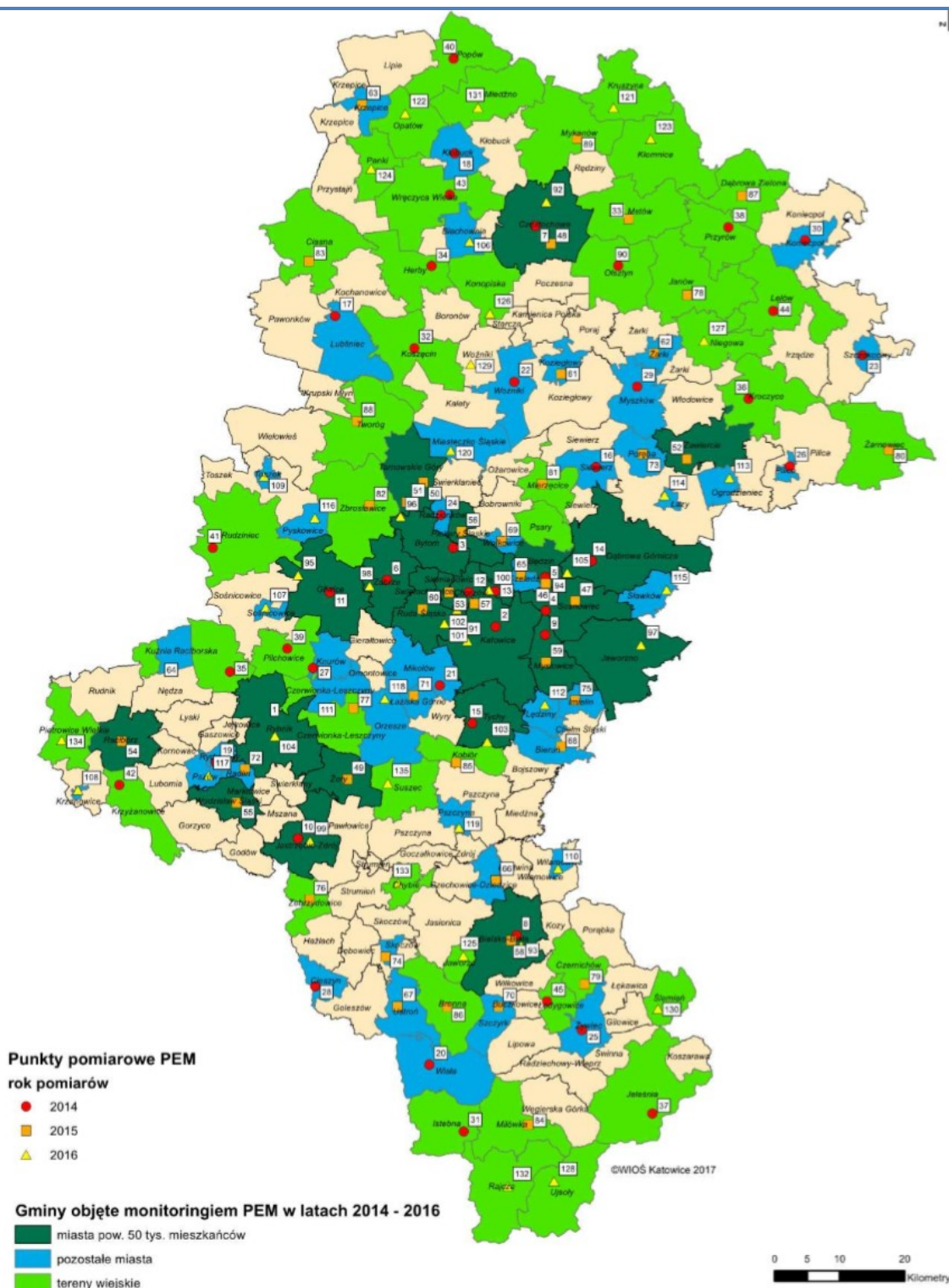
W latach 2008-2016 WIOŚ w Katowicach prowadził monitoring poziomów PEM. Podsumowaniem badań prowadzonych w trzech trzyletnich cyklach jest raport wydany w 2017r.¹⁷ W trakcie III trzyletniego cyklu pomiarowego WIOŚ w Katowicach wykonał pomiary w 135 punktach pomiarowych, zgodnie z obowiązującą metodyką dla pomiarów monitoringowych. W 2014r badanie zostało przeprowadzone na terenie gminy Wręczyca Wielkiej w okolicy ul. Strażackiej. Uzyskany wynik na tle średniego pola elektrycznego dla terenów wiejskich przedstawiono poniżej.

Tabela Wynik pomiaru średniego natężenia pola elektrycznego¹⁷

Lokalizacja punktu pomiarowego	Data pomiaru	Średnie natężenie pola elektrycznego [V/m]	Średnie natężenie pola elektrycznego [V/m] dla terenów wiejskich
Wręczyca Wielka ul. Strażacka	30.04.2014	0,31	0,28

Wszystkie punkty pomiarowe PEM, w których prowadzono monitoring przedstawiono na rysunku (Rys. 27. Lokalizacja punktów pomiarowych PEM)

¹⁷ http://www.katowice.pios.gov.pl/monitoring/srodowisko/pola/pola2008_2016.pdf

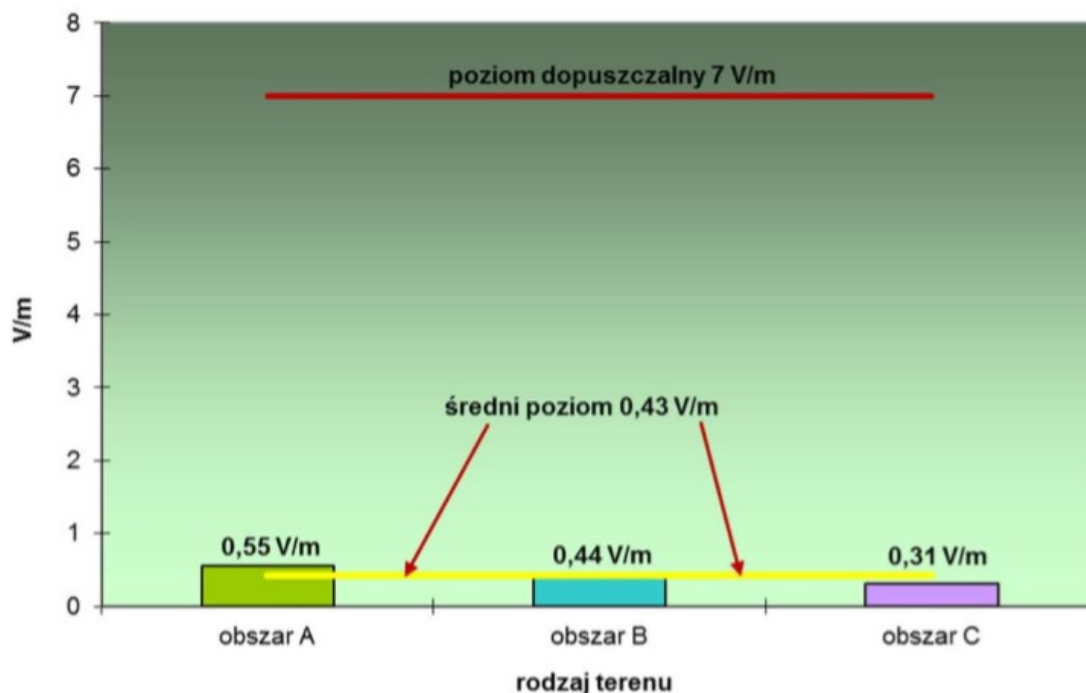

Rys. 27. Lokalizacja punktów pomiarowych PEM

Z przeprowadzonych badań wynika, że na obszarach wiejskich województwa śląskiego nie dochodziło do przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w latach 2014-2016 roku, a uzyskane wyniki były znacząco poniżej dopuszczalnych poziomów. Dotyczy to również terenu Gminy Wręczyca Wielka. Zatem na tej podstawie można założyć, że problem nadmiernego poziomu promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy nie występuje. Średni arytmetyczny poziom natężeń skutecznych pola elektrycznego promieniowania elektromagnetycznego z wszystkich pomiarów III cyklu wyniósł 0,43 V/m. Dla poszczególnych rodzajów terenów średnie poziomy

wyniosły odpowiednio: obszar A – centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. – 0,55 V/m, obszar B – pozostałe miasta – 0,44 V/m, obszar C – tereny wiejskie – 0,31 V/m.

Rys. 28. Średnie poziomy PEM wyznaczone na podstawie pomiarów wykonanych w ramach III cyklu pomiarowego na tle wartości poziomu dopuszczalnego¹⁷.

- w paśmie 50 Hz od urządzeń elektrycznych pracujących w zakładach pracy i gospodarstwach domowych. Większość urządzeń jest zasilana z sieci energetycznej. Ponadto urządzenia Wi-Fi i inne umożliwiające radiowy dostęp do sieci internetowej są także źródłem emitującym pola elektromagnetyczne do środowiska. W tej kategorii występuje znaczący wzrost liczby źródeł, a ewidencja ich nie jest możliwa.

4.6.3. Analiza SWOT

POLE ELEKTROMAGNETYCZNE	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom zagęszczenia potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego. • Lokalizacja części stacji z dala od zabudowy mieszkaniowej. 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bliskość zabudowy mieszkaniowej w przypadku części stacji bazowych.
<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stała kontrola istniejących oraz planowanych inwestycji mogących emitować promieniowanie elektromagnetyczne. 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dynamiczny rozwój sektora telekomunikacyjnego, wzmacnianie istniejących pól elektromagnetycznych przez nowe emitery.

4.6.4. Zagrożenia

Analiza wyników pomiarów natężenia promieniowania elektromagnetycznego na terenie województwa śląskiego, wskazuje na niskie ryzyko przekroczeń dopuszczalnych norm na terenie Gminy Wręczyca Wielka. Jednakże zaleca się prowadzenie stałego monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych. Do najistotniejszych zagrożeń należą stacje radiokomunikacyjne, które są położone w bezpośredniej bliskości zabudowy mieszkalnej. Skutecznym i najbardziej zalecanym sposobem ochrony ludzi i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym jest projektowanie stacji bazowych w ten sposób, aby obszary o wartości średniej gęstości mocy pól elektromagnetycznych przekraczających dopuszczalny poziom koncentrowały się na dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi. Nadmienić należy, że operatorzy stacji bazowych telefonii komórkowej, na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U.2003.192.1883) zostali zobowiązani do dotrzymywania dopuszczalnych wielkości promieniowania w miejscach dostępnych dla ludzi.

4.7. Zasoby przyrodnicze (ZP)

4.7.1. Stan aktualny

Teren gminy Wręczyca Wielka jest bardzo atrakcyjny przyrodniczo. Geograficznie gmina zlokalizowana jest na Wyżynie Woźnicko - Wieluńskiej na granicy trzech regionów fizyczno-geograficznych: Obniżenia Górnej Warty, Progu Środkowo-Jurajskiego oraz Wyżyny Wieluńskiej. Obszar gminy Wręczyca Wielka posiada zróżnicowane ukształtowanie. W południowej części gminy dominuje płaska i mało urozmaicona wysoczyzna polodowcowa. W centralnej części przechodzi miejscami w falisto-pagórkowatą morenę czołową, która w rejonie Szarlejki i Kalei ma kształt garbu, w okolicy Wręczyca Wielkiej pojedynczych płaskich pagórków, a w Truskolasach rozległego stoliwa. Wzniesienia te są pocięte dolinkami z ciekami wodnymi i dolinkami wiodącymi. Północna część gminy przechodzi w krajobraz lekko urozmaiconej wyżyny –pagórow kłobuckich. Wysokość bezwzględna obszaru waha się od 238 m n.p.m. do 300 m n.p.m. O wysokich walorach krajobrazowych gminy decydują m. in.: stosunkowo bogata flora, duża różnorodność siedliskowa, wysoka lesistość, licznie zachowane stare drzewa oraz dobrze rozwinięta sieć wód powierzchniowych stwarzająca dogodne warunki do bytowania rodzimych gatunków flory i fauny. Głównymi ciekami gminy są rzeki Pankówka, Biała i Czarna Oksza oraz Gorzelanka a ich liczne, często bezimienne dopływy umożliwiają w połączeniu ze zróżnicowanym terenem wykształcenie licznych ekosystemów hydrogenicznym stanowiących ostoję rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Gmina Wręczyca Wielka wchodzi w skład obszaru objętego programem „Partnerstwo narzędziem zrównoważonego rozwoju Zielonego Wierchołka Śląska” w ramach pilotażowego Programu LEADER+.

Świat roślinny

W tutejszym krajobrazie przyrodniczym główną rolę odgrywa szata roślinna. Na obszarze gminy Wręczyca Wielka zachowało się wiele naturalnych lub półnaturalnych elementów środowiska przyrodniczego. Naturalne, mało zmienione przez przemysł środowisko umożliwiło przetrwanie wielu rzadkim gatunkom roślin, obecnie znanym z niewielu stanowisk w skali kraju. Wśród roślin występujących na terenie gminy 8 gatunków umieszczonych jest na „Liście roślin zagrożonych w Polsce” (Zarzycki i wsp. 1992), zwanej popularnie „Czerwoną Księgą”. Są to: goździk pyszny, rosiczka pośrednia, rosiczka okrągłolistna (rys. 29), storczyk Fucha, storczyk plamisty, kruszczyk błotny, turzycza pchła (rys. 30), turzycza Davalla.

Rys. 29. Rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*) [źródło: Zarzycki i wsp. 1992]

Rys. 30. Turzyca pchła (*Carex pulicaris*) [źródło: Zarzycki i wsp. 1992]

Listę tę uzupełniają rośliny rzadkie, będące pod częściową kontrolą, jak storczyk krwisty, gółka długoostrogowa, owadożerny gatunek pływacza zachodniego, lilia złotogłów, czy reprezentujące gatunki górskie ciemiężca zielona czy świerżabek orzęsiony i wiele in. W skład zbiorowisk roślinnych gminy wchodzi również gatunki synantropijne, związane z rekultywacją hałd po nieczynnych obecnie kopalniach rud żelaza. Są to m. in.: robienia akacyjowa, dąb czerwony, czeremcha amerykańska, karawana syberyjska i śnieguliczka biała.

Świat zwierzęcy

Fauna omawianego terenu jest także bogata, choć informacje o niej są bardzo fragmentaryczne i ograniczają się praktycznie do motyli spośród bezkręgowców i ptaków oraz ssaków z kręgowców. W lasach na terenie gminy żyją również zwierzęta rzadkie i chronione. W okolicach Wręczyca odnotowano występowanie około 50 gatunków motyli dziennych. W kilku miejscach zabezpieczono kolonię mrówek. Z owadów stwierdzono obecność biegaczy, tęczników, trzmieli, z mięczaków – ślimaka winniczka. Do płazów występujących na obszarze gminy należą – kumaki, ropuchy, żaby, rzekotka drzewna, a do gadów – jaszczurka zwinka, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata. Świat ptaków reprezentowany jest bardzo licznie stwierdzono na terenie gminy występowanie około 70 gatunków ptaków lęgowych, m.in.: bociana białego, jastrzębia, myszołowa

zwyczajnego, turkawkę, kukułkę, jerzyka, pliszki żółtą i siwą, strzyżyka, słowika rdzawego, pleszkę, pokląskwę, świerszczyka, łożówkę, zaganiacza, piegzę, cierniówkę, wilgę, kluczyka, dzwońca, gila oraz 4 gatunki sikor. Do najcenniejsze gatunków awifauny należy zimorodek (rys.) oraz rzadki na niżu krzyżodziób świerkowy (rys.). Kolejna pod względem liczebności grupa kręgowców to ssaki (w tym gryzonie), z których ochronie podlegają: kret, jeż wschodni, łasica łąska, ryjówkowate, wiewiórka i nietoperze Chiroptera. Występują także powszechnie ssaki będące pod częściową ochroną: zające, sarny, lisy, kuny, dziki.

Rys. 31. Zimorodek zwyczajny

Rys. 32. Samica krzyżodzioba świerkowego

Obszary prawnie chronione

Oprócz ochrony gatunkowej roślin i zwierząt na terenie gminy Wręczyca Wielka występują pomniki przyrody oraz tzw. obszarowe formy ochrony.

Na terenie gminy ustanowiono następujące formy:

- Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”
- Rezerwat przyrody „Zamczysko”
- pomniki przyrody
- użytki ekologiczne

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” utworzony został 21 grudnia 1998 roku rozporządzeniem Nr 28/98 Wojewody Śląskiego (Dz. U. Woj. Częstochowskiego Nr 25 poz. 269) w celu ochrony specyficznej fizjonomii krajobrazu dorzecza Liswarty jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych. Obecną podstawę prawną funkcjonowania parku stanowi Rozporządzenie Nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 163 poz. 3071). Park Krajobrazowy obejmuje głównie tereny położone w górnej zlewni rzeki Liswarty.

Rys. 33. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”

Administracyjnie położony jest na terenach 12 gmin: Blachownia, Boronów, Ciasna, Herby, Kochanowice, Konopiska, Koszęcin, Panki, Przystajń, Starcza, Woźniki i Wręczyca Wielka. Jego powierzchnia 50 511,34 km², w tym: powierzchnia parku – 387,31 km², a powierzchnia otuliny 124,03 km². Cechą charakterystyczną Parku jest nagromadzenie niewielkich, antropogenicznych zbiorników wodnych, tworzących często kompleksy, które wykorzystywane są do celów hodowli ryb oraz rekreacyjnych lub pełnią funkcję retencji. Zbiorniki te prezentują także wysokie walory przyrodnicze. Licznie występujące na terenie Parku obszary wodno-błotne stały się jego najcenniejszymi siedliskami. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” wraz z otuliną stanowi w projektowanej Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-Polska, fragment obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym – obszar Borów Stobrawskich.

Rezerwat przyrody „Zamczysko”

Rezerwat utworzony został 27 kwietnia 1953 roku (Monitor Polski 1953 nr 42, poz. 512) na obszarze 1,35 ha. Rezerwat położony jest w miejscowości Grodzisko, na terenie działania Nadleśnictwa Kłobuck. Przedmiotem ochrony jest 200-letni starodrzew dębu szypułkowego, porastający wczesnośredniowieczne grodzisko zachowane w postaci podkowiastego wału zewnętrznego wokół głębokiej fosy oraz wału wewnętrznego otaczającego okrągły majdan. Rezerwat ma charakter parkowy o nieskomplikowanej strukturze. Stanowi enklawę wysokiej zieleni o dużych walorach estetycznych jak również dydaktycznych i naukowych. We florze rezerwatu odnotowano 165 gatunków roślin naczyniowych, z tego 3 ściśle chronione: rojnik pospolity, lilia złotogłów i śniedek baldaszkowaty. Wyjątkowość rezerwatu „Zamczysko” polega na tym, że w ramach jednego obiektu chronione są dwa różnorakie elementy: przyrodniczy i historyczny.

Użytek Ekologiczny – Bagno w Jeziorze

„Bagno w Jeziorze” - użytek ekologiczny utworzony został 12 marca 2002 r. rozporządzeniem Wojewody Śląskiego Nr 10/02 (Dz. Urz. Nr 20/02 poz. 658) i ustanowiony na powierzchni 6,53 ha. Przedmiotem ochrony jest oligotroficzne jezioro wraz z towarzyszącymi mu torfowiskami przejściowymi ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin. W otoczeniu spotykamy dobrze zachowane fragmenty boru bagiennego z udziałem kilku drzew endemicznych brzozy czarnej. Obiekt ten położony jest w południowej części gminy w pobliżu miejscowości Jezioro, na terenie nadleśnictwa Herby.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, m.in. okazałych rozmiarów drzewa i aleje, krzewy gatunków rodzimych lub obcych czy głązy narzutowe. Zgodnie z rejestrem prowadzonym przez Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska w Katowicach na terenie Gminy Wręczyca Wielka zlokalizowanych jest aktualnie 11 obiektów uznanych za pomniki przyrody – pojedynczych drzew i ich skupień (tabela 48)

Tabela 48. Pomniki przyrody

Lp.	Rok powstania	Nr	Nazwa obiektu	Lokalizacja
1.	1956	57/223	Lipa drobnolistna	Pierzchno 37
2.	1963	57/225	Grupa 27 lip	Truskolasy (obok kościoła)
3.	1989	57/226	Aleja 14 lip	Truskolasy (cmentarz)
4.	1994	57/227	Grupa 2 drzew (Wiąz górski i 1 okaz olszy czarnej)	Grodzisko, ul. Floriańska 3
5.	1994	57/228	Grupa 2 lip – lipa drobnolistna	Bór Zapiski (Klepaczka, przy drodze z Piły do Nowin)
6.	1956	57/224	Buk pospolity	Leśnictwo Rybno
7.	1996	57/312	Dąb szypułkowy	Leśnictwo Rybno
8.	1996	57/313	Dąb szypułkowy	Leśnictwo Rybno
9.	1996	57/314	Buk pospolity	Leśnictwo Rybno
10.	1996	57/315	Buk pospolity	Leśnictwo Rybno
11.	1996	57/316	Grupa 12 dębów szypułkowych	Leśnictwo Rybno
12.	1993	57/317	Dąb szypułkowy	Leśnictwo Rybno

Lasy

Pierwotnie cały teren gminy pokrywały lasy, które są nadal podstawowym naturalnym bogactwem gminy.

Powierzchnia lasów ogółem w ha wg stanu na 31.12.2016	5392,42
w tym lasy publiczne	4962,53
w tym własność gminy	2,6

W obecnej chwili lesistość gminy wynosi około 36 % całości gruntów. Lasy występujące na obszarze gminy charakteryzują się znaczną różnorodnością typów siedliskowych. Dominują bory świeże (zajmują łącznie ponad 60% powierzchni lasów) i bory mieszane. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zwyczajna, której udział sięga nawet 90% wszystkich gatunków drzew. W drzewostanie, obok sosny zwyczajnej występuje dąb szypułkowy i dobrze rozwinięta warstwa krzewów z runem leśnym. Grupę lasów liściastych reprezentuje grąd subkontynentalny, o wyraźnej dominacji graba (*Carpinus betulus*) i dębu (*Quercus robur*).

Grunty leśne i zadrzewione zajmują znaczący obszar. W granicach gminy występują duże arealy państwowych gruntów leśnych, które zarządzane są przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe:

- Nadleśnictwo Kłobuck, obręb Kłobuck, leśnictwa: Pierchno, Wręczyca i Rybno (pow. 2557,46 ha)
- Nadleśnictwo Herby, obręb Herby i Panki, leśnictwa: Kuleje, Jezioro i Połamaniec (pow. 2473 ha)

Gospodarka leśna w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe prowadzona jest na podstawie Planów Urządzania Lasów, opracowywanych na okresy dziesięcioletnie dla poszczególnych nadleśnictw. Integralną częścią tych planów są programy ochrony przyrody, które określają m.in. zasady gospodarowania na obszarach o najwyższych walorach przyrodniczych. Lasy państwowe w granicach gminy zgrupowane są w dwóch zwartych kompleksach oddzielonych od siebie szerokim pasem terenów użytkowanych rolniczo. Lasy położone w pd.-zach. Części terenu przylegają do gminy Herby i Panki i w całości wchodzi w skład parku krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” i jego otuliny. Drugi zwarty kompleks obejmuje środkową część gminy. Gmina Wręczyca Wielka to również teren działania Polskiego Związku Łowieckiego. W granicach gminy wchodzi częściowo 8 obwodów łowieckich dzierzawionych przez 7 kół łowieckich, tj.:

1. Koło Łowieckie „Żbik” z Zabrze
2. Koło Łowieckie „Knieja” z Nowin
3. Koło Łowieckie „Ryś” z Kłobucka
4. Koło Łowieckie „Prawidłowego Łowiectwa” z Częstochowy
5. Koło Łowieckie „Uroczysko” z Herb
6. Koło Łowieckie „Węglarz” Miechowice
7. Koło Łowieckie „Ryś” z Bielska Białej

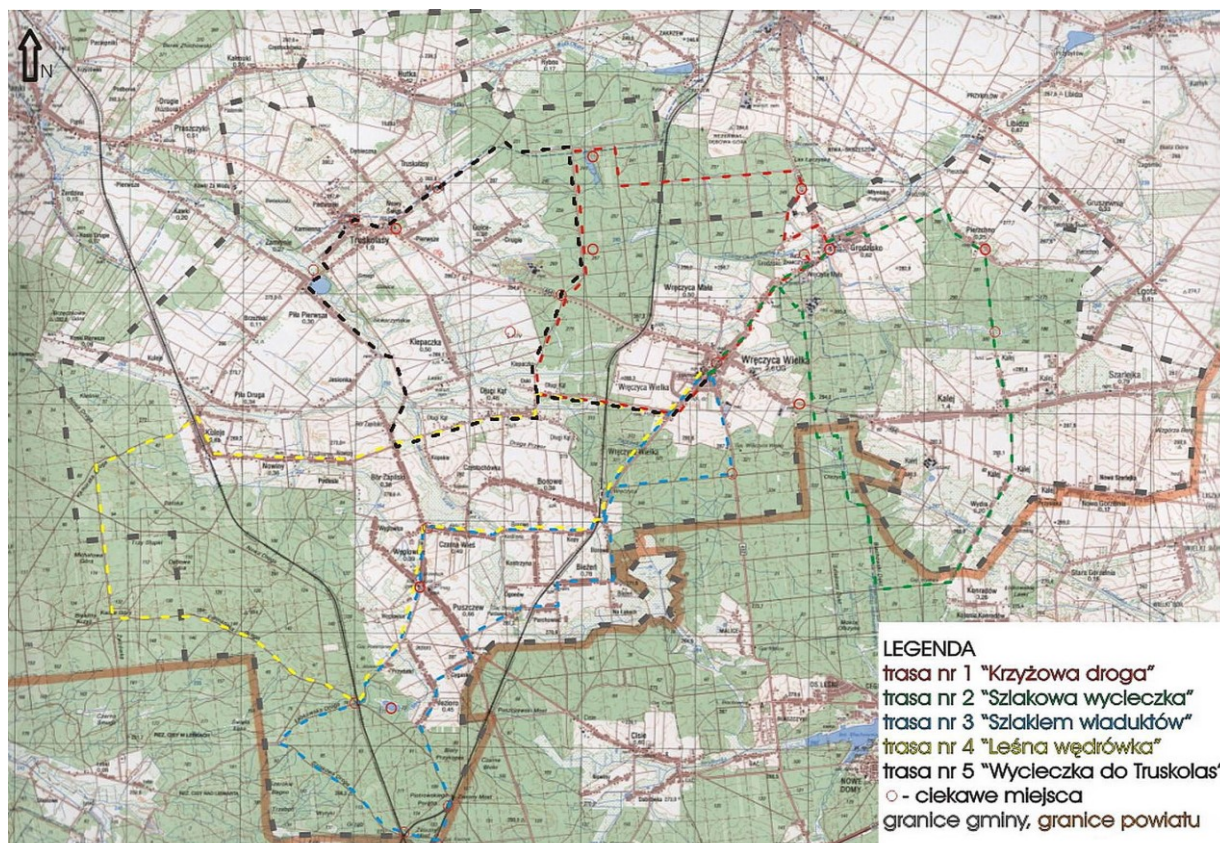
Każde z kół łowieckich przygotowuje coroczne plany łowieckie obejmujące pozyskanie zwierzyny łownej wraz ze stanem jej populacji na podstawie corocznej inwentaryzacji a także zagospodarowanie i szkody łowieckie.

Lasy spełniają w sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka różnorodne funkcje, z których najważniejsze (Raport o stanie lasów w Polsce 2014), to:

- funkcje przyrodnicze (ochronne), wyrażające się m.in. korzystnym wpływem lasów na kształtowanie klimatu globalnego i lokalnego, regulację obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałanie powodziom, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem;

- funkcje społeczne, które m.in. kształtują korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa, wzbogacają rynek pracy i zapewniają rozwój edukacji ekologicznej społeczeństwa;
- funkcje produkcyjne (gospodarcze), polegające głównie na zdolności do odnawialnej produkcji biomasy, w tym przede wszystkim drewna i użytków ubocznych, a także realizacji racjonalnej gospodarki łowieckiej.

Czyste lasy, podmokłe łąki to ostoja dla licznych gatunków ptaków, gadów i płazów. Dotarcie do tych ciekawych zakątków gminy ułatwiają trasy rowerowe prowadzące leśnymi duktami i polnymi drogami. Punktami węzłowymi są miejscowości: Wręczyca Wielka, Truskolasy, Węglowice.

Rys. 34. Mapa tras rowerowych

4.7.2. Analiza SWOT

ZASOBY PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki udział lasów w powierzchni gminy. • Występowanie zróżnicowanych siedlisk przyrodniczych. • Uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w dokumentach planistycznych (mpzp). • Objęcie części gminy formami ochrony przyrody (park, rezerwat, użytek 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja siedlisk w wyniku zanieczyszczenia środowiska, zmian stosunków wodnych i innych form antropopresji. • Inwazje obcych gatunków roślin i zwierząt. • Przekształcenia siedlisk związane z niewłaściwym użytkowaniem obszarów cennych pod względem przyrodniczym.

ekologiczny, pomniki przyrody).	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienia w przygotowaniu planów i realizacji zadań ochronnych.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> Wsparcie opracowania planów i realizacji zadań ochronnych ze środków budżetu państwa, UE i innych zewnętrznych źródeł finansowania. Doskonalenie aktów normatywnych w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu. Doskonalenie metod monitoringu, oceny stanu ochrony siedlisk i gatunków oraz zagrożeń dla zasobów przyrodniczych. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Niedobór środków finansowych. Wystąpienie katastrofalnych zjawisk pogodowych (w szczególności suszy hydrologicznej). Inwazja obcych gatunków.

4.7.3. Zagrożenia

W systemie środowiskowym gminy Wręczyca Wielka występują siedliska naturalne, półnaturalne i w pełni ukształtowane przez człowieka, które pełnią ważną rolę w utrzymywaniu różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej gminy. Wszystkie one ulegają silnej antropopresji, związanej głównie z rozwojem zabudowy i sieci drogowej, eutrofizacją i zanieczyszczeniem środowiska, użytkowaniem gospodarczym i rekreacyjnym, hałasem, rozprzestrzenianiem obcych gatunków i innymi czynnikami. Świat organizmów żywych tworzących zasoby przyrodnicze jest dynamiczny, reagujący i dostosowujący się do zmian warunków siedliskowych. Warunki te stanowią wypadkową czynników naturalnych (np. pogody i klimatu, procesów naturalnej sukcesji ekologicznej, oddziaływań wewnątrz- i międzygatunkowych) i licznych czynników antropopresji. Historycznie ukształtowane biocenozy podlegają na znacznych obszarach silnym presjom związanym z gospodarką człowieka i jego bezpośrednim oddziaływaniem na ekosystemy. Zagrożenia dla trwałości zasobów przyrody należy rozpatrywać w przynajmniej dwóch obszarach: zagrożeń dla różnorodności biologicznej oraz zagrożeń dla zrównoważonego użytkowania tych zasobów. Do najistotniejszych czynników presji należą m.in:

- fragmentacja siedlisk;
- zaniechanie użytkowania rolniczego gruntów marginalnych dla rolnictwa, ale cennych przyrodniczo;
- stosowanie pestycydów;
- upowszechnianie się zamkniętej hodowli zwierząt i ograniczanie wypasu;
- uproszczenie struktury drzewostanów, ich niezgodność z charakterem siedlisk;
- regulacja rzek, prowadząca do ujednolicenia warunków hydraulicznych i morfologii koryt;
- nadmierne obniżenie poziomu wody w dolinach rzecznych przez odwadniające systemy melioracyjne;
- eutrofizacja wywołana nieuregulowaną gospodarką ściekową i wpływem biogenów z pól;
- zmiany klimatyczne, wpływające m. in. na zasięg występowania gatunków, ich cykle rozrodcze, okresy wegetacji i interakcje ze środowiskiem;
- obce gatunki inwazyjne, stanowiące zagrożenie dla gatunków rodzimych.

Zagrożenia dla zrównoważonego użytkowania zasobów przyrodniczych mają także zróżnicowany charakter. Produkcyjnym funkcjom lasu zagraża wiele czynników o charakterze naturalnym: wichury, susze, okiślenie, grzyby patogeniczne, żerowanie zwierzyny, zaś łowiectwu – choroby zakaźne zwierząt łownych. Czynnikiem presji na część biocenoz leśnych jest także penetracja lasów przez człowieka – wzmożony ruch turystyczny (zaśmiecanie terenu, płoszenie zwierząt,

wydeptywanie), a także nieodpowiedzialne posługiwanie się ogniem, prowadzące do powstawania pożarów.

Na podstawie analizy wielu czynników zagrożenia dla różnorodności przyrodniczej oraz dla zrównoważonego użytkowania zasobów, w perspektywie do roku 2025 stan przyrody nie powinien ulec pogorszeniu, jeśli skutecznie wdrożone zostaną działania ograniczające zidentyfikowane zagrożenia oraz doskonalące zarządzanie zieloną przestrzenią gminy.

4.8. Gleby (G)

4.8.1. Stan aktualny

Powierzchnia ziemi zapewnia przestrzeń i zasoby dla funkcjonowania ekosystemów, a także dla człowieka i rozwoju gospodarki. Oddziaływanie człowieka poprzez zmianę zagospodarowania przestrzennego powierzchni ziemi jest zjawiskiem wielowymiarowym; często powoduje przekształcenia krajobrazu, fragmentację ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, zanieczyszczenie wód i powietrza, utratę funkcji gleb. Gleba obok powietrza i wody jest podstawowym składnikiem środowiska naturalnego człowieka. Gleba stanowi źródło pożywienia, biomasy, surowców; jest też naturalnym siedliskiem dla wielu organizmów i „ostoją” dla ich zasobów genetycznych. Bierze udział w obiegu podstawowych związków biogeochemicznych, tj.: woda, tlen, azot, siarka, fosfor. Coraz częściej różne czynniki pochodzenia naturalnego i antropogenicznego poprzez zanieczyszczenie i skażenie gleb, powodują ich degradację. Do naturalnych czynników degradujących należą m.in.:

- zmiany klimatyczne (istnieje ryzyko wystąpienia zjawisk ekstremalnych przyczyniających się do obniżenia zdolności gleb do pełnienia ich funkcji; są to m.in.: silne wiatry, fale upałów, długie okresy bezopadowe, gwałtowne i krótkotrwałe opady),
- erozja wodna i wietrzna.

Wśród czynników pochodzenia antropogenicznego istotny wpływ na zanieczyszczenie gleb ma przemysł i rolnictwo. Do najważniejszych źródeł zanieczyszczenia gleb należą:

- niewłaściwe stosowanie nawozów organicznych, sztucznych i środków ochrony roślin oraz niewłaściwie prowadzone zabiegi agrotechniczne;
- oddziaływanie gazów i pyłów emitowanych przez przemysł, źródła bytowe i mobilne oraz depozycja zanieczyszczeń wymywanych z atmosfery przez opady i osadzanych w warstwie powierzchniowej gleby; szczególnie istotne jest dostarczanie do powierzchniowej warstwy gleby związków zakwaszających, metali ciężkich i WWA;
- lokalnie zagrożenie chemiczne gleb może być związane z: nieprawidłowo funkcjonującymi oczyszczalniami przydomowymi, nielegalnym składowaniem odpadów w miejscach do tego nieprzystosowanych oraz nieprawidłowym zagospodarowaniem osadów ściekowych.

Do najbardziej narażonych na zanieczyszczenia należą tereny wzdłuż arterii komunikacyjnych. Eksploatacja dróg i pojazdów jest przyczyną przenikania do gleby: tlenków azotu, pochodnych węglowodorów, ołowiu, kadmu, niklu, miedzi i cynku.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka występują gleby w większości wykształcone w materiale czwartorzędowym, jak: piaski, gliny, muły i torfy oraz powstałe ze skał wieku jurajskiego: ility, wapienie. Pod względem typologicznym większość gleb należy do typu pseudobielicowego. Kompleksy tych gleb rozrzucone są na całym terenie gminy. Zajmują one około 70% użytków rolnych. Mniejsze powierzchnie zajmują gleby brunatne (3%), lokalnie występują czarne ziemie i rędziny. W dolinach rzek gruntów strumieni wykształciły się gleby hydrogeniczne, mady i gleby mułowo-torfowe. Pod względem składu mechemicznego większość gleb wytworzonych jest z piasków w różnym stopniu zaglinienia, tj. od piasków luźnych i słabogliniastych poprzez piaski gliniaste lekkie, mocne, gliny oraz ility. Występują głównie gleby lekkie (około 75%) klasy bonitacyjnej IV i V, lokalnie III i VI. Nie występują tu gleby klasy I ani II.

Na terenie gminy znajduje się 2435 gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych wynoszących 7008 ha. Wielkość gospodarstw kształtuje się następująco:

wielkość gospodarstwa w ha	ilość gospodarstw	powierzchnia w ha
do 1	248	114
od 1 do 2	1188	1697
od 2 do 5	987	3026
od 5 do 7	146	850
od 7 do 10	67	555
od 10 do 15	30	359
od 15 wzwyż	17	410

Podstawowym czynnikiem warunkującym efektywne wykorzystanie przez rośliny makroskładników, składników drugorzędnych i mikroelementów jest odczyn gleby. Proces zakwaszenia gleb wiąże się z przemieszczeniem soli i kationów zasadowych z wierzchnich warstw w głąb profilu glebowego. Negatywne skutki zakwaszenia są tym groźniejsze dla mikroorganizmów glebowych a także dla roślin im bardziej została zachwiana równowaga pierwiastków. Na terenie gminy Wręczyca Wielka w ubiegłych latach prowadzone były badania, w wyniku których stwierdzono, iż około 80% gleb stanowią gleby bardzo kwaśne i kwaśne, co wskazuje na wyjątkowo duże potrzeby ich wapnowania. Wapń poprawia właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne gleb. Dzięki lepszej strukturze powstają sprzyjające warunki do tworzenia się próchnicy stabilizującej koloidy glebowe, co przeciwdziała przemieszczaniu drobnych cząstek w głąb profilu i hamuje proces bielicowania i degradacji gleb. W glebach kwaśnych wprowadzenie węglanu wapnia wszechstronnie stymuluje działalność heterotroficznych organizmów glebowych, dzięki czemu następuje uaktywnienie substancji organicznych i uruchomienie azotu. Dzięki stymulowaniu procesów enzymatycznych, wapń sprzyja tworzeniu się próchnicy oraz eliminuje związki organiczne pośrednie, które mogą działać toksycznie na rośliny wyższe. Na szczególną uwagę zasługuje fakt braku analiz dotyczących zawartości w glebach gminy metali ciężkich i siarki. Wobec tak dużego udziału gleb kwaśnych monitoring gleb na zawartość metali ciężkich jest konieczny.

4.8.2. Analiza SWOT

GLEBY	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak przekroczeń dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie. • Użytki rolne stanowią większą połowę obszaru gminy. 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postępujący proces urbanizacji (wyłączenia użytków rolnych). • Brak zagospodarowania obszarów przemysłowych (po kopalnianych). • Niska świadomość społeczna. • Przewaga gleb o średniej i słabej jakości bonitacyjnej.
<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zapotrzebowania na produkty ekologiczne. • Ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska. • Stosowanie Kodeksu Dobrej Praktyki 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. • Nieprawidłowe praktyki rolnicze. • Niedobór środków finansowych na inwestycje związane z ochroną

<p>Rolniczej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie użycia chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. • Zalesianie gleb o niskim potencjale rolnym. • Uprawa roślin energetycznych, • Dofinansowanie zadań z zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych ze środków UE, innych źródeł zewnętrznych i budżetu państwa.	<p>powierzchni ziemi.</p>
---	---------------------------

4.8.3. Zagrożenia

W najbliższych latach, przy zachowaniu polityki proekologicznej, należy spodziewać się dalszego ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, poprawy gospodarki ściekowej oraz właściwego zagospodarowywania odpadów, co będzie skutkowało ograniczeniem depozycji zanieczyszczeń do gleb. Należy założyć, że rozbudowa infrastruktury technicznej (drogi, obiekty sportowe i tereny rekreacyjne) oraz budownictwo (mieszkalne, na funkcje usług, przemysłu i składów) postępować będzie kosztem użytków rolnych. Przekształcenia terenów użytkowanych rolniczo należy dokonywać wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zmiany klimatu (zmiana warunków termicznych, sum opadu atmosferycznego, częstości i intensywności zjawisk ekstremalnych) wpływają na gleby powodując zmniejszenie zawartości materii organicznej oraz natężenie procesów erozyjnych. Nasilenie naturalnych procesów erozyjnych spowodowane jest zmianą stosunków wodnych, mechanizacją rolnictwa, likwidacją murków, miedz i zadrzewień śródpolnych. Gleby są także narażone na zanieczyszczenie materiałami ciężkimi, którego największymi źródłami jest transport samochodowy, emisja pyłów oraz ścieków komunalnych i osadowych.

4.9. Zasoby surowców naturalnych (ZSN)

4.9.1. Stan aktualny

Na terenie gminy Wręczyca Wielka występują udokumentowane złoża surowców naturalnych. Głównie są to:

- naturalne kruszywa piaszczysto-żwirowe, które dzielą się na dwie zasadnicze grupy: kruszywa grube obejmujące żwiry i pospółki (kruszywo piaszczysto-żwirowe) oraz kruszywa drobne – piaszczyste,
- ility do produkcji cementu.

W Polsce złoża naturalnych piasków i żwirów są przeważnie wieku czwartorzędowego. Jakość kopaliny, a szczególnie jednorodność złóż zależy w znacznym stopniu od genetycznego typu złoża. Według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny, z wyłączeniem złoża węglowodorów, określającego m. in. graniczne wartości parametrów definiujących złożę i jego granice, złożę piasków o punkcie piaskowym powyżej 75% powinno mieć co najmniej 2.0 m miąższości, przy stosunku grubości nadkładu do miąższości złoża maksymalnie 0.3 i zawartości pyłów mineralnych nieprzekraczającej 10%. Natomiast złożę żwirowe, żwirowo-piaskowe i piaskowo-żwirowe o punkcie piaskowym poniżej 75%, powinno mieć co najmniej 2.0 m miąższości, przy stosunku grubości nadkładu do miąższości złoża maksymalnie 1.0 i zawartości pyłów mineralnych nieprzekraczającej 15%. Geologiczne zasoby bilansowe kruszyw naturalnych wg stanu na 31 grudnia 2016 roku wynosiły 19 016.48 mln t. Przyrost zasobów wyniósł

376.91mln t, tj. 2.02% zasobów dotychczas udokumentowanych. W stosunku do poprzedniego roku (1.52%) dynamika wzrostu zwiększyła się. W 2016 roku wydobyte piasków i żwirów ze złóż wyniosło 173.18 mln t. W stosunku do roku poprzedniego eksploatacja wzrosła o 5.25 mln t, czyli o 3.1%.

Surowce ilaste wykorzystuje się w produkcji klinkieru cementowego jako dodatek korygujący skład wsadu do pieca. Podstawowym komponentem do produkcji klinkieru są surowce węglanowe: wapienie i margle. Surowce ilaste zalicza się do surowców niskich. Według klasyfikacji stosowanej w przemyśle cementowym: surowce niskie – zawierają <42% CaO (<75% CaCO₃), surowce normalne – zawierają 42-45% CaO (75-80% CaCO₃), surowce wysokie – zawierają >45% CaO (>80% CaCO₃). Pod względem litologicznym udokumentowane zasoby stanowią przede wszystkim iły i iłołupki, a także gliny, lessy i pyły. Zagospodarowanie zasobów i wydobyte surowców ilastych do produkcji cementu jest małe. Wynika to po pierwsze z tego, że już na etapie dokumentowania i eksploatacji złóż kopalni dla przemysłu cementowego dąży się do optymalizacji składu surowca ograniczając konieczność jego korygowania, a po drugie, jako surowiec niski często stosuje się surowce odpadowe: pyły, popioły, żużle hutnicze i inne, które zastępują surowce naturalne. Geologiczne zasoby bilansowe wynoszą 276.81 mln t. W stosunku do 2015 r. zwiększyły się o 0.279 mln t (0.1%).

Na obszarze gminy Wręczyca Wielka obecnie eksploatowanych jest 10 złóż kopalni a ich zestawienie prezentuje poniższe tabele opracowane na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego.

Tabela 49. Wykaz złóż surowców, stopień rozpoznania i stan zagospodarowania ((źródło: Bilans zasobów złóż kopalni w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2016 r.)

a) piaski i żwiry

Lp	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby [tys. Mg]		Wydobycie [tys. Mg]
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
woj. śląskie złóż: 287			874790	99114	10571
1	Czarna wieś	E	46	-	4
2	Hutka	P	10492	-	-
3	Hutka IIA	E	636	636	7
4	Hutka IV	T	735	702	-
5	Hutka V	M	-	-	-
6	Hutka VI	E	1570	-	-
7	Kuleje	P	64134	-	-
8	Pierzchno	Z	108	-	-
9	Szarlejka	E	1291	1231	28

*złoża zawierające piasek ze żwirem

**złoża zawierające żwir

b) surowce ilaste

Lp	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby [tys. Mg]		Wydobycie [tys. Mg]
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
woj. śląskie złóż: 7			100795	-	-
1	Wręczyca-Grodzisko	R	57986	-	-

Objaśnienia:

E – złoża eksploatowane

M – złoża skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (a kat. C₂+D, a w przypadku ropy i gazu – w kat C)

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (a kat. A+B+C, a w przypadku ropy i gazu – w kat. A+B)

Z – złoża, z którego wydobyte zostało zaniechane

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo

4.9.2. Analiza SWOT

ZASOBY SUROWCÓW NATURALNYCH	
MOCNE STRONY <ul style="list-style-type: none"> • Obecność zasobów geologicznych	SŁABE STRONY <ul style="list-style-type: none"> • Istnienie wyrobisk powstających przy wydobyciu surowców
SZANSE <ul style="list-style-type: none"> • Rekultywacja obszarów zdegradowanych. • Ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska. • Zmiana warunków krajobrazowych spowodowana nowymi sposobami zagospodarowania terenów.	ZAGROŻENIA <ul style="list-style-type: none"> • Degradacja gleb i środowiska wodnego. • Zagrożenie ciągłości przestrzeni otwartej mogące wystąpić w przypadku niewłaściwego zagospodarowania gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego. • Brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi.

4.9.3. Zagrożenia

Zasoby złóż kopalin stanowią jeden z najważniejszych składników majątku narodowego. Wielkość zasobów i dostęp do złóż są elementami bezpieczeństwa surowcowego państwa, ponieważ przekładają się na stabilność produkcji i możliwości wzrostu gospodarczego. Na terenie gminy Wręczyca Wielka występują zasoby geologiczne kopalin co jest czynnikiem pozytywnym. Z punktu widzenia ochrony środowiska, eksploatacja tych złóż niesie potencjalne zagrożenie poprzez degradację środowiska glebowego, a także wodnego. Ryzyko negatywnego oddziaływania należy próbować ograniczyć poprzez kontrolowanie podmiotów działających w zakresie eksploatacji złoża, a także dokładać starań, by wydobycie było prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami. Podmioty posiadające koncesję na eksploatację złoża kopaliny są zobowiązane do ochrony złoża, wód powierzchniowych oraz podziemnych, oraz powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest do przeprowadzenia prac rekultywacyjnych celem przywrócenia do właściwego stanu elementów przyrodniczych.

4.10. Zagrożenie poważnymi awariami (ZPA)

4.10.1. Stan aktualny

Przez poważną awarię, zgodnie z art. 3 pkt 23 i 24 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2017.519 z późn. zm.) określa się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Jako poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie.

Z definicji należy przyjąć, że to tego typu zdarzeń zalicza się:

- 1) Pożary na dużych obszarach, pożary długo trwające, a także pożary towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych, które powodują zniszczenie lub zanieczyszczenie środowiska;

- 2) Awarie i katastrofy w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji, powodujących zanieczyszczenie środowiska;
- 3) Awarie budowli hydrotechnicznych, powodujące zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska;
- 4) Klęski żywiołowe, powodujące zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska.

Potencjalne źródła zagrożenia to:

- 1) Transport materiałów i substancji niebezpiecznych;
- 2) Magazynowanie materiałów i substancji niebezpiecznych;
- 3) Występowanie zwartej i palnej zabudowy;
- 4) Urządzenia techniczne (instalacje) w zakładach stosujących w procesie produkcji niebezpieczne środki chemiczne;
- 5) Stacje paliw, stacje dystrybucji gazu, rurociągi, gazociągi.

Z analizy danych Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach, według stanu na rok 2017 na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie występują zakłady dużego ryzyka. Na terenie gminy nie ma obiektów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku awarii. Nie stwierdzono, aby istniały zakłady posiadające lub produkujące materiały niebezpieczne, które stwarzałyby jakiegokolwiek zagrożenie chemiczno-pożarowe. Najbliżej położonym zakładem dużego ryzyka względem obszaru gminy jest zlokalizowany w miejscowości Częstochowa zakład GUARDIAN Częstochowa Sp. z o.o. położony przy ul. W. Korfanteo 31/35, położony w linii prostej ok. 13 km od wschodniej granicy gminy. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U.2015.2145), każdy zakład zakwalifikowano jako zakład dużego ryzyka ma obowiązek opracowania oraz udostępnienia do wiadomości publicznej instrukcji postępowania mieszkańców na wypadek awarii. Z kolei obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej określa rozdział II działu II ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2017.519 z późn. zm.).

Potencjalne zagrożenie spowodowania poważnej awarii na terenie Gminy Wręczyca Wielka stanowić może transport towarów niebezpiecznych oraz odpadów niebezpiecznych. W wyniku awarii, zniszczenia cystern, zbiorników, butli, itp. może dojść do zagrożenia zdrowia i życia ludzi oraz skażenia środowiska. Potencjalne pole zagrożenia skażeniem wynosi ok. 4 km. Transport materiałów niebezpiecznych powinien się odbywać zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz.U.2018.169). Pojazd przewożący towary niebezpieczne powinien posiadać świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych oraz powinien być odpowiednio przystosowany, wyposażony i oznakowany zgodnie z międzynarodową umową ADR. Materiały niebezpieczne powinny być transportowane wyznaczonymi trasami, które powinny być poprowadzone tak, aby omijały tereny o gęstej zabudowy mieszkalnej oraz tereny cenne przyrodniczo. Zagrożenie Toksycznymi Środkami Przemysłowymi występuje również wzdłuż szlaku kolejowego. Szerokość skażenia może osiągnąć 6 km (od 0,5 km do 3 km z obydwu stron szlaku komunikacyjnego). Obszarami najbardziej zagrożonymi są tereny w miejscowościach: Wręczyca Wielka, Borowe, Kuleje – przez które przebiegają główne szlaki kolejowe oraz miejscowości: Wręczyca Wielka, Truskolasy, Grodzisko, położone wzdłuż dróg wojewódzkich.

4.10.2. Analiza SWOT

POWAŻNE AWARIE	
MOCNE STRONY <ul style="list-style-type: none"> • Brak zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii • Plan reagowania kryzysowego	SŁABE STRONY <ul style="list-style-type: none"> • Transport towarów niebezpiecznych i odpadów niebezpiecznych po głównych ciągach komunikacyjnych gminy
SZANSE <ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie zasad postępowania na wypadek wystąpienia poważnej awarii • Edukacja mieszkańców odnośnie ryzyka wiążącego się z wystąpieniem poważnej awarii oraz kreowaniem właściwych postaw	ZAGROŻENIA <ul style="list-style-type: none"> • Zdarzenia losowe mające miejsce w ciągach komunikacyjnych (wypadki, rozszczelnienia)

4.10.3. Zagrożenia

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Jednakże przez obszar gminy lub w jej pobliżu przebiegają ciągi komunikacyjne, po których transportowane są towary niebezpieczne. Stanowi to potencjalne zagrożenie wystąpienia poważnej awarii.

5. Ocena realizacji celów poprzedniego programu

Poniżej przedstawiono ocenę realizacji celów i kierunków działań ekologicznych do roku 2017 realizowanych zgodnie z zapisami Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2017 przyjętego uchwałą Rady Gminy Wręczyca Wielka nr XXIX/359/10 z dnia 28 września 2010 roku. Wymienione cele miały być realizowane poprzez działania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym, prowadząc do eliminacji lub ograniczenia natężenia oddziaływania czynników zagrażających zasobom środowiska naturalnego, zdrowiu ludzi oraz zmierzając do odtwarzania użytkowanych zasobów.

Zagadnienie/ Cele krótkoterminowe	Rodzaj działania	2010-2013				
		Kwota zapisana w POŚ/PGO 2010	Łączne nakłady finansowe poniesione na dane zadania	Tytuł zadania	Źródła finansowania	Czy działanie zostało ukończone? (tak/nie)
Ochrona powietrza atmosferycznego Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze spalania paliw tzw. niska emisja/ Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych i publicznych, modernizacja systemów grzewczych, modernizacja oświetlenia ulicznego	4 293 445	1 430 049	Termomodernizacja ZS w Truskolasach	Budżet Gminy, Bank, WFOSiGW	tak
			111 497	Budowa, rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Wręczyca Wielka wraz z wykonaniem dokumentacji projektowej	brak danych	nie
	Opracowanie programu ograniczenia niskiej emisji	55 000	brak danych	brak danych	brak danych	nie
	Zmniejszenie uciążliwości transportu drogowego poprzez poprawę warunków ruchu drogowego	4 800 000	2 483 628	Przebudowa ul. Sienkiewicza, Prusa, Konopnickiej	Budżet Gminy	tak
	Edukacja społeczeństwa na temat szkodliwości spalania odpadów, paliw niskojakościowych w paleniskach domowych	10 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Tworzenie oraz utrzymanie układu tras rowerowych	200 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym Ograniczanie oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego Kontrola poziomu promieniowania elektromagnetycznego	Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego	2 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

<p>Poważne awarie</p> <p>Zwiększenie bezpieczeństwa transportu materiałów niebezpiecznych, Weryfikacja listy potencjalnych sprawców poważnych awarii, Aktualizacja systemu zarządzania kryzysowego oraz monitoring zagrożeń środowiska</p>	<p>Edukacja społeczeństwa w zakresie kreowania zachowań w sytuacjach poważnych awarii</p>	<p>4 000</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>
<p>Gospodarka odpadami</p> <p>Cele zgodne z PGO 2010</p>	<p>Opróżnianie pojemników z obiektów gminnych</p>	<p>330 000</p>	<p>284 108</p>	<p>Wywóz nieczystości, śmieci</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>tak</p>
	<p>Opróżnianie zbiorników bezodpływowych z obiektów gminnych</p>	<p>112 000</p>	<p>110 980</p>	<p>Wywóz nieczystości płynnych</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>tak</p>
	<p>Likwidacja dzikich składowisk odpadów</p>	<p>60 000</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>
	<p>Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych</p>	<p>130 000</p>	<p>30 863</p>	<p>Wywóz odpadów segregowanych</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>tak</p>
	<p>Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowań poprawiających gospodarkę odpadami</p>	<p>10 000</p>	<p>1 230</p>	<p>Akcja "Sprzątanie świata"</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>tak</p>
			<p>635</p>	<p>Ulotki "Segregacja śmieci"</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>tak</p>
	<p>Opracowanie programu usuwania azbestu z terenu gminy wraz z tworzeniem bazy danych</p>	<p>30 000</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>	<p>brak danych</p>
<p>Usuwanie azbestu z terenu gminy</p>	<p>300 000</p>	<p>1 195 475</p>	<p>Unieszkodliwianie odpadów i demontaż pokrycia dachowego - azbest</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>tak</p>	
<p>Ochrona zasobów wodnych</p> <p>Ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawa zaopatrzenia ludności w wodę.</p> <p>Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego nieczyszczonymi ściekami.</p> <p>Ograniczenie ilości ścieków nieoczyszczonych.</p>	<p>Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy wykonanych z rur stalowych, żeliwnych i azbestowo-cementowych</p>	<p>400 000</p>	<p>146 715</p>	<p>Budowa wodociągu wraz z przyłączeniami w miejscowości Borowe (wymiana rur azbestowych)</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>nie</p>
		<p>200 000</p>	<p>55 530</p>	<p>Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączeniem istniejących odbiorców do projektowanej sieci we Wręcycy Wielkiej w obrębie ulicy Mickiewicza</p>	<p>Budżet Gminy</p>	<p>nie</p>
			<p>216 790</p>	<p>Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul. Gruszowa</p>	<p>Budżet Gminy, Bank</p>	<p>tak</p>

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

			168 867	Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul. Podgaj	Budżet Gminy, Bank	tak
			37 800	Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Borowe ul. Sosnowa	Budżet Gminy, Bank	tak
			32 848	Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Truskolasy ul. Sportowa	Budżet Gminy, Bank	tak
			27 648	Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Pierzchno	Budżet Gminy, Bank	tak
			31 478	Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Hutka ul. Kłobucka	Budżet Gminy, Bank	tak
			21 994	Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Szarlejka ul. Borowa	Budżet Gminy, Bank	tak
			29 412	Opracowanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul. Zielona	Budżet Gminy, Bank	tak
	Organizacja spotkań z mieszkańcami na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi	2 500	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Budowa kanalizacji sanitarnej dla Gminy WW	20 340 400	8 694 428	Budowa kanalizacji sanitarnej w Truskolasach etap II.	Budżet Gminy, RPO WSL, Bank, WFOŚiGW	tak
			108 565	Przeprojektowanie i budowa wylotu kanału kanalizacji deszczowej drogi gminnej od ul. Strażackiej przez ul. 3-go Maja	Budżet Gminy	nie
			7 625 950	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zamłynie i Piła Pierwsza - etap I	Budżet Gminy, PROW, Bank, WFOŚiGW	tak
			1 617 365	Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Wręczyca Wielka	Budżet Gminy, Bank	tak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

	Modernizacja stacji uzdatniania wody	0	694 179	Projekty i wykonanie odwiertu studni głębinowych we Wręcycy Wielkiej	Budżet Gminy, Pożyczka z WFOŚiGW	nie
	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy w zakresie egzekwowania - Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku	4 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych	5 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Rozbudowa oczyszczalni ścieków	0	539 828	Remont oczyszczalni ścieków we Wręcycy Małej	Budżet Gminy, Bank	tak
Ochrona powierzchni ziemi i gleb	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	4 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Zagospodarowanie terenu w sposób racjonalny	Prowadzenie zalesień	4 000	brak danych	brak danych	brak danych
	Przywrócenie wartości biologicznej gleb.	Kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	10 000	brak danych	brak danych	brak danych
	Zagospodarowanie terenów nieeksploatowanych złóż w sposób racjonalny	Zakup wapna nawozowego dla potrzeb rolników	30 000	brak danych	brak danych	brak danych
		Promocja wykorzystania nieużytków na cele energetyczne	3 000	brak danych	brak danych	brak danych
Ochrona przyrody i terenów zielonych	Prowadzenie prac pielęgnacyjno-konserwacyjnych istniejących pomników przyrody	40 000	3 110	Zabiegi pielęgnacyjne lip pomnikowych Klepaczka, Mapy do spraw pielęgnacji pomników przyrody w Truskolasach	Budżet Gminy	tak
	Ochrona czynna cennych przyrodniczo obiektów i obszarów na terenie Gminy Wręczyca Wielka	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych promujących walory środowiska przyrodniczego o charakterze cyklicznym, szkolenia, warsztaty dla rolników (programy rolnośrodowiskowe)	10 000	brak danych	brak danych	brak danych
	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej, aktywna edukacja ekologiczna	Modernizacja parku wiejskiego we Wręcycy Wielkiej, tworzenie form zieleni urządzonej wokół obiektów użyteczności	4 000	76 800	Zagospodarowanie terenu wokół UG, Pielęgnacja zieleni	Budżet Gminy
	Wdrażanie proekologicznego modelu gospodarki leśnej					

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

	publicznej					
	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych	5 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Zagadnienie	Cele długoterminowe	Rodzaj działania	2014-2017				
			Kwota zapisana w POŚ/P GO	Łączne nakłady finansowe poniesione na dane zadania	Tytuł zadania	Źródła finansowania	Czy zadanie zostało ukończony?
Ochrona powietrza atmosferycznego	Utrzymanie określonego stanu jakości powietrza odpowiadającego klasie A.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych i publicznych, modernizacja systemów grzewczych, modernizacja oświetlenia ulicznego	1 500 000	2 482 527	Termomodernizacja Zespołu Szkół w Węglowicach	Budżet Gminy Dotacja z RPO WSL	tak
				59 999	Termomodernizacja budynku Agronomówki w miejscowości Borowe	Budżet Gminy	tak
				43 470	Wykonanie projektu termomodernizacji i modernizacji c.o. w budynku Sz.P. w Kulejach	Budżet Gminy	tak
				279 501	Budowa, rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Wręczyca Wielka wraz z wykonaniem dokumentacji projektowej	Budżet Gminy	nie
				41 114	Modernizacja oświetlenia hali sportowej w ZS we Wręczyca Wielkiej	Budżet Gminy	tak
		Opracowanie programu ograniczenia niskiej emisji	0	koszt nieznany	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka	Budżet Gminy	tak
		Zmniejszenie uciążliwości transportu drogowego poprzez poprawę warunków ruchu drogowego	6 000 000	2 048 689	Przebudowa drogi gminnej ul. Sportowa we Wręczyca Wielkiej	Budżet Gminy Dotacja z PROW	tak
				107 290	Wykonanie dokumentacji i przebudowy drogi gminnej w miejscowości Grodzisko ul. Słoneczna	Budżet Gminy	tak
				3 019 781	Wykonanie dokumentacji i przebudowa dróg gminnych ul. Szkolna, Rynek, 1 Maja, Sportowa w miejscowości Truskolasy	Budżet Gminy	tak
				55 970	Przebudowa drogi ul. Paskowa w miejscowości	Budżet Gminy	tak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

				Bieżący		
	Edukacja społeczeństwa na temat szkodliwości spalania odpadów, paliw niskojakościowych w paleniskach domowych	10 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Tworzenie oraz utrzymanie układu tras rowerowych	260 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Ochrona przed hałasem Poprawa klimatu akustycznego	Wprowadzenie do planu zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych obszarów gmin	50 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym Utrzymywanie natężenia promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego poniżej poziomów dopuszczalnych	Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego	2 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Poważne awarie Ograniczenie ryzyka związanego z wystąpieniem zagrożeń środowiska spowodowanych przez potencjalne źródła awarii i zagrożeń naturalnych	Zakup sprzętu służącego zapobieganiu zagrożeniom i ograniczenie ich skutków	0	791 381	Zakup strażackiego samochodu bojowego typu średniego dla OSP Wręczyca Wielka	Budżet Gminy Dotacja z PROW	tak
	Edukacja społeczeństwa w zakresie kreowania zachowań w sytuacjach poważnych awarii	4 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Gospodarka odpadami Zgodnie z PGO2010	Opróżnianie pojemników z obiektów gminnych	350 000	380 127	Zbieranie i transport odpadów, Utrzymanie czystości i porządku w gminie	Budżet Gminy	tak
	Opróżnianie zbiorników bezodpływowych z obiektów gminnych	80 000	141 570	Wywóz nieczystości płynnych	Budżet Gminy	tak
	Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowań	10 000	7 058	Akcja "Sprzątanie świata"	Budżet Gminy	tak
			4 059	Spektakl "Czerwony Kapturek"	Budżet Gminy	tak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

	poprawiających gospodarkę odpadami		2 768	Spektakl Ekologiczny	Budżet Gminy	tak
	Opracowanie programu usuwania azbestu z terenu gminy wraz z tworzeniem bazy danych	0	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Usuwanie azbestu z terenu gminy	400 000	29 614	Demontaż i unieszkodliwianie materiałów zawierających azbest	Budżet Gminy	tak
Ochrona zasobów wodnych Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód, zapewnienie wszystkim mieszkańcom odpowiedniej jakości wody do picia	Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy wykonanych z rur stalowych, żeliwnych i azbestowocementowych	500 000	628 132	Budowa wodociągu wraz z przyłączeniami w miejscowości Borowe (wymiana rur azbestowych)	Budżet Gminy	tak
	Rozbudowa istniejących sieci wodociągowych	200 000	45 057	Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy i budowy wodociągu we Wręczyca Wielkiej ul. Mickiewicza	Budżet Gminy	tak
			386 322	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączeniem istniejących odbiorców do projektowanej sieci we Wręczyca Wielkiej w obrębie ulicy Mickiewicza	Budżet Gminy	tak
			80 990	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Borowe ul. Wczasowa	Budżet Gminy, WFOŚiGW	tak
			74 500	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Kalej ul. Brzozowa	Budżet Gminy	tak
			97 070	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Puszczew-Jezioro	Budżet Gminy	tak
			16 552	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Grodzisko ul. Zielona	Budżet Gminy	tak
			13 143	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul. Reymonta	Budżet Gminy	tak
			116 781	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul. Sportowa	Budżet Gminy	tak
			36 941	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul. Brzozowa	Budżet Gminy	tak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

			90 339	Wykonanie projektu i budowa wodociągu do ogródków działkowych w miejscowości Wręczyca Wielka	Budżet Gminy	tak
			37 562	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Kalej ul.Grodziska	Budżet Gminy	tak
			84 600	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Kalej ul.Kościelna	Budżet Gminy	tak
			58 206	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Kalej ul.Kowalska	Budżet Gminy	tak
			91 962	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Kalej ul. Dworska	Budżet Gminy	tak
			9 000	Budowa wodociągu w miejscowości Truskolasy łączącego ul.Piaskową i ul. Cmentarną,	Budżet Gminy	tak
			77 085	Budowa wodociągu w miejscowości Truskolasy w ciągu ul.Bursztynowej, Jaśminiwej, Akacjowej	Budżet Gminy	tak
			61 198	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul.Konwaliowa	Budżet Gminy	tak
			54 014	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Długi Kąt	Budżet Gminy	tak
			46 895	Wykonanie projektu i budowy wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul. 3-go Maja	Budżet Gminy	tak
			68 080	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Borowe ul. Sportowa	Budżet Gminy, WFOŚIGW	tak
			82 873	Wykonanie projektu i budowa wodociągu do budynku przy ul. Szkolnej w miejscowości Kalej	Budżet Gminy	tak
			70 260	wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Borowe ul.Spokojna - etap I	Budżet Gminy, WFOŚIGW	tak
			91 861	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Klepaczka	Budżet Gminy	tak
			134 619	Wykonanie projektu i budowa wodociągu w miejscowości Wręczyca Wielka ul.Czereśniowa	Budżet Gminy	tak
			84 432	Wykonanie projektu i budowa wodociągu Węglowice	Budżet Gminy	tak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

			42 625	Opracowanie projektu budowlanego i budowa wodociągu w miejscowości Kalej ul. Krótka	Budżet Gminy	tak
			45 688	Opracowanie projektu budowlanego i budowa wodociągu w miejscowości Pierzchwo	Budżet Gminy	tak
			88 466	Budowa wodociągu w miejscowości Jezioro	Budżet Gminy	tak
	Organizacja spotkań z mieszkańcami na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi	2 500	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Budowa kanalizacji sanitarnej dla Gminy WW	500 000	22 636	Budowa kanalizacji sanitarnej we Wręczyca Wielkiej ul. Sportowo-Kolejowej (wykup gruntów)	Budżet Gminy	tak
155 261			Wykonanie dokumentacji i budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Wręczyca Wielka ul. Czereśniowa	Budżet Gminy	brak danych	
19 557			Wykonanie projektu przebudowy drogi z kanalizacją deszczową w ciągu ulicy Sportowej w miejscowości Truskolasy	Budżet Gminy	tak	
379 070			Przeprojektowanie i budowa wylotu kanału kanalizacji deszczowej drogi gminnej od ul. Strażackiej przez ul. 3-go Maja	Budżet Gminy	tak	
224 861			Wykonanie projektu i budowa kanalizacji deszczowej we Wręczyca Wielkiej ul. Spokojna, ul. Słoneczna	Budżet Gminy	tak	
3 966 805			Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Zamłynie - Piła Pierwsza - Bór Zapilski- etap II - Bór Zapilski, Piła Druga	Budżet Gminy, Dotacja z RPO WSL	nie	
120 000			Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowości Hutka	Budżet Gminy	tak	
5 686			Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Hutka (wykup gruntów)	Budżet Gminy	tak	
36 368			Wykonanie projektu i bezodpływowego zbiornika ścieków w SzP w Kulejach	Budżet Gminy	tak	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

	Modernizacja stacji uzdatniania wody	400 000	7 016	Projekty i wykonanie odwiertu studni głębinowych we Wręczyca Wielkiej	Budżet Gminy, Pożyczka z WFOŚiGW	tak
			35 986	Wykonanie projektu i studni wodomierzowej w miejscowości Grodzisko ul.Nadrzeczna	Budżet Gminy	tak
	Rozbudowa oczyszczalni ścieków	300 000	97 579	Rozbudowa oczyszczalni ścieków we Wręczyca Małej z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury (wykup gruntów)	Budżet Gminy	tak
			161 103	Opracowanie projektu budowlanego rozbudowy oczyszczalni ścieków we Wręczyca Małej z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury	Budżet Gminy	tak
			147 692	Budowa oczyszczalni ścieków przy ul. Szkolnej w Kalei	Budżet Gminy	brak danych
			198 425	Wykonanie rozbudowy i przebudowy instalacji odprowadzającej ścieki oczyszczone na oczyszczalni ścieków w Truskolasach	Budżet Gminy	tak
Ochrona powierzchni ziemi i gleb Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystanie w planami rozwoju regionu	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	5 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Prowadzenie zalesień	5 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	15 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Zakup wapna nawozowego dla potrzeb rolników	60 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Promocja wykorzystania nieużytków na cele energetyczne	3 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	W razie wykrycia złóż surowców mineralnych dokonanie zmian w zapisach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy w celu ochrony terenów	10 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Ochrona przyrody i terenów zielonych Ochrona	Prowadzenie prac pielęgnacyjno-konserwacyjnych istniejących pomników przyrody	40 000	23 050	Zabiegi pielęgnacyjne drzew pomników przyrody	Budżet Gminy	tak

bioróżnorodności na terenie Gminy Wręczyca Wielka	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych promujących walory środowiska przyrodniczego o charakterze cyklicznym, szkolenia, warsztaty dla rolników (programy rolnośrodowiskowe)	15 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	Modernizacja parku wiejskiego we Wręcycy Wielkiej, tworzenie form zieleni urządzonej wokół obiektów użyteczności publicznej	5 000	136 379	Prace pielęgnacyjne wokół przestrzeni publicznej	Budżet Gminy	tak
	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych	10 000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Analiza danych dostępnych na temat zrealizowanych przez gminę Wręczyca Wielka inwestycji w zakresie ochrony środowiska w latach 2010-2017 pozwoliła na wyciągnięcie następujących wniosków:

- a) na przestrzeni analizowanego okresu gmina realizowała cele poprzez działania inwestycyjne, głównie projekty dotyczące: budowy wodociągów, budowy kanalizacji deszczowej i sanitarnej, remontu oczyszczalni ścieków, odwiertu studni głębinowych oraz termomodernizacji budynków publicznych oraz nieinwestycyjne, tzw. działania miękkie. Nie wszystkie zaplanowane działania udało się zrealizować, ale są i takie gdzie wykonane działania przekraczają planowane, dotyczy to w szczególności działań gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.
- b) aby zrealizować inwestycje gmina oprócz środków własnych korzystała głównie z pomocy instytucji finansowych oraz środków pochodzących z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach;
- c) na przestrzeni ostatnich ośmiu lat gmina pozyskała środki unijne na zadania w zakresie ochrony środowiska z:
  - ❖ Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 na projekt:
    - „Budowa kanalizacji sanitarnej w Truskolasach etap II” dofinansowany z EFRR w kwocie 6.074.586 zł - inwestycja zakończona, okres realizacji (2010-2011);
  - ❖ Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 na projekt:
    - „Zakup strażackiego samochodu bojowego typu średniego dla OSP Wręczyca Wielka” dofinansowany z EFRR w kwocie 135.823 zł stanowiącej 19,13% wydatków kwalifikowanych, projekt zakończony, okres realizacji (2016);
    - „Termomodernizacja Zespołu Szkół w Węglowicach” dofinansowany z EFRR w kwocie 1.566.936 zł stanowiącej 85% wydatków kwalifikowanych – kwalifikowanych – projekt zakończony, okres realizacji (2016-2017);

- „Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Zamłynie - Piła Pierwsza - Bór Zapilski-etap II - Bór Zapilski, Piła Druga dofinansowany z EFRR w kwocie 3.647.000 zł stanowiącej 61,77% wydatków kwalifikowanych – projekt rozpoczęty, planowany okres realizacji (2017-2019);
  - ❖ Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007-2013 na projekt:
    - „Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zamłynie i Piła Pierwsza” dofinansowany z EFRROW w kwocie 4.000.000 zł stanowiącej 52,45% wydatków całkowitych – projekt zakończony, okres realizacji (2010-2012);
  - ❖ Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020 na projekt:
    - „Przebudowa drogi gminnej ul. Sportowa we Wręczycy Wielkiej” dofinansowany z EFRROW w kwocie 1.364.691 zł stanowiącej 63,63% wydatków kwalifikowanych – projekt zakończony, okres realizacji (2017);
    - „Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Hutka – etap I” (9 miejsce na wstępnej liście projektów przewidzianych do dofinansowania) na kwotę dofinansowania z EFRROW - 1.999.999 zł.
- d) braki środków finansowych na realizację koniecznych inwestycji gmina kompensuje emisją własnych obligacji lub kolejnymi kredytami przeznaczanymi częściowo na pokrycie deficytów budżetowych oraz spłatę wcześniej zaciągniętych pożyczek i kredytów, co obecnie skutkuje zwiększaniem zadłużenia gminy.

6. Cele i kierunki ochrony środowiska

6.1. Zasoby wodne (ZW)

Obszar interwencji	Cel długoterminowy	Cel krótkoterminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ¹⁸	Ryzyka ¹⁹
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód pod względem jakościowym i ilościowym na terenie Gminy	Poprawa jakości wód na terenie Gminy	Zadania własne						
			Stan wód powierzchniowych (wg. PMS)	Zły stan – 100% JCWP	JCWP NAT – dobry stan	JCWP NAT – dobry stan	Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych.	Gmina Wręczyca Wielka	Brak pozyskania rzetelnych informacji od właścicieli nieruchomości/zarządców nieruchomości zlokalizowanych na terenie gminy.
			Stan wód podziemnych (wg. PMS)	Dobry stan chemiczny – 100%	Dobry stan chemiczny	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego JCWPd	Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone).	Gmina Wręczyca Wielka	Brak otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych.
							Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania	Gmina Wręczyca Wielka	Brak otrzymania dofinansowania ze

¹⁸ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

¹⁹ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

			JCWPd			ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone).		środków zewnętrznych.
Zadania koordynowane								
			0	>1	Osiągnięcie dobrego lub bardzo dobrego stanu chemicznego i ilościowego wód powierzchniowych oraz podziemnych	Bieżąca konserwacja i utrzymanie cieków wodnych.	ŚZMiUW w Katowicach	Brak otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych.
			0	>1		Konserwacja rowów melioracyjnych	Właściciele gruntów, Gmina Wręczyca Wielka, ŚZMiUW w Katowicach	Brak otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych.
			0	>1		Zachowanie lub odtwarzanie roślinności pasów brzegowych wzdłuż cieków i rowów odwadniających w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń biogenych.	marszałek województwa, administratorzy cieków, ośrodki doradztwa rolniczego, właściciele i zarządcy gruntów oraz samorządy lokalne	Brak otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych.
			0	>1		Ograniczenie spływu powierzchniowego i zwiększenie zasilania wód podziemnych poprzez upowszechnianie w gospodarce rolnej sposobów użytkowania oraz agrotechnicznych zabiegów przeciwerozyjnych zalecanych przez Kodeks dobrej praktyki rolniczej.	ośrodki doradztwa rolniczego, właściciele i zarządcy gruntów,	Brak otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych.
						Zwiększanie lesistości na obszarach zlewniowych kosztem wyłączenia z produkcji rolniczej gruntów marginalnych o niskiej wartości przyrodniczej	marszałek województwa, administratorzy cieków, ośrodki doradztwa rolniczego, właściciele i zarządcy gruntów oraz samorządy lokalne	Brak otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych.

6.2. Gospodarka wodno-ściekowa (GWŚ)

Obszar interwencji	Cel długoterminowy	Cel krótkoterminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ²⁰	Ryzyka ²¹
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Gospodarka wodno-ściekowa	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Wręczyca Wielka	Pełne skanalizowanie i zwodociągowanie obszaru gminy	% skanalizowania obszaru gminy	38,9	100	Pełne skanalizowanie i zwodociągowanie obszaru gminy	Budowa kanalizacji sanitarnej w: Kalei, Szarlejce, Pierzchnie z tranzytem przez Grodzisko	Gmina Wręczyca Wielka	Brak otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych, warunki atmosferyczne utrudniające terminowe wykonanie prac. Przy braku realizacji zadania nie zostaną spełnione wymagania UE dotyczące poziomu skanalizowania obszaru gminy.
							Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków we Wręczy	Gmina Wręczyca Wielka	
							Budowa kanalizacji sanitarnej w Borze Zapilskim i pozostałej części aglomeracji Truskolasy	Gmina Wręczyca Wielka	
							Budowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy	Gmina Wręczyca Wielka	
							Budowa pompowni na sieci wodociągowej w Klepaczce – gdzie jest za niskie ciśnienie	Gmina Wręczyca Wielka	

²⁰ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

²¹ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

			% zводociągowani a obszaru gminy	99	100		Budowa studni głębinowej w Szarlejce	Gmina Wręczyca Wielka	
							Zakup agregatów prądowórczych na ujęcia wody i przepompownie ścieków	Gmina Wręczyca Wielka	

6.3. Jakość powietrza (PA)

Obszar interwencji	Cel długo-terminowy	Cel krótko-terminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ²²	Ryzyka ²³
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Ochrona jakości powietrza	Osiągnięcie wymaganych standardów jakości powietrza (klasa A)	Poprawa jakości powietrza na terenie gminy	<i>Zadanie własne</i>						
			Ilość obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji	0	> 1	Poprawa jakości powietrza	Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza wskutek zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania w wyniku termomodernizacji obiektów	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			Ilość zmodernizowanych źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznych	0	>1		Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza wskutek poprawy technicznej infrastruktury kotłowni	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			Ilość instalacji odnawialnych źródeł energii na potrzeby obiektów użyteczności publicznej	0	>1		Montaż instalacji OZE na potrzeby obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów komunalnych	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację

²² Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

²³ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

Obszar	Cel długo-	Cel	Wskaźnik			Kierunek	Zadania	Podmiot	Ryzyka ²³
			Ilość zainstalowanych i wymienianych na energooszczędne oprawy świetlnych	0	>1		Modernizacja publicznych systemów oświetleniowych na energooszczędne	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	0	>1		Budowa ścieżek rowerowych	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			Długość zmodernizowanych dróg gminnych	0	>1		Modernizacja dróg gminnych	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			Długość nowo wybudowanych dróg gminnych	0	>1		Budowa dróg gminnych	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			Baza danych ze źródłami emisji	0	1		Utworzenie bazy danych pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			System zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	0	1		Wprowadzanie systemu zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej i obiektach komunalnych	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na realizację
			Ilość kontroli przydomowych kotłowni	0	>1		Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłowniach i na otwartych przestrzeniach	Gmina Wręczyca Wielka	-
			Ilość kampanii informacyjnych	0	>1		Promocja OZE oraz edukacja w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej	Gmina Wręczyca Wielka	-
						Promowanie korzystania z komunikacji zbiorowej, rowerów i środków transportu wykorzystujących			

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

Obszar	Cel długo-	Cel	Wskaźnik			Kierunek	Zadania	Podmiot	Ryzyka ²³
							napędy przyjazne środowisku		
<i>Zadanie monitorowane</i>									
		Ilość zrealizowanych termomodernizacji w obiektach mieszkalnych i niemieskalnych	0	>1		Poprawa jakości powietrza	Ograniczenie niskiej emisji poprzez termomodernizację obiektu	Gmina Wręczyca Wielka Organizacje (OSP) Mieszkańcy	Brak środków zewnętrznych Brak zaangażowania mieszkańców
		Ilość zmodernizowanych kotłowni, w tym realizacji wymóg uchwały antysmogowej woj. śląskiego	0	>1			Ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę kotłów na sprawne i spełniające standardy emisyjne	Gmina Wręczyca Wielka Organizacje (OSP) Mieszkańcy	Brak środków zewnętrznych Brak zaangażowania mieszkańców
		Ilość instalacji odnawialnych źródeł energii (pompa ciepła, panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne)	0	>1			Ograniczenie niskiej emisji poprzez instalacje odnawialnych źródeł energii	Gmina Wręczyca Wielka Organizacje (OSP) Mieszkańcy	Brak środków zewnętrznych Brak zaangażowania mieszkańców
		Ilość przeprowadzonych kontroli na składach opału na terenie gminy	0	> 1			Kontrola jakości węgla na składach	Inspekcja handlowa	Sprzedaż węgla poza jakościowego

Obszar	Cel długo-	Cel	Wskaźnik			Kierunek	Zadania	Podmiot	Ryzyka ²³
			Ilość przeprowadzonych kontroli	0	> 1		Wzmocnienie kontroli na stacjach diagnostycznych	Gmina Wręczyca Wielka Przedsiębiorcy	Nieprawidłowości wykonywania badań technicznych pojazdów
			Ilość zainstalowanych i wymienianych na energooszczędne opraw świetlnych	0	> 1		Wymiana oświetlenia na mniej energochłonne	Przedsiębiorcy	Brak środków finansowych

6.4. Gospodarka odpadami (GO)

Obszar interwencji	Cel długo-terminowy	Cel krótko-terminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ²⁴	Ryzyka ²⁵
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami, uzyskiwanie wymaganych ustawowo poziomów wskaźników	Rozwój selektywnej zbiórki, uszczelnienie systemu zbiórki, poprawa kontroli funkcjonowania systemu	<i>Zadanie własne</i>						
			Uzyskanie wymaganych poziomów wskaźników: a) redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska w stosunku do odpadów wytworzonych w 1995 r. (%) b) recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wybranych frakcji odpadów: papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło c) poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne	Dla roku 2016 a) 100% b) 21% c) 100%	Dla roku 2020 a) 35% b) 50% c) 70%	Rozwój selektywnej zbiórki odpadów	Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. Minimalizacja odpadów trafiających na składowiska.	Gmina Wręczyca Wielka	Brak zwiększenia stopnia selektywnego gromadzenia odpadów. Kary finansowe za nie uzyskanie wymaganych wskaźników.

²⁴ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

²⁵ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

Obszar	Cel długo-	Cel	Wskaźnik			Kierunek	Zadania	Podmiot	Ryzyka ²⁵
			odpadów budowlanych i rozbiórkowych (% wagowo),						
			Masa odebranych odpadów komunalnych w sposób selektywny	Dla roku 2016 1790,9 Mg	Po roku 2016 >1790 Mg		Gmina Wręczyca Wielka		
			Ilość kampanii informacyjnych	0	>1		Promowanie i uświadamianie mieszkańców oraz przedsiębiorców o konieczności właściwego gospodarowania odpadami.	Gmina Wręczyca Wielka	-
<i>Zadanie monitorowane</i>									
			Liczba skontrolowanych podmiotów w zakresie gospodarki odpadami	0	>1		Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie wytwarzania odpadów	WIOŚ	-
			Liczba kontroli podmiotów odbierających odpady z terenu gminy	0	> 1	Racjonalna gospodarka odpadami	Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	Gmina Wręczyca Wielka WIOŚ	-
			Ilość usuniętych wyrobów azbestowych	514,1 Mg	2664,3 Mg do 2032		Likwidacja materiałów zawierających azbest	Gmina Wręczyca Wielka Mieszkańcy	Brak środków finansowych

6.5. Zagrożenie hałasem (H)

Obszar interwencji	Cel długo-terminowy	Cel krótko-terminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ²⁶	Ryzyka ²⁷
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Ochrona przed zagrożeniem hałasem	Poprawa klimatu akustycznego i ochrona mieszkańców Gminy przed nadmiernym hałasem	Ochrona przed nadmiernym hałasem	Zadania własne						
			Poziom hałasu (wg. PMŚ)	Wartość dopuszczalna (zgodnie z normami dla danego obszaru/sposobu użytkowania)	Ochrona przed nadmiernym hałasem	Ochrona obszarów o korzystnym klimacie akustycznym poprzez uwzględnianie ich w Miejskowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP)	Gmina Wręczyca Wielka	Przekroczenie wartości dopuszczalnych	
Poziom hałasu (wg. PMŚ)	Wartość dopuszczalna (zgodnie z normami dla danego obszaru/sposobu użytkowania)	Preferowanie lokalizacji obiektów usługowych i przemysłowych, które nie będą konfliktowe	Gmina Wręczyca Wielka	Przekroczenie wartości dopuszczalnych					

²⁶ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

²⁷ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Zadania koordynowane								
			Poziom hałasu (wg. PMŚ)	Wartość dopuszczalna (zgodnie z normami dla danego obszaru/sposobu użytkowania)	Ochrona przed nadmiernym hałasem	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej	WIOŚ w Katowicach	Przekroczenie wartości dopuszczalnych, brak pomiarów poziomu hałasu
			Poziom hałasu (wg. GDDKiA, zarządców dróg)			Kontrola emisji hałasu do środowiska w otoczeniu dróg oraz linii kolejowych	GDDKiA, zarządcy dróg	Przekroczenie wartości dopuszczalnych, brak pomiarów poziomu hałasu
			Poziom hałasu (wg. PMŚ)			Stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających nadmiernej emisji hałasu do środowiska.	Zarządcy dróg	Przekroczenie wartości dopuszczalnych, brak wdrożenia odpowiednich rozwiązań technicznych.

6.6. Pola elektromagnetyczne (PEM)

Obszar interwencji	Cel długo-terminowy	Cel krótko-terminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ²⁸	Ryzyka ²⁹
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Promieniowanie elektromagnetyczne	Utrzymywanie natężenia promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego poniżej poziomów dopuszczalnych	Monitoring i ograniczanie oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego	<i>Zadanie własne</i>						
			Poziom PEM [V/m] (wg. PMS)	b.d.	> 7	Ochrona przed nadmiernym oddziaływaniem promieniowania elektromagnetycznego	Ograniczanie powstawania źródeł pól elektromagnetycznych na terenach gęstej zabudowy mieszkaniowej na etapie planowania przestrzennego	Gmina Wręczyca Wielka	Przekroczenie dopuszczalnego poziomu promieniowania elektromagnetycznego
			<i>Zadanie monitorowane</i>						
			Poziom PEM [V/m] (wg. PMS)	b.d.	> 7	Ochrona przed nadmiernym oddziaływaniem promieniowania elektromagnetycznego	Monitoring źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Przekroczenie dopuszczalnego poziomu promieniowania elektromagnetycznego
Poziom PEM [V/m] (wg. PMS)	b.d.	> 7	Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczalnego poziomu	Przedsiębiorcy					

²⁸ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

²⁹ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

6.7. Zasoby przyrodnicze (ZP)

Obszar interwencji	Cel długoterminowy	Cel krótkoterminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ³⁰	Ryzyka ³¹
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Zasoby przyrodnicze	Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności na terenie gminy Wręczyca Wielka	Ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo na terenie gminy Wręczyca Wielka	<i>Zadanie własne</i>						
			Liczba obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych	1 park krajobrazowy 1 rezerwat przyrody, 1 użytek ekologiczny, 12 obiektów / pomników przyrody	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego	Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych w obszarach cennych przyrodniczo	Utrzymanie lub powiększanie liczby pomników przyrody Realizacja zadań wyznaczonych dla zachowania lub poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach chronionych	Gmina Wręczyca Wielka Gmina Wręczyca Wielka, Marszałek Województwa, Nadleśnictwo	Zapewnienie każdemu mieszkańcowi dostępu do informacji środowiskowych

³⁰ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

³¹ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

			Liczba istniejących urządzonych form zieleni urzędzonej	2	> 2	Utrzymanie i rozwój zielonej infrastruktury	Utrzymanie istniejących i tworzenie nowych form zieleni urzędzonej Odtwarzanie zieleni urzędzonej – zapewnienie przewagi nasadzeń nad ubytkami	Gmina Wręczyca Wielka, Zarządcy dróg, właściciele terenów	Niewystarczające poparcie społeczne dla podejmowanych działań, Brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań
<i>Zadanie monitorowane</i>									
			Lesistość gminy [%]; powierzchnia lasów w ha	36% 5392,42 ha	Zwiększanie wg Krajowego Programu Lesistości oraz mpzp	Utrzymanie i poprawa stanu lasów	Opracowanie planów urządzania lasów państwowych i prywatnych	Nadleśnictwo	Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu
							Wzmocnienie i rozwijanie publicznych funkcji lasów, w szczególności w zakresie edukacji i turystyki z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody	Nadleśnictwo, Właściciele gruntów	
			Tereny użytkowane rolniczo [%]	57%		Zachowanie walorów przyrodniczych użytków rolnych	Utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze oraz wykaszanie nieużytków Zachowanie i odtwarzanie śródpolnych zadrzewień, zakrzaceń i małych zbiorników wodnych	Właściciele terenów	

							Upowszechnianie wiedzy i promocja proekologicznych form gospodarowania, upowszechnianie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych	ODR, Izby rolnicze, organizacje pozarządowe	
			Ilość kampanii informacyjnych ilość ścieżek	0	> 1	Włączenie społeczeństw do działań na rzecz ochrony przyrody	Wspieranie inicjatyw społecznych, w tym wolontariatu, na rzecz ochrony przyrody	Organy administracji, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze	Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu
						Wspieranie ośrodków i podmiotów prowadzących edukację środowiskową			
							Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych a także atrakcyjnych krajobrazowo	Organy administracji, zarządcy dróg, właściciele nieruchomości, Nadleśnictwo	

6.8. Gleby (G)

Obszar interwencji	Cel długo-terminowy	Cel krótko-terminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ³²	Ryzyka ³³
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Gleby	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych	Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb z dostosowaniem formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do ich naturalnego potencjału przyrodniczego/ Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na powierzchnię ziemi	<i>Zadanie własne</i>						
			Powierzchnia gruntów zdegradowanych, zdewastowanych, wymagających rekultywacji	0	0	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i remediacja zanieczyszczonych terenów przemysłowych	Rekultywacja terenów na których występuje zanieczyszczenie gleb, ziemi lub niekorzystne przekształcenie terenu	Gmina Wręczyca Wielka	Brak podejmowania działań związanych z ochroną gleb, Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu
						Zalesianie, zakrzewianie terenów zdegradowanych	Właściciele i zarządcy terenów		
			<i>Zadanie monitorowane</i>						
		Ilość kampanii informacyjnych, ilość ścieżek	0	> 1	Promowanie rolnictwa ekologicznego, wdrażanie programów działań proekologicznych oraz zwiększanie świadomości	Wdrażanie programów, metod gospodarowania i technologii produkcji korzystnych dla środowiska zgodnie z zasadami Dobrej Praktyki Rolniczej	ODR, właściciele gospodarstw rolnych	Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu	

³² Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

³³ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

						rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb	Właściwe kształtowanie ekosystemów rolnych m. in. poprzez wdrażanie programów rolno-środowiskowych	ODR, ARiMR, właściciele gruntów	
							Realizacja szkoleń dla rolników głównie w ramach programów rolno-środowiskowych	ODR, ARiMR, organizacje pozarządowe	
			-	-	-	Ochrona gleb o najlepszych walorach użytkowych i wartościowych z punktu widzenia przyrody	Prowadzenie monitoringu jakości gleby i ziemi, w tym identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń ziemi lub gleby	WIOŚ Katowice, Powiat Kłobucki, Izby Rolnicze, Stacje chemiczno-rolnicze, właściciele gruntów	Brak podejmowania działań związanych z ochroną gleb
						Racjonalne użycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych			
						Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	Właściciele gruntów rolnych		

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

			Powierzchnia gruntów zdegradowanych, zdewastowanych, wymagających rekultywacji	0	0	Ochrona gleb przed erozją wodną i wietrzną	<p>Tworzenie przeciwwietrznych pasów zieleni, w tym wzdłuż dróg oraz zalesianie terenów nieprzydatnych dla gospodarki rolnej</p> <p>Ograniczenie erozji wodnej i wietrznej poprzez możliwie jak najdłuższe utrzymywanie pokrywy roślinnej w postaci wprowadzenia upraw wieloletnich oraz wsiewek poplonów</p>	<p>Marszałek Województwa, Starosta Powiatu Kłobuckiego, Gmina Wręczyca Wielka</p> <p>Właściciele gruntów rolnych</p>	Brak podejmowania działań związanych z ochroną gleb, Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu
--	--	--	--	---	---	--	---	--	---

6.9. Zasoby surowców naturalnych (ZSN)

Obszar interwencji	Cel długoterminowy	Cel krótkoterminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ³⁴	Ryzyka ³⁵
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Zasoby surowców naturalnych	Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin	Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami w eksploatowanych złożach / Zagospodarowanie terenów nieeksploatowanych złóż w sposób racjonalny	<i>Zadanie własne</i>						
			-	-	-	Poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego i lokalizacji inwestycji do potrzeb ochrony kopalin, również w obrębie złóż nieeksploatowanych	Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w innych dokumentach planistycznych wszystkich udokumentowanych złóż wraz z zapisami uniemożliwiającymi ich trwałe zainwestowanie	Gmina Wręczyca Wielka	-
			Ilość kampanii informacyjnych	0	> 1	Efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż	Działania edukacyjne promujące zrównoważone wykorzystanie kopalin	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu

³⁴ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

³⁵ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

Zadanie monitorowane									
			Liczba decyzji	0	-	Poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego i lokalizacji inwestycji do potrzeb ochrony kopalni, również w obrębie złóż nieeksploatowanych	Wydawanie decyzji w sprawach rekultywacji i zagospodarowania gruntów na cele rolnicze i inne	Starosta Powiatu Kłobuckiego	-
			Liczba przypadków wydobywania kopalni bez wymaganej koncesji	0	0	Rozpoznawanie zasobów i budowy geologicznej oraz zabezpieczenie złóż zasobów geologicznych	Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów oraz rozpoznawanie budowy geologicznej	Przedsiębiorstwa, Jednostki naukowo-badawcze	Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu
			Rekultywacja	0	-	Monitoring i rekultywacja	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu
			Liczba eksploatowanych złóż surowców mineralnych, Roczne wydobycie surowców (tyś Mg)	10 39	0	Efektywne gospodarowanie zasobami kopalni ze złóż	Kontrola stanu faktycznego wydobywania kopalni pod względem wymaganej koncesji i naruszania warunków koncesji oraz naliczanie opłat w przypadku nielegalnej działalności	Okręgowy Urząd Statystyczny	Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu

							Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT	Okręgowy Urząd Statystyczny, Marszałek Województwa, Starosta Powiatu	
							Gromadzenie, archiwizowanie i przetwarzanie danych geologicznych	Marszałek Województwa, Starosta Powiatu Kłobuckiego	

6.10. Zagrożenie poważnymi awariami (ZPA)

Obszar interwencji	Cel długoterminowy	Cel krótkoterminowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny ³⁶	Ryzyka ³⁷
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków	Ograniczenie wystąpienia poważnych awarii	Liczba odnotowanych poważnych awarii	0	>1	Zwiększenie bezpieczeństwa transportu towarów niebezpiecznych	Wyznaczenie tras przewozu towarów niebezpiecznych	Jednostki zarządzające drogami, Wojewódzka Komenda Straży Pożarnej w Katowicach	Wystąpienie poważnej awarii w ciągu komunikacyjnym na terenie gminy (przewóz towarów niebezpiecznych).
						Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii	Prowadzenie rejestru wystąpienia poważnych awarii	Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach, Wojewódzka Komenda Straży Pożarnej w Katowicach	

³⁶ Należy wskazać, czy zadanie należy do **zadań własnych samorządu** (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa/powiatu/gminy) bądź czy jest **zadaniem monitorowanym** (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie województwa/powiatu/gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym).

³⁷ Zidentyfikowanie głównego zagrożenia na każdym etapie realizacji planowanych zadań.

7. System realizacji programu ochrony środowiska na lata 2018 – 2021

7.1. Współpraca z interesariuszami

Warunkiem realizacji POŚ jest ustalenie systemu zarządzania tym Programem. Zarządzanie POŚ odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających. W odniesieniu do POŚ jednostkami, na których spoczywać będą główne zadania zarządzania są poszczególne jednostki samorządowe. Stąd całościowe zarządzanie środowiskiem w jednostce będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla samorządowego, gminnego i powiatowego jest jeszcze poziom wojewódzki, krajowy oraz jednostek organizacyjnych, obejmujący działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania POŚ wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. ustawy Prawo Ochrony Środowiska, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

POŚ jest opracowywany przez Wójta Gminy Wręczyca Wielka, a przyjmowany uchwałą Rady Gminy Wręczyca Wielka. Za realizację jego postanowień odpowiada Wójt, wspierany przez struktury Urzędu Gminy Wręczyca Wielka.

Realizatorem zadań określonych w Programie w przeważającej części jest Gmina Wręczyca Wielka jako jednostka samorządu terytorialnego wraz z podległymi jej jednostkami organizacyjnymi, a także przedsiębiorcy, rolnicy, inspekcje, straż, organizacje społeczne oraz mieszkańcy gminy. Wśród podmiotów nadzorujących przebieg realizacji i efekty wdrażania POŚ jest przede wszystkim administracja samorządowa i rządowa, posiadające instrumenty kontroli i monitoringu. Podmioty kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska. Ostatecznymi odbiorcami przedsięwzięć podejmowanych w ramach POŚ będą mieszkańcy gminy.

Podsumowując, POŚ, jako narzędzie koordynacji działań podejmowanych na danym obszarze w zakresie ochrony środowiska, pełni istotną funkcję we wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

W realizacji programu uczestniczą grupy podmiotów:

- biorące udział w organizacji i zarządzaniu Programem (Gmina, Powiat),
- realizujące zadania Programu, w tym również podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska (Gmina, Powiat, inne jednostki działające na danym terenie, realizujące swoje zadania),
- nadzorujące i kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu (WIOŚ, PWIS, Urząd Marszałkowski, itp.),
- społeczność lokalna i organy pozarządowe (ekologiczne).

Każde przedsiębiorstwo, ale również wszelkie instytucje innego typu (np. jednostki administracji publicznej, związki zawodowe, organizacje pozarządowe, czy nawet organizacje nieformalne), posiadają swoich interesariuszy, gdyż żadna z nich nie działa w próżni i zawsze bądź to podlega wpływom innych podmiotów, bądź też na nie oddziałuje.

Do interesariuszy POŚ należą:

- Gmina Wręczyca Wielka, a także jej jednostki organizacyjne,
- mieszkańcy gminy,
- przedsiębiorcy i rolnicy,
- organizacje pozarządowe,
- Nadleśnictwo Kłobuck i Nadleśnictwo Herby,
- zarządcy dróg,
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

7.2. Edukacja ekologiczna

Warunkiem niezbędnym w realizacji celów POŚ dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r. jest świadomość ekologiczna mieszkańców.

Program nauczania

Edukacja ekologiczna w szkołach jest obowiązkiem ustawowym. Mówi o tym ustawa o ochronie przyrody. Prowadzenie edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży to najważniejszy segment działań edukacyjnych. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w dużej mierze powinna opierać się na placówkach oświatowych wszystkich szczebli. Z uwagi na brak odrębnego przedmiotu obejmującego tylko zagadnienia edukacji ekologicznej treści te powinny być włączane i realizowane w ramach programów nauczania dla poszczególnych grup wiekowych.

Przedszkola jako pierwszy etap edukacji odgrywają zasadniczą rolę w kształtowaniu pozytywnych wzorców ekologicznych. Celem wychowania przedszkolnego w sferze kształtowania świadomości ekologicznej jest przede wszystkim:

- wyzwalanie chęci oraz kreowanie umiejętności obserwowania środowiska naturalnego,
- kształtowanie wrażliwości zarówno na piękno jak i na szkody w środowisku,
- uczenie szacunku dla innych istot,
- oddziaływanie na styl życia i świadomość ekologiczną rodziców,
- kształtowanie nawyków i zachowań proekologicznych w życiu codziennym.

Program przedszkolny powinien przekazywać określone treści ekologiczne, jednak nie w postaci męczącej wiedzy encyklopedycznej, a zabaw i gier, zgodnie ze sprawdzoną zasadą „bawiąc – uczyć”. Powinno to dotyczyć zarówno wiedzy teoretycznej jak i praktycznej. Do podstawowych metod edukacji ekologicznej w przedszkolu powinno należeć organizowanie w przedszkolach zajęć kształtujących ciekawość i szacunek do przyrody. Można tu wymienić chociażby wycieczki na łono natury, dzięki którym dzieci poznają okoliczną przyrodę i zasady jej funkcjonowania. Wycieczki te pełnią rolę edukacyjną i poznawczą. Rolę terenów wycieczkowych mogą bardzo dobrze pełnić ścieżki edukacyjne, leśne kompleksy promocyjne czy inne okoliczne ciekawe przyrodniczo tereny. Pożyteczne mogą być również działania mające rozbudzić ciekawość przyrodniczą i chęć poznania przyrody, takie jak: hodowla małych zwierząt domowych, uprawa kwiatów itp. Zasób metod jest praktycznie nieograniczony i zależy tylko od pomysłowości i inwencji samych wychowawców. Należy zaznaczyć, że ćwiczenia praktyczne powinny być oparte na możliwie dużej liczbie pomocy naukowych i zabawek. Ponadto udział w cyklicznych akcjach regionalnych typu: Sprzątanie świata, Dzień ziemi, Dzień ochrony środowiska przyczyni się do dbałości o czystość swojego miejsca zamieszkania.

Kolejnym etapem w edukacji ekologicznej są szkoły podstawowe i ponadpodstawowe. Ważną kwestią jest zachowanie ciągłości edukacji zapoczątkowanej na etapie przedszkolnym. W związku z dorastaniem młodzieży możliwe jest przekazywanie treści w sposób bardziej wieloaspektowy. Rolę inicjatorów i pomysłodawców akcji proekologicznych powinni pełnić nauczyciele i wychowawcy klas. Dlatego bardzo ważna jest odpowiednia edukacja skierowana do nauczycieli nauczania początkowego dotycząca kursów metodycznych w zakresie edukacji ekologicznej. Zapracentuje to większą świadomością ekologiczną samych nauczycieli, przyczyni się do podniesienia poziomu lekcji i zajęć i wyjścia poza sztywne ramy obowiązujących programów. Istotne jest również wprowadzenie treści ekologicznych do wszystkich przedmiotów nauczania np. fizyki, chemii, geografii, matematyki. Pomocą mogą być istniejące materiały np. zbiór zadań dla szkół podstawowych M. Rajkiewicza, H. Sieniewicza pt. „Ekologia w matematyce”, „W trosce o Ziemię” itp.

Poza przekazywaniem treści ekologicznych w czasie lekcji konieczne jest właśnie w stosunku do dzieci i młodzieży zastosowanie także innych form przekazu między innymi: organizowanie

szkolnych i międzyszkolnych imprez związanych z tematyką ekologiczną np. konkursów wiedzy o ekologii, olimpiad, konkursów fotograficznych. Pełnią one istotną rolę w podnoszeniu świadomości ekologicznej, a także uświadamianie młodzieży ścisłych związków człowieka ze środowiskiem i otoczeniem oraz konieczność bardziej harmonijnego, zrównoważonego i proekologicznego rozwoju kraju. Istotne są również wycieczki edukacyjne np. na składowisko, czy do Zakładu Odzysku i Unieszkodliwiania Odpadów, oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody, a jednocześnie na miejsca dzikich wysypisk śmieci i wylewisk ścieków. Aby prowadzone działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży przyniosły oczekiwane efekty niezbędna jest ścisła współpraca z władzami samorządowymi. Przekazywane informacje powinny w dużej mierze odnosić się do najbliższego otoczenia (miejsca zamieszkania), czyli gminy, powiatu. Przykłady właściwe oraz wymagające zmiany powinny pochodzić z „własnego podwórka”.

Działające w gminie Wręczyca Wielka przedszkola i szkoły pełnią istotną rolę w edukacji młodzieży. Nauczyciele wykorzystują dostępne materiały ekologiczne i przekazują je młodzieży, realizują w ramach zajęć szkolnych projekty poświęcone ekologii. Celem tych projektów jest uzyskiwanie przez dzieci i uczniów takiego myślenia o otaczającym ich świecie, takich zachowań ekologicznych w życiu codziennym, które pozwolą na kształtowanie człowieka z pełną odpowiedzialnością ekologiczną. Przykłady szerokich działań proekologicznych, podejmowanych w poszczególnych przedszkolach i szkołach w roku szkolnym 2017/2018 poddano poniżej.

Działania proekologiczne prowadzone w szkołach i przedszkolach w roku szkolnym 2017/2018

1. Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Borowem

Działania proekologiczne:

- udział w akcji „Sprzątanie świata”,
- udział w programie „Rodzice i dzieci, powietrze bez śmieci” – zajęcia z wychowawcą w klasach,
- udział w konkursach o w/w tematyce np. :
  - plastyczny „Nie palimy” zorganizowany przez Dział Edukacji Muzeum Górnictwa Węglowego,
  - wiedzy „Wspólnie dbamy o środowisko”,
  - plastyczny „Smog stop” (szkolny i gminny),
- udział w warsztatach edukacyjnych w parku krajobrazowym w Kalinie związanych z ekologią,
- całoroczna zbiórka baterii, kartridży i tonerów, nakrętek,
- cykliczna zbiórka makulatury – całoroczna w klasach , w kwietniu zbiórka makulatury zgromadzonej w domach,
- całoroczna segregacja śmieci na terenie szkoły,
- akcja ulotkowa na temat smogu,
- udział w przedstawieniach o treściach ekologicznych np. „Smog wawelski” ,
- gazetki tematyczne,
- obchody Dnia Ziemi.

2. Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kulejach

Działania proekologiczne:

- realizacja programu przedszkolnej edukacji antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas”,
- organizacja zajęć w ramach innowacji pedagogicznej przedszkolaki programują:
  - Jak dbać o środowisko, segregacja śmieci,
  - Dzień Ziemi,
- udział w przedstawieniu teatralnym pt. „Smog Wawelski”,
- organizacja przedszkolnego konkursu rodzinnego „Eko-zabawka”,
- udział w akcji sprzątania świata pod hasłem: "Nie ma śmieci, są surowce",
- udział w Międzypowiatowym Turnieju Zdrowia w SP w Cisiu,
- udział w konkursie plastycznym „Stop Smog”,

- udział w programie edukacyjnym fundacji PGNiG "Rodzice i dzieci powietrze bez śmieci" ,
- organizacja zajęć edukacyjnych pod nazwą:
  - Pomagamy ptakom, dlaczego niektóre ptaki są pod ochroną?
  - Dwie minuty dla ptaków,
  - Z przyrodą za pan brat,
  - Dlaczego wiosenne kwiaty są pod ochroną?
  - Dbamy o Ziemię,
  - Dbajmy o przyrodę.

3. Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Kornela Makuszyńskiego w Kalei

Działania związane z ekologią:

- pogadanki, lekcje na temat ochrony środowiska,
- wycieczki tematyczne pod hasłem "Dbamy o przyrodę",
- wykonywanie prac plastycznych o charakterze ekologicznym,
- udział w przedstawieniu pt.: "Smog" – edukacja,
- zorganizowanie Gminnego Konkursu Plastycznego "Stop Smog",
- Dzień Ziemi,
- Sprzątanie świata,
- segregacja odpadów - recykling - teatrzyk o charakterze profilaktycznym,
- Gminny Konkurs Przyrodniczo – Ekologiczny,
- "Gmina Wręczyca Wszystkich Zachwyca" - projekt ekologiczno - przyrodniczy - rajdy rowerowe,
- Śniadanie Daje Moc - propagowanie zdrowego żywienia,
- Żywa lekcja zoologii - " Z przyrodą na Ty",
- "Wawelski smog" - teatrzyk,
- otwarcie zielonej pracowni - apel wraz z prelekcją ekologiczną,
- wyjazd do Osikowej Doliny - ozdoby i zabawki ekologiczne,
- wycieczki krajoznawcze.

4. Szkoła Podstawowa im. Stanisława Ligonia w Truskolasach

Działania proekologiczne:

- Sprzątanie świata,
- Udział w konkursach:
  - "Zapobiegajmy pożarom",
  - konkurs plastyczny na projekt znaczka: "Ratujmy naszą planetę",
  - strój Św. Mikołaja z materiałów ekologicznych,
  - konkurs plastyczny "Stop smog",
  - konkurs eko-planeta na album pt.: "Ptaki parków, lasów i łąk",
  - konkurs klasowy "Święto drzewa",
- segregacja śmieci,
- Teatrzyk edukacyjny "Smog Wawelski",
- zbiórka:
  - makulatury,
  - nakrętek - przez Szkolny Klub Wolontariatu,
  - baterii,
  - elektrośmieci - zbiórka zorganizowana przez harcerzy,
  - Apel podsumowujący zbiórkę makulatury "Recykling na co dzień".
- pogadanki na zajęciach z wychowawcą na tematy:
  - Jak dbać o Ziemię?
  - Nasza planeta – Ziemia,
  - Przeciwdziałamy smogowi.
  - Naturalne wykorzystywanie siły wiatru i wody.
- realizacja treści ekologicznych wynikających z podstawy programowej na lekcjach edukacji przyrodniczej, techniki, przyrody, geografii, fizyki, biologii i chemii.

5. Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Węglowicach

Podjęmowane akcje proekologiczne:

- Sprzątanie świata,
- Dzień Ziemi – apel, akcja informacyjna, pogadanki,
- zbiórka
  - surowców wtórnych,
  - makulatury zorganizowana przez Samorząd Uczniowski,
  - zużytych baterii organizowana przy współpracy z Firmą BIOSYSTEM S.A. w Krakowie,
- udział uczniów w konkursach gminnych, powiatowych i regionalnych:
  - „Stop smog” – Gminny Konkurs Plastyczny organizowany przez ZSP w Kalei,
  - „Wspólnie dbajmy o środowisko” – Gminny Konkurs Przyrodniczy organizowany przez ZSP w Kalei,
  - Powiatowy Konkurs Ekologiczny – organizowany przez SP nr 3 w Kłobucku,
  - XVI Regionalny Turniej Przyrodniczo-Łowiecki – organizowany przez SP w Opatowie,
- pogadanki:
  - „Co zagraża przyrodzie” – poznajemy sposoby ochrony przyrody – apel szkolny,
  - Zagrożenia wynikające z wypalania traw - lekcje przyrody, biologii i zajęcia z wychowawcą,
  - Problemy ekologiczne na linii Unia Europejska – Polska, lekcje WOS.

6. Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza we Wręczyca Wielkiej

Działania proekologiczne:

- Sprzątanie Świata,
- zbiórki surowców wtórnych jesienią i wiosną,
- wycieczki po najbliższej okolicy,
- wycieczki edukacyjne (Muzeum Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu, wyjazd do Olsztyna, do Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego z siedzibą w Kalinie, do Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”, warsztaty w Kalinie „Smog nasz śląski – czyli o zdrowiu zaklętym w oddechu”),
- przedstawienie ekologiczne pt. „Smog wawelski”,
- prelekcja zaproszonego gościa z ZPKWŚ z okazji Dnia Ziemi na temat „Bociany w Parku Krajobrazowym Lasy nad Górną Liswartą”, „Formy ochrony przyrody woj. śląskiego”,
- pogadanki na temat form ochrony przyrody i właściwego zachowania się na ich terenie, dotyczące akcji ekologicznych, ochrony środowiska,
- XIV Szkolny Konkurs Dendrologiczny (współpraca z Nadleśnictwem Kłobuck),
- konkursy szkolne - fotograficzne: „ Piękno jesieni”, „ Zimowe klimaty”, na bukiet z jesiennych liści i kwiatów, plastyczne,
- udział w konkursach gminnych i powiatowych, np. „Wspólnie dbamy o środowisko”, fotograficznym „Zwykłe niezwykle – podpatrywanie przyrody”, plastycznym „Stop smog”, „Pamiętamy i dokarmiamy”, „Blżej lasu”,
- wykonywanie plakatów i ich wystawa: „Dbamy o środowisko”, „Oszczędzamy zasoby przyrody”, „Jak dbamy o Ziemię?”, „Recykling – moda czy konieczność?”, „Zastosowanie odpadów podlegających recyklingowi”,
- wykonywanie prac plastyczno – technicznych o treściach ekologicznych,
- wykonywanie zielników, albumów przyrodniczych, informatorów na temat form ochrony przyrody,
- wykonywanie prezentacji multimedialnych,
- wystawki „Dary jesieni”, jesiennych owoców i warzyw o dziwnych kształtach, wystawa zwierząt hodowanych przez dzieci,

-
- zakładanie ogródków klasowych,
  - zbiórka karmy dla zwierząt ze schroniska w Częstochowie,
  - „Żywa lekcja zoologii”,
  - wystawa książek i czasopism o tematyce ekologicznej w czytelnicy,
  - tematy o treści ekologicznej, wynikające z realizacji planów wynikowych, zajęcia tematyczne w świetlicy, bibliotece,
  - XVIII Powiatowy Konkurs Ekologiczny,
  - I Powiatowy Konkurs Wiedzy „Przyroda Powiatu Kłobuckiego”.

7. Przedszkole w Truskolasach

Działania związane z ekologią:

- sprzątanie otoczenia przedszkola w ramach akcji „Sprzątanie świata”,
- zbieranie:
  - zużytych baterii,
  - makulatury,
  - plastikowych nakrętek,
- segregowanie śmieci, tworzenie nowych rzeczy z materiałów z recyklingu,
- pogadanki, zajęcia dydaktyczne z zakresu ekologii prowadzone zgodnie z planem zajęć przez cały rok,
- wspólnie z PSSE w Kłobucku realizacja programu „Czyste powietrze”,
- sadzenie drzewek i roślin w otoczeniu przedszkola,
- udział w Gminnym Konkursie Plastycznym „Stop smog”,
- przygotowywanie prac do konkursu „Zaczarowany ogród”,
- wycieczka do gospodarstwa agroturystycznego „Stefanówka”,
- oglądanie przedstawień teatralnych o tematyce przyrodniczej i ekologicznej, m.in. „Smog wawelski”, adaptacja ekologiczna sztuki „Jaś i Małgosia”,
- przedstawienie Starszaków inscenizacji dla kolegów z młodszych grup o tematyce ekologicznej z okazji Dnia ziemi,
- wewnątrzprzedszkolne konkursy wiedzy przyrodniczej.

Zgodnie z planami pracy przedszkola realizujemy tematykę, podczas której dzieci poznają przyrodę bliższego i dalszego otoczenia:

- strażnicy przyrody,
- dokarmiamy zwierzęta,
- zwierzęta na wsi,
- poznajemy przyrodę,
- zdrowo się odżywiamy.

8. Przedszkole w Węglowicach

- Sprzątanie świata,
- przedstawienie w wykonaniu studia teatralnego " Sztuka" pt. "Smog wawelski",
- wycieczka do Koła Łowieckiego "Knieja" - spotkanie z leśniczym,
- udział w konkursie plastycznym "Stop Smog",
- Dzień Ziemi:
  - oglądanie filmu edukacyjnego;
  - recytacja wierszy i śpiewanie piosenek związanych z ekologią;
  - sadzenie kwiatów;
  - quiz ekologiczny;
  - prezentacja strojów;
  - prowadzenie kącika przyrodniczego.

9. Przedszkole z oddziałem integracyjnym we Wręcycy Wielkiej

Działania związane z ekologią:

-
- Mały ekolog – przedszkolny konkurs plastyczny na plakat, którego celem było promujący kształtowanie postaw proekologicznych,
  - Sprzątanie Świata - „Nie ma śmieci są odpady”- uroczystość przedszkolna,
  - wycieczka do Domu myśliwskiego „Knieja” w Nowinach – poznanie środowiska naturalnego w bezpośrednim kontakcie,
  - realizacja ogólnopolskiego programu edukacyjnego pt. „Czyste powietrze wokół nas”,
  - Oglądanie przedstawienia pt. „Smog Wawelski” w wykonaniu aktorów z Trzebini – walka z zanieczyszczeniami powietrza i sposobami jego ochrony,
  - „Zbieraj baterie!”- udział w ogólnopolskim programie edukacyjnym dla szkół i przedszkoli,
  - Powitanie wiosny – uroczystość przedszkolna,
  - Światowy Dzień Wody – happening,
  - ”W zielone gramy – na wiosnę czekamy” – warsztaty dla dzieci i rodziców; założenie zielonych ogródków w kąciakach przyrody i przed salami,
  - „Ziemia bez plastikowych odpadów” – uroczyste obchody Dnia Ziemi,
  - ”Dbamy o czystość naszej planety” – happening,
  - wycieczki : do lasu, parku, ogródków działkowych, sklepu zoologicznego.

Edukacja ekologiczna jest istotna, aby przygotować mieszkańców gminy Wręczyca Wielka do realizacji zrównoważonego rozwoju. W społeczeństwie zaczyna istnieć bowiem coraz większa potrzeba posiadania wiedzy na temat środowiska naturalnego i jego ochrony. Władze gminy dostrzegają konieczność komunikowania się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych. Edukacja i informacja są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji, a w przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji przekazywane informacje przynoszą większe efekty. Mieszkańcy gminy Wręczyca Wielka są informowani o stanie środowiska naturalnego na ich terenie i o akcjach związanych z ochroną środowiska między innymi za pomocą „Informatora samorządowego gminy Wręczyca Wielka”. Dodatkowo na tablicach ogłoszeń są rozwieszane plakaty promujące i mobilizujące społeczeństwo do uczestnictwa w akcjach środowiskowych, takich jak np.: „Sprzątanie Świata”.

7.3. Sprawozdawczość

Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 519 ze zm.), organ wykonawczy gminy jest **zobowiązany sporządzać co dwa lata raporty** z wykonania Programu Ochrony Środowiska, które następnie przedstawia radzie Gminy i przekazuje organowi wykonawczemu powiatu.

W ocenie postępu wdrażania POŚ oraz jego faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie założonych efektów ekologicznych. Powinno być ono realizowane przy pomocy wskaźników (mierników) stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.

Proces wdrażania programu wymaga kontroli, której najważniejszym elementem jest ocena realizacji zadań z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Rezultaty oceny będą z kolei podstawą korekt i aktualizacji programu. Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć/ działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Komórką monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ będzie Referat Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska. Referat wraz z pozostałymi jednostkami organizacyjnymi Urzędu Gminy (pozostałymi Referatami), pod kierownictwem Wójta Gminy będzie współpracował w zakresie realizacji zadań własnych Gminy.

7.4. Monitoring realizacji programu

W celu przedstawienia stopnia realizacji POŚ oraz zobrazowania zmian zachodzących w środowisku na terenie gminy, należy posługiwać się wyznaczonymi wskaźnikami monitoringu. Wskaźniki te determinują wyznaczone zadania, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Wręczyca Wielka.

Kontrola realizacji POŚ wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań, jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami, a realizacją. Ocena realizacji programu polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji w skali regionu powinien uwzględniać następujące działania:

- zebranie danych liczbowych,
- uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych,
- przygotowanie raportu,
- analiza porównawcza,
- aktualizacja.

W celu kontroli nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym programie zaleca się dokonywanie analizy realizacji zadań Programu z uwzględnieniem mierników zestawionych w tabeli 50.

Tabela 50. Wskaźniki monitoringu oraz tendencja zmian w ramach realizacji POŚ

Kierunek interwencji	Nazwa wskaźnika monitoringu	Jednostka/wartość
Gospodarowanie zasobami wodnymi (ZW)	Stan wód powierzchniowych (wg. PMŚ)	Potencjał ekologiczny / Stan chemiczny
	Stan wód podziemnych (wg. PMŚ)	Stan Chemiczny
	Ilość inwestycji z zakresu konserwacji cieków wodnych	szt.
	Ilość inwestycji z zakresu konserwacji rowów melioracyjnych	szt.
Gospodarka wodno-ściekowa (GWŚ)	% skanalizowania obszaru gminy	%
	% zwodociągowania obszaru gminy	%
Ochrona i utrzymanie obowiązujących standardów powietrza na terenie Gminy Wręczyca Wielka (PA)	Ilość przeprowadzonych termomodernizacji w budynkach użyteczności publicznej	szt.
	Ilość przeprowadzonych termomodernizacji w budynkach mieszkalnych	szt.
	Ilość zmodernizowanych kotłowni w budynkach użyteczności publicznej	szt.
	Ilość zmodernizowanych kotłowni w budynkach mieszkalnych	szt.
	Ilość zamontowanych instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej	szt.
	Ilość zainstalowanych układów fotowoltaicznych na budynkach jednorodzinnych	szt.

	Ilość zainstalowanych układów solarnych na budynkach użyteczności publicznej	szt.
	Ilość zainstalowanych układów solarnych na budynkach jednorodzinnych	szt.
	Ilość zainstalowanych lamp LED	szt.
	Długość zmodernizowanych dróg	km
	Długość wybudowanych dróg gminnych	km
	Długość utworzonych ścieżek rowerowych	km
	Ilość przeprowadzonych kontroli	szt.
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)	Masa odebranych odpadów komunalnych w sposób selektywny	Mg
	Masa odebranych odpadów komunalnych	Mg
	Masa wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wręczyca Wielka	Mg
Zagrożenie hałasem (H)	Poziom hałasu	dB
Promieniowanie elektro-magnetyczne (PEM)	Poziom PEM (wg. PMS)	V/m
Zasoby przyrodnicze (ZP)	Powierzchnia form ochrony przyrody	ha
	Liczba pomników przyrody	szt.
	Powierzchnia terenów zielonych, w tym leśnych i zakrzewionych	ha
Gleby (G)	Ilość usuniętych dzikich składowisk odpadów szt.	szt.
	Powierzchnia terenów zdegradowanych	ha
	Klasa bonitacyjna gleb	I-VI
Zasoby surowców naturalnych (ZSN)	Powierzchnia surowców naturalnych	ha
Zagrożenia poważnymi awariami (ZPA)	Liczba odnotowanych poważnych awarii	szt.
Edukacja ekologiczna	Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych	szt.

7.5. Finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska

7.5.1. Potrzeby finansowe

Szacuje się, że potrzeby na realizację działań zapisanych w ramach POŚ na zadania dotyczące ochrony środowiska kształtują się na poziomie 39,9 mln zł - w perspektywie 2018-2021. W celu oceny zdolności gminy do realizacji tych zadań niezbędna jest analiza struktury dochodów i przychodów gminy oraz wydatków i rozchodów osiągniętych na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 51. Dochody i przychody gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]

	2013	2014	2015	2016	2017
Dochody ogółem	44 139 472,18	47 022 814,13	50 283 282,95	62 398 373,73	66 646 577,65
Wpływy z podatków i opłat	7 062 133,90	7 690 134,00	7 979 959,00	8 884 831,64	8 898 760,17
w tym: z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska	15 775,09	44 422,21	33 907,16	32 793,46	33 393,83
Dochody z majątku gminy	278 575,00	764 220,23	269 276,00	50 102,91	387 205,41
Dochody gminnych jednostek budżetowych	81 463,79	38 183,00	325 105,00	337 046,95	357 737,51
Pozostałe dochody	11 254 009,94	12 376 737,53	14 694 473,67	16 463 593,84	17 069 529,70
Subwencja ogólna z budżetu państwa	19 741 466,00	19 760 985,00	20 258 924,00	20 443 989,00	20 038 984,00
Dotacje celowe	5 736 313,55	6 392 554,37	6 757 135,84	16 218 809,39	19 894 360,86
Przychody ogółem	12 371 880,42	2 869 095,15	4 188 280,21	5 164 756,77	8 938 041,17
kredyty i pożyczki	2 466 000,00	0,00	2 817 683,89	3 495 323,97	430 000,00
papiery wartościowe	9 410 000,00	2 000 000,00	0,00	0,00	7 100 000,00
wolne środki	495 860,42	869 095,15	1 370 596,32	1 669 432,80	1 408 041,17

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>

Analiza danych wykazała, że w ciągu ostatnich pięciu lat dochód w gminie wzrósł w istotny sposób, bo aż o 51%. Na wzrost ten miały wpływ przede wszystkim dotacje celowe z budżetu państwa (wzrost o 250%) przeznaczane na zadania: z zakresu administracji rządowej oraz na inne zadania zlecone ustawami, zadania realizowane przez JST na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej, na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych JST, usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz skutków innych klęsk żywiołowych oraz na realizację zadań wynikających z umów międzynarodowych. Mimo to w celu realizacji zadań własnych, w tym inwestycji dotyczących ochrony środowiska gmina zmuszona jest zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować obligacje komunalne, których wartość w 2013 roku wyniosła ponad 9,4 mln zł, a w 2017 roku 7,1 mln zł. Spowodowało to w istotny sposób zwiększenie poziomu zadłużenia gminy, które w 2017 roku stanowiło 34,3% poziomu jej dochodów ogółem, a w stosunku do roku 2013 wzrosło o 46,6% (tabela 52).

Tabela 52. Zobowiązania gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]

	2013	2014	2015	2016	2017
Zobowiązania ogółem:	15 613 972,42	15 642 035,95	15 761 325,40	17 330 089,97	22 883 759,97
w tym: papiery wartościowe	9 410 000,00	11 410 000,00	0,00	0,00	0,00
kredyty i pożyczki	6 188 138,20	4 221 280,20	15 761 103,89	17 330 089,97	22 883 759,97

Źródło: Opracowane na podstawie Rb-UZ, <http://www.bip.wręczyca-wielka.akcessnet.net/>

Wartość dotacji na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, była w analizowanym okresie zróżnicowana. Najwyższą wartość gmina uzyskała w 2011 roku, kiedy kwota ta wyniosła aż 7,5 mln zł. W ostatnich pięciu latach wartości te były jednak niewspółmiernie niższe od 291,3 tys. zł w 2016 roku do 1.615,5 tys. zł w 2015 roku (tabela 53).

Tabela 53. Dotacje na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2016 [zł]

	2013	2014	2015	2016
Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	568 268,40	537 010,94	1 615 483,27	291 283,50

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>

Ogółem wydatki gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 kształtowały się w przedziale od 41,2 mln zł w 2013 r. do 73,2 mln zł w 2017 roku, co stanowi wzrost o 77,5%. Również poziom wydatków majątkowych w gminie, w ostatnich pięciu latach miał tendencję wzrostową i w 2017 roku stanowił 16,5% wydatków ogółem. Na ich pokrycie w 2017 roku gmina zwiększyła przychody emitując własne obligacje. Największe wydatki majątkowe w kwocie 17,6 mln zł gmina poniosła w 2011 roku, kiedy pozyskała najwyższe dochody w ramach finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych. Dodatkowo na pokrycie swoich zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji gmina ponosiła przez ostatnie cztery lata koszty na poziomie około 2-3 mln zł, a w roku 2013 ponad 14,4 mln zł (tabela 54).

Tabela 54. Wydatki i rozchody gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]

	2013	2014	2015	2016	2017
Wydatki ogółem	41 235 295,48	46 534 771,27	49 661 117,58	64 116 794,10	73 183 464,86
w tym: wydatki majątkowe	1 491 292,86	4 639 509,56	5 300 881,38	9 459 893,48	12 054 116,24
Rozchody ogółem:	14 421 431,97	1 966 858,00	2 687 860,20	1 926 337,89	1 976 330,00
spląty kredytów i pożyczek	14 421 431,97	1 966 858,00	2 687 860,20	1 316 337,89	776 330,00
wykup papierów wartościowych	0,00	0,00	0,00	610 000,00	1 200 000,00

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>

Analiza wydatków gminy ze względu na działy klasyfikacji budżetowej wykazała, że na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w ostatnich latach gmina wydała średnio rocznie około 4 mln zł, co stanowiło od 8,7% wydatków ogółem w 2014 roku, a 6,2% w 2017 roku (tabela 55).

Tabela 55. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]

	2013	2014	2015	2016	2017
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 294 161,89	4 062 926,60	4 161 906,66	4 211 368,58	4 530 216,69
Procentowy udział w wydatkach ogółem	7,99%	8,73%	8,38%	6,57%	6,19%

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>

W oparciu o analizę dostępnych informacji na temat źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska prowadzonych w ostatnich latach przez gminę oraz biorąc pod uwagę obecnie prowadzone inwestycje i możliwości pozyskania środków finansowych, proponuje się strukturę finansowania realizacji programu ochrony środowiska dla gminy Wręczyca Wielka według następujących udziałów procentowych (tabela 56).

Tabela 56. Struktura finansowania realizacji „Programu ochrony środowiska w gminie Wręczyca Wielka” w latach 2018 – 2021

Źródła finansowania POŚ	Udział procentowy [%]
Środki własne – Budżet Gminy	30%
Fundusze celowe	20%
Fundusze Unijne	45%
Inne (w tym: kredyty)	5%
Razem	100%

Struktura ta kładzie większy nacisk na konieczność pozyskania przez gminę Wręczyca Wielka środków finansowych na działania w zakresie ochrony środowiska z dostępnych funduszy unijnych – jako pomocy bezzwrotnej, aby ograniczyć poziom zadłużenia gminy, który w ostatnim okresie gwałtownie wzrósł, a jednocześnie umożliwić realizację koniecznych inwestycji.

7.5.2. Szacowane koszty realizacji programu

Realizacja programu ochrony środowiska dla gminy Wręczyca Wielka wymaga zarezerwowania w jej budżecie oraz pozyskania z zewnątrz niezbędnych środków finansowych. Poniższe tabele przedstawiają zbiorcze zestawienie szacunkowych kosztów najistotniejszych zadań jakie powinny być zrealizowane w latach 2018-2021, zebrane dla poszczególnych obszarów działań środowiskowych przedstawionych w rozdziale siódmym. Działania te wynikają z zagrożeń ekologicznych jakie występują na terenie gminy oraz stosowania priorytetów przedsięwzięć. Dokładne szacowanie zadań inwestycyjnych nie jest obecnie możliwe z uwagi na brak szczegółowych opracowań, co do tych wielkości.

Ip.	Obszar interwencji	Zadania własne	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania [PLN]					Dostępne źródła finansowania
				rok n (2018)	rok n+1 (2019)	rok n+2 (2020)	rok n+3 (2021)	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych.	Gmina Wręczyca Wielka	10 000	10 000	5 000	5 000	30 000	Budżet Gminy
		Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone)		0	0	0	0	0	Budżet Gminy
2	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy	Gmina Wręczyca Wielka	530 000	620 000	500 000	0	1 650 000	Budżet Gminy, NFOŚiGW, RPO WSL, PROW, POiS
		Budowa studni głębinowych w Szarlejce		0	0	500 000	0	500 000	Budżet Gminy, WFOŚiGW, Kredyt bankowy

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

		Budowa pompowni na sieci wodociągowej w Klepaczce – gdzie jest za niskie ciśnienie		0	100 000	0	0	100 000	Budżet Gminy, WFOŚiGW, Kredyt bankowy
		Budowa kanalizacji sanitarnej w Borze Zapilskim i pozostałej części aglomeracji Truskolasy		4 000 000	3 300 000	0	0	7 300 000	Budżet Gminy, NFOŚiGW, RPO WSL, PROW, POIiS
		Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Hutka - etap I		2 505 000	1 530 000	0	0	4 035 000	Budżet Gminy, PROW
		Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków we Wręczyca		3 000 000	5 000 000	5 000 000	2 000 000	15 000 000	Budżet Gminy, NFOŚiGW, RPO WSL, POIiS
		Zakup agregatów prądotwórczych na ujęcia wody i przepompownie ścieków		150 000	250 000	150 000	0	550 000	Budżet Gminy, WFOŚiGW, Kredyt bankowy
3	Ochrona jakości powietrza	Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza wskutek zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania w wyniku termomodernizacji obiektów	Gmina Wręczyca Wielka	1 200 000	500 000	300 000	0	2 000 000	Budżet Gminy, RPO WSL, WFOŚiGW
		Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza wskutek poprawy technicznej infrastruktury kotłowni		250 000	250 000	250 000	250 000	1 000 000	Budżet Gminy, RPO WSL
		Montaż instalacji OZE na potrzeby obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów komunalnych		500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000	Budżet Gminy, RPO WSL, NFOŚiGW, WFOŚiGW
		Modernizacja publicznych systemów oświetleniowych na energooszczędne		250 000	250 000	250 000	250 000	1 000 000	Budżet Gminy, RPO WSL

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

		Budowa ścieżek rowerowych		650 000	650 000	600 000	600 000	2 500 000	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne operatorów infrastruktury drogowej
		Modernizacja i budowa dróg gminnych		180 000	500 000	500 000	500 000	1 680 000	Budżet Gminy, PROW
		Utworzenie bazy danych pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji		20 000	20 000	5 000	5 000	50 000	Budżet Gminy, NFOŚiGW
		Wprowadzanie systemu zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej i obiektach komunalnych		50 000	50 000	50 000	50 000	200 000	Budżet gminy, RPO WSL, WFOSiGW
4	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. Minimalizacja odpadów trafiających na składowiska.	Gmina Wręczyca Wielka	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	Budżet Gminy
		Promowanie i uświadamianie mieszkańców oraz przedsiębiorców o konieczności właściwego gospodarowania odpadami		2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	Budżet Gminy
5	Zagrożenie hałasem	Ochrona obszarów o korzystnym klimacie akustycznym poprzez uwzględnianie ich w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP)	Gmina Wręczyca Wielka	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	Budżet Gminy
		Preferowanie lokalizacji obiektów usługowych i przemysłowych, które nie będą konfliktowe		0	0	0	0	0	Budżet Gminy

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

6	Promieniowanie elektromagnetyczne	Ograniczanie powstawania źródeł pól elektromagnetycznych na terenach gęstej zabudowy mieszkaniowej na etapie planowania przestrzennego	Gmina Wręczyca Wielka	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	Budżet Gminy
7	Zasoby przyrodnicze	Utrzymanie lub powiększanie liczby pomników przyrody	Gmina Wręczyca Wielka	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	Budżet Gminy
		Realizacja zadań wyznaczonych dla zachowania lub poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach chronionych	Gmina Wręczyca Wielka, Marszałek Województwa, Nadleśnictwo	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne Marszałka Województwa, Nadleśnictwa
		Utrzymanie istniejących i tworzenie nowych form zieleni urządzonej	Gmina Wręczyca Wielka, Zarządcy dróg, właściciele terenów	15 000	15 000	20 000	20 000	70 000	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne Zarządców dróg i właścicieli terenów
		Odtwarzanie zieleni urządzonej – zapewnienie przewagi nasadzeń nad ubytkami		10 000	10 000	20 000	20 000	60 000	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne Zarządców dróg i właścicieli terenów
8	Gleby	Rekultywacja terenów na których występuje zanieczyszczenie gleb, ziemi lub niekorzystne przekształcenie terenu	Gmina Wręczyca Wielka	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	Budżet Gminy
		Zalesianie, zakrzewianie terenów zdegradowanych	Właściciele i zarządcy terenów	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000	Środki zewnętrzne właścicieli i zarządców terenów

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2018 – 2021
z perspektywą do roku 2025

9	Zasoby surowców naturalnych	Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w innych dokumentach planistycznych wszystkich udokumentowanych złóż wraz z zapisami uniemożliwiającymi ich trwałe zainwestowanie	Gmina Wręczyca Wielka	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	Budżet Gminy
		Działania edukacyjne promujące zrównoważone wykorzystanie kopalin		1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	Budżet Gminy

7.5.3. Źródła finansowania

Program ochrony środowiska w gminie może sprawnie funkcjonować tylko w oparciu o dobrze działający system finansowania. Z przeprowadzonej analizy sytuacji finansowej gminy wynika, że realizacja zadań określonych w programie wymaga pozyskania środków finansowych z zewnątrz. Należy przy tym pamiętać, że mamy do wyboru źródła finansowania zewnętrzne zwrotne i bezzwrotne. Jeśli chodzi o instrumenty zwrotne to cechują się one wysokim poziomem różnicowania. Ponadto dobór instrumentów zwrotnych podlega ograniczeniom ustawowym i wymaga respektowania przepisów ustawy o finansach publicznych w zakresie zadłużania się jednostek sektora publicznego. Dlatego tak istotną rolę przy realizacji inwestycji środowiskowych odgrywają środki bezzwrotne, które gmina może pozyskać z funduszy unijnych. Należy jednak pamiętać o wkładzie własnym gminy.

Poniżej przedstawiono obecnie funkcjonujące w ramach systemu możliwe źródła finansowania inwestycji planowanych przez gminę w zakresie ochrony środowiska.

7.5.3.1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ 2014-2020)

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 to największy program finansowany z funduszy europejskich w Polsce. Łączny budżet Programu to 27,41 mld euro. Program ten jest finansowany zarówno z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) jak i Funduszu Spójności (FS). Struktura programu składa się z czterech głównych celów tematycznych tworzących podstawowe obszary interwencji. Zadania realizowane są w ramach 10 osi priorytetowych mających na celu zmniejszanie emisyjności gospodarki, ochronę środowiska - w tym adaptację do zmian klimatu, rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska oraz zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej. Działania realizowane w ramach programu zostały tak dobrane, aby przyczyniały się do osiągnięcia celu głównego, jakim jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.

Tabela 57. Podział środków unijnych w ramach POIiŚ na poszczególne osie priorytetowe i cele tematyczne

Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Środki unijne w mln euro
I Zmniejszenie emisyjności gospodarki	Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	1 828.43
II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu	Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem / Zachowanie i ochrona i środowiska naturalnego i wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	3 508.17
III Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego	Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	9 532.38
IV Infrastruktura drogowa dla miast		2 970.31
V Rozwój transportu kolejowego w Polsce		5 009.70
VI Rozwój niskoemisyjnego transportu	Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	2 299.18
VII Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	1 000.00
VIII Ochrona dziedzictwa kulturowego	Zachowanie i ochrona i środowiska naturalnego i wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	467.30
IX Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia	Promowanie włączenia społecznego oraz walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	468.28
X Pomoc techniczna	Nie dotyczy	330.00

RAZEM	27 413.75
--------------	------------------

Źródło: Opracowane na podstawie: https://www.pois.gov.pl/media/44002/Zal_4_tabele_finansowe_1_19_v2.pdf

Na finansowanie inwestycji w zakresie ochrony środowiska, w tym adaptacji do zmian klimatu przeznaczono 12,8% środków programu. Zostały one rozdysponowane w ramach pięciu działań (tabela 58).

Tabela 58. Podział środków unijnych w ramach POIiŚ dla II osi priorytetowej

Działanie	Temat działania	Środki z Funduszu Spójności	Krajowe środki publiczne	Krajowe środki prywatne
		w mln euro		
2.1	Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska	700.00	98.82	24.71
2.2	Gospodarka odpadami komunalnymi	821.78	0	145.02
2.3	Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach	1 621.15	247.94	38.14
2.4	Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna	146.00	25.76	0
2.5	Poprawa jakości środowiska miejskiego	219.24	26.95	11.73
RAZEM		3 508.17	399.47	219.60

Źródło: Opracowane na podstawie: https://www.pois.gov.pl/media/44002/Zal_4_tabele_finansowe_1_19_v2.pdf

We wdrażaniu II osi priorytetowej POIiŚ Ochrona Środowiska Ministerstwo Środowiska pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej.

Celem działania 2.1 jest zwiększenie ilości retencjonowanej wody oraz poprawa sprawności przeprowadzania rozpoznania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i poważnych awarii. Instytucją wdrażającą jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wybór projektów odbywa się w trybie konkursowym i pozakonkursowym. Działanie kierowane jest do różnych podmiotów, w tym JST i ich związków. Maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%. Brak jest minimalnej i maksymalnej wartości projektu.

Celem działania 2.2 jest zmniejszenie ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu. Instytucją wdrażającą jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wybór projektów odbywa się w trybie konkursowym. Działanie kierowane jest do JST i ich związków oraz podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego. Maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%. Brak jest minimalnej i maksymalnej wartości projektu.

Celem działania 2.3 jest zwiększenie liczby ludności korzystającej z ulepszanego systemu oczyszczania ścieków komunalnych, zapewniającego podwyższone usuwanie biogenów. Instytucją wdrażającą jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wybór projektów odbywa się w trybie konkursowym. Działanie kierowane jest do JST i ich związków oraz podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego. Maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%. Brak jest minimalnej i maksymalnej wartości projektu.

Celem działania 2.4 jest wzmocnienie mechanizmów służących ochronie przyrody. Instytucją wdrażającą jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wybór projektów odbywa się w trybie konkursowym i pozakonkursowym. Działanie kierowane jest do różnych

podmiotów, w tym JST i ich związków. Maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%. Brak jest minimalnej i maksymalnej wartości projektu.

Celem działania 2.5 jest zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w miastach. Instytucją wdrażającą jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wybór projektów odbywa się w trybie konkursowym. Działanie kierowane jest do różnych podmiotów, w tym JST i ich związków, podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego. Maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%. Brak jest minimalnej i maksymalnej wartości projektu.

7.5.3.2. Regionalny Program Operacyjny woj. śląskiego (RPO WSL 2014-2020)

W latach 2014-2020 w Polsce utworzono 16 Programów Regionalnych, które finansuje budżet Komisji Europejskiej łączną kwotą 31,2 mld euro, a które zarządzane są na poziomie poszczególnych regionów. Dostępne środki finansowe służą zmniejszeniu dysproporcji w rozwoju regionów należących do Unii Europejskiej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa, spajając większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Na realizację zadań w ramach programu zapisano największą pulę środków bo blisko 3,47 mld euro, co stanowi około 11% całej alokacji przyznanej na Programy Regionalne. Do grupy podmiotów, które mogą występować o dotacje z Regionalnego Programu dla Województwa Śląskiego należą jednostki samorządu terytorialnego. Dofinansowaniu ze środków unijnych towarzyszyć może dofinansowanie pochodzące z budżetu państwa lub budżetu samorządu województwa.

Część środków finansowanych z Regionalnego Programu Województwa Śląskiego skierowana jest na przedsięwzięcia typowo inwestycyjne – wspierające infrastrukturę drogową i sanitarną, aż po przedsięwzięcia mające na celu ochronę środowiska. Dziedziny oraz rodzaje przedsięwzięć wspieranych w latach 2014-2020 z Regionalnego Programu Województwa Śląskiego zostały dokładnie określone w ramach 13 obszarów wsparcia tzw. osi priorytetowych. Oś V Programu dotyczy ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania zasobów, na którą w ramach RPO WSL alokacja finansowa EFRR wyniosła 208,1 mln euro. Głównym celem osi V jest poprawa ochrony środowiska w województwie śląskim. Zadania realizowane są w ramach pięciu działań:

- Działanie 5.1 Gospodarka wodno-ściekowa,
- Działanie 5.2 Gospodarka odpadami,
- Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe,
- Działanie 5.4 Ochrona różnorodności biologicznej,
- Działanie 5.5 Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych.

W wyniku podjętych działań oczekuje się:

- a) zwiększenia liczby mieszkańców korzystających z systemu oczyszczania ścieków,
- b) zmniejszenia poziomu szkodliwych i niebezpiecznych odpadów komunalnych,
- c) zwiększenia atrakcyjności obiektów kulturowych regionu,
- d) wzmocnienia mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie,
- e) doposażenia służb ratowniczych.

Maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%. Za realizację Programu odpowiada Zarząd Województwa Śląskiego jako Instytucja Zarządzająca, a zadania wykonują Wydziały Urzędu Marszałkowskiego.

7.5.3.3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2014-2020)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, program ten jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program realizuje sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020. Są to:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Łączne środki publiczne przeznaczone na realizację PROW 2014-2020 wynoszą 13.5 mld euro, w tym: 8.6 mld euro z budżetu UE (EFRROW) i 4.9 mld euro wkładu krajowego. W ramach PROW 2014-2020 jest realizowanych łącznie 15 działań. Pomoc finansowa ze środków Programu jest skierowana głównie do sektora rolnego. Sektor ten jest szczególnie istotny z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i wymaga znacznego i odpowiednio ukierunkowanego wsparcia. Instrumenty pomocy finansowej mają na celu przede wszystkim rozwój gospodarstw rolnych (Modernizacja gospodarstw rolnych, Restrukturyzacja małych gospodarstw rolnych, Premie dla młodych rolników, Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa rolne). Nowym działaniem w ramach Programu jest Rolnictwo ekologiczne, którego celem jest wzrost rynkowej produkcji ekologicznej. Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska (w tym wody, gleb, krajobrazu) i zachowania bioróżnorodności są finansowane w ramach działań rolno-środowiskowo - klimatycznych i zalesień. Ponadto kontynuowane są płatności na rzecz obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Wsparcie inwestycyjne w związku z realizacją celów środowiskowych otrzymują gospodarstwa położone na obszarach Natura 2000 i na obszarach narażonych na zanieczyszczenie wód azotanami pochodzenia rolniczego. W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich kontynuowane są działania przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości, odnowy i rozwoju wsi, w tym w zakresie infrastruktury technicznej, które są realizowane zarówno w ramach odrębnych działań, jak również poprzez działanie Leader.

Z operacji typu „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 o pomoc mogą ubiegać się:

- a) gmina,
- b) spółka, w której jedynymi udziałowcami są jednostki samorządu terytorialnego,
- c) związek międzygminny.

Pomoc jest przyznawana na operację spełniającą następujące warunki:

- będzie realizowana w zakresie budowy, przebudowy lub wyposażenia obiektów budowlanych służących do zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz na zakup i montaż urządzeń oraz instalacji kanalizacyjnych lub wodociągowych,
- koszty kwalifikowalne operacji nie są współfinansowane z funduszy strukturalnych, Funduszu

-
- Spójności lub jakiegokolwiek innego unijnego instrumentu finansowego,
- będzie realizowana nie więcej niż w dwóch etapach,
  - będzie realizowana na obszarze należącym do gminy wiejskiej,
  - będzie realizowana na nieruchomości będącej własnością podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy lub na nieruchomości, do której posiada on prawo do dysponowania nią,
  - będzie wynikać z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jeżeli zostały sporządzone,
  - będzie spójna z dokumentem strategicznym dotyczącym obszaru, na którym jest planowana realizacja operacji, określającym strategię rozwoju oraz obszary lub cele lokalnej polityki rozwoju,
  - suma kosztów kwalifikowalnych operacji, nie przekroczy kwoty 1 mln euro w przeliczeniu na złote według średniego kursu walut obcych Narodowego Banku Polskiego obowiązującego w dniu rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy,
  - będzie realizowana zgodnie z analizą efektywności kosztowej obejmującej co najmniej dwa warianty osiągnięcia celu operacji, uwzględniając ich koszty inwestycyjne i eksploatacyjne,
  - będzie zgodna z przepisami Unii Europejskiej określającymi wymagania dotyczące oczyszczania ścieków,
  - realizacja operacji nie jest możliwa bez udziału środków publicznych,
  - dla planowanej operacji wydano decyzję ostateczną o środowiskowych uwarunkowaniach, jeżeli jest wymagana.

Pomoc na realizację operacji jest przyznawana w formie refundacji części kosztów kwalifikowalnych w wysokości 63,63% tych kosztów do wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 wynosi 2 mln zł na beneficjenta.

Z operacji typu „**Budowa lub modernizacja dróg lokalnych**” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszeniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 o pomoc może ubiegać się:

- a) gmina,
- b) związek międzygminny.

Pomoc jest przyznawana na operację spełniającą następujące warunki:

- będzie realizowana w zakresie przebudowy lub zmiany nawierzchni dróg gminnych, powiatowych lub wewnętrznych,
- koszty kwalifikowalne operacji nie będą współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego unijnego instrumentu finansowego oraz innych programów przeznaczonych na inwestycje drogowe,
- będzie realizowana nie więcej niż w dwóch etapach,
- będzie realizowana na obszarze należącym do gminy wiejskiej,
- będzie realizowana na nieruchomości będącej własnością podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy lub na nieruchomości, do której podmiot ten posiada udokumentowane prawo do dysponowania nią,
- będzie uwzględniona w dokumencie planistycznym,
- będzie spójna z dokumentem strategicznym,
- będzie uwzględniona w planie finansowym podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy nie później niż w dniu zawarcia umowy,
- suma kosztów kwalifikowalnych nie przekroczy kwoty 1 mln euro w przeliczeniu na złote według średniego kursu walut obcych Narodowego Banku Polskiego obowiązującego w dniu rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy,
- w przypadku gdy dotyczy drogi wewnętrznej – droga ta w wyniku realizacji operacji stanie się

---

drogą publiczną,

- realizacja operacji nie jest możliwa bez udziału środków publicznych.

Pomoc jest przyznawana w wysokości 63,63% kosztów kwalifikowanych do wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 wynosi 3 mln zł na beneficjenta.

7.5.3.4. Fundusze Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej

W systemie finansowania ochrony środowiska szczególną rolę odgrywają fundusze celowe, których istotą jest powiązanie określonych dochodów publicznych z wydatkami na określone cele. Do funduszy tych należy Fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, który charakteryzuje się dwuszczeblową strukturą. Na zasadach określonych ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, z późn. zm.) w naszym kraju działają: narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Przychodami Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy prawo ochrony środowiska oraz przepisów szczególnych. Ponadto ustawa Prawo ochrony środowiska konkretyzuje cele, na które mogą być przeznaczone środki finansowe tych funduszy.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Misją Narodowego Funduszu Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej jest skuteczne i efektywne wspieranie działań na rzecz środowiska ze szczególnym uwzględnieniem działań służących absorpcji środków zagranicznych obsługiwanych przez Narodowy Fundusz. Z kolei celem działania NFOŚiGW zgodnie z ustawą prawo ochrony środowiska jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zgodnie ze „Strategią Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2017-2020” ramy finansowe finansowania ochrony środowiska w latach 2017-2020 stanowi 13 mld zł środków własnych Narodowego Funduszu. Narodowy Fundusz, jako Instytucja Wdrażająca wielu programów finansowanych ze środków zagranicznych, będzie dysponował w perspektywie do 2023 r. środkami zagranicznymi o wartości przekraczającej 20 mld zł. Wolumen dostępnych środków przyczyni się do realizacji przedsięwzięć w obszarach:

- adaptacji do zmian klimatu i gospodarki wodnej,
- ochrony powietrza,
- ochrony wód,
- geologii, górnictwa i gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowania odpadami,
- różnorodności biologicznej.

NFOŚiGW prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Wydatki na finansowanie określonych zadań pokrywa ze środków własnych, a także z uzyskiwanych wpływów.

Finansowanie działalności ze środków Narodowego Funduszu odbywa się przez:

- a) udzielanie oprocentowanych pożyczek, w tym pożyczek przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej,
- b) udzielanie dotacji, w tym:

- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych,
- dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji.

Podstawą do przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie z Narodowego Funduszu są programy priorytetowe, które określają między innymi formy i warunki dofinansowania oraz szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć. Listę priorytetowych programów NFOŚiGW zatwierdza corocznie Rada Nadzorcza NFOŚiGW. Lista programów priorytetowych na rok 2018 obejmuje między innymi:

- a) Ochronę i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi:
  - Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach,
- b) Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi:
  - Racjonalna gospodarka odpadami,
  - Ochrona powierzchni ziemi,
  - Geologia i górnictwo,
  - Gospodarka o obiegu zamkniętym w gminie – program pilotażowy,
- c) Ochronę atmosfery:
  - Poprawa jakości powietrza,
  - System Zielonych Inwestycji (GIS - Green Investment Scheme),
- d) Ochronę różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów:
  - Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
  - Wnioskodawcami ubiegającymi się o dofinansowanie z Narodowego Funduszu w ramach wymienionych programów są:
    - jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
    - podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

W zakresie programów możliwe jest również finansowanie edukacji ekologicznej oraz badań naukowych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)

WFOŚiGW w Katowicach jest publiczną instytucją finansową, realizującą politykę środowiskową województwa śląskiego. Realizując swoją misję, fundusz koncentruje się na:

- wspieraniu działań proekologicznych podejmowanych przez administrację publiczną, przedsiębiorców, instytucje i organizacje pozarządowe,
- zarządzaniu środkami europejskimi ukierunkowanymi na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Fundusz wspomaga preferencyjnym dofinansowaniem przedsięwzięcia dotyczące:

- ochrony wód, w tym: budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz budowy lub modernizacji kanalizacji sanitarnej,
- gospodarki wodnej, w tym: budowy lub modernizacji zbiorników retencyjnych, urządzeń monitorujących, lub zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, doposażenia w sprzęt przeciwpowodziowy, usuwania skutków powodzi oraz zapewnienia mieszkańcom dostępu do wody o jakości odpowiadającej normom wody do picia,
- gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi, w tym: działania ograniczające i zapobiegające powstawaniu odpadów, unieszkodliwianie odpadów, budowy, rozbudowy i modernizacji składowisk odpadów, usuwania i unieszkodliwiania azbestu, a także rewitalizacji terenów poprzemysłowych i zdegradowanych oraz wapnowania gleb,
- ochrony atmosfery, w tym: budowy, lub zmiany systemów ogrzewania na bardziej efektywne ekologicznie i ekonomicznie, wdrażania obszarowych programów ograniczenia niskiej emisji (PONE), termoizolacji (ocieplanie) budynków, instalacji do produkcji paliw niskoemisyjnych, lub biopaliw, zastosowania odnawialnych lub alternatywnych źródeł energii,

- ochrony różnorodności biologicznej, w tym: ukształtowania regionalnego systemu obszarów chronionych, ochrony roślin i zwierząt, ochrony lasów i terenów zielonych.
- edukacji ekologicznej, w tym: realizacji warsztatów ekologicznych, konkursów ekologicznych, doposażenia w sprzęt i pomoce dydaktyczne, organizowania seminariów, sympozjów i konferencji dotyczących ochrony środowiska, oznakowania ścieżek dydaktycznych,
- zapobiegania poważnym awariom, w tym: dofinansowania zadań polegających na tworzeniu warunków do przeciwdziałania poważnym awariom poprzez wymianę lub dostosowanie elementów instalacji która pozwoli na zapobiegnięcie lub ograniczenie skutków poważnej awarii.

WFOŚiGW w Katowicach udziela dofinansowania na wspieranie działań proekologicznych podejmowanych przez administrację publiczną, przedsiębiorców, instytucje i organizacje pozarządowe. Wnioskodawcą może być wyłącznie inwestor bezpośredni, posiadający tytuł prawny do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

Dofinansowanie udzielane przez WFOŚ w Katowicach to:

- pożyczka, w tym pożyczka pomostowa,
- dotacja, przekazanie środków,
- umorzenie części wykorzystanej pożyczki.

7.5.3.5. Banki

Banki tworzą istotne źródło finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych, w tym finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Rozszerzana oferta kredytowa o kredyty preferencyjne na przedsięwzięcia ekologiczne, możliwa jest dzięki nawiązywaniu przez banki współpracy z podmiotami angażującymi swoje środki w ochronę środowiska. Można zatem powiedzieć, że banki komercyjne w finansowaniu ochrony środowiska pełnią głównie rolę pośrednika między inwestorem a organizacją lub bankiem zagranicznym. Znaczącą pozycję w ramach sektora bankowego w dziedzinie ochrony środowiska zajmuje Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem komercyjnym, który specjalizuje się w finansowej obsłudze przedsięwzięć środowiskowych. W ofercie swej bank ten posiada produkty typowe dla banków uniwersalnych oraz preferencyjne kredyty inwestycyjne jak i szereg produktów wspomagających ekologiczną działalność klientów, takie jak kredyty obrotowe, faktoring, wykup wierzytelności oraz gwarancje bankowe. Oferta kredytów preferencyjnych uzależniona jest od współpracy Banku z instytucjami powołanymi do wspierania działalności proekologicznej w Polsce, takimi jak Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, oraz innymi instytucjami, których programy mają na celu wspomaganie priorytetów polityki ekologicznej. Są to między innymi: Bank Gospodarstwa Krajowego, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, a także zagraniczne instytucje finansowe – Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Rozwoju Rady Europy, KfW Bankengruppe. Dzięki współpracy z krajowymi jednostkami dysponującymi środkami na cele środowiskowe (NFOŚiGW i WFOŚiGW) preferencje kredytowe polegają na udzielaniu przez BOŚ S.A. kredytów, które charakteryzują się jedną z form wsparcia:

- niższym oprocentowaniem kredytu, dzięki wnoszeniu dopłaty donatora do odsetek,
- wypłaceniem dotacji przez donatora, w celu przeznaczenia na częściową spłatę kapitału kredytu po zrealizowaniu zadania,
- udzieleniem kredytu ze środków donatora o preferencyjnym oprocentowaniu.

Lista rysunków

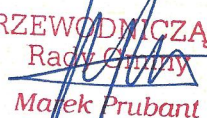
Rys. 1. Lokalizacja gminy Wręczyca Wielka w województwie śląskim (czerwona kropka)	10
Rys. 2. Mapa – Lokalizacja Gminy Wręczyca Wielka w powiecie kłobuckim	11
Rys. 3. Zarys gminy Wręczyca Wielka	12
Rys. 4. Regiony fizyczno-geograficzne (źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych).....	13
Rys. 5. Region wodny Warty (źródło: RZGW Poznań)	14
Rys. 6. Linia Tczew – Chorzów Batory (131) i Linia Herby Nowe – Oleśnica (181).....	21
Rys. 7. Jednolite Części Wód Powierzchniowych Pankówka (PLRW600017181649)	39
Rys. 8. Jednolite Części Wód Powierzchniowych Kocinka (PLRW6000161816899)	40
Rys. 9. Ocena stanu JCWP na terenie województwa śląskiego badanych w 2016 roku (źródło: Stan środowiska w woj. śląskim, WIOŚ Katowice, 2017)	44
Rys. 10. Lokalizacja JCWPd nr 98.....	47
Rys. 11. Lokalizacja JCWPd nr 99.....	48
Rys. 12. Emisja CO ₂ z transportu (źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka).....	62
Rys. 13. Struktura zużycia paliw (źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka).....	64
Rys. 14. Lokalizacja stanowisk pomiarowych w strefie śląskiej (źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego).....	66
Rys. 15. Wartości maksymalnego stężenia dobowego PM ₁₀ (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok).....	70
Rys. 16. Obszary przekroczeń stężenia średniorocznego PM _{2,5} (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok).....	71
Rys. 17. Obszary przekroczeń stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok)	72
Rys. 18. Obszary przekroczeń poziomu docelowego ozonu dla ochrony roślin (źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok).....	73
Rys. 19. Schemat tworzenia prognozy jakości powietrza w województwie śląskim (źródło: http://spjp.katowice.wios.gov.pl)	78
Rys. 20. Lokalizacja czujników zanieczyszczenia na terenie gminy (źródło: http://looko2.com/heatmap.php).....	79
Rys. 21. Prezentacja stanu jakości powietrza z aplikacji Kanarek ¹⁰	80
Rys. 22. Skład morfologiczny odpadów komunalnych w woj. śląskim (źródło: Plan gospodarki odpadami dla woj. śląskiego na lata 2016-2022)	82
Rys. 23. Region I (źródło: Plan gospodarki odpadami dla woj. śląskiego na lata 2016-2022).....	89
Rys. 24. Lokalizacja punktów pomiarowych hałasu drogowego w latach 2012-2016 (Podsumowanie 5-letniego cyklu monitoringu hałasu na terenie województwa śląskiego za lata 2012-2016, WIOŚ) ..	98
Rys. 25. Sieć przesyłowa wysokiego napięcia relacji Częstochowa – Kłobuck (źródło: ebin.josm.pl)	101
Rys. 26. Lokalizacja stacji bazowych sieci komórkowych (źródło: btserach.pl).....	104
Rys. 27. Lokalizacja punktów pomiarowych PEM	105
Rys. 28. Średnie poziomy PEM wyznaczone na podstawie pomiarów wykonanych w ramach III cyklu pomiarowego na tle wartości poziomu dopuszczalnego6.	106
Rys. 29. Rosiczka okrągłolistna (<i>Drosera rotundifolia</i>) [źródło: Zarzycki i wsp. 1992].....	108
Rys. 30. Turzyca pchła (<i>Carex pulicaris</i>) [źródło: Zarzycki i wsp. 1992].....	108
Rys. 31. Zimorodek zwyczajny	109
Rys. 32. Samica krzyżodzioba świerkowego	109
Rys. 33. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”	110
Rys. 34. Mapa tras rowerowych.....	113

Lista tabel

Tabela 1. Struktura demograficzna w gminie Wręczyca Wielka na przełomie lat 2012 – 2016.....	16
Tabela 2. Dane demograficzne Gminy Wręczyca Wielka (stan na 31.XII.2016 r.).....	16
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w latach 2012-2016	18
Tabela 4. Stan dróg i ich zarządcy.....	19
Tabela 5. Jednolite części wód powierzchniowych znajdujące się na terenie Gminy Wręczyca Wielka	41
Tabela 6. Schemat oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych (źródło: WIOŚ)	42
Tabela 7. Stan JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Wręczyca Wielka (2011-2016r) [WIOŚ, Katowice]	43
Tabela 8. Ustalenia aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry w latach 2016-2021, JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Wręczyca Wielka [PGW, Wody Polskie]	45
Tabela 9. Charakterystyka JCWPd nr 98	47
Tabela 10. Charakterystyka JCWPd nr 99	48
Tabela 11. Wyniki oceny stanu wód podziemnych na terenie Gminy Wręczyca Wielka (2016 r.) [Raport o stanie jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2016, PIG]	49
Tabela 12. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Wręczyca Wielka (stan na 2017 r.)	51
Tabela 13. Charakterystyka ujęć wody na terenie gminy Wręczyca Wielka	51
Tabela 14. Charakterystyka sieci wodociągowej w gminie Wręczyca Wielka	52
Tabela 15. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Wręczyca Wielka (stan na 2017 r.)	53
Tabela 16. Charakterystyka Aglomeracji Wręczyca Wielka (na dzień 20.10.2016 r.)	55
Tabela 17. Charakterystyka Aglomeracji Truskolasy (na dzień 20.10.2016 r.)	56
Tabela 18. Charakterystyka Aglomeracji Truskolasy (na dzień 20.10.2016 r.)	57
Tabela 19. Analiza fizyczno-chemiczna ścieków z Oczyszczalni Ścieków we Wręcycy Wielkiej	57
Tabela 20. Analiza fizyczno-chemiczna ścieków z Oczyszczalni Ścieków we Wręcycy Wielkiej	58
Tabela 21. Przeciętny skład spalin ze spalania paliw w silnikach (w % objętościowo).....	61
Tabela 22. Średni dobowy ruch roczny w punktach pomiarowych.....	63
Tabela 23. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia. ...	67
Tabela 24. Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej według kryterium ochrony zdrowia ⁵	69
Tabela 25. Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej według kryterium ochrony roślin ⁵	69
Tabela 26. Strefy zaliczone do klas C, C1 i D2 i obszarów przekroczeń normatywnych stężeń zanieczyszczeń ⁵	69
Tabela 27. Progi zanieczyszczeń do oceny indeksów jakości powietrza ⁷	77
Tabela 28. Ocena skutków zdrowotnych związana z indeksem jakości powietrza ⁷	77
Tabela 29. Sposób postępowania z odpadami komunalnymi (Źródło: Regulamin).....	83
Tabela 30. Masa odebranych odpadów komunalnych (OK.), w tym zmieszanych ¹³	85
Tabela 31. Masa odebranych odpadów komunalnych (OK) zmieszanych i selektywnie zebranych	85
Tabela 32. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia w danym roku [%]	85
Tabela 33. Informacja dotycząca recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (cztery frakcje) ¹³	86
Tabela 34. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami w danym roku rozliczeniowym [%].....	86
Tabela 35. Informacja dotycząca poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych ¹³	86
Tabela 36. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w danym roku rozliczeniowym [%].....	87
Tabela 37. Informacja o masie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ¹³	87
Tabela 38. Informacja o poszczególnych rodzajach odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ¹³	87
Tabela 39. Informacja o odpadach zebranych w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.	88
Tabela 40. Wykaz RIPOK-OZIB ¹¹	89

Tabela 41. Wykaz RIPOK-MBP (doczyszczające również selektywnie zebrane frakcje) ¹¹	90
Tabela 42. Wykaz składowisk odpadów innych niebezpieczne i obojętne ¹¹	90
Tabela 43. Wykaz instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji ¹¹	90
Tabela 44. Wykaz instalacji do produkcji paliwa alternatywnego ¹¹	90
Tabela 45. Ilość wyrobów azbestowych na terenie gminy	91
Tabela 46. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami LAeqD i LAeqN, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby [Dz.U. z 2014 poz.112]	95
Tabela 47. Wyniki pomiarów monitoringowych hałasu drogowego za lata 2012-2016 (Podsumowanie 5-letniego cyklu monitoringu hałasu na terenie województwa śląskiego za lata 2012-2016, WIOŚ) ..	97
Tabela 48. Pomniki przyrody	111
Tabela 49. Wykaz złóż surowców, stopień rozpoznania i stan zagospodarowania ((źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2016 r.)	118
Tabela 50. Wskaźniki monitoringu oraz tendencja zmian w ramach realizacji POŚ	164
Tabela 51. Dochody i przychody gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]	166
Tabela 52. Zobowiązania gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]	166
Tabela 53. Dotacje na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2016 [zł]	167
Tabela 54. Wydatki i rozchody gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]	167
Tabela 55. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska gminy Wręczyca Wielka w latach 2013-2017 [zł]	167
Tabela 56. Struktura finansowania realizacji „Programu ochrony środowiska w gminie Wręczyca Wielka” w latach 2018 – 2021	168
Tabela 57. Podział środków unijnych w ramach POIiŚ na poszczególne osie priorytetowe i cele tematyczne	174
Tabela 58. Podział środków unijnych w ramach POIiŚ dla II osi priorytetowej	175

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy

Marek Prubant